

**UNIVERZITNÍ
CENTRUM
ENERGETICKY
EFEKTIVNÍCH BUDOV
ČVUT V PRAZE**

Sociologicko- antropologický výzkum žitého prostoru v lokalitě Palmovka

Souhrnná zpráva

Mgr. et Mgr. Michaela Malá

Mgr. Tereza Sedláčková

Bc. Marek Liška

Bc. Viktorie Patová

Martin Dolský

MSc. Zdeněk Ondrák

28. února 2021

Název	Sociologicko-antropologický výzkum žitého prostoru v lokalitě Palmovka Souhrnná zpráva
Verze	1.1
Datum	28.2.2021
Autoři	Mgr. et Mgr. Michaela Malá Mgr. Tereza Sedláčková Bc. Marek Liška Bc. Viktorie Patová Martin Dolský MSc. Zdeněk Ondrák
Kontaktní osoba	Mgr. et Mgr. Michaela Malá michaela.mala@cvut.cz +420 728 848 984 České vysoké učení technické v Praze Univerzitní centrum energeticky efektivních budov Třinecká 1024 273 43 Buštěhrad www.uceeb.cz

Obsah:

	Úvod.....	1
1	O výzkumu.....	2
1.1	Cíl výzkumu	2
1.2	Základní teoretická východiska výzkumu	2
1.3	Metodologická východiska výzkumu	4
1.4	Metody výzkumu.....	4
1.5	Způsoby informování veřejnosti o konání výzkumu	5
1.6	Průběh výzkumu.....	6
1.7	Demografické složení komunikačních partnerů	6
2	Uživatelé Palmovky	8
2.1	Uživatelé dle vztahu k Palmovce.....	8
2.2	Uživatelé dle rolí ovlivňujících užívání prostoru	15
2.3	Uživatelé dle způsobu vyprávění o Palmovce	30
3	Identita Palmovky.....	42
3.1	Palmovka v pěti slovech	42
3.2	Identitní hranice.....	51
3.3	Paměť a proměny Palmovky	59
3.4	Památná místa	64
3.5	Reflexe proměn Palmovky.....	68
3.6	Závěrem k identitě Palmovky.....	71
4	Poznatky z mentálních map	73
4.1	Typologie mentálních map.....	73
4.2	Lynchovská analýza mentálních map	90
5	Místopis Palmovky	102
5.1	Křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách	102
5.2	Libeňská synagoga	103
5.3	Budova Komerční banky a její okolí.....	103
5.4	Autobusové nádraží	104
5.5	Nedostavěná budova Nová Palmovka a její okolí.....	106
5.6	Bývalý Libeňský plynojem a přilehlý park.....	107
5.7	Sokolovská ulice	108
5.8	Ulice Na Žertvách	109
5.9	Cafe DECADA.....	110
5.10	Libeňské lahůdky.....	110
5.11	Restaurace U Jagušky.....	110
5.12	Zenklova ulice.....	110
5.13	Divadlo pod Palmovkou	111

5.14	Pivní bar Na Palmě.....	112
5.15	Ulice Na Hrázi.....	112
5.16	Světova ulice.....	113
5.17	Kavárna Ema – Alf&Bet.....	113
5.18	Oblast nové výstavby.....	114
5.19	Libeňský most.....	115
5.20	Zahrádkářská kolonie na Libeňském ostrově.....	116
5.21	U Budyho.....	117
5.22	Long Island Libeň.....	117
5.23	Elsnicovo náměstí.....	118
5.24	Palác Svět.....	119
5.25	Náměstí Dr. Václava Holého.....	119
5.26	Chlebiček Store.....	120
5.27	Zástavba na Kotlasce.....	120
5.28	Komunitní centrum a zahrada Kotlaska.....	121
5.29	Cyklostezky podél Rokytky a Vltavy.....	122
5.30	Thomayerovy sady.....	122
5.31	Löwitův mlýn.....	123
5.32	Libeňský zámek.....	124
5.33	Libeňská sokolovna.....	125
6	Vize pro Palmovku.....	126
6.1	Vyřešit současné problémy.....	126
6.2	Koncepční a koordinovaný rozvoj oblasti.....	130
6.3	Kultivace, čistota, zeleň a místa k zastavení.....	132
6.4	Oživení versus gentrifikace.....	133
6.5	Citlivá rekonstrukce zachovávající hodnoty.....	135
	Závěr.....	137
	Literatura.....	139

ÚVOD

Souhrnná zpráva ze *Sociologicko-antropologického výzkumu žitého prostoru v lokalitě Palmovka* představuje čtenářům poznatky nabyté ze 124 rozhovorů se 175 lidmi, kteří se vztahují k lokalitě Palmovka a kteří v lokalitě nějakým způsobem působí.

Cílem výzkumu bylo zprostředkovat nejen jeho zadavateli – Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy – a příjemci – Městské části Praha 8 – **lokální uživatelskou zkušenost žitého prostoru Palmovky**, identifikovat, **jaká specifická místa se v průběhu posledních let v prostoru Palmovky vytvořila a jak se k nim vztahují konkrétní (formální i neformální) skupiny a komunity**.

Souhrnná zpráva je rozdělena do **šesti tematických kapitol**. První kapitola **O výzkumu** seznamuje čtenáře podrobněji s pozadím výzkumu – s jeho cíli, zvolenými metodami a průběhem samotného výzkumu i se způsobem informování veřejnosti o jeho konání. V druhé kapitole, která nese název **Uživatelé Palmovky**, jsou představeny tři různé kategorie uživatelů Palmovky. Účastníci výzkumu tak byli rozřazeni do následujících skupin: (1.) dle jejich uživatelského vztahu k Palmovce, (2.) dle rolí ovlivňujících jejich praxe užívání prostoru a (3.) dle dominantního způsobu jejich vyprávění o Palmovce. Třetí kapitola **Identita Palmovky** se zabývá tématy a příběhy, které si komunikační partneři s Palmovkou spojují. Kapitola se také věnuje identitním hranicím Palmovky a její paměti, památným místům a vnímaným proměnám lokality. Čtvrtá kapitola **Poznatky z mentálních map** čtenáře seznamuje s výsledky analýzy mentálních map Palmovky, jejichž kreslení bylo součástí téměř každého rozhovoru. Celkem během rozhovorů **vzniklo 133 mentálních map**. V páté kapitole **Místopis Palmovky** se věnujeme popisu jednotlivých míst či prvků, které jsou pro uživatele Palmovky důležité. Nakonec poslední šestá kapitola **Vize pro Palmovku** shrnuje představy účastníků výzkumu ohledně budoucího vývoje Palmovky.

Sociologicko-antropologický výzkum **poukazuje na rozmanitost názorů a vnímání lokality Palmovka** jeho uživatelů. Tato rozmanitost se odráží i v pojmání toho, jaká místa jednotliví výzkumní partneři za Palmovku považují a jaká ne, jejich hranic a návazností. Neexistuje žádné jednotné vymezení, na kterém by se jednotliví partneři shodli a rovněž Palmovka netvoří ani nijak definovaný správní celek. I my proto používáme v tomto textu pojem Palmovka volně a snažíme se respektovat pojetí konkrétních lidí – partnerů našich rozhovorů. To, co Palmovka znamená a jaké území zahrnuje je tedy také součástí výzkumu. Jeho výsledky mají **napomoci zadavateli, představitelům a zástupcům městské části i jednotlivcům z řad veřejnosti k pochopení různých perspektiv a vzájemnému respektu** nejen při diskusích nad budoucím rozvojem lokality.

Před tím, než se ponoříte do vyprávění o Palmovce očima jejích uživatelů, je vhodné zmínit, že text souhrnné zprávy je díky interaktivním odkazům uzpůsoben tak, aby v něm čtenář mohl jednoduše přecházet mezi jednotlivými kapitolami, tématy i konkrétními místy, viz kapitola **Místopis Palmovky**. Protože souhrnná zpráva byla tvořena a psána s tímto záměrem, je možné, že některé citace se v textu budou opakovat.

1 O VÝZKUMU

Sociologicko-antropologický výzkum žitého prostoru v lokalitě Palmovka byl zadán Institutem plánování a rozvoje hlavního města Prahy a Městskou částí Praha 8. Výzkum byl proveden výzkumníky z Univerzitního centra energeticky efektivních budov ČVUT (ČVUT UCEEB) ve spolupráci se studenty sociologie či sociální antropologie Fakulty sociálních věd a Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy (FSV UK a FHS UK).

1.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zprostředkovat zadavatelům lokální uživatelskou zkušenost žitého prostoru Palmovky, identifikovat, jaká specifická místa se v průběhu posledních let v prostoru Palmovky vytvořila a jak se k nim vztahují konkrétní (formální i neformální) skupiny a komunity.

Výzkum bude sloužit k zodpovězení 4 hlavních výzkumných otázek:

1. Jaká místa se v lokalitě Palmovka vytvořila v průběhu posledních let a jaký je jejich význam?
2. Jaké uživatelské/ rezidentní skupiny či komunity v lokalitě Palmovka působí?¹
3. Jakými způsoby jsou identifikovaná místa jednotlivými skupinami/ komunitami i jednotlivci zakoušena?
4. Jaké panují vztahy a návaznosti mezi jednotlivými místy i skupinami/ komunitami?

Výstup, resp. souhrnná zpráva, bude sloužit jako podklad dlouhodobé moderace veřejných prostranství na Palmovce a jejich rozvoji tak, aby byla otevřená, živá a využívaná.

1.2 Základní teoretická východiska výzkumu

Teoretické ukotvení nalézá náš výzkum v základních konceptech, které se již poměrně dlouhou dobu rozvíjí v oblasti sociální geografie, sociologie a antropologie paměti. Ty kombinujeme s výzkumně zaměřenou teorií amerického urbanisty Kevina Lynche.

Při definování cílů a formulaci výzkumných otázek jsme vycházeli:

- a) z klasického rozdělení místa a prostoru užívané v sociální geografii či fenomenologické antropologii, které pojímají místo jako jev vznikající z *prostoru*, přičemž *místa* jsou od *prostoru* odlišována tím, že jim jsou přiřazovány *významy*;
- b) z teze, že s *místy* je nerozlučně spojena paměť a identita komunit – vztah mezi *místy* a komunitami existuje obousměrně: komunity (různě) vytvářejí *místa*, *místa* (různě) vytvářejí komunity;

¹ Součástí výzkumu bylo **komunitní mapování**. Na základě výzkumu vytvořený soupis formálních a neformálních skupin a jedinců aktivních v lokalitě Palmovka je součástí neveřejné *přílohy č. 1 Komunitní mapování*. Výstup komunitního mapování bude sloužit IPR Praha a MČ Praha 8 jako podklad pro plánování budoucího rozvoje lokality a s ním souvisejících aktivit.

c) z koncepce *obrazu/ image* města Kevina Lynche – všeobecné mentální představy o části světa, budovanou a utvářenou bezprostředními reakcemi, vzpomínkami a zkušenostmi, činnostmi a zájmy.

1.2.1 Místa vznikající z prostoru (sociální geografie, fenomenologická antropologie)

Konceptuální rámec, který původně vychází z klasické práce Henriho Lefebvra – *The Production of Space* (Lefebvre, 1991), uvažuje o *prostoru* jako o neuniverzální a společensky produkované kategorii. Dominantní prostorové reprezentace jsou v neustálém kontaktu s individuálním vnímáním skrze biografické zkušenosti jedinců a jejich normativní představy o *prostoru*. *Místa* jsou pak utvářena/odehrávána tak, aby se vztahovala k představám potenciálně možného *prostoru*, jehož předobrazem mohou být i různé kulturní imaginace, obrazy, filmy, koncepty. *Místa* v tomto smyslu tak tvoří *popředí* představovanému *prostoru* – *pozadí*, z něhož jsou vydělována skrze přidělování významů. Právě *místa* jsou záležitostí každodenních zkušeností a žité reality.

V tomto pohledu pak vztah mezi pozadím a popředím představuje určující dynamiku (městského) území, které se chceme přiblížit rozhovory s komunikačními partnery, ať už v rovině ideálů, imaginací, společných identit atp., ale i při popisech každodenní praxe a užívání prostoru.

1.2.2 Veřejná místa jako teritoria komunitní identity a paměti

Sociologie a antropologie paměti, často v návaznosti na zakladatelskou práci Maurice Halbwachse – *Kolektivní paměť* (Halbwachs, 2009), uvažuje o paměti a identitě jako o nerozlučitelných fenoménech, které jsou silně vázány na fyzický prostor, ve kterém se mohou odehrávat.

Síla vazby pak způsobuje obousměrný proces, kdy *místa skrze identitu a paměť* tvoří komunity a komunity pak zpětně vytvářejí konkrétní *místa* a jejich charakteristiky. Místa mohou být vytvářena každými skupinami jinak a mít pro každou skupinu jinou podobu, zatímco „ta stejná“ místa pak mohou různě působit na různé komunity.

1.2.3 Obraz města (image města) a technika mentálních map Kevina Lynche

Počátkem 60. let 20. století vydal americký urbanista Kevin Andrew Lynch knihu *Obraz města* (Lynch, 2004), ve které formuluje svůj **přístup ke studiu toho, jak lidé vnímají prostor měst – klade důraz jak na hmotné části města, tak i na jeho uživatele a na jejich vzájemný vztah**. Cílem jeho bádání bylo zjistit, jak obyvatelé určitého městského prostředí vnímají toto prostředí a jaké si k němu tvoří vztahy.

Základem Lynchovy teorie je **předpoklad existence obrazu neboli image města**. *Obraz města* je všeobecná mentální představa o části fyzického světa, kterou si buduje každý jednotlivec a která se dotváří našimi bezprostředními reakcemi, vzpomínkami a zkušenostmi, činnostmi a zájmy. Na tento *obraz* se dá koukat skrze 3 základní charakteristiky: (1.) (určitá) identita, (2.) struktura a (3.) význam (souvislost s pojmem *místo*).

Lynch ke svému bádání, jehož cílem je porozumět úloze image městského prostředí, **využívá rozhovorů** s jejich obyvateli, jejichž součástí jsou kromě dalších technik také **nákresy mentálních map**.

Díky mentálním mapám lze zpřístupnit a komunikovat mentální představu lidí o části fyzického světa a zjistit, které prvky vytváří u lidí silný *image*. Lynch takové prvky identifikoval podle četnosti zmínek o nich, z čehož lze usoudit, že byly i nejvíce zapamatovatelné, tudíž orientačně důležité v různých druzích *image* prostředí

Image městského prostředí je dle Lynche tvořena prvky, které lze rozdělit do pěti kategorií: *cesty, okraje, oblasti, uzly a významné prvky*. Každý z těchto prvků existuje ve vztahu k ostatním – vzájemně se překrývají, pronikají do sebe a jejich funkce se může v určitých situacích proměňovat v jiný typ prvku.

1.3 Metodologická východiska výzkumu

Vzhledem k povaze cílů výzkumu byl zvolen kvalitativní přístup, jehož podstatou je zachycení a zprostředkování pochopení různých pohledů, zkušeností a vnímání dané/ ho problematiky/ tématu různými jednotlivci či zástupci daných skupin. Jde přitom jak o šíři poznatků, tak i o zachycení jejich hloubky – právě tak jsou získávány konkrétní a podrobné poznatky o místě a o jeho vnímání.

Komunikační partneři jsou pojímáni jako kompetentní, reflexivní aktéři, svébytní experti na „svůj“ prostor, zprostředkovatelé „lokálního vědění“. Ví, kde je jim dobře, intuitivně poznávají a prožívají fungující i nefungující veřejná místa a jsou schopni reflektovat své normativní představy o prostoru. Dělí se na různé skupiny podle zázemí, způsobu užívání, kultury atd., což je důvod, proč není dostačující ptát se jen několika jedinců. Proto byly před začátkem výzkumného šetření definovány cílové skupiny k oslovení k účasti na výzkumu:

- Obyvatelé lokality Palmovka
- Uživatelé lokality Palmovka (např. dojíždějící za prací, obyvatelé okolních oblastí, které využívají služby daného území, návštěvníci lokality)
- Místní instituce (vzdělávací, kulturní, církevní, zdravotnická zařízení apod.)
- Místní organizace, sdružení, spolky
- Místní podnikatelé
- Zástupci městské části Praha 8

1.4 Metody výzkumu

Ke kvalitativnímu výzkumnému šetření byla využita technika **polostrukturovaných rozhovorů** a **mentálních map lynchovského typu**.

Mentální mapa lynchovského typu je hrubým obrázkem, který vyjadřuje osobní pohled uživatele na území, jak ho vnímá, jak si ho představuje a jak se v něm podle svých každodenních zkušeností orientuje. Skrze mentální mapy je možné zachytit průnik toho, co si jedinec o svém městě myslí a jak ho vnímá (symbolický vztah) s tím, jak se v daném prostoru chová, pohybuje a jak ho užívá (praktický vztah). Mentální mapy také zprostředkují to, co se v samotných rozhovorech může ztratit (myšlenky jedince o prostředí, jeho význam, vztah k prostředí a pohyb v něm). Kresba mentální mapy je využitelná dvěma způsoby: jednak je grafickým zdrojem nejen prostorových informací, ale také užitečným nástrojem během rozhovoru, kdy je

komunikačnímu partnerovi nápomocná při zamýšlení se nad daným prostorem. Skrze malování map a rozhovory nad nimi se člověk může hlouběji zamýšlet nad svým žitým prostorem.

Techniku mentálních map poprvé použil americký urbanista Kevin Lynch (1960), aby zjistil, jak lidé různého původu, věku a postavení „čtou“ velká americká města a jak se v nich orientují. Zjistil, že mapy obsahují vždy několik základních prvků: hranice, cesty, distrikty, dominanty a uzly. Více se o nich píšeme v kapitole [Lynchovská analýza mentálních map](#).

Nákresy mentálních map byly doplněné **polostrukturnovaným rozhovorem**, během kterého byla probírána předem daná témata:

- Krátké představení sebe sama a svého vztahu k Palmovce
- Spontánní asociace k Palmovce
- Vnímání a představa Palmovky a její vnitřní struktury, vztah lokality k širším kontextům (nákres mentální mapy lynchovského typu)
- Identifikace oblíbených a problematických míst
- Palmovka jako prostor praxe, žitý prostor Palmovky
- Identita a hodnoty Palmovky
- Paměť Palmovky
- Reflexe změn Palmovky
- Víze pro Palmovku
- Hodnocení Palmovky pěti slovy

Samotnému výzkumu předcházela prvotní identifikace možných skupin/ komunit a míst prostřednictvím rešerší.

1.5 Způsoby informování veřejnosti o konání výzkumu

Před začátkem výzkumného šetření i během něj byl kladen důraz na informování různých skupin uživatelů Palmovky o konání výzkumu a jeho účelu. Cílem bylo využít co nejvíce dostupných informačních kanálů tak, aby se zpráva o výzkumu dostala k co nejširšímu spektru uživatelů Palmovky. Za tímto účelem byly využity jak online, tak offline kanály.

O výzkumném šetření pravidelně po celou dobu jeho konání online informovala iniciativa PalmovkaTEĎ (web a na něj navázaný měsíční newsletter, facebookový profil). Informaci o výzkumu sdíleli i samotní výzkumníci, a to na svých sociálních sítích nebo v relevantních Facebook komunitách (např. LIBEŇ, KARLÍN, Praha 8 - Libeňáci a Karlíňáci sobě nebo rezidentní skupiny DOCK). Za podpory IPR Praha byly dále vytištěny letáčky a plakáty, které byly výzkumníky ve spolupráci s MČ Praha 8 distribuovány do budov v lokalitě Palmovka (bytových domů, sídel institucí, podniků atp.). V některých případech se do distribuce letáčků zapojili i někteří z komunikačních partnerů.

Součástí informačního textu o výzkumu byla také výzva k účasti na výzkumu a kontakty na část výzkumného týmu v případě zájmu o zapojení se. Dalším způsobem oslovování zástupců cílových skupin k účasti na výzkumu bylo jejich kontaktování prostřednictvím e-mailu či telefonického hovoru s prosbou o rozhovor na téma jejich zkušeností s lokalitou Palmovka. Podkladem pro oslovování posloužila prvotní rešerše místních organizací, sdružení, spolků, institucí a podnikatelů. Zároveň byla využita tzv. metoda sněhové koule, kdy komunikační partner byl během rozhovoru dotázán, zda by výzkumníky odkázal na další potenciální zájemce o účast na výzkumu.

1.6 Průběh výzkumu

Během léta a podzimu 2020 skupina výzkumníků prováděla individuální i skupinové, osobní² a online, případně písemné rozhovory prostřednictvím e-mailové komunikace³ s lidmi, kteří nějakým způsobem v lokalitě Palmovka působí. Tým výzkumníků **celkově provedl 124 rozhovorů se 175 lidmi, během nichž získal 133 mentálních map**, z nichž 12 bylo kreslených kurzorem počítačové myši. Individuální rozhovory většinou trvaly kolem šedesáti minut, ty skupinové kolem dvou hodin.

Rozhovory probíhaly jak se zájemci o účast na výzkumu, kteří se výzkumníkům ozvali sami, tak i s lidmi, které výzkumníci oslovovali cíleně na základě rešerše či doporučení. I když se výzkumníci občas setkali s odmítnutím spolupráce (důvodem byl nedostatek času nebo nesouhlas se smyslem výzkumu), obecně lze říct, že oslovení vnímali téma Palmovky jako relevantní a důležité. Během výzkumných setkání se s výzkumníky podělili o množství svých zkušeností, názorů i obav, které svědčí jak o jejich každodenním setkávání se s lokalitou, tak o reflexivním vztahu k jejím hodnotám i problémům.

1.7 Demografické složení komunikačních partnerů

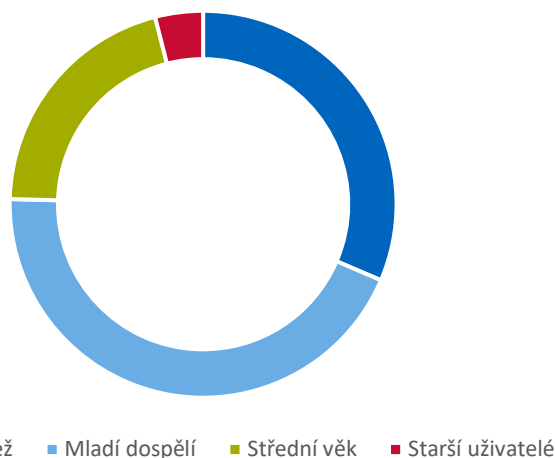
Podkapitola nabízí základní přehled toho, s jakými skupinami lidí byly vedeny výzkumné rozhovory, případně v jakém byly zastoupení. Do výzkumu se celkově zapojilo 175 lidí. Z hlediska pohlaví byli ženy a muži zastoupeni poměrově velmi podobně (85 žen a 90 mužů). Co se týče věku, komunikační partneři byli rozděleni do čtyř skupin dle odhadovaného věku (pokud při svém představením komunikační partner sám nevedl svůj přesný věk):

- Děti a mládež** (do 18 let) – 55 komunikačních partnerů
- Mladí dospělí** (od 19 do 39 let) – 77 komunikačních partnerů
- Střední věk** (od 40 do 60 let) – 36 komunikačních partnerů
- Starší uživatelé** (od 61 let a více) – 7 komunikačních partnerů
- Jejich poměrové zastoupení je patrné z následujícího grafu:

² Velký dík patří galerii Světova 1 za poskytnutí neutrálního prostoru k realizaci rozhovorů a MČ Praha 8 za pronajmutí zmíněného prostoru.

³ V závěrečné fázi výzkumného šetření na začátku podzimu došlo ke zhoršení situace související s pandemií covid-19 a rozhovory byly realizovány distančně prostřednictvím online komunikačních platforem.

Zastoupení komunikačních partnerů dle věku

Účastníci výzkumu jsou

- obyvatelé zájmových lokalit,
- pracující jako zaměstnanci firem nebo městské samosprávy či podnikatelé v oblasti kultury, sportu, gastronomie a jiných odvětví,
- návštěvníci z řad vlastníků zahrádek, uživatelů místních služeb, žáků nebo zástupců institucí, organizací a spolků, a
- lidé, kteří lokalitou projíždí.

Různorodost zastoupení účastníků výzkumu jsme se snažili zdůraznit v popiscích u vložených citací, které jsou důležitou součástí výzkumné zprávy. Popisky obsahují informaci o věkové kategorii uživatelů, jejich pohlaví a také uživatelském vztahu k Palmovce a o kategorii vzniklé na základě jejich způsobu vyprávění o Palmovce, viz kapitola [Uživatelé Palmovky](#). Z informací v popisku jsme se vždy snažili vytvořit dobře čitelný popis (např. „mladá rezidentka, vizionářka“ či „pracující obyvatel ve středním věku, navrhovatel řešení“), který obsahuje veškeré potřebné informace o uživateli. Jednotlivé popisky se tak mohou mírně lišit.

Na tomto místě je důležité připomenout, že výzkum žitého prostoru v lokalitě Palmovka je kvalitativní povahy, jehož podstatou je postihnout a hloubkově pochopit výpovědi různých lidí, kteří s lokalitou Palmovka nějakým způsobem přichází do kontaktu. Takový výzkum přináší konkrétní a podrobné poznatky o místě a o jeho vnímání jednotlivcem. Cílem výzkumu tak není podat reprezentativní výsledek, který by odpovídal charakteristikám české populace nebo populace žijící na Palmovce. Ostatně to by ani nebylo možné vzhledem k tomu, že výzkumné rozhovory byly vedeny jak s obyvateli, tak pracujícími, návštěvníky i projíždějícími. Graf výše tak „pouze“ zobrazuje zastoupení různých věkových skupin lidí, kteří se zapojili do výzkumu.

2 UŽIVATELÉ PALMOVKY

Komunikační partnery lze rozřadit do několika skupin: (1.) [dle jejich uživatelského vztahu k Palmovce](#), (2.) [dle rolí ovlivňujících jejich praxe užívání prostoru](#) a (3.) [dle dominantního způsobu jejich vyprávění o Palmovce](#). Uživatelský vztah k Palmovce a praxe užívání prostoru značně strukturují vnímání samotného území. Například projíždějící uživatelé Palmovky se většinou zaměřují na své zkušenosti s centrální tramvajovou křižovatkou, která pro ně kromě významného dopravního uzle často slouží také jako symbol lokality. Jednotlivé kategorie uživatelů se při prvních dvou způsobech rozdělení nevylučují a každý uživatel tak může být zařazen do více kategorií (např. být rezidentem a pracujícím či pejskařem a cyklistou). Ve třetím způsobu kategorizace dle způsobu vyprávění byli naopak uživatelé zařazeni pouze do jedné z kategorií dle nejvíce společných rysů.

2.1 Uživatelé dle vztahu k Palmovce

V první řadě jsme uživatele Palmovky rozřadili dle jejich uživatelského vztahu – činnosti či zájmu, která je na Palmovku přivádí. Zda se jedná o místo jejich [bydliště](#), [pracoviště](#), různorodých [návštěv](#) či pouze o místo, kterým [projíždějí](#). Tato kapitola představuje uživatele skrze jejich uživatelský vztah k Palmovce a vzájemné podobnosti jejich vnímání Palmovky.

2.1.1 Rezidentní

Rezidentní uživatele jsme dále rozdělili na **dlouhodobě rezidentní** (obyvatelé, kteří žijí na Palmovce deset a více let) a **nově rezidentní** (žijící na Palmovce méně než deset let). V rámci skupiny nově rezidentních jsme dále podrobněji popsali obyvatele nové zástavby DOCK, kteří mají několik společných rysů, jimiž se mohou lišit od ostatních novousedlíků. Specifický popis vnímání Palmovky dlouhodobě a nově rezidentními uživateli uvádíme až po krátkém představení některých rysů, které mají často společné obě zmíněné kategorie obyvatel.

Vnímání oblasti obyvateli, kteří se zúčastnili výzkumu, se mnohdy rozchází. Shodují se většinou především ve dvou aspektech. Za prvé obyvatelé velmi často považují místo svého bydliště **spíše za Libeň než Palmovku**.

Vždycky kdokoliv slyšel, že bydlíme na Palmovce, tak vždycky říkal: „Jo, to je ta zastávka, jak tam jsou samí feťáci a bezdomovci“. A tak od té doby říkám, že bydlíme v Libni a už je to lepší. (nová mladá rezidentka, flegmaticka)

Lokalitám, jako je Palmovka, se člověk vyhýbá, takže já nějak nevím, co se tam děje, jestli je to doupě feťáků, protože bydlím tady ve spodní Libni a ta spodní Libeň je relativně příjemná. (pracující mladá obyvatelka, patriotka)

Palmovka je zastávka metra, nic víc, jinak ta čtvrť je Libeň. (mladý rodák, patriot)

Důvody, proč někteří rezidenti zdůrazňují označení Libeň, se různí. Mohou tak vyjadřovat **distancování od Palmovky** jako křižovatky či například reagovat na **obecný negativní obraz (pověst) Palmovky**. Podrobněji se tomuto tématu věnuje kapitola [Identitní hranice](#). Někteří obyvatelé však **podobný důraz na pojmenování oblasti** nekladou a při rozhovoru volně

přecházeli mezi označením Libeň a Palmovka. Velmi výjimečně se našel rezident, který se **přímo hlásil k označení Palmovka**.

Já říkám, že bydlím na Palmovce. Někdy dokonce říkám, že je to Palm Beach (smích). Víte, jak je to nasprejované u výlezu z metra? (nový mladý rezident, navrhovatel řešení)

Za druhé si pochvalují umístění lokality v rámci Prahy, dobrou dopravní dostupnost a dále také dostupnost obchodů a služeb.

Důležitá je tím (pozn.: Palmovka), že mám vše, co potřebuju, blízko. No a líbí se mi to tady. Není to tak na ráně. (...) Tady je to teda lepší než někde na sídlišti, no. Je tu větší klid, příjemné bydlení... Je tady úplně všechno. Je tady tramvaj, autobus, metro teďka, obchody tady jsou. (rezident ve středním věku, navrhovatel řešení)

Jde se odsud jednoduše dostat na Žižkov, do Holešovic, je tu dobré dopravní propojení s dalšími čtvrtěmi. (nový mladý rezident, vizionář)

V okruhu 500 m od bytu můžu dělat vše, co potřebuju. (nový mladý pracující obyvatel, patriot)

Z hlediska vybavenosti Palmovky řada účastníků zdůrazňovala **vize zachovat menší obchody a služby**, které pro ně mají leckdy velký význam.

Dlouhodobě rezidentní

Mezi dlouhodobě rezidentní byli zařazeni obyvatelé, kteří v oblasti **bydlí deset a více let**. Patří sem také **místní rodáci a obyvatelé s rodinnými vazbami** k Palmovce – např. se jednalo o bydliště jejich prarodičů, po kterých později podědili byt, ve kterém dnes sami žijí. Dlouhodobá znalost Palmovky a případná rodinná vazba či osobní vzpomínky na dětství se mohou odrážet na vnímání této oblasti.

Máme tu koncentrovanou rodinu, naše celá rodina je rozplácáá kolem Libně, jsme několikagenerační Pražáci. (mladý rodák, patriot)

Bydlím v bytě po babičce a dědovi. Takže vlastně na Palmovce jsem částečně vyrostla. Od narození jsem tady trávil nějaký čas s prarodiči. Mám na to vzpomínky na to dětství. Takže mám jakoby nějakou citovou vazbu k tý Palmovce. Už jenom proto, že prarodiče umřeli docela brzo. Jsem ráda, že tady můžu bydlet v tom bytě po nich. (...) I jako dítěti mi vyprávěli příběhy z války, co se tady dělo v Libni. (obyvatelka ve středním věku, patriotka)

Nově rezidentní

Obyvatelé žijící v oblasti **méně než deset let** se řadí do skupiny nově rezidentních. U nově rezidentních uživatelů se nabízejí otázky *Proč si vybrali pro bydlení oblast Palmovky?* a *Jak se jim v této lokalitě líbí?* Motivace novousedlíků jsou různorodé. Pro některé **lokalita při výběru nebyla příliš důležitá** a zajímaly je hlavně parametry samotného bytu. Jiní si zvolili koupi nemovitosti na Palmovce jako budoucí **investici**. Rozhodujícím faktorem byla také často dobrá **dopravní dostupnost** Palmovky a její blízkost ke čtvrtím, jako jsou Holešovice či Karlín, kam

někteří novousedlíci jezdí za prací. **Spokojenost s výběrem lokality a vztah k ní se napříč obyvateli různí stejně jako motivace pro její výběr jako bydliště.**

Byt jsme vybírali, když jsme žili v zahraničí. Podle mapy jsme si mysleli, že je tady mnohem víc zeleně. Upřímně bychom se sem asi nepřestěhovali, kdybychom to viděli. (nová mladá rezidentka, flegmaticka)

Za mě krásná čtvrť pro bydlení s dobrou dostupností, ale s určitými problémy. (nový mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Pak jsem si to tady oblíbila a беру to tady spíš jako takovou vesnici, tu Libeň, (...) prostě mi to přijde taková vesnice sama pro sebe. (...) To se mi líbí, že je to takový domácký. (nová mladá rezidentka, patriotka)

Já mám ráda místa s charakterem, místa s nějakou duší. Místa, která, když tam vystoupíte, tak poznáte, že tam jste. (...) Tohle za mě Palmovka splňuje. To znamená, že já, když vylezu z metra a jdu po Libeňským mostě domů, tak je to prostě něco, co mě baví a splňuje to pro mě takovou tu unikátnost. (nová mladá obyvatelka, vizionářka)

Řada nově rezidentních uživatelů zmiňovala, že v minulosti Palmovku znali jako nehezké místo či je okolí od této oblasti odrazovalo. Často účastníci odkazovali na známé „Žižkovu a Libni, zdaleka se vyhni“. Jejich život však většinou tomuto obrazu neodpovídá a oni sami zde začali objevovat aspekty, které mají rádi. **Zlepšení vnímání Palmovky po nastěhování je tak hlavním spojovatelem většiny nově rezidentních uživatelů.**

Slyšeli jsme, že Palmovka je ošklivá, pak jsme sem ale přijeli, metro sice není super krásný, hlavně ten vlez z druhé strany k autobusáku, ale žádný metro není super pěkný. O 50 metrů dál od něj to už ale je normální město – domy, ulice, lidi tam normálně chodí, jsou tam obchody, navíc se nám tu líbil ten byt naproti Libeňskému zámku. Tak tu už dva roky bydlíme. (nový mladý obyvatel, patriot)

Obyvatelé doků

Specifická podskupina nově rezidentních jsou obyvatelé nově vystavěného areálu DOCK. Obyvatelé doků často tuto oblast srovnávají se zbytkem Palmovky. Někteří doky vnímají jako její součást, pro jiné do Palmovky tato oblast nepatří (například obyvatelé doků vnímají větší blízkost ke Karlínu či Holešovicím).

Když se mě někdo zeptá, kde bydlím, tak řeknu Libeň a když se zeptá, kde, no tak u Palmovky. (nový mladý rezident, vizionář)

Upřímně ten DOCK, jsme na počátku, a i teď, vnímali jako něco úplně jiného, nespojeného s tou Palmovkou. (...) Ten DOCK do té Palmovky nikdy nezapadal z pohledu, jak je to tam hezky uděláno, kde vnímám velké pozitivum v tom, že těch domů je tam více a každý je architektonicky zajímavý. Je k tomu udělána ta zezeň okolo. (...) Že bych někdy došel na Palmovku? (...) Proč na Palmovku? Možná tak na hotdog (smích). (nový mladý rezident, navrhovatel řešení)

Celkově obyvatelé doků v rozhovorech tematizovali **rozdíly mezi doky a zbylou oblastí**, případně mezi obyvateli těchto částí. Často vnímají **napětí mezi obyvateli staré zástavby a doků**.

Pozitivně vnímám čistotu, spořádanost, a tedy vlastně estetickou kvalitu doků. Ta mi ve zbytku Palmovky chybí, protože ta je naopak taková špinavá, ošklivá, šedivá. Potřebovala by vyčistit. (nová mladá obyvatelka, razantní kritička)

Kvalita veřejného prostoru v docích je o tři úrovně výš než zbytek Palmovky, taky to stálo hafo peněz. (...) Nejlepší veřejný prostor na Palmovce zatím udělali developeři. (nový rezident ve středním věku, razantní kritik)

Úplně ten největší kontrast jsou libeňské doky, kde na jedné straně ulice jsou novostavby, poměrně luxusní a drahé. Vidíte, že tam parkují auta prémiových značek. A naproti, hned přímo přes tu ulici, tak tam je zahrádkářská kolonie, kde ze zastávky na Libeňáku chodí ti zahrádkáři, který třeba mají igelitku plnou lahváčů a chodí tam takhle v montérkách na ten víkend. (...) Na první pohled jsem si říkal, že to musí být hrozně konfliktní soužití a já nevím, ani od těch ostatních lidí, kteří v těch libeňských docích bydlí, že by někdo měl problém s těmi zahrádkáři nebo že by tam k nějakým konfliktům docházelo. (nový mladý rezident, flegmatik)

Vnímám, že je to (pozn.: nová zástavba DOCK) trnem spoustu lidem z Libně. (...) To okolí tý Palmovky je spíš chudší čtvrť a tohle je zase druhej extrém, je to jedna z nejdražších lokalit v Praze. (...) Myslím si, že lidi z DOCKu lidem na Palmovce nijak neubližují, jsou jim jedno. No a ty lidi z Palmovky je vnímají jako „no a teď jsou tady snobové“ a často píšou, že je to tady rusácká čtvrť. (...) Je to nějaký střet dvou světů, nějaký proces gentrifikace Palmovky, který se někomu nelíbí. (...) Já nevidím jediný důvod, proč by to tady mělo někomu vadit kromě nějaký závidi. (nový mladý obyvatel, vizionář)

Obyvatelé doků také typicky rozdělují prostor doků a časové horizonty podle etap jejich výstavby. Dále se v rozhovorech objevuje častá inklinace ke Karlínu ve smyslu rozvoje celé oblasti. Na rozdíl od ostatních novousedlíků neobsahují výpovědi obyvatel doků příběhy o těžko přístupném a svébytném kouzlu poněkud zašpiněné Palmovky.

2.1.2 Pracující

Přestože mezi uživateli, kteří na Palmovce pracují, byli leckdy uživatelé, kteří jsou současně místními **rezidenty**, tato část se věnuje především uživatelům, jejichž vztah k Palmovce je primárně spojen s jejich prací. Výjimku tvoří část věnovaná **podnikatelům**. Mezi pracujícími se jedná o specifickou podskupinu, neboť jejich vnímání oblasti bylo ovlivněno vlastnictvím podniku či firmy.

Pro pracující uživatele je často důležitý **způsob dopravy do práce**. Využívají všechny možné způsoby včetně chůze, kola, hromadné dopravy a řízení vlastních automobilů. To odráží jejich potřeby od prostoru Palmovky. Vnímání Palmovky z pozice pěších, řidičů či cyklistů se věnuje podrobněji kapitola **Uživatelé dle rolí ovlivňujících užívání prostoru**.

Pracujících uživatelů jsme se při rozhovorech ptali, **zda na Palmovce tráví čas i po práci.** Nejčastější odpovědí bylo, že se **snaží rychle dostat do místa svého bydliště,** za rodinou či známými. Část z nich vnímá Palmovku negativně a **zájem trávit zde svůj volný čas nemá.** Někteří pracující zde **rádi tráví čas i po práci,** přestože v okolí Palmovky nebydlí. V takových případech zde oceňují dostupné **podniky, služby, posezení venku či možnost procházky.**

Procházím jen přes tramvajovou křižovatku do práce, jinak zde čas netrávím. Mám rodinu, tak hned po práci jezdím domů a trávím čas tam, polední pauzy nemám. Kdybych rodinu neměla, nebo až děti vyrostou, šla bych se projít podél Vltavy. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Pro mě je Palmovka práce. Palmovku si nevolím jako místo, kam se půjdu projít, když mám volnej den. Využívám hospody, ale jenom, když sem jdu do práce. Jako volnočasovou čtvrť si to nevolím a jdu radši na Žižkov. (pracující mladý muž, flegmatik)

Palmovka je pro mě místo, kam přijedu a zase odjedu, nemá pro mě úplně využití, tak mě tu nic nedrží. Chybí mi tu nějaký lepší podniky, taky tu mívám pocit, že ta oblast kolem křižovatky není úplně bezpečná, děti bych tu nenechala, aby samy chodily do školy. (pracující mladá žena, razantní kritička)

Tohle je segment (pozn.: okolí Libeňského zámku, Libeňské sokolovny a kostela sv. Vojtěcha), kde je dolní Libeň vyloženě hezká, takže sem já si chodím vizuálně užít hezké město. (pracující mladý muž, patriot)

Líbí se mi počet těch malých obchůdků, který bych ještě zvětšila. (...) Mám ráda ten nákup v malých obchodech, takže když jde člověk z práce, tak si prostě nakoupí. (pracující mladá žena, patriotka)

Podnikatelé

Specifickou podkategorií pracujících jsou místní podnikatelé a živnostníci. Téměř všichni **pozitivně reflektovali proměny Palmovky,** které pro ně znamenají především zlepšení kupní síly, a do **budoucnosti si představovali vývoj, který by do jejich podniků přivedl více lidí.** Na druhou stranu někteří z nich zároveň zmiňovali **obavy, že proměny Palmovky by kromě zákazníků mohly přilákat také jejich konkurenci.** Jejich podnik, často nastavený pro současné potřeby místních obyvatel, by nemusel konkurenci ustát.

V Libni není moc kupní síla, třeba když to srovnám s Karlínem, který je všeobecně bohatá čtvrť. Libeň je chudší, místní málo nakupují a někdy spíš, než aby podpořili menší živnostníky, tak jdou do Kauflandu. (...) Já jsem ale vlastně spokojená, protože nechci nic velkého, jenom se uživit. (pracující mladá obyvatelka, patriotka)

Za nás jako podnikatele, je důležité, že je tu vybudovaná infrastruktura. Že tady jsou už relativně čisté cesty, že jsou tu vybudované chodníky. Že se k nám ty lidi dostanou. Prostě, že to tady funguje. (pracující mladý muž, patriot)

Tady by to opravdu chtělo, aby lidi přestali sem přijíždět a vyjíždět, ale aby tady začali chtít být. (...) Maličko to udělat čistší, maličko ty lidi naučit chodit na Palmovku z nějakýho důvodu. (...) Tady lidi nemaj důvod být v sobotu (...), tak aby to bylo místo, kam lidi chtěj jít, kam si půjdou sednout, kam vezmou děti. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Do budoucna není jiné cesty. Spousta lidí se tomu brání. Ale je to jedno, zda se nám to líbí či ne, prostě do budoucna se tu budou proplítat tyhle dva světy (pozn. stará a nová zástavba). Jsem zaujatý tím, že tu podnikám, ale i tak myslím, že do budoucna to té oblasti pomůže, vyčistí a celkově ji zvedne. (...) Nám podnikatelům to obrovsky pomáhá, že se tu mění složení lidí. Dřív tady byli sice slušní lidi, ale nízkopříjmoví. Dneska je vidět, že sem do té lokality jdou lidi i za trochu lepšíma službama. (pracující mladý muž, patriot)

2.1.3 Návštěvníci

Mezi návštěvníky Palmovky patří například zákazníci podniků a služeb, zahrádkáři, klienti různých neziskových organizací a sociálních služeb, návštěvníci kulturních akcí (např. v [divadle](#), [synagoze](#) či [Löwitově mlýně](#)) nebo děti navštěvující volnočasové kroužky. Návštěvníky Palmovky lze rozdělit podle míry cílenosti jejich návštěvy. Někteří na Palmovku přijíždí jenom na jedno či dvě velmi konkrétní místa, specifickou akci či do vybraného podniku. Jiní se sem rádi vrací kvůli většímu počtu míst. Najdou se také návštěvníci, kteří na Palmovce obecně rádi tráví svůj volný čas, leckdy i bez konkrétního cíle návštěvy.

Já, když jsem poprvé projížděl s tátou na Palmovce, tak mě jímala trošku hrůza a vlastně když si to tak vezmu, tak ono se to za ty roky zase tolik moc nezměnilo, no. (...) Nemyslím si, že je to místo, kde bych rád trávil čas. (mladý návštěvník, vizionář)

Bydlím v Karlíně a odtamtud člověk může buď na Vítkov, ale to je do kopce, nebo do centra. Ne pokaždé se mi chce na tyhle místa, tak jsem se začal chodit a taky běhat podél Vltavy na Palmovku. (mladý návštěvník, navrhovatel řešení)

Chodíme sem s malým na cvičení a zároveň, když už mě nebaví parky na Žižkově, tak jezdím se psem na procházky kolem Palmovky, takže tam to mám moc ráda. Hlavně v posledních letech se to tam hodně zvedlo. Je tam poměrně hodně nových podniků, takže se tam dá dát i kafe. Trávím tam víc a víc času. (mladá návštěvnice, flegmatička)

Procházení se tady má své kouzlo. (mladá návštěvnice, navrhovatelka řešení)

2.1.4 Projíždějící

Vnímání projíždějících uživatel je strukturováno zejména prostředím samotné křižovatky a dopravními prvky. Bývá pro ně typické, že si neumí příliš představit, že by Palmovku využívali jinak než kvůli dopravě, [jako přestupní stanici](#). Ve výzkumu se často jednalo o uživatele, kteří bydlí či pracují několik zastávek od Palmovky. Mezi uživateli Palmovky, kteří tímto místem pouze projíždějí, dominují žáci druhého stupně Základní školy Bohumila Hrabala. Problémy

s pohybem po křižovatce se také zabývají části věnované **mládeži, pěším** a samotné křižovatce kapitoly **Palmovka jako nepřehledná křižovatka**, **Palmovka jako křížení ulic Zenklova a Na Žertvách** a jeho **přílehlý parter** a **Křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách**.

*Nemám důvod na Palmovku chodit, nic tu není. (...) Nedala bych si tu sraz s lidma, co tu nebydlí, na rozdíl třeba od Karlína. Sem to lidi prostě netáhne.
(projíždějící žena ve středním věku, razantní kritička)*

Je to hlavně průchoďák ve smyslu, že když se na to koukám, když se koukám na tu mapu, tak mi připadá, že všechny šipky mi vedou směrem z tý Palmovky pryč, ani jedna šipka nemíří do tý Palmovky, že by tam cíleně šla. Jak kdyby to opravdu bylo z tý Palmovky, co nejrychleji prostě vypadnout jedním tím směrem pryč. (...) Když už teda přes Palmovku musím, tak projedu, ale málokdy má člověk příležitost a chuť se na tý Palmovce zastavit a užít si ji, zatím tam není těch příležitostí. (mladý pracující a projíždějící muž, razantní kritik)

Myslím si, že to místo je opravdu takový transportní hub, hodně lidí se tam pohybuje, škoda že vypadá, jak vypadá. Neznám takových transportních míst v Praze víc. Napadne mne Smíchov, Můstek, Hlavní nádraží. Ale opravdu ta Palmovka je opravdu významná dopravní křižovatka, ve smyslu té městské dopravy. Je škoda, jak vypadá. (mladý pracující a projíždějící muž, vizionář)

Když potřebuju přestoupit na žluté metro, tak radši jedu až na Invalidovnu. Palmovce se vyhýbám, nemusím se vyhýbat nepříjemným lidem, částečně je lituju, částečně se jich štítím, a pohledu na radnici – je to takový symbol neschopnosti vedení a zmaru, že se něco takového mohlo stát. (starší projíždějící žena, nostalgik)

Rozhovory s projíždějícími uživateli bývají v porovnání s ostatními kritičtější. Komunikační partneři (nejen) z této kategorie si stěžují na **špatnou průchodnost a přehlednost v oblasti zastávek a vstupů do metra**. Velká část zmiňuje **neudržované, špinavé prostředí, někteří i obavy o bezpečnost**.

*Já tady přestupuju na metro, případně na autobus. To je moje nedobrovolná návštěva Palmovky. (...) Člověk tu musí být neustále ve střehu, má to tu ráz vyloučené lokality, periferie. Palmovka na mě působí jako chudé velkoměsto.
(projíždějící žena ve středním věku, razantní kritička)*

Jak byl ten infostánek (pozn: ulice Na Žertvách), tak v tom inkriminované místě (...) nevím, kde se to bere, jako by to bylo zakódované v tom místě, že se tam tohleto odehrává, takže se tomu vyhýbáte obloukem. (...) Několikrát jsem byl svědkem aféry, kdy byla zavolána policejní hlídka, aby se postarala o partu opilců. (mladý pracující a projíždějící muž, razantní kritik)

Všude je beton, betonové zídky i tráva je obehnaná betonovými obrubníky, působí to na mě tak, jako by se tím nikdo nechtěl zabývat. (projíždějící žena ve středním věku, razantní kritička)

Na rohu je lékařský dům, prostor mezi tím, synagogou a kolejištěm, je tam nějaká skulptura v tom parčíku. (...) Nejsem si vědomej, jestli by si tam vůbec šlo sednout. Vnímám to místo dost intenzivně, když zaprší, protože když zaprší a dohánět tramvaj a proběhnout se tady tím prostorem, to potom stojí zato. To si člověk hodně rychle rozmyslí, jestli se tím blátem brodit nebo ne. (...) Chtělo by to zatravnit, zkulтивovat po tý stránce zeleně, té vegetace a nějaké sezení, lavičku a tak. (mladý pracující a projíždějící muž, razantní kritik)

Mezi projíždějícími uživateli se našli tací, kteří zmiňovali také **pozitivní změny Palmovky** a upozorňovali na její **potenciál a „lepší“ budoucnost**.

Ani jedno nároží křižovatky není čistý – na jedné straně je zanedbanej parčík a židovský hřbitov s houštinama, kam se člověk bojí vkročit, naproti chybí rohový dům. Co se naopak povedlo je na té křižovatce výš, že se ta pojišťovna vyměnila za restauraci. Nejdřív jsem si říkala, že to je šílený na tuhle křižovatku dát restauraci. Navíc tam dali stolečky k tomu zábradlí, kde 30 cm od stolu jezdí auta, pak tam nafrkali tůje, ale vlastně to funguje a tu křižovatku to hrozně zvelebilo. (mladá projíždějící žena, patriotka)

Mám pocit, že Palmovka je dvourychlostní prostor, na jednu stranu je to to budoucí skvělý místo na bydlení, kam se stěhují lidi, kteří vnímají ten potenciál, ale v těch službách, který by si představovali, tak to tam vůbec není na ty úrovni, kterou by chtěli. (mladý projíždějící muž, navrhovatel řešení)

2.2 Uživatelé dle rolí ovlivňujících užívání prostoru

Tato kategorizace se snaží zachytit další možné role a praxe ovlivňující vnímání a způsoby užívání Palmovky. V následujících podkapitolách je shrnuto, jak může daná pozice ovlivňovat uživatele. Kapitola se zaměřuje především na problémy a bariéry, na které uživatelé z daných kategorií upozorňovali. Dále je odkázáno na jednotlivá místa Palmovky, která bývají pro danou skupinu uživatel obzvláště významná.

2.2.1 Mládež

Poměrně početnou skupinou, se kterou byly prováděny rozhovory, byla mládež. Pro **mládež byla oblast Palmovky především samotná křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách**. Tito komunikační partneři vnímají Palmovku primárně jako **přestupní stanici, skrze kterou vedou její cesty například do školy, domů či do obchodního domu Harfa**. Na Palmovce mládež v podstatě **nenachází žádný vhodný prostor pro trávení času**, a proto se na ní příliš nezdržuje. Výjimkou jsou **podniky s rychlým občerstvením** v okolí zmiňované křižovatky. Jejich pojmání Palmovky se tak odvíjí od křižovatky ulic Zenklova a Na Žertvách, navštěvované školy a přilehlých míst, případně jejich místa bydliště a jeho okolí (pokud zde bydlí).

Já bydlím blízko, ale úplně tam není nic, co by mě vyloženě lákalo, že bych tam jako šla. Jako třeba na tu zmrzlinu třeba jo, ale na nějakou delší dobu bych tam jako nešla. (rezidentní žákyně, flegmaticka)

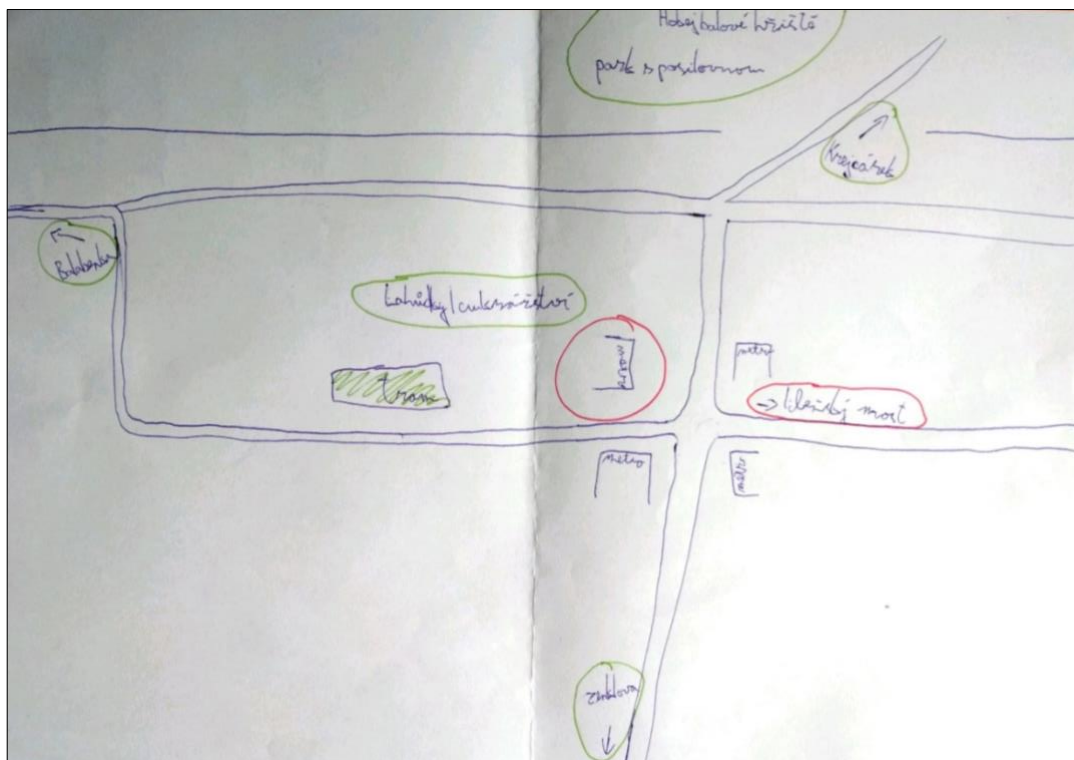
Na Palmovce mají úplně skvělý kebab a hned vedle zmrzlinu. (projíždějící žák, flegmatik)

Chodím tam na párek v rohlíku. (rezidentní žák, flegmatik)

Výše zmíněné poznatky dokládají také jejich mentální mapy i tím, že jsou do nich vepsány směry, které vedou z Palmovky pryč, do okolních částí Prahy, které mládeži nabízí možnosti trávení volného času.

(projíždějící žák, flegmatik)

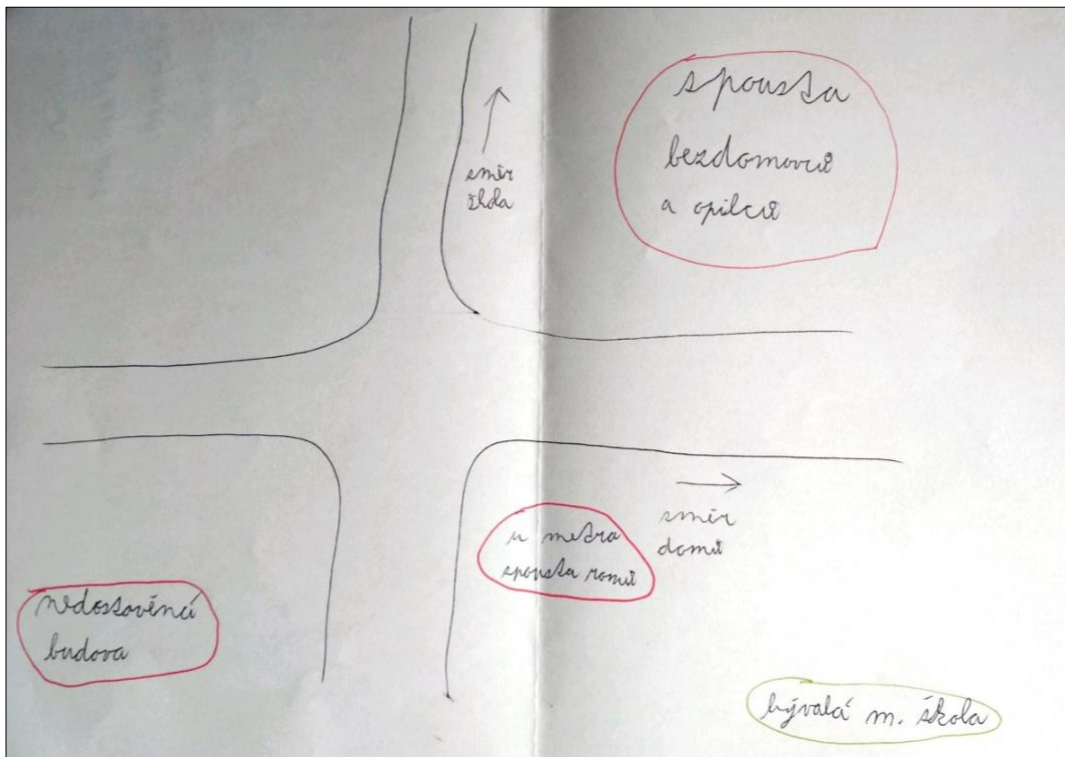
(projíždějící žák, razantní kritik)

Jako problematickou vnímala mládež **neupravenost Palmovky a množství nepříjemných lidí** (lidé bez domova, pod vlivem drog a alkoholu atd.). Často si spojují Palmovku právě s lidmi bez domova. **Zanedbanost prostoru a lidé, kteří se tu zdržují, jsou důvodem, proč se v prostoru křižovatky mládež necítí bezpečně**, na což poukazují jejich mentální mapy. Nedostatečné osvětlení některých zastávek a ulic na křižovatku navazujících (např. ulice Na Hrázi) posiluje jejich obavy z pohybu v této oblasti.

*Když přijdu na Palmovku, tak vidím prostě –
s prominutím – zaprasenou beton. (projíždějící žákyně, flegmaticka)*

*Necítím se tam moc konformně, jak kvůli prostředí samotnému, tak i kvůli
lidem, kteří se tam pohybují. (rezidentní žák, vizionář)*

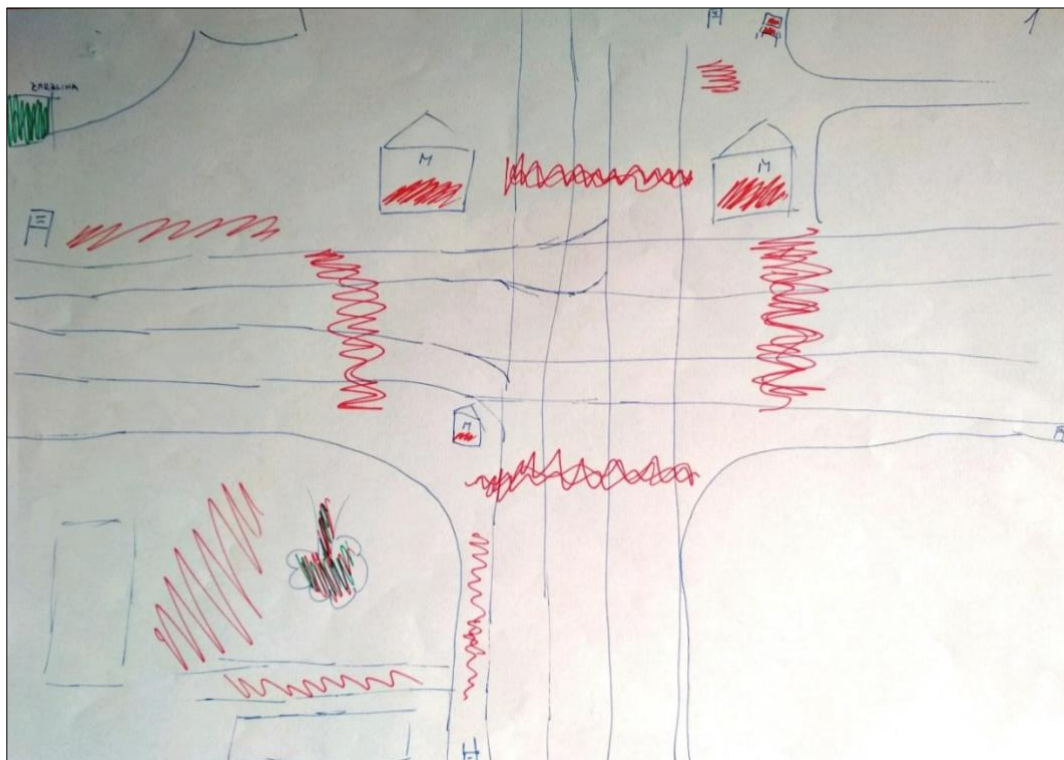
*Prostě na vás koukají. A když máte třeba sukni a tílko, tak na vás pískají a je
to takové... nepříjemné. (rezidentní žákyně, vizionářka)*

(projíždějící žák, razantní kritik)

Prostor také často shledávali jako **špatně řešený a nepřehledný ve spojení s pohybem tramvají**. Samotná křižovatka se mládeži někdy zdála nebezpečná pro **pohyb špatným rozvrženým přechodům a nevhodnou organizací zastávek**. Například zde někteří postrádají semaforey.

Palmovka je pro mě nepřehledná. Mám pocit, že mě tam něco přejede.
(projíždějící žák, flegmatik)

Také uvedená mentální mapa Palmovky, jejíž autorkou je žákyně dojíždějící do jedné z místní základních škol, prostřednictvím červených pasáží odkazuje na výše naznačený problematický přístup pro pěšího jak skrze křižovatku, tak do podchodu metra: Nesnáším přecházení přes ty koleje. Ta tramvaj tam není vidět. Je to celý strašně nelogický. Chtělo by to semaforey. Mladší bratr kamarádky má kamaráda, kterého právě na Palmovce srazila tramvaj kvůli nepřehledné situaci s přechody. Rodiče se pak bojí menší děti nechávat chodit přes křižovatku. (projíždějící žákyně, vizionářka).

Palmovka by se dle nich měla **více udržovat a uklízet**. Mládež by také **ocenila více zeleně a míst k posezení**. Palmovku jako místo setkávání by dle nich posílilo, kdyby se zde otevřelo nějaké obchodní centrum, které by vytvořilo novou činnost, jak tu trávit pohodlně čas.

2.2.2 Rodiče

Někteří uživatelé Palmovky s narozením vlastních dětí změnili svůj pohled na Palmovku – především na **prostupnost a bezpečnost křižovatky ulic Zenklova a Na Žertvách**, které se dále věnují kapitoly [Palmovka jako nepřehledná křižovatka](#), [Palmovka jako křížení ulic](#).

Je to teď o rodině, bydlení, pohodě, dejme tomu nějaká bezpečnost, která mně dřív neležela na srdci, ale teď už kvůli rodině jo. (rezident ve středním věku, patriot)

Bezdomovectví tu bylo asi vždy. Nerada to nazývám problémem, protože se jedná o lidi a mluvení o nich by mělo vždycky probíhat s citem, ale z pohledu matky procházející se s malým dítětem, které si chce hrát, vidím, že se s tím musí něco udělat. Nemůžu dítěti dovolit jít k Nové Palmovce, protože se bojím, že na něj bude někdo agresivní. To okolí nedostavěné

*radnice je vlastně taková „nová čtvrť“, kde obyvatelé jsou bezdomovci. Městská část by to neměla nechat jen tak běžet, měla by reagovat i kvůli zhoršujícím se, vyhrocujícím se názorům místních. Plus teď přes léto se tam děly věci nepřípustné na veřejném prostoru – jsou tam nazi, pijí apod. Můžou tak být nebezpeční, agresivní k okolí. Je to těžké téma, protože se mluví o lidech. A taky to hatí i snahy PalmovkyTEĎ ke zkrášlení zastávek – lidi, co tam bydlí a vidí, k čemu se v noci mobiliář používá, ho už sami nepoužijí.
(mladá obyvatelka, vizionářka)*

Tramvajovou křižovatku na Palmovce někteří rodiče hodnotí jako nedobře vyřešený přestupný bod MHD. Zdá se jim při pohybu s kočárkem či malými dětmi špatně prostupná a nepřehledná. Způsobuje to různá úroveň povrchů a nepřehledné přechody. Různou úroveň povrchů rodiče někdy přímo považují za nebezpečnou, neboť malé děti mohou snadno ztratit rovnováhu a upadnout. Křižovatku ulic Zenklova a Na Žertvách rodiče shledávají jako nevhodnou pro pohyb s kočárkem, protože její povrch je neudržovaný a nerovný. Proto by mnozí rodiče ocenili srovnání povrchu křižovatky do jedné úrovně.

Reálně to (Palmovka) pro mě teď nic moc víc než křižovatka. Ta křižovatka je pro mne takové nepříjemné místo, kde je hrozně moc tramvajů. (...) Je to pro mne nepřehledný, jako komunikačně, protože já vždycky někde vystoupím a pak musím s tím kočárem různě přejíždět, přecházet. Kdyby se nějak vyřešilo, že by tam nebyly ty zastávky ve čtyřech směrech. Přestupuji tam často. Asi by se mi víc líbilo, kdyby to bylo podobně jako třeba na náměstí Republiky. (...) Jakože je to vydlážděný v jedné rovině a ty tramvaje tam vlastně neruší. (mladá návštěvnice, vizionářka)

Rodiče v okolí křižovatky **postrádají místo, kam by si mohli sednout. Kritizují absenci stínu a stromů.** Na Palmovce se rodiče s dětmi necítí bezpečně také kvůli nepořádku na zemi, například často se vyskytujícími injekčním stříkačkám, a špatnému osvětlení ulic. Nebezpečné se rodičům zdá množství lidí bez domova a narkomanů zdržujících se na Palmovce.

V Libni je hodně míst, kde se válí stříkačky. Já to teď víc vnímám i kvůli synovi, když je mimo kočárek. (mladý rezident, patriot)

Na druhou stranu ale na Palmovce oceňují **blízkost a nabídku škol a školek.** Mezi **oblíbená místa rodičů v lokalitě patří Thomayerovy sady, cyklostezka podél Rokytky a zahrádkářská kolonie.** V Thomayerových sadech je velmi oblíbené **dětské hřiště U Českých loděnic.** Oproti tomu **cyklostezku vedoucí skrze Thomayerovy sady rodiče shledávají jako problematickou.** Zdá se jim příliš úzká a kombinace s cestou pro pěší ohrožuje bezpečnost dětí. Obecně se rodiče často domnívají, že na Palmovce není dostatek bezpečných prostorů, kde by si děti mohli hrát. **Někteří postrádají na Palmovce širší nabídku aktivit a událostí pro rodiny s dětmi.**

Výhodou Palmovky je i ta mateřská školka u Kotlasky, hezká budova se zahradou. Je to tam takový idylický. (mladá rezidentka, patriotka)

V létě tam (pozn.: na dětské hřiště U Českých loděnic) člověk přijde a je tam plný hřiště nahatých dětí zablácených od hlavy až k patě a jsou všichni šťastní, jsou tam korýtky, ze kterých se pumpuje voda a oni se v tom rochnějí a jsou úplně blažení. (mladá obyvatelka, patriotka)

Pro děti jsou tu základní dětská hřiště, eventuálně Sokolovna u Libeňského zámku, ale nevím o žádném zařízení typu komunitního centra zaměřeného na volnočasové aktivity. (mladý rezidentní a pracující muž, flegmatik)

2.2.3 Pěší

Pěší se rozcházejí v názorech na prostupnost křižovatky **ulic Zenklova a Na Žertvách**, které se dále věnují kapitoly **Palmovka jako nepřehledná křižovatka**, **Palmovka jako křížení ulic**. Části pěších nevyhovuje nepřehlednost křižovatky a nejsou si jisti, jak se po ní pohybovat (viz např. **Mládež**). V lokalitě dále kritizují rozvržení přechodů a špatně fungující semaforey. Chodníky na křižovatce nekopírují přirozený pohyb, což se dle některých pěších projevuje vyšlapanými pěšinkami na zelených plochách, kterými si chodci zkracují cestu po křižovatce. Někteří pěší naopak považovali za jistou výhodu křižovatky volnost v přecházení danou absencí aut a semaforů. Domnívají se, že to urychluje jejich pohyb skrze křižovatku.

*Překonávání, to že tam nejsou přechody a podobný věci, tak to mi nedělalo problém, sem prostě chodil kudy jsem chtěl. A to mi přišlo sympatický.
(mladý projíždějíci muž, navrhovatel řešení)*

Líbí se mi, možnost přecházet křižovatku kdekoliv, stejnoúrovňová křižovatka, nejezdí tam auta – kdyby to zmizelo, tak to bude škoda, a vzdálenosti budou najednou strašně dlouhé. (mladý projíždějíci muž, navrhovatel řešení)

Hlavní „tepnu“ pohybu pěších, kterou se dostávají dále po Palmovce, je ulice **Zenklova**. Někteří pěší ji kritizují, protože se domnívají, že chodník je **příliš úzký pro množství lidí** po něm proudících. Přijde jim také, že **chodník má nekvalitní a nejednotný povrch**. **Postrádají na ní místo, kde by se při chůzi mohli na chvíli zastavit a posadit se do stínu**. Zenklova ulice se některým pěším zdá plná bariér z nepříjemnějších plynulý pohyb ulic např. zábradlí na jejím začátku, různé sloupky či vysoké obrubníky.

*Bylo by dobré zpevnit uličky skrz zeleň u autobusáku i směrem k synagoze.
(...) Je vidět, kudy lidi chodí a kde jim to dává smysl, mělo by se investovat do cest, které lidi využívají. (projíždějíci starší žena, nostalgik)*

Zenklova je krásná ulice, má potenciál stát se promenádou. (pracující mladá žena, patriotka)

*Od těch Libeňských lahůdek dál to místo dobře funguje a je to tam příjemný, může za to hlavně ten širokej předlážděnej chodník. Ta Zenklovka je strašně blbá v tom, že tam jsou úzký chodníky, hustej provoz a taky tam na začátku je zábradlí. Teď si ani nejsem jistá, jestli tam jezdí i auta, nebo jen tramvaje.
(mladá obyvatelka, patriotka)*

Pěší na Palmovce naráží na **množství bariér znesnadňujících jejich pohyb prostorem**. Někteří pěší zmiňovali **oblast s budovou Nová Palmovka** jako **překážku při pohybu v oblasti**, kterou musí dlouze obcházet. **Sokolovská ulice** byla pěšími také občas zmiňována jako problematické místo, kde je **velký automobilový provoz, nepořádek, hluk, nefunkční semaforey a nevhodně rozmístěné přechody**. Část pěší také vytýkala **neuklizenost a neupravenost chodníků v celé oblasti Palmovky**.

Asi jako nejhorší, nejnepříjemnější zážitek je, když chce člověk jít z Palmovky do Karlína. Tramvají je to jako v pohodě. Pěšky jsem tam jednou musela jít do nějakého obchodu. A tam je to špinavé, hlučné, jezdí tam hrozně moc aut a chybí tam přechody. My jsme tam pak přebíhali silnici, protože tam nebyl přechod asi na dvou kilometrech. (mladá návštěvnice, vizionářka)

Jako oblíbené místo pro procházku pěší zmiňovali okolí [Libeňského zámku](#), [Thomayerovy sady](#), [cyklostezku](#) směřující do Karlína a obecně okolí Vltavy a Rokytky. U cyklostezek se části pěších zdálo problematické míšení chodců s cyklisty.

2.2.4 Lidé pohybující se na invalidním vozíku

Na území Palmovky sídlí dvě služby využívané lidmi pohybujícími se na vozíku. První je rehabilitační centrum Atituda na [náměstí Dr. Václava Holého](#). Druhým podnikem je Ortoservis v Ronkově ulici, který prodává a opravuje invalidní vozíky a další pomůcky. Přesto se **někteří lidé pohybující se na invalidním vozíku domnívali, že Palmovka je pro ně zapovězenou oblastí**. V prostoru Palmovky se nachází **velké množství bariér** bránících jim v pohybu.

Ale o Palmovce se to ví. Ta je prostě komplet nedostupná. Nebo když už se potřebujete někam dostat... Už dlouho se o ní – i se o tom dokonce mluvilo v televizi už jako, že je v podstatě zapovězená vozejkářům a v podstatě strašně blbě pohyblivostná – já si myslím, že je to z důvodu kostek právě. (starší obyvatel, navrhovatel řešení)

Problematická pro pohyb dle nich celá oblast Palmovky. Na křižovatce ulic Zenklova a Na Žertvách znemožňuje snadný pohyb množství obrubníků, rozdílná výška chodníků a nevhodný povrch ulic. Části lidí pohybujících se na vozíku kritizuje velké dlažební kostky, přes které se špatně jezdí a poškozují vozík. Hrozí, že kolo vozíku zapadne do mezery a vozík se zasekne, v horším případě převrátí. Vzhledem k velkému tramvajovému provozu na křižovatce taková nehoda může být velmi nebezpečná.

V některých místech jsou nové kostky s velkými mezerami mezi nimi, což je pro vozíčkáře zásadní problém, který vytváří téměř neprostupnou bariéru a ničí vozíky. (starší rezident, navrhovatel řešení)

Dřncá to, ano. Máte prostě pocit, že vám vypadnou cestou zuby nebo se rozpadne vozejk. (návštěvnice ve středním věku, razantní kritička)

Nejde o nás. My to vydržíme. Ono to má pružiny. Ale prostě podívejte se tady ten šroubek, ten utahuju, co druhé den. On ten vozejk dostává rázový vlny. Nejde o naše pohodlí, ono to má pružiny, ale vozejk dostává neuvěřitelně zabrat. (mladší návštěvník, razantní kritik)

Křižovatku ulic Zenklova a Na Žertvách někteří lidé pohybující se na vozíku vnímali jako skvělý dopravní spoj do centra, který je pro ně ale špatně využitelný. Část lidí pohybujících se na vozíku oceňovala nově vybudovaný bezbariérový výtah do metra. Někteří z nich zmiňovali, že zastávka metra Palmovka je pro uživatele elektrických vozíků i s výtahem bariérová kvůli výškovému rozdílu mezi nástupní platformou a vagonem metra. Obdobný problém část lidí pohybujících se na vozíku shledávala u tramvajových zastávek. V mezeře mezi tramvají a nástupištěm se setkávají s problémem při nastupování uživatelé jak elektrických, tak mechanických vozíků.

Někteří lidé pohybující se na vozíku se domnívali, že **ulice Zenklova je pro lidi na těžkém elektrickém vozíku v podstatě neprůjezdná**. Neprůjezdnost ulice způsobuje špatný povrch chodníku a množství obrubníků, který elektrický vozík nevyjede. Část z nich tak musí například cestou na rehabilitace na náměstí Dr. Václava Holého volit dvojnásobně dlouhou cestu přes autobusové nádraží a Ronkovu ulici namísto toho, aby cestovali Zenklovou ulicí. **Uvítali by tak změnu povrchu (velké kostky, nerovný asfalt) na vhodnější zámkovou dlažbu a zkosení obrubníků.**

(Pozn: mluví o Zenklově ulici) Ale mě prostě rozčiluje to, že už tam prostě 5 let je ta Atituda, kam jezdí vozejčkáři v podstatě. Na elektrických vozejkách, nejsme tam sami dva. Víte, já to tam vidím... Furt to tomu městu nedoteče. Ale přitom by to nebyl tak velkej jako si myslím zásah. To je to nejmenší, co můžou podle mě udělat, protože ten chodník už tam je, tak akorát místo klasickýho, vysokýho obrubníku to prostě zkosit. (mladší návštěvník, razantní kritik)

Někteří lidé pohybující se na invalidním vozíku také kritizovali modré zóny. Auta parkují blízko chodníků a přechodů, což je nebezpečné. **Člověk pohybující se na vozíku pak není ze silnice vidět a sám nevidí, zda se k přechodu neblíží auto.**

Lidé pohybující se na vozíku se shodují, že **většina podniků a služeb i některé veřejné instituce na Palmovce nejsou bezbariérové**. To jim komplikuje využívání Palmovky, protože například do lékárny či k bankomatu se sami nedostanou. Část z nich kritizuje **absenci bezbariérového záchodu na území Palmovky**, který by byl snadno dostupný pro uživatele elektrických vozíků. Ocenili by jeho vybudování někde v blízkosti metra.

Ještě 1. stupeň základy (pozn.: ZŠ Hrabalova) není bez bariér. Víím to, protože se tam chodí volit a mně musí vynášet urnu ven, protože se tam prostě nedostanu. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Já vám to řeknu asi takhle. Hodili by se tu možná asi záchody. Protože, víte co, my tam jsme dvě a půl hodiny a potom, než se dostanem sem, je to hodina... Nejlépe na euroklíč, aby se tam nedostal nikdo, kdo tenhle klíč nemá... (mladší návštěvník, razantní kritik)

Pro zlepšení prostupnosti Palmovky pro uživatele elektrických i mechanických vozíků, někteří z nich navrhovali, aby si zástupci městské části vyzkoušeli projet oblast Palmovky bez asistence na elektrickém či mechanickém vozíku. Domnívali se, že by tak lépe pochopili problematiku bariér pro lidi využívající invalidní vozík na Palmovce.

2.2.5 Cyklisté, in-line bruslaři a uživatelé koloběžek

Cyklisté se pohybují především na Palmovce po dostupných **cyklostezkách**. Palmovku vnímají jako křižovatku cyklostezek. Někteří cyklisté oceňují dobré propojení Palmovky cyklostezkou A2 s centrem a dalšími cyklostezkami s jinými částmi Prahy. Domnívají se, že cyklostezka nabízí příjemnou alternativu k městské hromadné dopravě. Na Palmovce lze dle cyklistů také bez problému najít a půjčit si sdílená jízdní kola.

Cyklostezka je rozhodně úžasná i pomoci ní, i řekněme pomocí shareovaných kol, se dostávám do centra, takže je to pro mě příjemnější než zalézt

*do metra nebo tramvaje (...) není problém ho (pozn.: kolo) tady sehnat.
(mladý rezident, navrhovatel řešení)*

*Startuje se odsud dobře na kolech. Půjčíme se občas Rekola a jedem až
do ZOO. (mladý pracující muž, flegmatik)*

Části cyklistů ale připadá, že na Palmovce pak může být někdy sdílené kolo zaparkované na problematickém místě. Na Sokolovské je například prostor pro umístění sdíleného kola, ale chybí přechody.

Cyklostezky na Palmovce mají dle cyklistů **jisté nedostatky**. Část cyklistů se vyhýbá cyklostezce přes Rohanský ostrov a radši jede v cyklopruhu (Voctářova, Rohanské nábřeží), protože **povrch cyklostezky je šterkový, a tak velmi práší**. Na této cyklostezce se také pohybuje **příliš chodců a pejskařů**, což znepříjemňuje jízdu. Někteří cyklisté by tak ocenili oddělení pěší zóny a vytvoření širší asfaltové cesty pro cyklisty a bruslaře.

*Cyklostezka na Rohanském ostrově je přeplněná, práší se na ní. Chtělo by to
ještě jednu – a kdyby byla asfaltová – tak tam bude ještě více inlajnistů.
(mladý obyvatel, navrhovatel řešení)*

Poddimenzované vzhledem k jejich vytíženosti jsou dle cyklistů i další cyklostezky na Palmovce. Cyklostezky jsou příliš úzké a u některých chybí rozdělení jízdných pruhů. V **Thomayerových sadech** není dořešené, ve kterém pruhu mají jezdit cyklisté a kde mají chodit chodci, aby nenastaly konflikty a nebezpečné situace. Je to nebezpečné místo, které by se dle části cyklistů mělo upravit a propojit s krásným úsekem za mostem Barikádníků. Nedořešené je dle části cyklistů také napojení cyklostezky u Libeňského mostu, což znepříjemňuje pohyb po území Palmovky. Krom úprav stávajících cyklostezek by někteří cyklisté ocenili více možností jezdit na Palmovce na kole. Nové cyklotrasy by ale neměli vznikat pouhým zúžením silnice. To dle části cyklistů akorát zvýší provoz už v tak vytížených ulicích.

Cyklisté, kteří přijíždějí na Palmovku od Karlína, často zmiňovali, že **raději objíždějí Sokolovskou ulici a na Palmovku přijíždějí okolo řeky a ulicí Zenklova**. Shodovali se, že v těchto místech je Sokolovská ulice **velmi nepřívětivá, přetížená automobilovou dopravou, v létě navíc díky nedostatku zeleně také velmi prašná**.

Já jezdím hodně na kole, takže jsem tady zkoušela různé trasy. (...) Na konec jezdím m tou cyklostezkou z Karlína podél vody, takže já vyjedu opravdu až u té Rokytky u doků. Já se tomu vlastně jako úplně vyhýbám (pozn.: Sokolovské ulici a okolí Nové Palmovky). Samozřejmě když jedu na Novákových, tak je pro mě alternativa zahrnout tunelem prostě v Karlíně pro cyklisty a chodce a můžu jet a dojet až tady k tomuto místu, ale těch 300 metrů do toho kopečka je pro mě tak nekomfortních jako pro cyklistu, že se to fakt nedá, i když to mám kousíček blíž (...) To je prostě divný místo a ta auta vám dýchají na záda, je to takový blbý. (mladá pracující žena, navrhovatelka řešení)

2.2.6 Řidiči

Poměrně značná část řidičů vnímá parkování na Palmovce jako problematické. Domnívají se, že **zde není dostatek parkovacích míst**. Někteří rezidentní řidiči se setkávají s problémem zaparkovat v místě svého bydliště.

Když přijedete po šesté večer tak nemáte auto kam dát. Jednou jsem ho takhle večer zaparkovala někam, kde asi nebylo místo na parkování a dostala jsem pokutu. A úplně jim bylo jedno, že si to platím a nebylo kam zaparkovat. (starší obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Část řidičů se domnívá, že současná parkoviště jsou špatně zorganizovaná. Na některých místech, zmiňováno bylo **například parkoviště u autobusového nádraží, není dle řidičů žádný systém parkování**. Auta tam pak parkují i na chodnících či zajíždí na trávnik a do bahna. Parkoviště by si dle části řidičů zasloužila lepší péči.

Bylo to (pozn.: parkoviště u autobusového nádraží) vlastně pokračování autobusové nádraží a to zůstalo. Jsou tam ty obrubníky a nájezdy pro autobusy. Mělo by se to srovnat, nějak zorganizovat. (pracující muž ve středním věku, flegmatik)

Také u nové zástavby v docích není dle některých řidičů dostatek dostupných parkovacích míst. To snižuje atraktivitu místa a využívání zde nabízených služeb.

Parkovací místa jsou všeobecně problém – nerozumím třeba tomu proč není parkoviště u DOCKů, protože by k nim spousta lidí přijelo na kafe, na snídani, ale nemají kde zaparkovat, tak jdou do Karlína. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Problematická je dle řidičů **špatná průjezdnost Palmovky**. V dopravní špice je **špatně průjezdná Zenklova ulice i křižovatka ulice Zenklova a Elsnicova náměstí. Ulice Sokolovská a náměstí Dr. Václava Holého jsou taktéž přetížené** automobilovou dopravou. **Někteří řidiči se obávají, že dopravní infrastruktura není připravená na nárůst obyvatel způsobený novými byty**.

Nevím, jak na to, ale skvělé by bylo vyřešit křížení automobilové dopravy (pozn.: Rohanské nábřeží, Českomoravská, Povltavská, Zenklova/Prosecká) tak, aby se trochu uvolnili ulice Sokolovská a nám. Dr. Václava Holého. (mladý obyvatel, flegmatik)

Silnice jsou nepřehledné, nebezpečné a s ohledem na další rozvoj území DOCKu i poddimenzované (už teď bývají ulice ucpané). (mladá rezidentka, razantní kritička)

2.2.7 Pejškaři

Pokud pejškaři chodí na procházky se psy na Palmovku, jako **vhodná místa pro venčení většinou zmiňují Thomayerovy sady, cestu podél Vltavy** či někteří také **psí louku**. Některé pejškaři se však na Palmovce příliš nezdržují, protože Palmovku **shledávají pro pohyb se psem jako nevhodnou**. Podle nich se tu **nenachází příliš zeleně vhodné pro venčení psů. Ulice nejsou prostorné a chybí místo k posezení**. Majitelé psů také kritizují **nedostatečné množství rozmístěných košů se sáčky na psí exkrementy** v prostoru Palmovky. Některé rezidentní pejškaři tak také zmiňovali, že raději jezdí se psem do jiných částí Prahy (např. do Vysočan). Na druhou stranu se mezi účastníky výzkumu našli i tací, kteří naopak z jiných městských částí cíleně na Palmovku zamířili (především kvůli cestě podél Vltavy).

Mám fenku, se kterou chodím na procházky, vždy ale mimo Palmovku, do Vysočan. Na Palmovce se venčit nedá, chybí tu i koše. Když přijdu

do Vysočan, tak mám pocit, že jsem přišla do jiného světa. (starší rezidentka, nostalgik)

S pejskem na Palmovku nechodím. Chodím až dolů k vodě, k bývalé hasičárně, jak je Löwitův mlýn. Tady není se psem kam jít, není si ani kam si sednout. (starší obyvatelka, nostalgik)

Když už mě nebaví parky na Žižkově, tak jezdím se psem na procházky kolem Palmovky. (mladá návštěvnice, flegmaticka)

S pejskem jdu občas do parku (pozn.: náměstí Dr. Václava Holého), ale většinou do oblastí „mimo“ Palmovku, třeba před zámek, Thomayerovy sady okolo Löwitova mlýna a dětského hřiště. (starší pracující žena, patriotka)

V oblasti Palmovky je pro majitele psů k dispozici **psí louka**. Někteří pejskaři tuto louku jmenují jako **oblíbené místo, které spolu s Thomayerovými sady využívají k venčení a hraní si se psi**.

Za současné situace místo nevnímám jako příznivé, až na Rokytku, Vltavu a psí louku, rodinnému životu, pěšímu cestování nebo venčení svého psa. (mladá pracující žena, razantní kritička)

Část pejskařů se naopak domnívá, že psí louka není vhodná pro venčení jejich psů. Vyhrávají se proti **ohrazenému prostoru, kde se nelze přirozeně procházet**. Kritičtí jsou také ke vzhledu psí louky. Někteřím pejskařům se zdá, že na psí louce **chybí stromy a stín**.

Na Palmovce je málo míst, kam jde se psy jít. Nesnáším psí louku. Ohrazený výběh bez procházky, radši lidi a pejsky potkávám, tady si přijdu jako za ostatním drátem. Ani není hezká, chybí tu stromy. Jsem schopná sedět hodinu na louce a koukat do stromu. (pracující obyvatelka, patriotka)

2.2.8 Běžci a jiní venkovní sportovci

Oblast Palmovky má dle velké části běžců velký potenciál pro venkovní sportování. Nachází se zde dostatek příjemných tras pro běh vedoucích skrze zeleň. Mezi oblíbená místa pro běhaní patří **Thomayerovy sady, cyklostezky** vedoucí podél Rokytky a Vltavy či **Libeňský most**.

Thomayerovy sady jsou super na běhání. Radši běhám tamtudy do Holešovic než někde na Palmovce. Je to různorodé, občas dirty a tak, pak rybáři, různý zvířata, lodě. Prostě nádhera. (mladý obyvatel, vizionář)

Chodím do sadů, běhám podél řeky po cyklostezce, jednou za čas si zajdu na Kotlasku na tenis, kde jsou krásně schované kurty, taky takové pěkné místečko. (pracující muž ve středním věku, patriot)

Běhám na Libeňském mostě. Jezdí po něm málo dopravy a má přesně kilometr na délku. Taky podél Rokytky a v Thomayerových sadech – skvělé místo, dobře propojené do Holešovic, Tróji. (mladá rezidentka, vizionářka)

Někteří běžci mají **výhrady k Thomayerovým sadům**. Při běhu se jim raději vyhýbají, protože se v nich pohybuje **příliš mnoho lidí**. Kritičtí jsou také **ke špatnému osvětlení oblasti**. Ve večerních hodinách se jim leckdy Thomayerovy sady nezdají pro běh bezpečné kvůli chybějícím lampám.

*Při běhu nezahybám do Thomayerových sadů, protože tam je moc lidí.
(mladý návštěvník, navrhovatel řešení)*

*Chybí mi tam (pozn.: v Thomayerových sadech) osvětlení, po setmění se tam
neodvážím běhat. (mladá rezidentka, vizionářka)*

Část účastníků také zmiňovala **venkovní workoutová hřiště**, která jsou v oblasti Palmovky k dispozici. Všimli si, že workoutové prvky jsou umístěné v **parku Pod Plynojemem a u SK Meteor**. Někteří běžci oceňovali možnost rozšířit své venkovní sportování využitím těchto prvků k posilování.

*Park pod plynojemem je oblíbené místo kvůli workoutovým prvkům. Jsem
sportovec a ze svého okolí vím, že je to oblíbené místo. Vidím v něm
potenciál k rozšíření dál po kopci. (mladý obyvatel, vizionář)*

*Využívám workoutové hřiště s hrazdami u Meteoru. Je nově postavené
Meteorem. Hlavně teď v korona krizi hodně navštěvuji, když se nemůže být
vevnitř. (mladý rezident, navrhovatel řešení)*

2.2.9 Patriot

Jako patrioty lze na základě rozhovorů označit komunikační partnery z řad rezidentů, pracujících i návštěvníků. V rozhovorech a při tvorbě mentálních map se většinou patrioti **zaměřovali na výrazně širší oblast než samotnou křižovatku**. Přestože někteří z nich nevnímali celé popisované území jako Palmovku (raději volili jiná oslovení, zahrnovali do mapy další oblasti), pro zjednodušení v této kapitole souhrnně používáme označení Palmovka. Problematice hranic Palmovky se dále věnuje kapitola **Identitní hranice**. Pro patriotské vyprávění je charakteristický **důraz na hodnoty Palmovky a na jejího genia loci**.

*Palmovka je nám blízká (...) Mám tady úžasnou práci a Palmovku miluju.
(pracující starší žena).*

*Člověk má úplně jiný pocit, takový ten genius loci to má pro mě. Že jsem
vlastně v širokém centru Prahy a zároveň mám pocit, že jsem na té dědině.
To jsem neměla vlastně takový pocit v žádné jiné čtvrti. (mladá rezidentka)*

Je tu cítit taková rázovitost toho místa. (obyvatelka ve starším věku)

Patrioti běžně dávali v rozhovorech najevo, že **mají Palmovku (popřípadě celou Libeň) rádi**. Vnímají Palmovku jako specifickou část Prahy, která má své **autentické, charakteristické rysy**. Danou specifičnost například v poslední citaci výše účastnice výzkumu označuje za „rázovitost“. Patrioti se **rádi procházejí** po Palmovce a jejím okolí a **objevují tak nová místa** a nové vrstvy minulosti.

*Je to tu nepřehledné, ale je tu furt, co objevovat, vždycky najdu něco nového
– prostupy, dřevěný kostel u fotbalového Meteoru, maglajs u řeky...
Palmovku Palmovkou dělají ty zážitky. (mladý rezident)*

Libeň pro mě nebude nikdy nudná. (mladý obyvatel)

Neustálé objevování kouzelných míst Palmovky a možnost být Palmovkou opakovaně překvapován souvisí dále s její **rozmanitostí a kontrastností**, které někteří patrioti považují právě za její hlavní hodnotu.

Identita Palmovky je v té rozmanitosti a svého druhu neuspořádanosti. Mně by vlastně nevadilo, kdyby zůstalo, ale ne tak velká. Kdyby to byla uspořádaná neuspořádanost. Identita je ta rozdílnost, jak v té hmotě těch domů (pozn.: různé styly, podoby, údržby), tak v těch lidech (pozn. různé náboženské, sociálně-ekonomické skupiny). (mladý obyvatel)

Nové přístavy jsou typické městské, ale starý přístav má trochu punkovou atmosféru, rybáři, polorozpadlé hausbóty, super protiváha k tomu intenzivnímu městu – mám rád velkoměsto, ale tyhle kontrapunktů mám taky hrozně rád. (mladý pracující muž)

Komunikační partneři často kladně hovořili o kontrastnosti nové a staré zástavby a různorodosti lidí, kteří se na Palmovce pohybují. Také **místní lidé** bývají leckdy kladně popisováni jako **autentičtí či sví**, podobně jako samotná Palmovka.

Zahrádkářskou kolonii u Libeňáku mám rád. Jsou tam správní lidi, opékají buřty, jsou v plavkách, mají vyvalený pupky, jdou z metra tou novou zástavbou s igelitkou plnou lahváčů, je to autentický místo. (mladý obyvatel)

Libeňáci jsou takoví srdcaři. (mladá rezidentní podnikatelka)

Celková atmosféra Palmovky i ve vztahu k místním lidem bývá patrioty popisována jako **sousedská, maloměstská a vesnická**. Někteří účastníci výzkumu si přímo pochvalovali, že se znají se svými sousedy, což někteří v Praze považují spíše za výjimku. V neposlední řadě byly za příjemně maloměstské považovány místní menší podniky a obchody.

Je to tady maloměstský a kouzelný. Jsou tady kouty, které mají vyloženě intimní atmosféru, kde to prostě vypadá, že jsem někde na nějakém vesnickém volejbalovém hřišti. Všichni se znají a je jich tam pět a půl a choděj tam na pivo, protože to je jediný stánek s pivem v celý obci. Tak takhle to tu místy působí. (mladý pracující muž)

Pro mě momentálně to znamená domov. Na mě to působí trochu ta část, ja bydlím v Kandertově, tak jako malá dědinka, a to se mi na tom hrozne líbí okolo té Rokytky. (...) Je to jako takové maloměstské. (mladá rezidentka)

Pro mě osobně znamená Palmovka to, že si tam můžu pořídit všechno co potřebuju na relativně malém prostoru, zaplatěnámbů ne ve velkém obchodním centru, které přímo nesnáším, a v těch malých obchůdcích – to je pro mě důležité. (starší pracující žena)

Patrioti dále nacházejí hodnotu Palmovky v její bohaté historii, která se dle nich zásadně podílí na současném genu loci.

Mě hodně zajímá historie a ta si myslím, že je tady velmi zajímavá. (mladá rezidentní podnikatelka)

Pro mě osobně je Libeň milá a romantizovaná pohledem na historii, hlavně Hrabala. V tom je pro mě cenná. (mladý pracující muž)

Člověk má pocit, že to tu bylo odjakživa, a už jenom to, že tady působil, žil Bohumil Hrabal a že to je vlastně něco... prostě to místo tu kreativitu v sobě má a asi díky tomu jako může fungovat a asi proto já to tak jako vnímám. (mladá pracující žena)

Přestože „hrabalovský duch“ byl často zmiňován jako důležitý aspekt genia loci, rozhodně se patriotské vyprávění o paměti Palmovky neomezovalo pouze na zmínky o **Hrabalovi**. Patrioti si často cení právě **mnohohrstevnatosti paměti Palmovky**, kterou vnímají obtisknutou na nejrůznějších místech.

Má duši. Je z toho cítit nějaké kouzlo minulosti. V těch baráčcích jsou dvorky, pavlače. Z té architektury to dýchá, z některých podniků to dýchá a je tu prostě zachovaná část starého světa. (podnikatel ve středním věku)

Na Palmovce je hezky vidět, čím jaká doba dřív žila. (obyvatel ve středním věku)

Skrze paměť Palmovky patrioti leckdy popisují její **neuspořádanost či špinavost**. Tyto aspekty Palmovky nevnímají ryze negativně. Právě naopak jsou pro ně **důležitým spolutvůrcem atmosféry Palmovky**.

Někomu to může připadat jako špinavější. Ale mě se to líbí. Má to atmosféru. (...) I to, já bydlím u Discolandu, a prostě jako to na mě nějak působí, jako ta historie. Vždycky mě to napadne, jak jdu okolo. (mladá rezidentka)

Hodnotou pro mě je Hrabalovská historie špinavé Palmovky a Libně. Palmovka by neměla být sterilní čtvrť. Nemělo by se z toho dělat vymydlená městská čtvrť – zametení, instalace pěkných laviček, zrušení nonstopů a vyhnání bezdomovců – je potřeba zachovat ducha. (mladý obyvatel)

Popisovanou autentičnost, kouzelnost, rozmanitost a další specifické **identitotvorné aspekty** Palmovky včetně určité špinavosti a chaotičnosti chtějí patrioti **zachovat**. Přejí si, aby budoucí vývoj Palmovky respektoval její specifičnost, kouzelnost některých míst a aby byla stále (cenově) dostupná pro místní obyvatelstvo.

Byl bych nerad, kdyby ta Palmovka, ta naše Libeň, kdyby přišla o ty odkazy. Už jsme přišli o ten hrabalovskej svět, už jsme přišli o ten židovskej svět, to všecko tam už není, jsou tam nějaký symboly toho a maj tam zůstat. Ale ten svět už tam není. (pracující muž ve středním věku)

Palmovka by se měla zakonzervovat, aby zůstala taková, jaká je s tou atmosférou, aby tu mohli žít normální lidi. Aby tu mohli žít a zároveň si tu vydělat peníze na nájem. (mladý pracující obyvatel)

Jak je tady hrozně málo toho, co tu zbylo starého, tak by si zasloužily ochranu i ty industriální stavby, které si to nezaslouží podle tý legislativy, ale pro tu Libeň je to hrozně důležitý. Třeba ta kaplička, kousek od Sokolovny, o jejíž ochranu jsme se zapojili, asi není žádný poklad, ale chodí tam každý

den babička rozsvítit svíčku. A má to taky něco do sebe. A přitom to ta majitelka chtěla zbořit. (návštěvník ve středním věku)

Mrzí mě, že Libeň přichází o ty zvláštní místa jako Karlín. (mladý pracující muž)

Vnímám to tak, že Libeň o strašně moc přišla a nechci, aby přišla o cokoli dalšího. (mladý pracující obyvatel)

V míře nakolik by bylo třeba současný stav Palmovky „zakonzervovat“ se patrioti neshodnou. Někteří přímo upozorňovali na potenciál Palmovky a jeho budoucí rozvoj. Tito patrioti by byli také rádi, aby se povědomí o Palmovce zlepšilo a více lidí objevilo její kouzlo. Avšak jiní patrioti se tohoto rozšiřování pozitivního obrazu Palmovky obávají, protože by s ním mohly přijít výrazné změny Palmovky, které by nerespektovaly zachování jejího ducha. **Uchování osobitého rázu Palmovky** je zásadním aspektem vizí pro Palmovku ze strany patriotů (viz kapitola [Vize pro Palmovku](#)).

2.3 Uživatelé dle způsobu vyprávění o Palmovce

Podkapitola obsahuje kategorizaci uživatelů podle dominantního způsobu, jak v rozhovoru vyprávěli o Palmovce. Tato kategorizace je ovlivněna výzkumnou situací, která vznikla během rozhovorů, a porozuměním účelu výzkumu jednotlivými komunikačními partnery. Liší se tedy od způsobu analýzy předchozích dvou kategorizací. Tato kategorizace vytváří skupiny uživatelů, které nejsou ukotveny v sociálně-demografických faktorech, a snaží se najít společné rysy napříč všemi účastníky výzkumu na základě jejich vyprávění o Palmovce.

Uživatelé byli rozděleni do kategorií [patriot](#), [flegmatik](#), [navrhovatel řešení](#), [razantní kritik](#), [nostalgik](#) a [vizionář](#). **Patrioti** využili svá vyprávění především k **nadšenému, často až romantickému vyprávění** o Palmovce. **Flegmatici** zaujímali spíše neutrální až pozitivní vztah k oblasti a soustředili se hlavně na **výpovědi veskrze pragmatické**. **Navrhovatelé řešení** pojali rozhovor jako **příležitost aktivně se podílet na proměnách Palmovky** – kritizovali současný stav některých míst a nabízeli jeho možná řešení. Vztah **razantních kritiků** k Palmovce bývá výrazně negativní. Upozorňovali tedy primárně na její **problémy, nevládnost, špinavost či nebezpečnost**. **Nostalgici** se soustředili na **paměť Palmovky** a při komentování její současné podoby ji srovnávali především s její minulostí. Naopak **vizionáři** optimisticky **hleděli do budoucnosti** a zdůrazňovali **potřebnost a nevyhnutelnost proměny** Palmovky.

2.3.1 Flegmatik

Flegmatik má zpravidla celkem **neutrální či spíše pozitivní vztah** k Palmovce. Někteří flegmatici dávali v rozhovorech najevo, že mají Palmovku rádi, že ji vnímají jako svůj domov. Jejich vyprávění však **postrádá silné nadšení patriotů**. **Flegmatickost je spíše charakteristickým rysem pro povahu rozhovorů, než že by vždy odpovídala míře zájmu o samotnou Palmovku**. Rozhovorům s flegmatiky dominuje **pragmaticnost**. Do této kategorie také patří většina rozhovorů s mládeží.

Začínám tu oblast mít ráda. Já si myslím, že je to přes ty místa, která začínám poznávat. Možná je to taky přes ty lidi. (mladá rezidentka)

Na Palmovce je všechno strašně blízko, můžu chodit pěšky. Domov dělá okolí, tady večer můžu jít ven a nebojím se, protože tu je hodně lidí. Bezpečnost je pro mě přítomnost lidí na ulicích. Je tu živo, ale zároveň klid – neslyším hospodu pod okny, sousedy. Příroda je blízko – Thomayerovy sady, Kolčavka. Je to tu blízko na úřady, můžu si tu všechno vyřídit. Jsem tu spokojená, budu se muset sice stěhovat, ale chci zůstat na Palmovce. (mladá obyvatelka)

Na rozdíl od patriotů také flegmatik často **nemá pocit, že by byla Palmovka výjimečnou**, specifickou pražskou částí.

Pro mě je Palmovka můj domov (...) Nejsem si jist, zda v něčem vysloveně vyniká oproti jiným pražským čtvrtím. Pro mne asi skutečně tím, že je to dobrý dopravní uzel s výbornou dopravní obsluhností. Možná ještě velkým potenciálem rozvoje, což se už také děje. Možná bych za sebe orodoval za zachování stávajícího rázu oblasti okolo Sokolovské ulice s domy první republiky. (mladý rezident)

Já bych to asi nenazvala vztahem (pozn.: k Palmovce). My tady prostě bydlíme, protože jsme tady našli bydlení. Nešli jsme sem vyloženě, protože by nás lákala lokalita jako taková. Šli jsme po ceně toho nájmu, takže jsme nakonec skončili tady. (...) Nikdy jsem nad tím neuvažovala, že tam, kde bydlím, bych k tomu měla mít nějaký vztah. (mladá návštěvnice)

Pragmaticnost se za prvé v rozhovorech s flegmatiky projevuje samotným způsobem vyprávění – flegmatik často uvádí **výčet různých aspektů, se kterými je rámcově spokojený** – a za druhé v důrazu na některá témata – například **dopravní dostupnost a občanskou vybavenost**.

Celá Praha se trochu mění. Někde rychleji, někde pomaleji. Viz ten příklad těch českých loděnic, který se změnil úplně, totálně. Ale neřekl bych, že by to bylo k horšímu. Teď to na pohled vypadá to líp než v dobách, kdy tam byl ten areál továrny. Ty domy mají konkrétní architektonickou podobu, nejsou to žádný krychle. Je to i asi trochu urbanisticky udělaný – je tam zeleň, nějaké cesty a podobně. Má to nějakou kulturu. (pracující muž ve středním věku)

Palmovka je pro mě hlavně přestupní stanicí. (...) Koupím si tam kebab nebo zmrzlinu. (projíždějící žák)

Já okolí jinak moc neznám, ale myslím, že starousedlíci si mají kde nakoupit, je tu Billa, jezdí tu tramvaje, multiaréna je kousek (...) a mají to kousek od Vltavy. (starší pracující žena)

Na Palmovce se často sejdu s kamarády a pak jedeme do centra nebo do Harfy. (rezidentní žákyně)

Pro kategorizování flegmatika byl nejzásadnější způsob jeho vyprávění, tudíž tato **skupina je poměrně různorodá**. Jejich přístup k **hodnotám Palmovky**, k její **paměti** a **vizím budoucnosti** je v porovnání s jinými skupinami poměrně nesourodý, tudíž jsou analyzovány společně s dalšími uživateli v kapitolách věnujícím se daným tématům.

2.3.2 Navrhovatel řešení

Podobně jako flegmatici **navrhovatelé řešení postrádají romantizující nadšení patriotů**, přestože mají ve většině blízký vztah k Palmovce (spíše silnější než flegmatici). Ve srovnání s flegmatiky projevují navrhovatelé řešení výrazně větší **zájem o participaci na výzkumu** (a vytváření podoby Palmovky). Pro navrhovatele řešení je základním **jednotícím prvkem jejich způsob porozumění účelu rozhovoru (a vyplývající způsob vyprávění)**. Tito uživatelé pojali rozhovor jako **příležitost upozornit na konkrétní problémy Palmovky a zaměřit se na návrhy změn**. V porovnání s vizionáři se navrhovatelé řešení **primárně soustředí na současný stav Palmovky**. **Upozorňují na její potenciál**, nezaměřují se však na představu nevyhnutelných změn a jejich nezadržitelných proměn v budoucnosti.

Nezanedbatelná část navrhovatelů řešení nás sama oslovila se zájmem zúčastnit se výzkumu (většinou v reakci na newsletter PalmovkaTEĎ).

*Mám k Palmovce velmi blízko. Funguje pro mě jako dopravní uzel, během
přes Palmovku, procházím se přes ní. (...) Vždy jsem se snažil být nějakým
způsobem činný. (...) To jsou i důvody, proč se zapojuji do PalmovkaTEĎ. (...)
Teď v červnu jsem byl na všech plánovacích akcích, které se pořádaly
k územní studii Náměstí Bohumila Hrabala, a když jsem viděl výzvu k účasti
na tomto výzkumu v newsletteru PalmovkaTEĎ, tak jsem neváhal a hned
se přihlásil. (mladý návštěvník)*

Zájem o výzkum a aktivity PalmovkyTEĎ odráží **proaktivní přístup** navrhovatelů řešení, který je pro ně typický. Jejich proaktivní přístup se především projevuje v **postoji k řešení současných problémů Palmovky**.

*Tu místní staticčnost vnímám negativně, furt se to sice řeší, ale kroky reálný
nejsou žádné – každou chvíli je taky jiný projekt, často jdou jejich výstupy
proti sobě. (mladý rezident)*

*Problémy, které jsou na Palmovce, by se měly řešit, a ne je jen odsouvat.
(mladý pracující muž)*

*Udělá se toto a toto, ale nemá to společný rámec, ve kterém se pohybujeme
a kam směřujeme, řeší se jen co hoří. (rezidentka ve středním věku)*

*Praha 8 vysadila takový krásný stromy u Alberta. A pak bylo loni dlouho
sucho a pak půlka toho stromu uschla. Taky sem tedy intervenovala, a oni mi
napsali, že to patří buh ví komu. Pak teda zapršelo, tak se zmohly. Ale přijde
mi, že by tu zezeň taky měl někdo udržovat, když už to vysadí. Jinak je to
škoda, když to nechají zanedbané. (starší obyvatelka)*

V rámci své proaktivnosti mohou formulovat **obavy z nevyužitého potenciálu, nedostatečné péče o oblast ze strany městské části** či o (dle jejich názoru) **zbytečnou kritiku a neocenění změn ze strany jiných uživatelů**.

*Každý den mě napadá, že to je škoda... Prostě chodím kolem synagogy
a hrozně mně to vadí, že to tam vypadá, jak to tam vypadá. Vadí mi, jak
vypadá veřejná zezeň. (...) Vadí mi ta neutěšenost, odcizení, a přitom je to*

velkej prostor, na kterym by se fakt dalo spoustu věcí dělat. (pracující žena ve středním věku)

Tam vlastně přibyly jenom mobilní věci, ty lavičky a budky. Ale není to špatně, je to dobře. Tím, že se rozvoj neodehrál v 90. letech, ale teď, tak se ty nejstrašnější věci nemohou stát. Bojím se ale, že změny, které přijdou, budou promarněná příležitost. Na Palmovce se dá postavit kus nového města, ale ekonomický tlak a slabost radnice to nedokáže ohlídat. (mladý návštěvník)

PalmovkaTEĎ dělá lavičky s květináčema a mě mrzí, že na to lidi nadávají. Podle mě to je předzvěst dalších změn, je to pozitivní start, a oni si stěžují, proč se to tam dělá, že tam budou akorát ležet bezdomovci, že stromky uschnou a že květináče budou fungovat jako popelníky a tak. (mladý rezident)

Navrhovatelé řešení reflektují podobu Palmovky ze své pozice obyvatel (většinou starousedlíků), pracujících (včetně zaměstnanců městské části a podnikatelů), případně návštěvníků či projíždějících (nejméně zastoupené kategorie). Pokud se jedná o obyvatele Palmovky, často zdůrazňují význam Palmovky jako svého **domova**. Na rozdíl od flegmatiků **bývá tato vazba silnější a domovem nerozumí pouze své konkrétní bydliště, nýbrž také oblast jako takovou. Jejich vztah k Palmovce jim však nebránil v její kritice.**

Palmovka je můj domov, žiju tu od svých tří let. Mám to tu hodně rád, je citelný, že od 90. se to tu mění k lepšímu, nevím, jestli i k dražšímu, i když ten DOCK tak působí, každopádně ulice jsou čistší a parky hezčí. To se mi líbí. Nemusím ale ten autobusák, mohlo by tam být něco hezčího. (...) Jinak je autobusák hrozně velkej prostor na to, jak málo je využívanej, není vizuálně hezkej a taky se mi nelíbí to parkoviště za ním, je to jak skladiště vraků. Nedávno mě tam ale potěšilo, že kousek odtamtud zmizela zastavárna a namísto toho je restaurace Namasté. Ani Na Hrázi se mi to nelíbí. Hrabalova zeď je sice hezká, ale ta ulice je prazvláštní a ten vstup do metra je hroznej. Svoji slečnu bych tam nepustil jít v noci samotnou, není to bezpečné ani vizuálně hezké. (mladý obyvatel)

Celý život žiju na Praze 8, od šestnácti přímo na Palmovce v bytě po prarodičích. Palmovku mám ráda, je tu spousta hezkých míst. Třeba kostel svatýho Vojtěcha, kde vystupovala dcera se sborem, máme tu i první betonový most v Čechách. Jsou tu ale i „strašáci“, třeba ta nedostavěná Nová Palmovka. To je příšerná budova, je to jen kostra, která to tu hyzdí už mnoho let. Nebo to parkoviště u autobusáku... Je to jen vyprahlá nevyužitá plocha. Mohli by tam spíš udělat podzemní garáže a postavit dva tři domy. (rezidentka ve středním věku)

Přestože byly všichni navrhovatelé řešení v určitých částech svého vyprávění kritičtí, **intenzita a předmět jejich kritiky se leckdy různí.**

Tak tady (pozn: v ulici Na Hrázi) prostě v poledne přes léto není stín, přes léto to tu ty tři měsíce praží, praží, praží. To bych se opravdu přimlouvala, myslím si, že by se tam nějaká zeleň určitě mohla dostat. (starší rezidentní podnikatelka)

*Je tam (pozn.: na autobusovém nádraží) špína, prach, neuklízí se tam.
Normálně tam najdete jehly narkomanů. (mladá obyvatelka)*

*Před Komerční bankou je nevyužitý prostor, tam bych ještě něco
vymyslela, fontánu, velký strom. (mladá návštěvnice)*

*Záchody v metru jsou tu už pár měsíců zavřené. U výlezu z metra je
parkoviště, kde lidi parkují na divoko. I to že musíte jít do metra přes
parkoviště je hrozně divný, i to že se to někomu pronajímá jako parkoviště.
To má být výstup z metra. To nejde. To člověka klepne, že jsou furt 90. léta.
(pracující muž ve středním věku)*

Přes značný zájem navrhovatelů řešení o participaci, pomoc s řešením problémů Palmovky a investování svého času do plánování jejího vývoje byli někteří z nich skeptičtí vůči přínosu účasti ve výzkumu. Měli již negativní zkušenost s výsledky předchozích výzkumů a projektů, které vnímali jako nevyužitá a zbytečná (podobně jako uživatelé z jiných skupin). **I přes původní skepsi se však výzkumu zúčastnili, což opět dokládá jejich obrovský zájem o zkoumanou oblast a naději na zlepšení využití výsledků studie.**

2.3.3 Razantní kritik

Razantní kritici jsou ve svém názoru na Palmovku **poměrně homogenní skupinou**. Razantnímu kritikovi **silně nevyhovuje současný stav** Palmovky. Rozhovor pojímá především jako **příležitost k vyjádření kritiky**. Palmovka pro razantní kritiky bývá **nepřívětivým a nepříjemným místem**. V rozhovorech pro ně někdy bylo těžké najít hodnoty Palmovky či oblíbená místa.

Co by pomohlo je vybombardovat celé území a postavit ho znovu. (mladá obyvatelka)

Hodnotu (pozn.: Palmovky) bych hledal uměle. Hm, to bych asi nechal tak do ztracena. Něco bych vymyslel, ale necítil bych to tak. (...) Má dopravní význam, ale jako stanice metra nebo tramvajová zastávka není ničím výjimečná, ničím nevyniká. (mladý pracující muž)

Je to prokletá oblast, i v celkovém využití toho prostoru. Že všechny ty stavby, co tam za poslední desetiletí vznikly nevytvořili žádný hezký celek. Ať už ten uzel metra, ten ještě jakžtakž jo. Ten autobusák, co k němu patří, je příšerný naddimenzovaný, nevyužitý. Totéž tady stavba Nový Palmovky, která zamrzla. A ten blok, co se staví dole směrem do doků mi zase přijde, že tam někdo náhodně z nebe naházel baráky, aniž by to mělo nějakou koncepci a vytvoří se tam taková jakoby pačtvrt. (mladý návštěvník)

Palmovka je pro mě především smutné, až depresivní místo, odkud trčí nedostavěný projekt radnice a kde se schází lidé bez domova a romská menšina. (pracující žena ve středním věku)

Razantní kritici většinou netráví příliš času na Palmovce. To by se možná změnilo, kdyby se Palmovka proměnila. To se odráží také při tvorbě map. Typická mapa razantního kritika se zaměřuje **pouze přímo na křižovatku**, případně zahrnuje také místo zájmu, které je na Palmovku přivádí.

Palmovka je pro mě místo, kam přijedu a zase odjedu, nemá pro mě úplně využití, tak mě tu nic nedrží. Chybí mi tu lepší podniky, taky tu mívám pocit, že ta oblast kolem křižovatky není úplně bezpečná, děti bych tu nenechala, aby samy chodily do školy. (pracující mladá žena)

Je to jen přestupní stanice, uzel, ale ne centrum Prahy 8. (projíždějící žena ve středním věku)

Nemám tady, kde trávit čas. (...) Je to nevládné prostředí. Nejsou zde lavičky, nic, kde by si děti mohly hrát. (...) Všude jsou bariéry. (mladá rezidentka)

Palmovka je místo, kde člověk nemá důvod zůstat nebo chodit, což se teda trochu zlepšilo. Tím že je tu třeba ta nová kavárna (pozn.: Kavárna a Restaurace Palmovka). (obyvatel ve středním věku)

Momentálně je Palmovka místo, odkud se snažím dostat pryč, tím že je to přestupní stanice, tak se to asi nezmění, ale mohla by toho využít a být to místem setkání. (pracující rezident ve středním věku)

Tato skupina uživatel nejzásadněji popisuje Palmovku jako špinavé a nebezpečné místo, na kterém se zdržují podobní lidé, kterým se chtějí vyhnout.

Pro mě, když se řekne Palmovka, tak si představím tu šílenou křižovatku (...), které na mě nepůsobí úplně dobře, je hodně chaotická, zastávky jsou tak zmatečně rozmístěné, a necítím se na ní dobře kvůli poházeným odpadkům a injekčním stříkačkám. (...) Když mám přestupovat večer, tak jedu radši o dvě zastávky dál, než abych se zdržovala na té křižovatce. (pracující mladá žena)

Prostor Palmovky vnímám jako zanedbaný, ošklivý a špinavý. Po večerech navíc nebezpečný. (pracující mladá žena)

Už historicky, a to asi i ještě, než jsem se narodil, tu bylo hodně méně přizpůsobivých spoluobčanů, a to dědictví se táhne do dneška. Dneska když se řekne Palmovka tak já si prostě představím feťáky úplně všude, strašný bordel, hodně lidí, strašně rusky mluvících spoluobčanů, kteří tam řvou, romských spoluobčanů, kteří tam řvou. Prostě místo, kterému se chcete vyhnout a v podstatě litujete, že se tam musíte vyskytovat. (mladý návštěvník)

Podobně jako jiní uživatelé vnímají razantní kritici nedostatečnou péči o Palmovku – především ze strany městské části – a **volají po příjemnějším veřejném prostoru**.

Stávající stav mi přijde opravdu smutný, nevím, zda má městská část zájem tady postavit město. (obyvatelka ve středním věku)

Je to zanedbaná, neplánovaná oblast, o jejíž rozvoj nikdo nejeví velký zájem. Celá Palmovka je v pronájmu. Pro opravdovou změnu Palmovky je nutné přistěhování nových obyvatel, kteří se budou aktivně podílet na vytváření veřejného života. Proto jsem proti stavění dalších kanclů – vytváří akorát mrtvé město. (rezidentka ve středním věku)

*To je hlavní problém Palmovky, údržba. I základní údržba by pomohla.
(pracující obyvatel ve středním věku)*

2.3.4 Nostalgik

Nostalgici svá vyprávění o Palmovce zásadně staví na její minulosti. V rozhovorech s nostalgiky **dominuje paměť Palmovky jako její největší hodnota**. Nostalgická vyprávění popisovaly celkovou historickou **paměť Palmovky, vztahovaly se ke konkrétním památným místům stejně jako k osobním vzpomínkám**. Dále je pro vyprávění nostalgiků charakteristické, že v **porovnání s minulostí bývá současný stav Palmovky vykreslován jako horší**.

*Nevím o žádný pražský periferii, která toho má za sebou tolik, co Libeň.
(pracující rezident ve středním věku)*

Bylo to tu mnohem lepší, když nám tady jezdila ta mašinka. Mezi kolejemi a ulicí byl drátěný plot zarostlý zeleninou. Byla tam sušárna na prádlo. Byly tu lavičky, takže bylo kde sedět. Na rohu ulice, jak je ten růžový barák, bylo dětské hřiště. Takže tu bylo kam jít. Teď tu není nic není kam jít. (starší obyvatelka)

Nostalgici v rozhovorech odkazovali na svoji **letitou znalost** Palmovky. Při vyprávění osobních vzpomínek většina z nich zavzpomínala na bývalé nádraží, „mašinku“ a šraňky.

Tu oblast důvěrně znám. Znal jsem ji, jak vypadala před likvidací dráhy, která ji vlastně přetínala a rozdělovala na dvě naprosto odlišné půlky. (pracující rezident ve středním věku)

Já jsem sem jezdila vlastně od roku 1974, takže si krásně pamatuju zlatý pěkný šraňky a vlak a takovýhle věci. (pracující žena ve středním věku)

Tak jsme tam kolikrát čekali třeba půlhodiny. To si nedovedete představit, co se na tom přejezdě dělalo. Prostě najednou se zastavilo všechno a když bylo teplo, tak se otevřely okna od auta, od autobusu, od tramvaje, teď tam stáli lidi a my jsme diskutovali o všem možným. Někdo v tramvaji, někdo z auta, někdo z autobusu (smích). (pracující obyvatel ve středním věku)

Když mě vezli do porodnice, tak to tam ještě bylo nádraží a byly tam šraňky (smích). A my jsme tam strašně dlouho čekali, že jsem těm sanitákům příšerně vynadala, aby to nějakým způsobem objeli. To je můj nejsilnější zážitek z Palmovky. (starší rezidentka)

Pamětnické vyprávění se však rozhodně neomezovalo pouze na jedno konkrétní období či místo.

Když přijeli Rusáci, tak na Sokolovské byly postavené barikády. To nás vytáhli z krytu, postavili před mlékárnu a šli jsme rozebírat barikádu. A když se nerozebíralo dost rychle tak se střílelo. (starší obyvatelka)

Nostalgici zmiňovali **zásahy do podoby Palmovky**, které proběhly v minulosti. Hodnocení těchto proměn se mezi nostalgiky různí. Například stavba metra je na jedné straně hodnocena pozitivně jako nová možnost výhodného dopravního spojení - „Palmovka byla kdysi periferií, ale

jak tu postavili metro, tak se to trochu změnilo” (starší rezidentka) -, na straně druhé je negativně spojena se zbouráním některých budov.

Pamatuji si, což se mi tenkrát hrozně líbilo, že jak se chodilo k zámečku tady Palmovkou (pozn.: v místech současné Komerční banky), tak tam byly malé domečky jak z první republiky, obchůdky, krejčovství. Zbouralo se to s metrem. (starší pracující obyvatelka)

Dříve bylo jako centrum Palmovky celá plocha kolem křižovatky, pak se to zastavělo, třeba tou ošklivou Komerční bankou, a nic se tam od té doby neděje. (starší návštěvník)

Fajn změna bylo to metro, to je úžasná věc, z toho jsme byli nadšený. (starší rezidentka)

Viděli jsme, co se dělo za komunismu, kdy vlastně vylikvidovali tu starou zástavbu a vybudovali to betonový monstrum, které tam momentálně je (pozn.: autobusové nádraží). (pracující rezident ve středním věku)

Nostalgická vyprávění se vyznačují kritikou současného stavu Palmovky a jejích nedávných proměn. **Symbolem těchto vnímaných šrámů může být nedostavěná budova Nová Palmovka a současná podoba Paláce Svět.** Téma nedostavěné budovy však spojuje účastníky výzkumu napříč jednotlivými kategoriemi.

Za ty léta jsem tu zaznamenala spoustu změn. Ale nic se mi z toho jako nelíbí. Mám pocit, že se tu zbytečně vyhazují peníze. Jako ta stavba toho (pozn.: ukazuje směr radnice) – hasiči tam budou, záchranáři tam budou, všechno tam bude a teď tam není nic. Akorát vyhozený peníze. (starší rezidentka)

Pro mě byla velká škoda, jak zchátral Svět (...) my jsme tam taky chodívali. Byl tam automat. Bohumil Hrabal, tak to je jasný, chodívali jsme tam i do toho bárku (...) do kina, tuším, že Dukla se to jmenovalo za té doby normalizační. (pracující žena ve středním věku)

Nicméně někteří nostalgici trochu mírnili svou kritiku současného stavu náznaky pozitivních změn či hledání příčin současné negativní podoby v dlouhodobě špatném stavu, který se stagnací pouze zhoršuje.

Mám to spojený s tou prací, jsme tady 30 let, takže vidím za těch 30 co se tady změnilo, spíš bych řekla ani ne k lepšímu (...) Možná se to ani nezměnilo k horšímu, není tady pokrok k lepšímu. Že je to takový setrvalý stav a když se setrvalý stav nezlepšuje tak se to zhoršuje. (pracující obyvatelka ve středním věku)

Určitě se to snaží vylepšovat, trošku, ale tu hrůzu, kterou (...) svým způsobem se asi snaží, já to sleduju, že se tam snaží o ledascos, tak jako fakt je, že do té spodnější části, od vody, tak se to zlepšuje. (pracující žena ve středním věku)

Přestože to většinou nesnížilo celkový nostalgický nádech vyprávění, komunikační partneři se v rozhovorech nevyhnuli ani **negativnímu popisu minulosti**. Navíc po upozornění

na problémy Palmovky v minulosti často vzápětí navazují osobní vzpomínky, které jsou vyprávěné se smíchem a nostalgií.

Je potřeba si uvědomit, že ta Libeň nebyla pěkná. Ona byla špinavá, byla zakouřená speciálně, když projely ty tramvaje. (pracující obyvatel ve středním věku)

Nemyslím si, že je škoda, že v ulici Na Žertvách není přítomna ta historie. Protože tady byly takové nouzové stavby, přízemní, bylo to postavený ze všeho možného, asi co se kde našlo. Není to škoda, ale když už prostě to tady trošku zmodernizovali, tak by měli přihlížet i k tomu okolí a měli by to udělat, aby to nějak vypadalo. (starší rezidentka)

Přesto by si většina nostalgiků představovala, aby **byla paměť Palmovky v jejím prostoru udržena a zviditelněna**. Dále ve svých vizích kladli důraz na **zlepšení péče o Palmovku**, což často označovali za příčinu neutěšenosti její současné podoby.

Já vím, že v téhle době to asi není ideální, ale měly by se tyhle věci zachovat aspoň třeba v nějaké výstavě, muzeu, nebo dát dohromady nějaký fotky starý, protože to je určitě zajímavý křížení tramvaje a šraňky, to jako nebylo všude no. Nevím, jestli někde jinde v Praze se křížily dráha vlaku s tramvají. (pracující žena ve středním věku)

Potřebujeme muzeum Bohumila Hrabala, nebo cokoliv, co by připomnělo Hrabala a jeho souputníky (...) nabízí se ještě v současnosti stojící budova nádraží. To by bylo skvělý! (...) dále samozřejmě odkrytí židovského hřbitova. (pracující rezident ve středním věku)

Mám pocit, že mají (pozn: MČ Praha 8) nějaké klapky na očích a preferují akorát tu tramvajovou zastávku (pozn: v ulici Na Žertvách) a ten plácek předtím. A ten zbytek, jako by jim nepatřil. (starší obyvatelka)

2.3.5 Vizionář

Podobně jako se nostalgici při vyprávění věnovali především paměti Palmovky, vizionáři se zaměřovali především na její **budoucnost**. Vyzdvihovali **potenciál Palmovky** a rozhovor často pojali jako **příležitost vyprávět o své vizi budoucí Palmovky a případně pro ni navrhnout změny**. Konkrétním změnám se podrobněji věnuje kapitola [Vize pro Palmovku](#).

Nevadí mi bydlet v území, které se do 20 let se celé promění, na to se těším. (mladá obyvatelka)

Nemůžu říct nic pozitivního, ale člověk hledí do budoucna, nicméně má pár záchytných bodů. (mladý rezident)

Samozřejmě vnímám i ta negativa, ale já si nenechávám tím špatným dneškem likvidovat pohled do té hezké budoucnosti. (obyvatel ve středním věku)

Přijde mi, že Palmovka má potenciál být ještě lepší místo, vnímám ji, že se zlepšuje, je to místo, které bude jenom růst. (mladý pracující muž)

Řada vizionářů vnímá Palmovku, její **potenciál** a **představu budoucí gentrifikace**, jako ideální příležitost pro **investiční nákup nemovitosti**.

Ted', po tom, co jsem se o tu oblast začal víc zajímat kvůli koupi bytu, jsem se začal přiklánět k názoru, že Palmovka jde nahoru. (...) Mít investiční byt na Palmovce je oxymorón, alespoň prozatím, ale kvůli započínající gentrifikaci to může být brzy realita. (mladý rezident)

Není to tak drahé, může si ho (pozn.: byt) teď dovolit a v budoucnosti to bude super moderní čtvrť. (mladý obyvatel)

Koupil bych si tu byt, protože je to místo, které se bude zlepšovat. (mladý pracující muž)

Pro vyprávění vizionářů je charakteristické, že zdůrazňuje **potřebu změny, proměny Palmovky**. Změna bývá popisována jako **přirozený řád věcí**. Řada z vizionářů volala po **zásadních změnách**, které by zcela proměnily některé oblasti Palmovky.

Revitalizace je důležitá, kór když se sem stěhují movitější lidi, jsou tam rezidenční domy projekty, teď jestli se na to napojí Rohanský ostrov a bude důležité, aby se zde lidé cítili dobře. Teď jde o to, jak to vzít za správný konec. (mladý návštěvník)

Změna tu určitě je. Vyvíjí se to, jde dopředu. Přirozenej vývoj místa, lokality. Je to potřeba. Lidi se ptaj, proč je to tady tak hnusný. (...) Člověk nemůže říct, že chce, aby to tak vypadalo pořád. Věci se mají měnit. Má to mít nějaký přirozený, nenásilný vývoj. (mladý návštěvník)

Asi to bude facka do tváře, ale tahle oblast ji fakt potřebuje. Když se podíváte, jak to tam dneska vypadá, pak se podíváte na všechny ty vizualizace, co prostě vám prezentují, ukazují, tak samozřejmě, že tam je obrovský rozdíl. Tím myslím tu facku do tváře. V tom, že prostě bude-li tady sedět člověk, který bude říkat 'ale mě se líbí tak, jak to je, není potřeba vůbec nic změnit, maximálně udělejte nový chodníky...' a bude si zatvrzele trvat na tom, že ta oblast v tom, jak vypadá teďka, je super, a pak se to předělá podle těch nápadů. Tak to jako určitě bude velká změna. (...) Ale bude k lepšímu. Teď to prostě je nic. Je to nic. (mladý návštěvník)

Část vizionářů přirovnává transformaci Palmovky k proměně jiných částí Prahy, především Karlína a Anděla.

V Palmovce vidím Karlín před cca 8 lety. (mladý rezident)

Palmovku vidím především jako neutěšené, ošklivé místo, které je ale plné potenciálu, podobně jako Anděl před 20 lety. (pracující muž ve středním věku)

Vidím tam ten Karlín, coworking, huby a tak.... (...) To že se z Palmovky stává prodloužená ruka Karlína vnímá čistě pozitivně. (mladý pracující muž)

Přestože je základním požadavkem vizionářů proměna Palmovky, většinou zmiňovali také určitou **snahu uchování místního genia loci**. Vizionáři by si často nepředstavovali proměnu

Palmovky přímo ve stylu jiných částí Prahy, nýbrž aby se jim vyrovnala v progresu a zároveň si udržela vlastní atmosféru. Specifickou místní atmosféru chtějí však, na rozdíl od patriotů, leckdy využít k **přilákání turistů a nových obyvatel**.

Na identitě se dá pracovat, skrz Hrabala by se ze čtvrtě mohlo stát turisticky zajímavé místo s geniem loci, což si myslím, že se podaří. (obyvatel ve středním věku)

Místo, kam se lidi budou rádi stěhovat. Karlín je teď jednou z nejžádanějších lokalit, ale zas nechci, aby to vystěhovalo starousedlíky. Něco mezi – zachovat genius loci ale zároveň sem přesunout ten život. V Karlíně to žije. Aby tu lidi měli takový ten patriotismus, jakože žijí na Palmovce a jsem za to rád, jsou tu skvělí sousedi, potkám souseda a bavím se s ním. Ale zároveň aby to nebyla taková ultra hipstrárna. Aby byla Palmovka živější, hezčí a pro lidi přitažlivější. (mladý pracující rezident)

Libeň se promění a vznikne něco nového, snad neztratí svoji duši. (mladá rezidentka)

Vizionáři často koncipovali své vyprávění ve sdílení svých vizích pro Palmovku a nabízení bodů její proměny. Několik z nich se přímo soustředilo na **celkové, koncepční řešení proměny** Palmovky. Navíc leckdy projevují velké **nadšení pro vlastní participaci** na proměnách. **Jejich konkrétní vize se často příliš neliší od ostatních skupin uživatel Palmovky**. V první řadě by byli rádi, aby byla Palmovka **dobré místo k životu, které vybízí k veřejnému životu**.

Zklidnit Palmovku, udělat ji více pro žití, zrezidenčit ji. (mladý rezident)

Otázka je, jak s tím naložit, aby to byl dopravní uzel, ale zároveň se tu dalo žít. Proto nemám ráda srovnání s Andělem, ten podle mne není k žití, je tam hrozně moc proudících lidí. Doufám, že tu nebude obchodní centrum. (mladá obyvatelka)

Na Palmovce chybí aktivity pro děti, teda krom parků, ty jsou tu moc hezký. A taky komunitního centra Kotlaska, které pořádá i různé workshopy. (mladá rezidentka)

Celkově ten život. Ať už jde o nějak trhy, o parčík, kde se lidé můžou sednout, můžou si tam hrát, něco v rámci té komunity prostě. Dát tomu prostě nějakou tvář. Teď to žádnou nemá, teď je takový mišmaš věcí a spíš to plní akorát funkčnost. Což je ta doprava. (mladý návštěvník)

Vizionáři jsou hlavní skupinou obyvatel, která klade ve svých vizích důraz na lákání potenciálních návštěvníků a vytváření podmínek, aby projíždějící lidé měli zájem se na Palmovce **zastavit, zdržet se tu**.

Hrozně by se mi líbilo, kdyby městská část našla nějaké místo pro nějakou instituci, abych sem měla důvod sem jet. At už třeba že se ten úřad přesune sem (pozn.: do nedostavěné budovy), což je mnohem vhodnější lokalita vzhledem k tomu, že je tam ta křižovatka, kde je metro. (...) Ten úřad sem vyloženě patří. (mladá rezidentka)

Palmovka si zaslouží stát se opravdovým centrem (...) tady by to opravdu chtělo, aby lidi přestali sem přijíždět a vyjíždět, ale aby tady začali chtít být. (...) Maličko to udělat čistší, maličko ty lidi naučit chodit na Palmovku z nějakýho důvodu, aby to bylo místo, kam lidi chtějí jít, kam si půjdou sednout, kam vezmou děti. (...) Tady lidi nemaj důvod být v sobotu. (pracující muž ve středním věku)

Podobně jako jiní uživatelé se **vizionáři bojí gentrifikace**, že Palmovka již nebude dostupná pro současné starousedlíky. Někteří z nich proto kladli důraz na **proměnu, která bude pozvolnější, za to promyšlenější**. Neradi by, aby se opakovaly problematické změny (například uváděli srovnání s nedostavěnou budovou Nová Palmovka), které by pouze přispívali k neutěšenému stavu oblasti.

A to si myslím, že je ten klíč. Udělat fakt citlivě ty podmínky, aby se tam mohly dál potkávat a žít různý sociální vrstvy, protože to je tam to zajímavý. (pracující muž ve středním věku)

Místo, kam se lidi budou rádi stěhovat, ale zas nechci, aby to vystěhovávalo starousedlíky. Něco mezi – zachovat genius loci ale zároveň sem přesunout ten život. V Karlíně to žije. Aby tu lidi měli takový ten patriotismus, jakože žijí na Palmovce a jsem za to rád, jsou tu skvělí sousedi, potkám souseda a bavím se s ním. Ale zároveň aby to nebyla taková ultra hipstrárna. Aby byla Palmovka živější, hezčí a pro lidi přitažlivější. (mladý pracující obyvatel)

Je důležité se snažit, aby si Palmovka do budoucna uchovala svou identitu, aby zde zůstal sociálně-ekonomický mix obyvatelstva a aby gentrifikace rozvoje všechny místní nevyústila a nevezala sebou i zbývající ozvěny historie. (pracující muž ve středním věku)

3 IDENTITA PALMOVKY

Výzkumné rozhovory o Palmovce lze přirovnat k vyprávění příběhů, které odkazují k tomu, jak účastníci výzkumu Palmovku vnímají, jaké vztahy k ní chovají a jakými způsoby ji užívají či zažívají. Z rozhovorů pak vyvstávala různá témata, jejichž prostřednictvím je na Palmovku nahlíženo, a která tvoří identitu Palmovky. Identita místa vzniká spolu s významy, které místo nese. Tvoří se skrze každodenní zkušenost spolu s pocity z místa, s osobními i společnými prožitky a postoji. Identita vzniká s historií a odráží vazbu k místu. Identita je lokální, odráží familiárnost s místem a slučuje rysy geografické, historické, sociální a autobiografické. Cílem bylo zjistit, jaké vztahy panují mezi účastníky výzkumu a Palmovkou a jaké příběhy si s ní pojí. Ptali jsme se proto, co pro ně Palmovka znamená, v čem je pro ně důležitá a v čem podle nich tkví její hodnota.

Následující kapitola se zabývá třemi tématy, které se pojí s popisem identity Palmovky. První část představuje výsledky sumarizační techniky *charakteristika Palmovky pěti slovy*, která je doplněna citacemi komunikačních partnerů. Ty vypovídají o příbězích, které si s Palmovkou spojují. Další část se věnuje *identitním hranicím* Palmovky, tedy tomu, jak během rozhovorů byla vymezována vůči jiným částem ať už *Prahy 8*, nebo *Prahy obecně*. V poslední části je uvedeno, v jaké míře a v čem konkrétně je spatřována *paměť* Palmovky a jakých změn si na Palmovce účastníci výzkumu všímají.

3.1 Palmovka v pěti slovech

Prostřednictvím sumarizační techniky *charakteristika Palmovky pěti slovy* jsme získali množství výrazů, které poukazují, čemu uživatelé Palmovky v této lokalitě připisují speciální význam. Tato slova demonstrují, co pokládají lidé na Palmovce za důležité, co pro ně Palmovka znamená, s čím si ji spojují, co si při myšlence na Palmovku představí. Ilustrují tak významné přednosti či negativa, které formují identitu lokality jako celku. Jednotlivé výrazy byly sloučeny do zastřešujících kategorií společného charakteru. Následující schéma znázorňuje nejčastěji zmiňované kategorie výrazů (velikost určuje jejich četnost). Jednotlivé kategorie slov jsou pak doplněny citacemi, které vypovídají o příbězích, které si s Palmovkou účastníci výzkumu spojují. Přestože jsou nejčastější významy spojované s Palmovkou popisovány ve třech tematických kapitolách, nejedná se o tři typy vnímání Palmovky. Tyto tři tematické celky vyvstaly z *charakteristiky Palmovky pěti slovy* s tím, že se výrazy a témata spojovaná s Palmovkou v různé míře kombinují. Jeden uživatel, tak mohl do svého výčtu pěti slov zahrnout slova ze všech tří tematických celků.

3.1.1 Palmovka jako nepřehledná křižovatka zajišťující dostupnost dalších částí Prahy

Základní charakteristikou, od které se odvíjí identita Palmovky, je že se jedná o oblast, které dominuje křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách s obsluhností MHD, viz [Palmovka jako struktura prvků](#). V tomto ohledu je vyzdvihována jako **dopravní uzel s výbornou dostupností MHD** do centra Prahy i dalších městských částí.

Palmovka je veliký uzel, který může propojit velká území. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Palmovku jsem vlastně jsem měl vždycky rád, přišlo mi skvělý, jak jsou odtamtud všechny směry strašně dobře dostupný. (mladý projíždějící muž, navrhovatel řešení)

Člověk tu (pozn.: na Palmovce) sedne na metro nebo tramvaj a je do 30 minut všude. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Oproti tomu je zároveň vnímána pouze jako **přepravní místo**, skrze které lidé cestují dál za svými cíli a které nic jiného nenabízí. Takto Palmovku vnímají především [projíždějící](#) uživatelé nebo [ti, kteří na Palmovce bydlí](#).

Palmovka je spíše přestupní stanice než cíl. (podnikatel ve středním věku, vizionářka)

Pro mě je Palmovka přestupní uzel, kde jsem často přestupoval, když jsem bydlel v Hloubětíně, teď na něm přestupuji taky, protože bydlím na Černém Mostě. Podle mě to je ale nezvládnutý, protože i když to je uzel, tak

nepomáhá využívání toho místa tady, ale naopak ho ničí. (návštěvník ve středním věku, flegmatik)

Momentálně je Palmovka místo, odkud se snažím dostat rychle pryč. Tím, že je to přestupní stanice, tak se to asi nezmění, ale mohlo by se toho využít a být pak místem setkání, třeba si zajít po práci na kafe. (pracující rezident ve středním věku, navrhovatel řešení)

Palmovka je rytmizátorem, **rušným a také hlučným místem**, což je dáno jak samotným provozem (hlavně tedy tramvajovým), tak i tím, že se zde kvůli dopravní obslužnosti pohybuje **velké množství lidí**. Navíc bylo často zmiňováno, že je **nepřehledná** a že se v ní člověk **těžko orientuje**.

Ty tramvaje jsou strašně hlučný. (...) Výhodou i nevýhodou je, že celou noc jezdí po Palmovce noční tramvaje v intervalu deseti minut. Je to jeden velký dopravní uzel. Nevyhneme se mu, ale měl by být nějak zakomponovaný do toho zbytku. Jak tam nic nestojí, tak se ten hluk hrozně nese, a v noci to fakt nejde. (rezidentka ve středním věku, razantní kritička)

Cítím se tu zmateně, bez orientace, pohyb přes tu křižovatku není intuitivní. Člověka to nutí neustále přemýšlet, musí přeskakovat betonové překážky, dávat pozor, kam šlápne, protože se tu různě mění povrchy i jejich výška. Nemůžu si tady jen tak prohlížet výlohy ani není možný naučit se jednu trasu a tou se pohybovat, je potřeba neustále improvizovat. (projíždějící žena ve středním věku, razantní kritička)

S důležitou charakteristikou Palmovky jako dopravního uzlu souvisí i vnímání **potenciálu**, který přináší jak pro **bezprostřední okolí křižovatky** ulic Zenklova a Na Žertvách, tak i pro **širší oblast Palmovky**. V případě okolí křižovatky by podle účastníků výzkumu bylo záhodné z ní do budoucna vytvořit **centrum** Prahy 8, které by se stalo **středobodem pro setkávání lidí** (srov. kapitola [Identitní hranice – Palmovka a Praha 8](#)). Ostatně už nyní funguje jako místo srazů, které však **nenaplnuje potřeby lidí**, co se týče např. bezproblémového pohybu (nejen) přes křižovatku nebo **možností odpočinku v zeleni**.

Vnímám to jako dopravní tepnu, ale nemuselo by být jen dopravní tepnou. Mohlo by být místem, kde se lidé zastaví a nejenom projedou. Prostorem, kde lidé mohou trávit volný čas. (rezidentka ve středním věku, patriotka)

Palmovka je pro mě prostě uzel. Je to tam samá zastávka. Samá zastávka a výlez z metra a do metra. Ale má to obrovský potenciál v rámci té daný oblasti, je to místo, co se může stát tím centrem. (rezidentka ve středním věku, razantní kritička)

Okolí křižovatky má to být centrum, kde se má dít všechno – kulturní život u synagogy, volný pohyb chodců, přístupnost MHD, ale nefunguje to. (mladý rezident, vizionář)

Chtělo by to celkově pozvednout ten život. Ať už jde o nějak trhy, o parčík, kde se lidé můžou sednout, můžou si tam hrát, něco v rámci té komunity prostě. Dát tomu prostě nějakou tvář, teď to žádnou nemá, teď je takový

mišmaš věci a spíš to plní akorát funkčnost. Což je ta doprava. (mladý projíždějící muž, vizionář)

Nikdy nebyl důvod sem jezdit. (...) Teď, po tom, co jsem se o tu oblast začal víc zajímat kvůli koupi bytu, jsem se začal přiklánět k názoru, že Palmovka jde nahoru. Jde se odsud jednoduše dostat na Žižkov, do Holešovic – je tu dobré dopravní propojení s dalšími čtvrtěmi. (mladý rezident, vizionář)

Tím, jak je Palmovka celá oddělená, různorodá tak jí nedokážu vnímat, ale čekám, co se bude dít. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Držím Palmovce palce a doufám že se nádraží zrealizuje co nejdříve a že ten vývoj, který tady je k tomu lepšímu, že tady bude pořád a že vlastně, že se to nezastaví. Že to bude pořád jako růst, protože ten potenciál tady je a jsou tady ty lidi, kteří ten potenciál mají a jde jim o to. (pracující mladá žena, patriotka)

3.1.2 Palmovka jako špinavé území, o které není dostatečně pečováno a kde chybí kvalitní veřejná prostranství

Nedílnou součástí identity Palmovky je, že je vnímaná jako **špinavá, plná odpadků a nepořádku**. Špínu mají účastníci výzkumu spojenou hlavně s neuklizenými veřejnými prostranstvími, přeplněností popelnic, nepořádkem kolem nich a psími exkrementy na chodnících.

Nikdy nebyl důvod sem jezdit, v rozsahu mého chápání na tom Palmovka byla podobě jako Hloubětín nebo Strašnice, o Palmovce jsem si myslel, že je hnusná a špinavá. (mladý rezident, vizionář)

Palmovka je zatížená odpadem – pod mosty jsou odpadky, všude je to zanedbané. Občas se tu pořádají komunitní akce k úklidu Palmovky, ale někdo by se o to měl starat pravidelně. (mladá rezidentka, vizionářka)

Palmovka by si do budoucna určitě neměla zachovat ty odpadky, špínu. (mladý projíždějící muž, vizionář)

Je tu po ulicích fakt dost psích výkalů. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Současný stav Palmovky je hodnocený jako **neutěšený a nedostavěný, nedodělaný**. Symbolem „nedodělanosti“ v území je pak především budova **nedostavěné radnice (Nová Palmovka)**, která jako téma vyvstala v drtivé většině rozhovorů. Lokalita celkově pak působí **zmatečně a nepřehledně** (především pro **mládež** a **pěší**), navíc v ní podle komunikačních partnerů je značné množství **bariér** (především pro **rodiče**, **pěší** a **lidi pohybujících se na invalidním vozíku**).

Pokud by se ta budova nové radnice dostavěla, má to potenciál. Mohla by tam být ta radnice nebo by tam mohly vzniknout podniky, nějaký kavárny, obchody. Aby z toho byl takový mix privátního a veřejného. Mám za to, že každý nový dům, i ošklivý, pozvedává své okolí, protože vlastník se pak stará i o jeho okolí. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Nechápu, proč to během 10 let městská část nedokáže prosoudit a dodělat. Dům jako takový mi nevádí, ale je potřeba, aby to ožilo a aby tam nenaběhli jen úředníci. (mladý rezident, vizionář)

Doufám, že to, co se tam postavilo za administračku, potenciální radnici, někoho nenapadne zase celý zbourat. To by mi přišlo jako hrozné plejtvání, když už tam prostě ten beton je vylitý a ta budova se dá určitě nějak využít. (mladá rezidentka, vizionářka)

Celkově mi na Palmovce chybí bezbariérovost, hlavně kolem tramvajové křižovatky, to je stěžejní jak pro hendikepované, tak pro maminky s kočárkama. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Když už na Palmovku musím, tak jedu tramvají a pak chodím těma za sucha prašnýma a za mokra bahnitýma cestama kolem křižovatky. Taky ty východy z metra mě tam štvou. Přijde mi, že tu ten prostor rozdělují, zahání lidi pod zem a neumožňují jim pohodlný pohyb po povrchu. (starší rezidentka, nostalgik)

Ta křižovatka je pro mne nepřehledná, protože já vždycky někde vystoupím a pak musím s tím kočárem různě přejíždět, přecházet. (...) Asi by se mi víc líbilo, kdyby to bylo podobně jako třeba na náměstí Republiky. Jakože je to vydlážděný v jedné rovině a ty tramvaje tam vlastně neruší. (mladá rezidentka, vizionářka)

V lokalitě je vnímána celková **neudržovanost** a **zanedbanost**, která je spojována s **nedostatkem veřejných prostranství** i **nedostatečnou péčí o ně**, a to hlavně **ze strany veřejné správy**. Na nedostatku péče o Palmovku se shodnou prakticky všichni její uživatelé napříč kategoriemi. Palmovka je pojímána jako **oblast bez koncepčních řešení**, ve které se nachází spousta provizorních prvků, jako jsou například buňky Dopravního podniku pro zázemí zaměstnanců, cestičky v bahně nejen přes zatravněnou oblast mezi autobusovým nádražím a ulicí Na Žertvách a zarostlá území u Libeňského mostu.

Prostor celkově tu je špatně využitý, je to takový rozplizlý, roztahaný, a proto prostor pro spousta míst, které dávají prostor ne úplně pracujícím lidem a podobně, aby tam dělali nekalosti. Oblast nepůsobí bezpečně, nelíbí se mi to. Revitalizace je důležitá, kór když se sem stěhují movitější lidi, jsou tam rezidenční domy projekty, teď jestli se na to napojí Rohanský ostrov a bude důležité, aby se zde lidé cítili dobře. Teď jde o to, jak to vzít za správný konec. (mladý projíždějíci muž, vizionář)

Chybí mi tu místo k posezení, což jsem poznala jako maminka s kočárkem, když mi usnulo dítě. Nechtěla jsem s ním domů a budit ho, ale zjistila jsem, že na Palmovce není klidné a příjemné místo k posezení. Třeba u Komerčky je fajn plácek, ale v létě tam je hrozné vedro, není tam stín, navíc ten mobiliář je nechutný. Do budoucna bych na Palmovce chtěla víc míst k sezení venku, třeba z toho místa před Komerčkou udělat náměstíčko. (mladá rezidentka, vizionářka)

Chybí mi tu zeleň, otevřená místa a místo kde se dá sednout. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Mezi některými komunikačními partnery panoval názor, že **oproti veřejné správě se soukromá či komerční sféra o „své“ prostory stará**, dokonce v ní jsou v tomto smyslu vkládány větší naděje než do veřejné správy. Avšak za cenu toho, že **prostory nejsou určeny k užívání všemi**, na což narazili i někteří z účastníků výzkumu.

Na Palmovce to soukromníci často umí opravit tak, že to funguje na perfektní úrovni. Třeba divadlo a Alfabet. Mám pocit, že se prostředí někdy mění víc aktivitou soukromníků než díky městu samotnému. Ta výstavba a povolování je zoufale pomalá. Je to úměrné komerčnímu tlaku, kdy chtějí zbourat původní továrnu a postavit nějaký eurohnus. Ale už je na čase tu estetiku nějak uspořádat. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Věřím, že s novou výstavbou a novými lidmi přijde více změn než díky městu. (rezident ve středním věku, navrhovatel řešení)

V docích je hezké nové dětské hřiště, ale není veřejné, je soukromé pro obyvatele rezidence, musíte mít klíč, což je nepříjemné. (mladá rezidentka, vizionářka)

Zmíněná **neutěšenost a zanedbanost** prostředí podle komunikačních partnerů přitahuje **bezdomovce** a skupinky narkomanů, a vytváří tak dojem **temnoty**. Tento dojem pak navozuje pocity **nepříjemnosti**, někdy až **nedostatku bezpečí**, či přímo **nebezpečí**. Zvláště pak ve večerních hodinách, v okolí metra (vestibulu a podchodech) nebo na méně frekventovaných místech.

Na Palmovce to je občas hrozně tmavé, temné. Možná je to osvětlením, nebo prázdnotí budov, jako jsou kanceláře. I někteří ti lidé jsou takoví temní. (mladá rezidentka, vizionářka)

Ne, že bych se tam bál, ale příjemné to prostě není se tam (pozn.: v okolí křižovatky ulic Na Žertvách a Zenklova) pohybovat. Protože se tam vždycky potulují takový divní lidičky. Moje dojmy nejsou úplně tísnivé, protože jsem tu vyrostl a беру to jako přirozenost toho místa. Spíš jsem to začal vnímat, když mi někdo říkal, jak tam přestupoval a byl překvapený z toho, jak to tam vypadá. (mladý návštěvník, razantní kritik)

Když mám přestupovat večer, tak jedu radši o dvě zastávky dál, než abych se zdržovala na té křižovatce, která je hodně zmatečná a necítím se na ní dobře kvůli poházeným odpadkům a injekčním stříkačkám. (mladá pracující žena, razantní kritička)

Palmovku využívám jen v případě nutnosti. Když potřebuju na žluté metro, tak radši jedu tramvají až na Invalidovnu a na to metro nasednu až tam. Nemusím se tam vyhýbat nepříjemným lidem tak jako na Palmovce, který částečně lituju a částečně se jich štítím. Taky se nechci pořád dívat na tu radnici. To je takový symbol neschopnosti vedení a zmaru, že se něco takového mohlo stát. (starší projíždějící žena, nostalgik)

Avšak navzdory všeobecné pověsti Palmovky jako nebezpečné oblasti uváděla většina rezidentních komunikačních partnerů, že se na Palmovce o **svou vlastní bezpečnost neobávají**. Rozdíl byl však patrný ve smyslu **obav o bezpečnost druhých, často svých blízkých** – muži uváděli obavy o bezpečí žen a **rodiče** se obávaly o bezpečnost svých dětí.

Palmovka pro mě už není nebezpečná. Dřív v metru člověk potkal partičky lidí, co brali drogy, ale teď už to nepozoruju. (mladá návštěvnice, patriotka)

Na Palmovce přestupuju v noci a nikdy jsem se tu nebála, i když mi všichni říkali: „Palmovka, tam se bojím i já...“ (...) Já jsem to tak neměla, ale spousta lidí i třeba z mého blízkého okolí mají historky, jak třeba byli okradeni na Palmovce. (mladá pracující žena, flegmaticka)

Večer jsou trochu pofiderní Thomayerovy sady, není tam dobré osvětlení. Možná je to teda jen můj dojem, že se mi nechce jít polo zalesněnou oblastí. Asi bych tam nešel ve tři ráno. Měl bych obavy, že mě někdo bude otravovat. Ale ne strach, ten jsem měl na Palmovce jen jednou, když nějaký týpek všechny okolo ohrožoval taserem. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Ta Hrabalova zeď je sice hezká, ale ta ulice (pozn.: Na Hrázi) je prazvláštní, je tam hroznej vstup do metra. Svoji slečnu bych tam nepustil jít v noci samotnou, není to bezpečné ani vizuálně hezké. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Vnímám tu problematicky bezpečnost kolem křižovatky kvůli těm různým individuím, ale ne pro mě, ale pro přítelkyni s kočárkem. (mladý rezident, vizionář)

Je to teď o rodině, bydlení, pohodě, dejme tomu nějaká bezpečnost, která mně dřív neležela na srdci, ale teď už kvůli rodině jo. (rezident ve středním věku, patriot)

3.1.3 Palmovka jako autentická oblast s atmosférou maloměsta

Palmovka je také popisována jako **lokalita, která je svá** a ze které **sálá specifický genius loci**. Snoubí se v něm různé charakteristiky místa či témata a příběhy. Jsou zde vnímány **pozůstatky průmyslu, železnice, památek a historických událostí, připomínky života místní židovské komunity a různých osobností** (především Bohumila Hrabala a Jindřišky Novákové), **budovy různých architektonických stylů i funkcí** (kombinace původní zástavby, historických budov, např. **Libeňského zámku** a **paměti s ním spojené**, velkých kancelářských komplexů, starých putyk a stánků i moderních kaváren) i již zmiňovaný **nepořádek a špína**.

Mám ráda tu špinavou industriálnost, keře, bezdomovce a vše co se k tomu pojí. Je to pro mě součást Palmovky a vlastně bych o to nerada přišla. Palmovku mám spojenou hlavně s místní historií – Hrabalem, libeňským a vysočanským fabrikama, prstenec statků kolem Prahy. Dodnes mě baví po těchhle věcech pátrat, hledat ty pozůstatky. (mladá pracující žena, patriotka)

Přijde mi to tu pořád hodně autentický, což jsem začal víc vnímat skrze nouzovou kolonii. Po přistěhování na Palmovku jsem se tu v noci toulal. Třeba u bývalýho depa jsem si povídal u ohníčku s bezdomovcema, kde měli kuchyň s prádlem a tak. Podle mě je super, že takovýhle opuštěný prostor můžou využívat. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Pro mě osobně je Libeň milá a romantizovaná pohledem na historii, hlavně Hrabala. V tom je pro mě cenná, ale nevím, jaký to přináší praktickéj potenciál, třeba pro obyvatele, starousedlíky. (mladý pracující muž, patriot)

Třeba tady miluju úplně jednu věc, která mi přijde na jednu stranu strašně bizarní, na jednu strašně rozkošná. To je, když jdete přímo od divadla, tou ulicí dolu, tou úzkou k Metrostavu, tak tam mi přijde úplně geniální a na jednu stranu zručný, že tam je ten jeden malej rodinnej baráček a u toho jsou tam ty Metrostavy. (...) Tak to je ten kontrast toho. To já miluju. Vždycky, když jdu z divadla, tak na to koukám. (mladá pracující žena, razantní kritička)

Ta hodnota Palmovky je pro mě v tom, že dokáže zachovat tu starou architekturu a taky přinést tu novou. Třeba v ulici Novákových žila rodina Novákových v domě, kterej už nestojí, teď tam je Komerční banka, což je brutalistní budova, která je tak ošklivá, až je hezká. Palmovka se mi líbí tou pestrostí architektury – jsou tu starý krásný baráky i ty novější. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Během rozhovorů byl kladen důraz na **různorodost a autentičnost** Palmovky. S tím souvisí i to, že Palmovka byla popisována jako místo **kontrastů**. Díky své rozmanitosti vytváří dynamické **prostředí pro setkávání různorodých skupin lidí**, ve kterém zároveň **žijí původní obyvatelé**.

Bydlí tu původní Libeňáci, překvapilo mě, kolik lidí tu chodí v maskáčích nebo v kožených kloboucích – nezajímá je, že je nějaká Praha – to se mi líbí. (mladý rezident, patriot)

Klíčem je udělat fakt citlivě ty podmínky, aby se tam mohly dál potkávat a žít různý sociální vrstvy, protože to je tady to zajímavý. Vždycky se tu ty sociální vrstvy mísily. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Je tu z toho stále cítit dělnické prostředí, i když je poznat, že tu jsou mladší lidé, lidé s vyšším příjmem, kteří očekávají jiné služby, a ne zaplivanou hospodu s utopencem, večerky a tak. I tak se mi ale zdá, že tím zatím nevyvymizeli původní obyvatelé. (...) Pořád tu vnímám dělnickou třídu – vidím to na oblečení lidí, na tom, co si kupují, že kouří na zastávce tramvaje, chodí s otevřenou plechovkou piva... Pak tu jsou i mladé rodiny, které chodí do kaváren, pohybují se tu lidé v obleku, kteří chodí do kanceláří v novém developmentu a jsou tady stále i důchodci, kteří leccos pamatují. (mladý obyvatel, flegmatik)

Vnímám tu krásnou směs lidí bohatých i chudých a taky různorodost podniků. Najde se tu masna s dršťkovou nebo klíčník. Není tu taková ta gentrifikovaná učesanost. (obyvatel ve středním věku, vizionář)

Ono se to nezdá, ale my se tu známe jako na vesnici, tady jsou babičky, které se tu narodily přímo v těch domech tady. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Specifický genius loci Palmovky je vnímán především **patrioty** a **rezidentními**, kteří **volají po zachování stávajícího stavu** i kvůli **obavě z gentrifikace**. Ta s sebou nese hrozbu jednak **ztráty jedinečné atmosféry** lokality, a také **finančně čím dál méně dostupnějšího bydlení a života vůbec**.

Palmovka by se měla zakonzervovat, aby zůstala taková, jaká je s touto atmosférou, aby tu mohli žít normální lidi. Aby tu mohli žít a zároveň si tu vydělat peníze na nájem. Mrzelo by mě, kdyby tu z toho měl být nějaký Karlín. Přál bych si, aby tu mohli žít normální lidi, tak to tu asi musí být i trochu hnusný. Nevím, jak to funguje, ale v Karlíně teď normální lidi podle mě nežijou. (mladý rezident, patriot)

Z Palmovky by se neměla dělat sterilní vymydlená městská čtvrť. Zamísto nainstalovat pěkné lavičky, zrušit nonstopy a vyhnat bezdomovce. Je potřeba tu zachovat ducha. (mladý obyvatel, patriot)

Bojím se, že nějaká místa časem zmizí kvůli gentrifikaci, stejně jako podniky spojené s Hrabalem. Snad se z Palmovky nestane druhý Karlín, i když to tu už začalo a je to poznat na nějakých těch nových podnicích, že se to tomu už tady začlo přizpůsobovat, taky se zvyšují nájem. Výsledkem pak je, že tu mizí lokální občůdky, třeba pekárny. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Pro Palmovku je dle účastníků výzkumu také charakteristická její **maloměstský, někdy až vesnický charakter**. To je dáno i tím, že v **lokalitě je vše, co potřebují** včetně kulturního vyžití (zmiňováno bylo hlavně Divadlo pod Palmovkou) a možnosti trávit čas v zeleni. Vyzdvihována je **lokální samostatnost v poskytování různých služeb**. Přesto si ale lidé občas posteskli nad zánikem některých míst, např. obchodů místních živnostníků nebo kinosálu v **Paláci Svět**.

V okruhu 500 m od bytu u Libeňského zámečku můžu dělat vše, co potřebuju. (mladý rezident, patriot)

Pro mě osobně znamená Palmovka to, že si tam můžu pořídit všechno, co potřebuju, na relativně malém prostoru v těch malých občůdkách. Zaplatí pánbůh ne ve velkém obchodním centru, které přímo nesnáším. Takže Palmovka pro mě vlastně znamená možnost rychlé realizace toho, co v životě potřebuju, abych mohla existovat (starší pracující žena, patriotka)

Dál je pro Palmovku význačný, že tu vlastně všechno je, když to člověk umí najít. Jsou tu obchody, drogerie, dobrý restaurace... Jediná, co mi chybí, je nějaký fastfoodový řetězec, kam bysme s kamarádkama mohly jet po škole nebo o volné hodině. (rezidentní žákyně, flegmaticka)

Orodoval bych za zachování stávajícího rázu oblasti okolo Sokolovské ulice s domy první republiky, a hlavně menšími občůdky – železářství, galanterie atd.... (...) Některé obchody se objevily nově, hlavně na Zenklově, jiné bohužel zanikly. Třeba železářství a elektro na Sokolovské, sklenářství v Novákových.

*Po těchto řemeslných krámcích se mi upřímně stýská a jejich zánik mne mrzí.
(mladý rezident, flegmatik)*

Mrzí mě, že se nic neděje s tím Světem... Kdyby to obnovili bylo by to nádherný. A mohly by tam obnovit to kino, jako je třeba kino Pilotů. (mladá obyvatelka, flegmatička)

Vnímaná **maloměstskost až vesnickost** Palmovky se také odráží v pojmání lokality jako **domova**. Většina **obyvatel** a **patriotů** chová k lokalitě **silný emocionální vztah**. I když je patriotismus někdy spojován s **rodinnými kořeny** a **sociálními pouty**, mají zvláště **silnou vazbu i k lokalitě jako takové**.

Mám celoživotní pouto s Prahou 8 – nejdřív jsem bydlela v Karlíně, teď bydlím na Palmovce. Bydlí tu i dcera s vnučkou, poznala jsem tu otce svých dětí. Je to můj domov. (starší rezidentka, navrhovatelka řešení)

Palmovka je takovej svět ve světě. Je součástí anonymního prostoru velkoměsta, ale zároveň lidi se chovají lidsky. Jako na maloměstě, kde se všichni znají. Mezi lidmi panuje důvěra, je to tu takový rodinný. Tuhle jsem šla do oblíbený večerky. Byl tam kluk, co šel pro máslo, ale neměl dost peněz. Pan prodavač mu to máslo stejně dal. (mladá rezidentka, flegmatička)

Je to tady maloměstský a kouzelný. Jsou tady kouty, které mají vyložené intimní atmosféru, kde to prostě vypadá, že jsem někde na vesnickym volejbalovym hřišti. Všichni se znaj a je jich tam pět a půl a choděj tam na pivo, protože to je jediný stánek s pivem v celý obci. Tak takhle to tu místy působí. (pracující mladý muž, patriot)

3.2 Identitní hranice

Uživatelé mluvili o identitních hranicích za účelem vyjádření toho, kde se podle nich oblast Palmovky rozléhá, a které části do ní patří či nikoliv. Subjektivní vnímání identitních hranic Palmovky také využívali pro její srovnání s jinými oblastmi a pro vyjádření její povahy. Tato kapitola se v první řadě věnuje způsobům, jakými uživatelé zasazovali Palmovku **obecně do Prahy**. Dále se věnuje především jejím vnitřním hranicím – klíčovému vymezení **Libně a Palmovky**, otázce, zda je **nová zástavba součástí Palmovky**, a její pozici v rámci **městské části Praha 8**. Poslední podkapitola se zaměřuje na konkrétní **srovnání Palmovky s jinými částmi Prahy**.

3.2.1 Palmovka jako brána Prahy

Komunikační partneři někdy Palmovku zasazovali do Prahy a popisovali její specifičnost (především skrze polohu) ve vztahu k Praze bez srovnávání s konkrétními čtvrtěmi. V tomto ohledu někteří uživatelé označovali Palmovku za bránu.

Palmovka by mohla mít identitu jako vstup do Prahy. Palmovka v zásadě je brána. Když přijíždíte ze všech směrů, tak je to brána. To je přesně kde začnete cítit, že už jste v Praze. (pracující obyvatel ve středním věku, razantní kritik)

Libeň je brána do města. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Skrze symbol brány je popsáno, že Palmovkou **začíná (rozšířené) centrum Prahy a prostor s městskou atmosférou**. Jako podobně pomezí bod ji označovali i jiní uživatelé. Ti však neupozorňovali na směřování do centra, nýbrž se dívali směrem ven, tudíž pro ně často Palmovka **bývá periferií či „odtrženým místem“**.

Palmovku si pamatuju ze svých studentských let, na Palmovce pro mě končilo město, tam už pro mě začínalo území nikoho. (mladá návštěvnice, patriotka)

Nemá to tu dobrou pověst. Musím kamarády přesvědčovat, aby za námi přišli. Je vnímaná jako periférie, a přitom je to blízko. (pracující mladý muž, flegmatik)

Vypadá to jako by tu Praha končila, je to tu pohřbené. (projíždějící žena ve středním věku, razantní kritička)

Palmovka mi přišla jako, kdybych vyjel z Prahy padesát kilometrů. (...) Je to úplně jiné od zbytku města, připadám si, že nejsem vůbec v Praze a při tom je to deset minut od Staroměstského náměstí. Je tam klid, není to takové úplně mraveniště. (pracující muž, flegmatik)

Palmovka jako periferie se také několikrát objevila mezi [popisem Palmovky pěti slovy](#). V citacích výše je Palmovka prázdným, „pohřbeným“ místem, „územím nikoho“, kam lidé z jiných městských částí nechtějí ve svém volném čase jezdit. Někteří uživatelé byli **při srovnání Palmovky s Prahou ještě kritičtější** a popisují ji **jako špinavé, nehezké místo** (srov. s kapitolou [Palmovka jako špinavé území](#)).

Když za mnou přijedou známí, tak s nimi jdu radši podél Rokytky do Vysočan. Tady opravdu není, čím se chlubit. Z Palmovky jsou akorát zklamaný, protože očekávají „krásnou Prahu“ a ne tuhle špínu a odpadky. (starší obyvatelka, nostalgik)

V porovnání s jinými čtvrtěmi je Palmovka určitě škaredší. (mladý obyvatel, navrhovatel změn)

Palmovka jako brána navíc odráží také její geograficky výhodnou pozici, ze které je blízko do jiných městských částí i samotného centra Prahy, jak naznačují předchozí citace.

3.2.2 Palmovka a Libeň, nová výstavba a Praha 8

Tato podkapitola se věnuje vnitřním identitním hranicím v rámci oblasti. Naprosto zásadním bylo pro řadu účastníků výzkumu **rozdělení čtvrti a oblasti Palmovky** (či čtvrti, ve které se Palmovka nachází). Vystává především **rozdělení Palmovky a Libně**, které je zcela stěžejní pro velké množství uživatelů (často [rezidentů](#) či [patriotů](#)), **vztah Palmovky a oblasti doků** (Libeňského ostrova a nové výstavby) a její **pozici vůči městské části Praha 8**.

Palmovka a Libeň

Rozdíl v označení Palmovka a Libeň někteří účastníci neřešili. Pouze výjimečně uživatelé používali spíše výraz Palmovka, a dokonce různými obdobími názvu Palmovky (např. stará Palmovka) označovali různé části lokality.

Okolí staré Palmovky má veliký potenciál (pozn: okolí Libeňského zámku a sokolovny). Dá se s ním krásně pracovat, může se z něj stát podobné náměstí jako to v Karlíně. (mladý obyvatel, vizionář)

Mezi účastníky výzkumu se však hojně našli uživatelé, pro které bylo rozdělení Palmovky a Libně naprosto zásadní a často měli jasno v jejich hranicích.

Irituje mě jméno Palmovka. Historicky to je křižovatka. Název přejala stanice metra a teď vzniká nově centrum. Palmovka potlačila identitu Libně, nerad slyším ten název. (mladý pracující muž, patriot)

Já mám pocit, že z logiky věci je Palmovka metro, že Palmovka nikdy nebyla, že to byla spodní a horní Libeň, ale Palmovka jako taková vznikla v podstatě až s metrem. (mladá rezidentní podnikatelka, patriotka)

Na první citaci je vidět, že **nemalé množství uživatelů užívání názvu Palmovka pro oblast Libně přímo rozčiluje**. Hlavním identitním označením oblasti, čtvrti a jejích obyvatel, tak zůstává *Libeň a Libeňáci*. V tomto ohledu často **považovali uživatelé Palmovku za součást Libně – dopravní křižovatku ulic Zenklova a Na Žertvách a její okolí**.

Palmovka je pro mě součástí dolní Libně a nemá smysl řešit Palmovku samotnou, jako tu křižovatku. (návštěvník ve středním věku, patriot)

Palmovka je taková malá část Libně, především okolo té tramvajové zastávky. (mladý pracující muž, flegmatik)

Uživatelé často vytvářejí přímou dichotomii mezi Palmovkou a Libní, kdy Palmovka je to **ošklivé**, nepříjemné místo **spojené s dopravou** a Libeň krásnou malebnou čtvrtí, která má svého genia loci a **maloměstskou atmosféru**. S dichotomií je také spojen obecný negativní obraz Palmovky mezi Pražany, kterému se mohou uživatelé Palmovky snažit cíleně vyhnout (viz podkapitola **Rezidentní**).

Většina pozitivních míst je za hranicemi Palmovky. Od Rokytky dál je to místo hezčí. Tam je třeba Libeňský zámek, Thomayerovy sady a tak. Palmovka je o něco horší místo než okolní místa. (obyvatel ve středním věku, navrhovatel řešení)

Palmovka je místo bez náplně. Dneska Palmovka, krom dopravy, žádnou náplň nemá. (rezident ve středním věku, navrhovatel řešení)

Libeň je jakási ozvěna umělecky popsané historie, která už dnes není. Je značně romantičtější než současná Palmovka. (...) Označení Palmovka nemám rád, i když chápu, proč ho lidé, třeba kvůli metru, používají. Já si ale pod Libní a Palmovkou prostě vybavím něco jiného. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Přestože bývá Palmovka v porovnání s Libní uživateli vnímaná spíše negativně, zároveň upozorňují na její **potenciál a místo v rámci libeňské čtvrti**. Ačkoliv pro ně Palmovka zůstává křižovatkou (a jejím okolím), do budoucna by si ji představovali **krásnější, funkční s kvalitním veřejným prostorem**, aby tvořila **centrum Prahy 8**.

Na rozdíl od východní Libně, která je nudně rezidentní, má Palmovka potenciál stát se přirozeným centrem. Momentálně Praha 8 žádný centrum nemá. (rezident ve středním věku, vizionář)

Postavení Palmovky v rámci Prahy 8 se přímo věnuje podkapitola **Palmovka a Praha 8**.

Palmovka a nová výstavba, Libeňský ostrov

Uživatelé, kteří přímo nebydlí v nové zástavbě v docích či nepracují v kancelářských budovách nové zástavby, **často nerozdělují rezidentní a funkční oblasti nové zástavby** (viz podkapitola **Distrikty**). Pokud uživatelé považují novou výstavbu za **součást Palmovky**, často skrze ni **ilustrují kontrasty Palmovky**, demonstrují **proměnu Palmovky** či upozorňují **na vytváření územních celků, které nejsou otevřené veřejnosti**.

Mám rád hospodu U Horkých, když tam stavěli domy Metrostav, tak jsem se cítil jak Krteček v té jedné z pohádek, jak stojí se zajícem a ježkem na pařezu, a kolem nich se staví město. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Přijde mi fakt zajímavý, jak je tady ta starší část a přejdeš jenom 5 minut a najednou je taková mega nová čtvrť, tak to je takový zajímavý. (mladá rezidentka, flegmaticka)

Důležité je, aby to bylo nějak prostupné. Co je třeba problém toho DOCKu, že část je gated a nejde tam třeba jít pěšky k vodě. (návštěvník ve středním věku, patriot)

Pro řadu uživatelů však nová výstavba již **není součástí Palmovky**. Například **obyvatelé doků často vymezují oblast jejich domova vůči Palmovce** (a jejím obyvatelům). Jejich pohledu se podrobněji věnuje podkapitola **Obyvatelé doků**. Pro ostatní uživatele však bývá nová zástavba **natolik odlišná od zbytku oblasti** (často spolu s jejími obyvateli), že do Palmovky již nepatří.

Ty nové kanceláře jsou přesným opakem, jsou strašně „posh“, ale opravdovým problémem je, že prostě nezapadají do Palmovky a nerespektují estetiku místního okolí. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

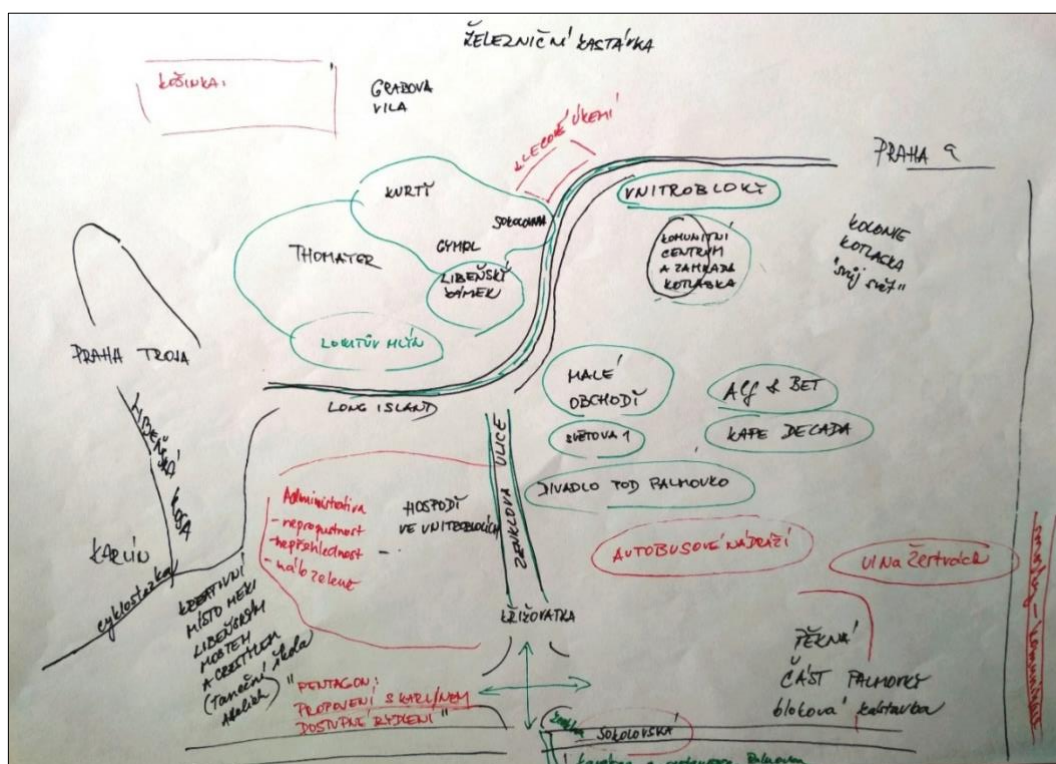
Ty nové budovy už asi nejsou Palmovka. Je to tam strukturované úplně jinak, nesourodě. (pracující starší žena, patriotka)

Nová čtvrť (pozn.: DOCK) se nestavěla s tím, že by se měla vklínit do Palmovky, i to obyvatelstvo se tam podle mě nestěhovalo kvůli tomu, aby bydleli na Palmovce nebo kvůli duchu Palmovky. Ta čtvrť nekomunikuje s okolím, je to přilepek. (rezident ve středním věku, patriot)

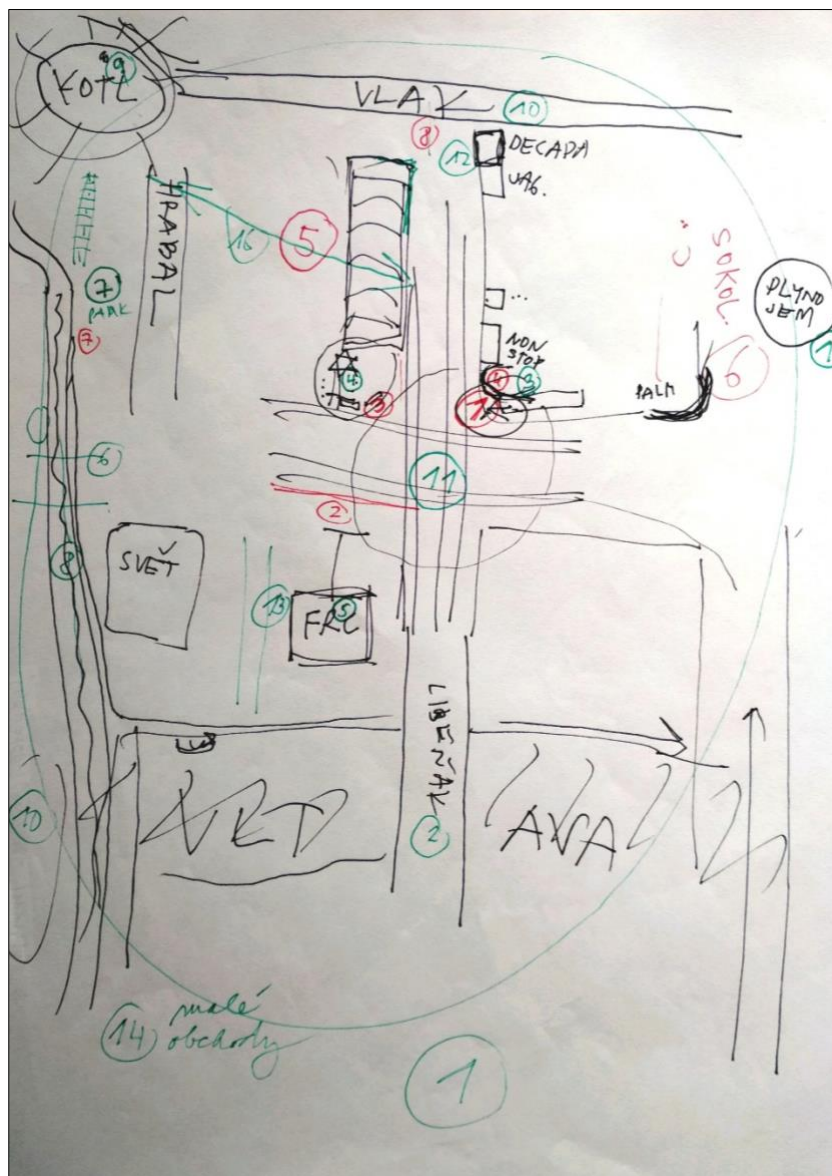
Také **Libeňský ostrov obecně nebývá vnímán jako součást Palmovky**. To platí také pro jeho uživatele – obyvatelé doků, zahrádkáře či návštěvníky hospody **U Budyho**. Je to dobře patrné

na zakreslených mentálních mapách. Většina uživatelů ostrova jako Palmovku zakreslovala pouze křižovatku ulic Zenklova a Na Žertvách a jejich nejbližší okolí. Někteří návštěvníci hospody U Budyho ji do svých map zakreslili, věnovali se však především znázornění své cesty tam (většinou po cyklostezce směrem od Thomayerových sadů) a zakreslili hospodu jako jeden bod bez zmínky o ostrovu. Ostatní uživatelé ve svých mapách oblast Libeňského ostrovu také zcela vynechávali, včetně případů, kdy zakreslovali Libeňský most a Vltavu.

Když jsme se zahrádkou začínali, tak to součást Palmovky nebyla, protože to bylo uprostřed houští, nebylo tam nikde nic, jenom ateliér Olgoj Chorchoj. (...) Teď tam ale dorostla ta zástavba, i když teda i ta nová zástavba pro mě už není Palmovka, tak asi ani ty zahrádky. Je pravda ale, že se to asi změní, až dodělají ulici a administrativní domy podél Libeňáku. Abych mohla říct, že zahrádky jsou součástí Palmovky, tak bych musela být schopná intuitivně dojít pěšky od zahrádek na Palmovku-křižovatku. (mladá návštěvnice, patriotka)

Z celého souboru mentálních map je pouze na této jedné mapě přímo zakreslený Libeňský ostrov. Jiné mapy měli pouze slepé rameno řeky či hospodu U Budyho. (pracující mladá žena a návštěvnice, patriotka)

Pro autora této mapy byla důležitá Vltava (jako oblast klidu, vidí v ní potenciál rozvoje Palmovky) a Libeňský most (důležitá cesta domů, bez aut je to klidné místo s krásným výhledem), které pro něj dohromady tvoří hranici Palmovky. Libeňský ostrov (včetně nové zástavby) ze svého vyprávění zcela vynechal. (rezident ve středním věku, patriot)

Palmovka a Praha 8

Při výzkumu se objevily výpovědi, které zasazovaly Palmovku do oblasti Praha 8. Kromě toho, že ji často uživatelé přímo srovnávali se sousedním Karlínem (viz následující podkapitola), vnímali, že **je jí věnována nedostatečná péče v rámci městské části Praha 8.**

Tady je to takovej bermudskej trojúhelník (pozn.: na Palmovce). (...) Tady se zastavil čas, tady se nic neděje. (...) Tahle část Prahy 8 hodně zaostává. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Karlín je nádhernej, Bulovka se staví, Kobylisy se taky mění a na tu Palmovku se nějak zapomnělo. Ráda bych, kdyby někdo, kdo má možnost to ovlivnit, to ovlivnil. (pracující žena ve středním věku, nostalgik)

Pro Palmovku si často představovali, že by se měla stát **centrem Prahy 8**. Potenciál Palmovky jako centra je podle nich **dán jejím umístěním i vytižeností** (rušností). K Palmovce jako centru Prahy 8 se někteří uživatelé vztahovali při kritice **nedostavěné budovy Nova Palmovka** a dále při popisu budoucnosti Palmovky, které se věnuje kapitola **Vize pro Palmovku**.

Křižovatka Palmovky je jediným smysluplným centrálním místem (pozn.: Prahy 8) s velkým potenciálem. Musí ale sloužit lidem nejenom tramvajím a autům. (starší rezident, nostalgik)

Já věřím, že Palmovka má potenciál stát se centrem Prahy 8. (mladý návštěvník, vizionář)

Stále se mluvilo o tom, že tady bude centrum Prahy 8, že to bude takovýto logický, že člověk vystoupí z metra nebo tramvaje na Palmovce, na Praze 8, dojde na úřad Prahy 8, kterej bude do 100 kroků. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

3.2.3 Palmovka srovnávaná s Karlínem, Holešovicemi a Andělem

Kromě Karlína, Holešovic (včetně Letné) a Karlína srovnávali uživatelé Palmovku také s dalšími čtvrtěmi (jako jsou např. Vysočany či Žižkov). Zvolené tři městské části se však při komparaci objevovali nejčastěji, a proto se následující podkapitola zaměřuje pouze na ně.

V první řadě používají uživatelé srovnání **Palmovky s Karlínem jako nevyhnutelný směr**, ke kterému také směřuje.

V Palmovce vidím Karlín před cca osmi lety. (mladý rezident, vizionář)

Teoreticky by Palmovka mohla být prodloužená ruka Karlína. (mladý obyvatel, vizionář)

O Karlínu už všechny vědí, že je to tam velice trendy. A Palmovka pořád ještě tohle to nemá, a přitom má stejný potenciál. (pracující žena ve středním věku, vizionářka)

Já furt věřím tomu, že Palmovku potká podobnej osud jako Karlín, že to bude místo, kde budou chtít lidi bydlet. (podnikatelka ve středním věku, vizionářka)

Místní se tomu někdy smějí, ale já si myslím, že ta doba, kdy bude Palmovka stejně převálcovaná gentrifikací jako Karlín, přijde brzy. (pracující obyvatel ve středním věku, vizionář)

Uživatelé, kteří vnímají **budoucí vývoj Palmovky** k podobnému místu jako je Karlín **pozitivně** či jako „jeho prodlouženou ruku“, bývají často z řad **razantních kritiků** či **vizionářů**. Pozitivní obraz je spojený především s **představou veřejného života**.

Na Karlínském náměstí večer lidé posedávají a pojí pivo, na Palmovce jsou spíše bezdomovci. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Karlín žije, Palmovka to nemá. (mladý návštěvník, vizionář)

V Karlíně je život na rozdíl od Libně od pondělí do pátku. I přes víkendy to tam žije. (pracující muž ve středním věku, flegmatik)

Uživatelé se **tohoto vývoje zároveň obávají**, a to napříč jednotlivými kategoriemi (včetně vizionářů cílících na budoucnost Palmovky), jak již ilustrovala podkapitola představující **uživatele dle způsobu jejich vyprávění o Palmovce**. Často tedy **využívají příklad Karlína (či Holešovic) jako místa negativně zasaženého gentrifikací**.

Palmovka ještě není tolik zasažená gentrifikací jako třeba Karlín. (mladý obyvatel, flegmatik)

Možná si z toho uděláme stejně naleštěnou bídu, jako je na Letné. (rezidentní mladý muž, vizionář)

Líbí se mi, že je interkulturní – různé backgroundy lidí, starousedlíci, novousedlíci, různé vrstvy obyvatel, ale bojím se, že se to s novou zástavbou posune směr Karlín a stane se z toho taková homogenní čtvrť, která je užívána jen těmi lidmi, kteří na bydlení a služby mají – hodně se zdražují, nebo vyložené lidmi, co tam bydlí už dlouho. (mladá obyvatelka, vizionářka)

Palmovka je pár kroků za Letnou, kde jsem bydlel dřív, ale tam mě to už nebavilo, potkával jsem pořád ty stejné lidi, kteří se znají navzájem, nezažíval jsem tam už nic nového. Tady si popovídám s bezdomovcem, v noci si koupím kebab a procházející týpek si ho ode mě koupí... (mladý rezidentní muž, patriot)

Přestože by si uživatelé leckdy zdůrazňují potřebu proměny Palmovky (např. výše zmíněným zlepšením veřejného života a prostoru), zároveň upozorňují **na potřebu uchování specifičnosti oblasti, aby „neztratila svou duši“ stejně jako Karlín**.

Vnímám, že Palmovka se má měnit. Nemůže uniknout tomu, že je vedle bohatého Karlína a ta gentrifikace sem nějak přijde. (...) Myslím si, že není rozumný vyrábět na Palmovce podobnou atmosféru jako v Karlíně. Protože je to vlastně ekonomicky nevýhodný a že nějakým rozvinutím, nějakou údržbou těch kořenů, které jsou pro Palmovku specifický – Hrabal, punková místa, umělecké enklávy – tím, že je ta městská část udrží, tak může vytvořit nějakou konkurenční výhodu proti jiným částem Prahy, rozpoznatelnou identitu, která se může přetavit v nějakou prosperitu. (mladý pracující muž, patriot)

Karlín je oproti Palmovce zprofanovaný (...) odešla mu duše. (mladá obyvatelka, vizionářka)

Srovnání Palmovky s Andělem bývá spíše spojováno s jiným obrazem než při komparaci s Karlínem a Holešovicemi. S Andělem bývá Palmovka **srovnávána ve smyslu hlavního pražského dopravního uzlu**. Anděl často slouží jako obraz **úspěšně vyřešené proměny velmi rušného místa, které bylo proměněno „z gruntu“**.

Palmovka má obrovský potenciál. Je to místo, kde se denně prolne obrovské množství lidí. Neustále mne udivuje, že se tam nepodařilo postavit nic, co by využilo toho, že tam ty lidi jsou a zároveň jim to dalo k využití nějaký hezký prostor. Když to srovnám s Andělem, což je podobná křižovatka na druhém břehu, tak ten Anděl byl taky hnusný a teď je to tepna západního břehu. Takhle nějak si představuji, že by Palmovka mohla vypadat. Teda míň budov a víc zeleně. A taky by na té Palmovce mělo zůstat něco z těch původních staveb. (mladý návštěvník, razantní kritik)

Takové ty rychlé intervence s tím trochu pohnuly, ale chtělo by to ty větší stavební zásah jako třeba Anděl. Tam to celé překopaly. (...) Palmovka by potřebovala z gruntu předělat, podobně jako Anděl. Drobné, postupné úpravy jsou hezké, ale nevyřeší problematičnost prostoru. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Jiní uživatelé nevnímají vývoj Palmovky směrem k Andělu tolik optimisticky. Zdůrazňovali, že by Palmovka potřebovala **lépe urbanisticky řešenou proměnu, kde by se žilo lépe** než (v jejich představách) na Andělu.

Otázka je, jak s tím naložit, aby to byl dopravní uzel, ale zároveň se tu dalo žít. Proto nemám ráda srovnání s Andělem, ten podle mne není k žití, je tam hrozně moc proudících lidí. Doufám, že tu nebude obchodní centrum. (mladá rezidentka, vizionářka)

Někdo říká, že Anděl je dobrý směr pro Palmovku, ale mně se nelíbí, necítím se dobře. Je to takové úzké hrdlo, moc frekventovaný...ale architektům se to líbí. Pleskot si myslí, že když tam bude dvoupruhová silnice, tak to ožije. Pleskot je šikovný jako architekt ale není podle mě dobrý urbanista, jako architekt šikovný, postavit město, ale jako město přemýšlet o těch vztazích to ne. (návštěvník ve středním věku, patriot)

3.3 Paměť a proměny Palmovky

Přestože se míra paměti Palmovky mezi jednotlivými uživateli výrazně lišila, nelze zcela určit, v rámci které kategorie měli účastníci nejslabší povědomí o historii Palmovky. Obecně lze pouze říct, že **rezidentní nostalgici** budou mít spíše bohatší paměť než **projíždějící razantní kritici**. Jiná generalizace není možná.

Kapitola o paměti začíná představením nejčastějších oblastí a milníků paměti (v textu však dle četnosti seřazeny nejsou). Následuje podkapitola **památná místa**, která se věnuje způsobům, jak je paměť přímo zanesena do prostoru Palmovky – nakolik ji v prostoru uživatelé vnímají. Závěrečná podkapitola se věnuje reflexím změn Palmovky – odpovědi na otázky *Jak se proměnila / proměňuje Palmovka? a V čem zůstává stejná?*

3.3.1 Židovská čtvrť

Uživatelé často vnímali historii oblasti spojenou s židovskou čtvrtí. Řada ji při otázce na historii místa okamžitě zmínila spolu s Bohumilem Hrabalem, avšak **podrobněji o ni** (o nich) **nevyprávěla**. Židovská minulost lokality bývá **vnímaná jako ztracená, nezaznamenaná v prostoru** (především se takto poukazuje na židovský hřbitov). Za **poslední memento** je

považována synagoga, které je dále věnována pozornost v podkapitole [památná místa](#). Současný stav [synagogy](#) je obecně vnímám jako **nešťastný a neuctiví a potvrzující nedostatečnost přítomnosti židovské minulosti v prostoru lokality**.

*Bylo by dobré nějak do veřejného prostoru dostat tu židovskou minulost.
(mladá rezidentka, vizionářka)*

*Je tady historie židovského osídlení, ze kterého téměř nic nezůstalo.
(pracující rezident ve středním věku, vizionář)*

V Libni obecně se prolíná spousta zajímavých faktorů. Jedna je to ta historie, která je spojená s židovským ghettem (...) je tady zajímavý mix původní vesnice (...) plus se tady prolíná ta historie toho židovského ghetta a ty pozůstatky, které tady jsou. (...) Přál bych si, aby tady zůstal zachován genius loci, aby nevymizely zbytky ghetta, aby synagoga získala svůj účel, aby nezmizel starý dům na rohu Koželušské a Zenklovy. (mladý obyvatel, flegmatik)

Hodně se teď mluví o starém židovském hřbitově. Nedá se tam nic stavět, protože pietní místo, ke kterému se už komunisti zachovali macešky, pak se tam měli stavět podzemní garáže. A to prostě nejde. Nevím, co je na tom pravdy. Ale můj otec byl žid. A prý mluvil se svědky, když likvidovali tenhle hřbitov. Prý i bolševik měl hrůzu, takže pozvali nějakého rabiho, který to vysvětlil a vytěžilo se to a převezlo na Floru. Prý už tam teď není nic. Bylo to už před lety uděláno nejspíše, jak to šlo podle židovské víry. Nechápal to, proč tam nestaví, že už tam prostě nic není. (rezidentka ve středním věku, razantní kritička)

Já bych rozhodně byl pro dokrytí židovského hřbitova. Já jsem dokonce vedl jednání s židovskou obcí, kdy oni byli takový rezervovaní k tomu. Představili mi projekt, který byl k tomu oni měli na to a říkali „heleďte my, po zkušenostech, které momentálně máme především ze západní Evropy, my neradi..my považujeme tady ten stav hřbitova za ideální. Je zakrytejtej, nikdo ho nehanobí. Ty lidi si tam odpočívají, jak mají a my víme, že ho tam máme. My nepotřebujeme věci vidět“. Ale my ostatní potřebujeme věci vidět (smích). (pracující rezident ve středním věku, nostalgik)

3.3.2 Industriální Palmovka

Uživatelé Palmovky vnímají její industriální minulost. Odkazují na její **dělnickou, průmyslovou a uměleckou paměť**. Pokud v této paměti nacházejí **genia loci Palmovky**, často jej popisují **ve spojení s Bohumilem Hrabalem**, kterému se věnuje následující podkapitola.

První se mi vybaví Libeňský a Vysočanský fabriky a statky kolem Prahy (...) to mě strašně baví dodnes to tam dohledávat. (...) Takže mi tam ten industriální pozůstatek a taková ta špína a ty křoví mě to hrozně baví (smích). (...) To tam úplně zapadá do toho koloritu. (pracující žena ve středním věku, patriotka)

Je tam ještě pár těch historické budov. Všechny jsou ohrožený a je jich tak málo, že bychom si měli dát sakra pozor, aby je nezničili. (...) aby tady ty stopy minulosti zůstali, tlačili jsme, aby u toho Alberta nechali ten komín. Já to tam chtěl, protože tam byl sakra pivovar. To už neobnovim, nezachránim, ale aspoň ten komín. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Dělnická historie a umělecká historie jsou v mé hlavě sesumírovaný do jedné. (pracující mladý muž, patriot)

Na druhou stranu pro jiné uživatele znamenala průmyslová paměť **ahistoričnost místa** a vyzvedávali historii jiných míst jako hodnotnější.

Já Palmovku nevnímám jako historické místo. Palmovka byla hodně průmyslové místo, například tu byl plynojem nebo hodně pivovarů, ale nedá se srovnávat s Holešovicemi nebo Vinohrady. (mladá obyvatelka, razantní kritička)

Pro další uživatele byla otázka industriální paměti a jejího zachování výrazně komplikovanější. Přestože ji na Palmovce vnímají a chtěli by ji v prostoru nějakým způsobem zachytit, řada míst nesoucí tuto paměť si dle nich nezaslouží (či v minulosti nezasloužila) udržet. Řešením by pro ně mohla leckdy být přestavba se zachováním některých prvků.

Nemyslím si, že je škoda, že v ulici Na Žertvách není přítomna ta historie. Protože tady byly takové nouzové stavby, přízemní, bylo to postavený ze všeho možného, asi co se kde našlo. Není to škoda, ale když už prostě to tady trošku zmodernizovali, tak by měli přihlížet i k tomu okolí a měli by to udělat, aby to nějak vypadalo. (starší rezidentka, nostalgik)

Tady byly pole! Tady žili opravdu chudí dělníci ale i přes někdy pěknou secesní fasádu tu byly levný byty. Žádná honorace tu nikdy nežila. Ta část města se musí teprve udělat. (obyvatelka ve středním věku, razantní kritička)

Tady vznikla krásná lokalita (pozn.: okolí Metrostavu) (...) je tam bistro v rámci komplexu Metrostav. Je to tam moc hezký, musím říct. Dokonce ta tovární hala zachovaná (...) (pozn.: architekt) zachoval tam to dřevěný trámový, to jako smekám. (starší rezidentní podnikatelka, navrhovatelka řešení)

3.3.3 Bohumil Hrabal

Bohumil Hrabal se s výraznou převahou vyskytoval nejčastěji ve zmínkách o historii Palmovky. Většina jej jenom zmínila jako velmi známou osobnost. Jiní měli pocit, že se na jeho odkaz klade příliš velký důraz. Pro část uživatelů byl výrazně spojen s místním geniem loci – především v podobě dělnického, umělecké, pivního a lidsky pestrého obrazu. V tomto ohledu bývá (většinou pro **patrioty**) důležitá určitá špinavost a neuspořádanost Libně, o kterou by neradi přišli.

Všichni blázní s Bohumilem Hrabalem, že je to místní rodák, já ho na piedestalu nemám, je mi to jedno. (mladý rezident, vizionář)

Bohumil Hrabal je pro mě hlavní identita Palmovky. (obyvatel ve středním věku, vizionář)

Představuji si, jak se tu procházel Hrabal. Můj tchán byl jeho velký přítel. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Prarodiče mi také vyprávěli o Hrabalovi, jak ho potkávali v hospodě nebo jak někde sedí na lavičce. (mladá rezidentka, patriotka)

Takovou tu hrabalovskou historii tý špinavý Palmovky, nebo Libně, celkem jako mám rád, a i proto jsem neměl odpor jít bydlet na tehdy negentrifikovaný Libeňský ostrov, protože mi to přišlo zajímavý. Ztotožňuju se s tím, že by to neměla být sterilní čtvrť (...) nějakýho ducha, přesně třeba přes ty nonstopy, je dobrý nechat. (...) Ten duch Hrabala je asi centrum večerního alkoholismus a takový jako zvláštní existence, tak ono v tom pozitivním smyslu, trošku to taky není špatný (mladý obyvatel, razantní kritik)

Člověk má pocit, že to tu bylo odjakživa, a už jenom to, že tady působil, žil Bohumil Hrabal a že to je vlastně něco... prostě to místo tu kreativitu v sobě má a asi díky tomu jako může fungovat a asi proto já to tak jako vnímám. (pracující mladá žena, patriotka)

3.3.4 Druhá světová válka a odboj

Důležitým historickým obdobím pro Palmovku byla dále ve vyprávění uživatelů druhá světová válka – především odboj místních obyvatel, který se projevil pomocí parašutistů operace Anthropoid.

Obecně historie druhé světové války, která je tu hodně přítomná, aspoň z toho, co vím. Vidím ji hlavně v Libeňském mostu. (mladá rezidentka, vizionářka)

Když přijeli Rusáci, tak na Sokolovské byly postavené barikády. To nás vytáhli z krytu, postavili před mlékárnu a šli jsme rozebírat barikádu. A když se nerozebíralo dost rychle tak se střílelo. Jezdil tu obrněný vlak, protože tu byli ti partyzáni. Protože to vyhodili za Krejčárkem do vzduchu, tak z toho vlaku pak odstřelovali celou Libeň. Nahoře byla ta polepšovna a tam SS přibíli děti do oken. To mi bylo pět, když se to odehrávalo, ale na to člověk nezapomene. (starší rezidentka, nostalgik)

Řada účastníků popisovala, **jak cítí historii druhé světové války v lokalitě**. Všímají si **odkazů v prostoru** na toto období – nejčastěji zmiňovali **názvy ulic pojmenované podle rodin pomáhajícím parašutistům**. Výrazná byla také **hrdost na tyto místní obyvatele**.

Libeň je srdce Anthropoidu, je tu hodně památných desek, pomníků na lidi, kteří byli součástí Sokola – držíme stráž, zapalujeme svíčky, nosíme kytky, pro nás to má hodnotu. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Ta osmička má takovou starou duši. Právě tou druhou světovou válkou. Plus ještě tři tisíce let zpátky nebo víc tady byli kelti a traduje se, že tu bylo pohřebiště. Není to nijak vidět, spíš to tu ti lidi cítí. (rezidentka ve středním věku, navrhovatelka řešení)

Ty věci z druhé světové války se mě hodně dotýkají. Člověk se vlastně vžívá do malinkatý holčičky, kdy vás někdo udá a v Mauthausenu popraví. Jako pro mě je to vždycky každé rok otřesnej zážitek. (mladá rezidentní podnikatelka, patriotka)

Když byl atentát na Heydricha, tak za prvý tedy znali (pozn.: prarodiče) tu Novákovou, Jindřišku Novákovou, jak těm parašutistům přivezla to kolo, tak vlastně s ní chodili nějak do školy, takže ji znali. Když se to dělo, tak třeba rodiče se o ně báli, protože byli celkem ještě malí, nebyli plnoletý (...) pak mi vyprávěli ty příběhy, třeba na konci války, když bombardovali, tam tu Kolbenku a celkově ty továrny, jak zažívali strach a pak teda úplně na konci války, jak tady lynčovali lidi tady na tý hlavní (pozn.: Zenklově). Já jsem si jako malá představovala, jak tady vodí ty lidi po tý hlavní nějakým koridoru je tam lynčujou. Děda se schovával, protože byl totálně nasazenej, tak pak utekl, když Německo bombardovali, tak se tady schovával u známých někde v Libni. (mladá rezidentka, patriotka)

3.3.5 Šraňky, koleje a „mašinka“

Především pro pamětníky jsou velmi důležité **vzpomínky na vlakovou dráhu, nádraží a šraňky na Palmovce**. Jejich paměti se více věnuje podkapitola [Nostalgici](#).

Bývala tu železnice. To je pro mě nesmírně zvláštní bariéra, která v podstatě z území vytvářela totální periférii. (pracující rezident ve středním věku, vizionář)

Byly tu šraňky, jela tu dvakrát denně mašinka. Tam pod tou radnicí, tou troskou, co tam stojí bylo nádražíčko. (starší rezidentka, nostalgik)

No tak jako Palmovku mám spojenou, jak říkám, s tou staru, když tam jezdil ten vláček kouřící, že jo šraňky spadávaly, do toho tramvaje, do toho tam byly různý ty hospůdky. (pracující žena ve středním věku, nostalgik)

3.3.6 Povodně

Účastníci výzkumu někdy upozorňovali na způsoby, jakým povodně formovaly oblast Palmovky. Při vyprávění převládaly osobní vzpomínky na poměrně nedávné povodně, které někdy představovaly pouze výraznou vzpomínku, jindy traumatictější zážitek, který vedl k přestěhování dále od řeky.

Už to tam není moc čitelný, ale pro mě bylo zajímavý zjištění, kolikrát se měnilo to koryto řeky. Podařilo se mi tak pochopit Libeňák, proč má ty oblouky tam, kde je má. (projíždějící mladá žena, patriotka)

Voda se zastavila někde u metra, nebo na té zastávce tramvajové. To si pamatuju, že u té tramvajové zastávky byl člun místo tramvaje zaparkovanej (...) a nastupovali na něj policajti a jeli sem a tady v téhle budově byli policajti a právě se na tom člunu dopravovali z té zastávky sem. (...) Tady to bylo celý pod vodou, akorát zase čouhaly, jak to mám říct, to jsou vlastně ty špičatý střechy, žejo, tak tady ty špičky, to mám někde na fotkách, jak to tam vykukovalo. (starší rezidentní podnikatelka, navrhovatelka řešení)

Po potopách v roce 2002 jsme to tam nějak nemohla vydýchat a odstěhovala jsem se na kopec. Chtěla jsem ale zůstat na Praze 8, kde žiju už od svých 18 let, což už je řada let (smích). Našla jsem takový byt v horní Libni blízko parku, s výhledem na Prahu. Potřebovala jsem opravdu od té vody a z toho dolíku, někam na vzduch s výhledem, a to se splnilo. (starší projíždějící žena, nostalgik)

Povodně byly zmiňovány jako potenciál pro změnu. Obrazem úspěšné popovodňové transformace byl především sousední Karlín. Objevily se však také jako přirovnání pro nebezpečnou **gentrifikaci**.

V roce 2002 to tu spláchla voda a v roce 2004 tady bývalý majitel vybudoval sportovní centrum. Já jsem sem chodil od roku 2005 sportovat a 2014 jsem to tu převzal. Hned jak to převzal, tak ho vypláchla další voda, ale od té doby se nám daří. Chodí sem čím dál víc lidí. (podnikatel ve středním věku, patriot)

Ono je potřeba to ještě párkrát vyplavit, ten Karlín se taky zvednul. Zvedly se ceny, všechno se zrekonstruovalo, všechno je hezký. Karlín je hezký, ale možná už je to na mě moc, je tam příliš hipsterských podniků (...) Přišlo by mi divný, kdyby se to celý úplně zrekonstruovalo. Teď se možná protiřečím, ale máte to něco do sebe. Že je to autentický, že tu žijou lidi, ne jenom turisti. (pracující mladý muž, flegmatik)

Možná to zpomalíte, ale ta velká voda (pozn.: gentrifikace) to spláchne. Druhá možnost je kanalizovat tu velkou vodu, co se chystá, trošku ji tam rozmělnit, protože jinak je to strašně moc práce – Palmovka Teď – peněz, práce a efekt bude stejně jenom prodloužení o pět let ty gentrifikace. Nebo dokonce ta gentrifikace se o to opře velmi pravděpodobně. Ta identita se promění a oni to použijou jako reklamu. Takže přesto, že tomu fandím, tak jsem maličko skeptickéj, ale je dobře, že to je. (...) A potom tam přijde prostě ta velká voda těch investic, ty miliardy a udělají fůů a bude po všem. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

3.4 Památná místa

Do této kapitoly jsme zahrnuli pouze nejčastěji zmiňovaná památná místa. Další paměť spojenou s konkrétními místy je možné najít přímo u jejich popisu v kapitole **Místopis Palmovky**. Uživatelé obecně vnímají, že je **místní paměť nedostatečně přítomna v prostoru**. Pro řadu z nich bylo **těžké vyjmenovat některá památná místa** či o nich **podrobněji vyprávět**. Někteří říkají, že

i přes nepřítomnost památných míst zde místní historii cítí. Jiní naopak z těchto důvodů mluví o místě bez historie.

Člověk ví, co kde bývalo, co by kde mohlo být, a co kde není, a to mu nedává spát. (starší rezidentka, patriotka)

Libeň podle mě o dost přišla. Nechci, aby přišla i o další věci. Proto tolik stojím o zachování Libeňského mostu. Kdyby tady spousta věcí zůstala, bylo by to hodně turisticky zajímavé. I oproti Karlínu. Libeň přišla o židovskou komunitu. Aspoň zůstala stát ta synagoga. Také přišla o ten industriál, dokonce víc než Karlín. (...) Přišla o svou romantiku. Rokytky je spoutaná v umělém korytu, nedá se k ní sejít. (...) Snad vydrží alespoň nouzová kolonie na Kotlasce. (mladý rezident, patriot)

Myslím si, že lidé vědí o historii Palmovky, ale jen proto že si to přečtou na zdi, necítí to zde, tohle bych chtěla zlepšit. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Všechno dobrý, vím že tam je (pozn.: hrabalovská historie), ale ke mně to nepromlouvá, protože to tam vlastně není, v tom prostoru. (mladý projíždějící muž, navrhovatel řešení)

Na Palmovce necítím žádnou historii, když to srovná třeba s jinými částmi Prahy. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

3.4.1 Synagoga, Hrabalova zeď a Palác Svět

Nejčastěji zmíněnými památnými místy Palmovky byly synagoga, Hrabalova zeď a Palác Svět. Všechny tyto nositele paměti spojuje kromě významnosti pro uživatele napříč jednotlivými kategoriemi také spojení s problémy Palmovky. **Synagoga** je symbolem nefunkčního místa, které v současnosti neuctivě odkazuje na historii a duchovní místo. **Hrabalova zeď** mezi parkovištěm a neoblíbeným autobusovým nádražím připomíná bourání staré zástavby, šedivý beton a nevhodné a nedostatečné připomenutí jednoho z nejslavnějších libeňských rodáků. **Palác Svět** je pak symbolem porevolučního rozprodání významných budov a bezmocného sledování pozvolného rozpadu místa, které mělo pro spoustu uživatelů velkou citovou hodnotu.

Synagoga má podle řady uživatelů potenciál stát se **hlavní dominantou Palmovky a nositelkou židovské paměti oblasti**. Někteří kladně hodnotí **kulturní akce**, které se v synagoze konají. Jak ale vyplývá z analýzy **místních uzlů**, zdaleka o nich neví všichni uživatelé (, přestože bývají spíše v obecném povědomí události v synagoze než například v **Löwitově mlýnu**). **Okolí synagogy bývá kritizováno jako obzvláště neuctivé** a uživatelé by zde často rádi **vytvořili chybějící veřejný prostor** Palmovky (např. alespoň formou příjemného posezení). Chybějícímu veřejnému prostoru se dále věnují kapitoly **Palmovka jako špinavé území, Uzle a Kultivace, čistota, zeleň a místa k zastavení**.

Synagoga je prostě chudinka. Zbýlý ostrůvek židovské minulosti. (starší rezidentka, vizionářka)

Zase je to o tom, pokud to má plnit funkci historické památky tak musí nějak vypadat i to okolí. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Za mého života židovské město postupně téměř kompletně zmizelo. (...) Představuji si, jak to místo okolo synagogy vypadalo. Jako takové tajemné, romantické. Představuju si kolem ní krásnou zahradu s vysokým, kovaným plotem, která je v noci zamknutá. Taková oáza jako Františkánská zahrada. (starší rezidentka, patriotka)

Synagogu jsem objevil až nedávno. Jsem rád, že je využívána na výstavy, tak je. (obyvatel ve středním věku, vizionář)

Ale z úcty k tomu, že to byl náboženský stánek, tak by se s tím mělo něco udělat. Udělala bych tam nějaké trvalé kulturní centrum, ne dočasné výstavy jako jsou tam teď. Už jen z úcty k víře, by se měla zachovat a nějak o to pečovat. Udržovat to co už je, je podstatnější než stavět nějaké nové památníky. (navštěvující žena ve středním věku, navrhovatelka řešení)

Přítomné odkazy na Hrabalův svět bývají primárně spojené s **místními hospodami**. Velmi kriticky bývá hodnoceno zbourání Hrabalova rodného domu kvůli vytvoření prostoru pro **autobusové nádraží**, které je dnes uživateli vnímáno jako jedno z nejproblematictějších a nejošklivějších míst Palmovky. **Hrabalova zeď bývá často vnímána velmi rozpačitě**. Uživatelé často odkazovali na potřebu lépe zpracovat Hrabalův odkaz v prostoru.

S Hrabalem mám spojené dvě hospody, pivní sanatorium a Hrabalova vinárna. Tam je strašně nepříjemná obsluha a kouří se tam. To asi bude také memento. (pracující mladý muž, patriot)

V minulosti jsem chodil po Hrabalově pivní cestě a objevoval známé hospůdky. (pracující obyvatel ve středním věku, navrhovatel řešení)

Přišla o 3 bloky domů na autobusáku. To je velká jizva. Ani po zacelení projektem Palmovka ONE to nebude ono. Nikdo už nepostaví Hrabalův dům. (mladý rezident, patriot)

Vím o Hrabalovi. Je tady ta zeď, která mi přijde jako...nevím (smích). Není to ono (smích). Jestli to mělo bejt myšlený jako pocta Hrabalovi, tak to úplně nesplnilo svůj účel. (mladá obyvatelka, flegmatička)

Ta zeď je pěkná. Přijde mi škoda, jak je u ní to parkoviště, díky tomu to trochu zaniká, že i když je to tam velká hlava a ten citát, tak mi to možná přijde škoda, že to je zbytečný to parkoviště (...) to parkoviště to trochu kazí. (...) já bych si pod tím uměla představit malej parčík, kam si lidi sednou a čtou si knížku Bohumila Hrabala. (navštěvující dívka, navrhovatelka řešení)

Palác Svět byl vnímán jako velice smutný symbol porevolučních proměn a dlouhodobě nevyřešených kauz oblasti. Řada pamětníků vzpomínala, co pro ně osobně v minulosti znamenal. Dále bylo odkazováno na kino Dukla, Hrabala a veřejný prostor, který by Palác Svět vytvořil spolu s **Elsnicovým náměstím**.

To bylo prodáno nějakému Italovi za korunu, ať to zrekonstruuje a už to teda od toho roku 2000, možná to prodali ještě dřív to nevím, tak prostě s tím se nic nedělá. (starší rezidentní podnikatelka, navrhovatelka řešení)

Já Palác Svět vnímám jako ztracenou kauzu, k tomu už nemá smysl se upínat. (mladý pracující muž, patriot)

Pro mě byla velká škoda, jak zchátral Svět (...) my jsme tam taky chodívali. Byl tam automat. Bohumil Hrabal, tak to je jasný, chodívali jsme tam i do toho bárku (...) do kina, tuším, že Dukla, se to jmenovalo za té doby normalizační. (pracující žena ve středním věku, nostalgik)

3.4.2 Odkazy na druhou světovou válku a odbojáře

Uživatelé si velmi cenili odkazů na druhou světovou válku v prostoru. V první řadě zmiňovali sochu Jindřišky Novákové a dále názvy ulic dle rodin odbojářů. Řada komunikačních partnerů by ocenila větší upozornění na toto období a hrdinské činy místních.

Vnímám památná místa vzhledem k Heydrichiádě. Tady celá řada lidí z okolí se toho účastnila. Jsou tady ulice, který se jmenujou po nich. Vacínovi tam mají památníček a Jindra Nováková tady má památníček. (pracující mladý rezident, vizionář)

Všimla jsem si, že tady jsou na různých budovách cedulky, že tady třeba žila nějaká židovská rodina, že byla třeba zavražděna gestapem. Ty se mi líbí. (mladá rezidentka, flegmaticka)

Jindřiška Nováková taky má jen takovou malou pamětní desku, která teď byla opravená a vyčištěná, ale je to taková drobnost, stálo by to za to připomenout nějakým větším odkazem, aby se to dostalo víc mezi lidi. (mladý pracující obyvatel, vizionář)

3.4.3 Staré obytné budovy, zámek a podzámčí

Uživatelé leckdy nachází historii Palmovky celkově v architektuře její staré zástavby. Cení si jednak obytných budov a dále poukazují na budovy v okolí [Libeňského zámku](#) – [Sokolovnu](#), [kostel svatého Vojtěcha](#), případně také [gymnázium](#), [Löwitův mlýn](#) a [Grabovu vilu](#).

Domy krásněj, zachovává se ta členitost fasád – je tu spousta domů od architekta Blechy, stojí za to zvednout hlavu a těch domů si všímat. První dům nalevo od hospody Merkur v Heydukově má krásnou členitou fasádu a sochu, ten dům, kde je Jaguška, tak to je taky nádhernej dům. Líbí se mi, když někdo ty domy rekonstruuje, tak že neoklofe tyhle členitý fasády. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Oceňuje historické stopy, které na Palmovce zůstaly, hlavně u bývalého pivovaru jsou zbytky starých domů s pavlačemi. (mladá rezidentka, patriotka)

I ty profily těch ulic jsou vlastně v nějakém měřítku, které neodpovídá tomu celoměstskému centru, ale to je právě ta Libeň. To je to, co by tam mělo zůstat. Pro to je to pro mě ta kostra. (pracující žena ve středním věku, patriotka)

Libeňský zámeček je taky významný, bydlela tam snad i Marie Terezie. Dalším místem je dřevěný kostelík. Ten byl vlastně původně provizorní, ale pak tu už zůstal. Základka tam má adventní koncerty, tam je moc dobrá akustika. (starší rezidentka, vizionářka)

Celkově to podzámčí, Löwitův mlýn, celkově ta skrumáž baráků kolem zámku. Já mám hrozně rád tyhle romantický kompozice, který tady zbyly po těch venkovských strukturách. (...) Vzhledem k tomu, že ta dolní Libeň je dost poničená a dost zničená, tak tohle to je segment, kde je hezká. (...) Za úřadem je Grabova vila, která má zahradu a na tu zahradu těsně přiléhá stará továrna a tady je historická usedlost, prostě normální statek. To je zase strašně příjemný intimní místo, který má úplně jiný kouzlo než celý ten zbytek Prahy. (...) Ta tovární hala se bude bourat, takže z toho zbyde jenom obyčejná vila se zahradou, a to je prostě strašná škoda. (mladý pracující muž, patriot)

3.5 Reflexe proměn Palmovky

Pouze část uživatelů (pamětníci) v odpovědích na otázku *Proměňuje se Palmovka?* **zmiňovala změny, které proběhly v dávnější minulosti.** Podobným reflexím se věnovali především **nostalgici.** Většina účastníků se spíše zaměřovala na **poměrně nedávné proměny Palmovky.** Vnímání rozsahu proměn závisí na způsobu, jakým účastníci vymezují oblast Palmovky (viz kapitola **Hranice Palmovky** a **Identitní hranice**). Podle **řady účastníků se však Palmovka neproměňuje, případně se proměňuje pomaleji, než by mohla/měla.**

Dolní Libeň se naopak celá desetiletí vůbec nezměnila. Na Zenklovce (pozn.: mezi Libeňským zámkem a ulicí Vosmíkových) nebyl problém natáčet atentát na Heydricha a nešlo poznat, že to nebyla 40. léta. (pracující obyvatel ve středním věku, vizionář)

Mám takový pocit, že se vracím o takových 15, 20 let zpátky vždycky, když jedu na Palmovku. Mám pocit, že tahle část už začíná být lepší (pozn.: okolo Zenklovy ulice), ale že ta část u tý křižovatky a tam dál, že se furt nelepší. (pracující mladá žena, razantní kritička)

Za poslední tři roky, zůstává Palmovka spíš stejná, nejsem úředník, takže mě výměna tramvajových kolejí moc nezajímá. (pracující mladá žena, razantní kritička)

Nepřijde mi, že by se tu něco měnilo. Vzniká tu ta nová výstavba, ale to začalo asi před dvěma rokama, tak to už nevnímám jako změnu. Ale nepřijde mi, že by to bylo zabydlený. (mladý rezident, patriot)

Palmovka se podle něj nemění, odstěhovala se akorát Prima. (...) Nevnímám nával lidí z nového korporátu, většinou spíš podle něj utíkají hned pryč na metro a čus. (...) Tu místní statickosti vnímám negativně, furt se to sice řeší, ale kroky reálné nejsou žádné – každou chvíli je taky jiný projekt, často jdou jejich výstupy proti sobě atd. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Okolo tý Palmovky, co takhle slyším, se takhle zkoumá, dělá, vymežší, tak je to třeba 5, 6, 7 let a jako pár nějakých výsledků to má, ale na to, že je za tím městská část, která do toho podle mě dala docela dost prostředků, tak si nejsem jistý, že ty výsledky jsou zas tak obrovské. Jsem za ně rád, stejně, je to příjemný – těch pár drobností je příjemnějších, okolo Sokolovny – ale je třeba, aby se s tím nějak pokračovalo dál. (obyvatel ve středním věku, navrhovatel řešení)

Řada uživatelů upozorňovala **spíše na menší změny jako je zlepšení úklidu veřejného prostranství, rekonstrukce některých budov a Thomayerových sadů či nový mobiliář v ulici Na Žertvách**. Právě nový mobiliář je často **symbolem menších proměn, za které jsou někteří vděční, jiní je vnímají spíše jako zbytečnou drobnost „kapku v moři“, která stejně bude brzo zničena**.

Za 6 let si nevšímám výrazné změny. Připadá mi, že je tu více uklizeno – jezdí tu pán s popelnicí a zametá ulici, takže není takový nepořádek v ulicích. (mladá obyvatelka, flegmaticka)

Tak prakticky, když se podíváte, tak udělali nový chodník. Udělali to, jak to udělali. A jinak tady v okolí nic neudělali. Ani ulici neopravují, to se vůbec nedělá. Každou chvíli nám tady někde praskne voda. To udržují. Jinak že by tady něco nového přibylo, to ne. (starší rezident, navrhovatel řešení)

Nejvíce se změnil ten park, Thomayerovy sady, a ta studánka Liběnka a ty protipovodňové zábrany, co tam stojí. Park byl v takovém stavu, že si tam nikdo nehrál, i když tam byly 2 pískoviště, bylo to hrozně pusté a opuštěné. Když si na to vzpomenu a srovnám to s dneškem, kdy tam potkáte spoustu lidí na kolech a s kočáry a dětmi, tak tam je pro mě ta proměna nejvýraznější. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Já vím, že teď tam sice přibyl nějaký barevný mobiliář, ale to jsou takové věci, který si nemyslím, že by byly zrovna úplně palčivé. Já chápu, že je tam problém s pozemky nebo prostě s těmahle věcmi, ale prostě myslím si, že se to dá chytit i trošku jiným způsobem. (projíždějící mladý muž, vizionář)

Palmovka Teď dělá lavičky s květináčema, mrzí ho, že na to lidi nadávají. Podle mě je to předzvěst dalších změn. Konkrétně si třeba stěžovali, proč se to tam dělá, že tam budou akorát ležet bezdomovci, stromky uschnou, květináče jako popelníky atd. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Ten mobiliář. Jako strašně moc energie a peněz se dalo do takových jako věcí, který jsou prchlavý. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Na to jako dobu už mám možnost Palmovku sledovat (...) tak musím říct, že se ta Palmovka proměňuje skrze iniciativu Palmovka Ted' (...) poslední rok pozoruji ty dílčí drobné změny, ale zásadnější změny si nepamatuji, takže dost je to takový místo, které čeká na to využít, na tu proměnu. (pracující mladý muž, razantní kritik)

Za hlavní **větší změny je považována nová výstavba a vznik nových podniků**, které společně přivedly na Palmovku **nové lidi**.

Roste, stává se z ní moderní čtvrť. Oblast okolo křižovatky, mostu a autobusového nádraží je pořád dost „divokým“ místem, ale jinak dochází k výraznému rozvoji. Lofty, teď krásně prokoukla oblast doků. Některé obchody se objevili nově (hl. Zenklova ul.), jiné bohužel zanikly (železářství a elektro na Sokolovské, sklenářství v Novákových, atd...). Po těchto řemeslných krámcích se mi upřímně stýská a jejich zánik mne mrzí. Líbí se mi obnova Thomayerových sadů a oblasti okolo Vltavy a Rokytky. (rezidentní mladý muž, flegmatik)

I ten development vnímám relativně pozitivně. Někde ty administračky musí stát a tady je pro ně slušné místo. Dokonce bych řekla, že třeba ta administračka se zelenými střechami, jak se obrací k Vltavě, je hezká. (mladá návštěvnice, vizionářka)

Teď se ukázalo s těmi developerskými projekty v okolí (...), že až tahle ta hrubá hmota a hrubý miliardy mají tu moc to prostředí měnit. A je velká škoda, že se toho nechopila městská část, aby tenhle ten potenciál využila. (mladá obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Postupně se to teď tady zlepšuje, otvírá se více kaváren a obchodů. Vyvíjí se to k lepšímu. (mladá návštěvnice, vizionářka)

Jinak se sem stěhují noví obyvatelé, kteří asi nemají na bydlení v Karlíně a věří, že Libeň půjde nahoru. To je ta největší změna. (mladý rezident, patriot)

Ještě dva tři roky dozadu bych řekl, že tu není žádná slušná kavárna v celý Libni. Že to město, civilizované město, končilo fakt v Karlíně. Což teď už aspoň pár výstřelků typu café Ema tu je. Dají se tu najít nějaké podniky které už mají nějaké to měřítko. (mladý návštěvník, razantní kritik)

Od toho roku 2015, co se Divadlo vrátilo, tak se tady toho hodně změnilo. Podle mě i lidi, co se tady pohybují se změnili, a to je asi v návaznosti zase na ty služby, žejo, který jiný tady vznikly a přijde mi, že mění i v pozitivním slova smyslu a že to je progres nahoru, ne dolu. Ale určitě se změnila a vnímám tady asi i změnu nějaký jakobny energie. Jakoby ... energie pohybu lidí, kumulace lidí a těch institucí. Myslím si, že se to jako posunulo, no. (mladá pracující žena, patriotka)

Obecně tu je víc lidí a „lepší“ lidí, ale je to ošklivý to takhle říct. Palmovka se změnila k lepšímu, je tu víc podniků, kaváren. Dřív toho tolik nebylo, nebo jsem to dřív tolik nevnímal. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Přestože jsou uživatelé **různě kritičtí k proměnám (či jejich absenci) Palmovky** – některým se nelíbí nová výstavba, obávají se **gentrifikace**, nepovažují noví mobiliář za smysluplný atd. – **obecně velkou kritiku sklídila nekonceptnost, nepromyšlenost a neucelenost proměn**. Této kritice se věnuje také kapitola **Palmovka jako špinavé území**.

Tady si někdo zvykl rekonstruovat tu Palmovku jakoby po částech. Podle mě je to strašný. Už vidím, že to k sobě nebude sedět. Jsem si tím skoro 100% jistý. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Je prokletá oblast, i v celkovém využití toho prostoru. Že všechny ty stavby, co tam za poslední desetiletí vznikly nevytvořili žádný hezký celek. At už ten uzel metra, ten ještě jakžtakž jo. Ten autobusák, co k němu patří je příšerný naddimenzovaný, nevyužitý. Totéž tady stavba Nový Palmovky, která zamrzla. A ten blok, co se staví dole směrem do doků mi zase přijde, že tam někdo náhodně z nebe naházeli baráky, aniž by to mělo nějakou koncepci a vytvoří se tam taková jakoby pačtvrt. (mladý návštěvník, razantní kritik)

Palmovku neustále něco válčuje a zařezává nové jizvy, provádí amputace. Všude jsou patrné obrovské a zásadní zásahy do téhle čtvrti, bez snahy o aspoň minimální napojení do stávající struktury, dá se říct bez úcty k původnímu. (mladá rezidentka, patriotka)

Symbolem nekonceptních a nefunkčních proměn je budova nedostavěné radnice (Nová Palmovka) a chátrající Palác Svět, kterým se v části místopisu věnují kapitoly **Nedostavěná budova Nová Palmovka** a její okolí a **Palác Svět**. Nové Palmovce se dále věnuje podkapitola **Nová Palmovka a okolí**, která se zabývá vizemi pro toto území, a **Paláci Svět** podkapitoly v **Památných místech** a ve **Vizích pro Palmovku**. **Symbolem stagnace je autobusové nádraží**.

3.6 Závěrem k identitě Palmovky

Závěrem lze shrnout, že v současnosti je Palmovka pro své uživatele **hodnotná** především díky **dopravní obslužnosti a výborné dostupnosti různých spojů MHD** do centra Prahy i dalších městských částí. Především obyvatelé pak vyzdvihují **soběstačnost lokality v rámci poskytování různých služeb** včetně kulturního vyžití a možnosti trávit čas v zeleni. Důležitým identitvorným bodem Palmovky je také **okolní příroda a zeleň**, které obyvatelé i návštěvníci velmi často navštěvují a vztahují se k ní i jako k silně ukotvenému prvku v identitě Palmovky. Na druhou stranu, **uvnitř je Palmovka tvořena betonovými plochami**, kde **zeleň buď chybí, nebo se nachází ve formě nepřístupných křovin**.

Další hodnotou lokality Palmovka je její autentický **genius loci**, který těží z místních kontrastů – především sociálních, historických a architektonických, a také její potenciál z hlediska budoucího rozvoje lokality, jehož hlavním zdrojem je zmíněná dopravní obslužnost.

Mezi uživateli Palmovky také rezonuje její **historie a paměť, které jsou vnímány jako nedílné součásti Palmovky**. Jedná se především o židovskou minulost, industriální dědictví, život Bohumila Hrabala, odkazy na druhou světovou válku a odboj, pozůstatky železnice a důsledky povodní. **Historie a paměť lokality, respektive jejich upomínky, však nejsou v lokalitě**

zdůrazněny a postupně **mizí nejen z jejího prostoru, ale i myslí lidí**. Přitom právě odkazy na místní historii a paměť jsou prvky, které výrazně posilují identitu města.

4 POZNATKY Z MENTÁLNÍCH MAP

Jak je Palmovka vnímána svými uživateli z řad obyvatelů, návštěvníků a projíždějících? Jak si Palmovku představují ve své mysli a jaké území za ni považují? Jaká místa či části tvoří jejich obraz Palmovky a která místa v lokalitě navštěvují, která mají v oblibě a do kterých zase chodí neradi? Proč tomu tak je? Abychom dokázali přinést odpovědi na tyto otázky, rozhovory s komunikačními partnery byly doplněny náčrtem plánu toho, co se jim vybaví, když se řekne Palmovka. Tato technika se v sociálních vědách nazývá mentální mapy a více se o ní dozvíte v kapitole [Metody výzkumu](#)).

Jak již bylo zmíněno, během výzkumu jsme nashromáždili celkem 133 mentálních map od lidí, kteří se na Palmovce nějakým způsobem vyskytují, využívají ji a pojí je k ní nějaký vztah (v lokalitě žijí, pracují, navštěvují ji či jí projíždějí). Ke každé nakreslené mentální mapě je záhodné přistupovat individuálně, protože vyjadřuje vztah jedince k danému prostoru a zobrazuje jeho vnímání tak, jak se v něm podle svých každodenních zkušeností orientuje. Na mapu je navíc potřeba nahlížet v kontextu vyprávění při výzkumném setkání, během něž byla mentální mapa nakreslena. Přesto je díky množství získaných map, které se vztahují k jednomu geografickému prostoru, v nich možné pozorovat společné znaky a rozřadit je do několika podskupin. To dá vzniknout **typologii mentálních map Palmovky, která nám ukáže, jak je Palmovka zobrazována v myslích lidí, kteří s lokalitou přicházejí do styku, třebaže v různé míře** (viz kapitola [Typologie mentálních map](#)). Dále bude zjišťováno, **jak vypadá obecný obraz Palmovky a z jakých prvků⁴ se (ne)skládá** (viz kapitola [Lynchovská analýza mentálních map](#)). Cílem těchto dvou způsobů analýzy mentálních map je **ukázat různorodost vnímání a nahlížení na lokalitu Palmovka a pokusit se zdůvodnit, proč tomu tak je a o čem to vypovídá**.

4.1 Typologie mentálních map

Při procházení 133 mentálních map kreslených ručně nebo na počítači byly identifikovány **dva základní přístupy ve vnímání Palmovky**. První skupina, která byla poměrově zastoupena jednoznačně nejvíce, zobrazuje **Palmovku jako strukturu prvků** a je pro ni typické, že **zobrazovaný prostor vychází z jeho „reálného“ geografického zobrazení v mapách**, do kterého jsou **následně zasazeny osobně důležité prvky** každého účastníka výzkumu. V rámci této skupiny byly mentální mapy rozděleny do tří kategorií a Palmovku zobrazují jako:

- a) Křížení ulic Zenklova a Na Žertvách a jeho přilehlý parter
- b) Strukturu míst a bodů
- c) Strukturu cest

Druhá skupina zprostředkovává **specifické a do značné míry subjektivní, někdy až osobité, pohledy na Palmovku** a jejich zastoupení bylo o poznání menší. Do této skupiny spadají tři identifikované kategorie, které Palmovku ukazují jako:

- a) Soubor izolovaných míst i témat
- b) Oblast dvou tváří

⁴ Lynch jakožto průkopník techniky mentálních map definuje pět kategorií prvků, které tvoří obraz městského prostředí na základě jejich zapamatovatelnosti. Jsou jimi hranice, distrikty, cesty, uzle a dominanty, o kterých se více dočtete v kapitole [Lynchovská analýza mentálních map](#).

c) Pohled na významné místo

4.1.1 Palmovka jako struktura prvků

V drtivé většině případů je prostor Palmovky zobrazován v podobě struktury, tedy uspořádaného souboru různých prvků (ulic a jejich křížení, míst, bodů, oblastí) podle jedinečného vnímání a zkušenosti jedince s daným prostorem. Typickým rysem tohoto pojetí mentální mapy je to, že se inspiruje běžným zobrazováním lokality v mapách. Mentální mapy, které Palmovku zobrazují jako strukturu, byly dále rozřazeny do dalších podkategorií. Ty se mezi sebou odlišují jednak znázorněnými prvky a jejich dominantností, ale také měřítkem zakreslovaného území.

Všechny mentální mapy, které Palmovku zobrazují jako strukturu různých prvků, mají další společný rys. Tím je určitý způsob **zакreslení křižovatky ulic Zenklova a Na Žertvách**. To odkazuje k dominantnosti tohoto místa nejen ve smyslu vnímání její významnosti jako dopravního uzlu, ale také s ohledem na velikost území, které tento prvek a přilehlý parter zaujímá, a silným tendencím hodnotit jeho současný stav a potenciál rozvoje.

Křižovatka je takové životodárné spojení s městem. Podle mě je docela klidná, protože po ní nejezdí auta, což je příjemné. (mladý obyvatel, patriot)

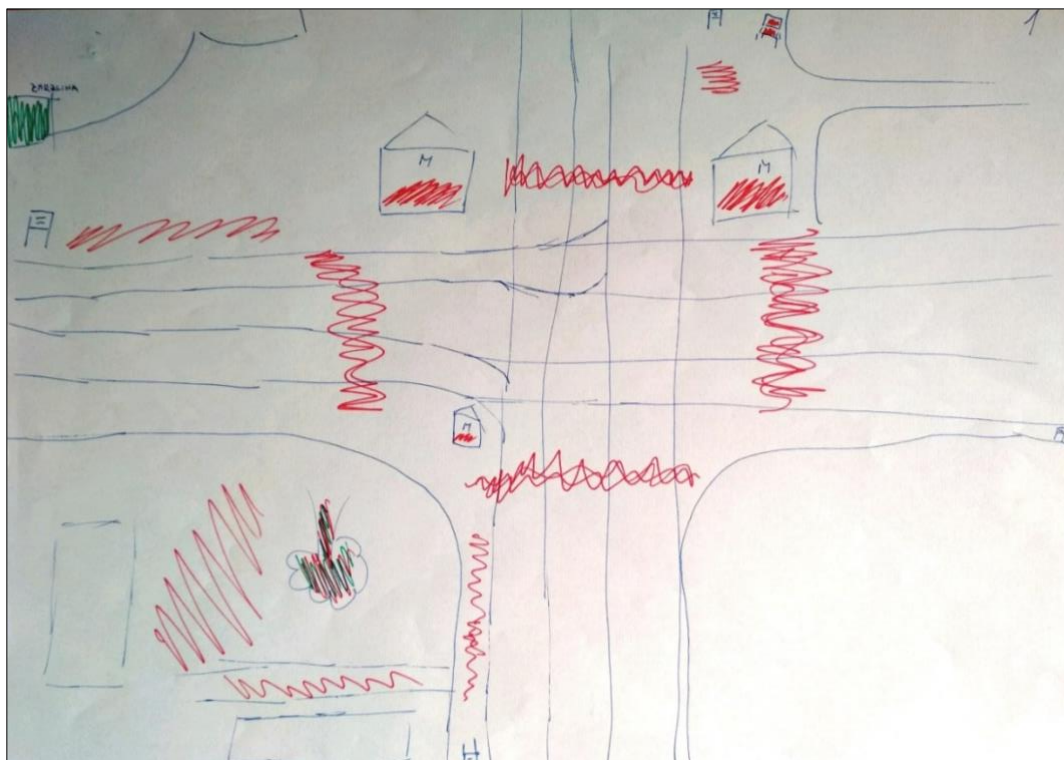
Ta křižovatka je pro mne takové nepříjemné místo, kde je hrozně moc tramvají. (...) Je to pro mne nepřehledný, jako komunikačně, protože já vždycky někde vystoupím a pak musím s tím kočárem různě přejíždět, přecházet. (obyvatelka na mateřské dovolené, vizionářka)

Okolí křižovatky má to být centrum, kde se má dít všechno – kulturní život u synagogy, volný pohyb chodců, přístupnost MHD, ale nefunguje to. (mladý rezident, vizionář)

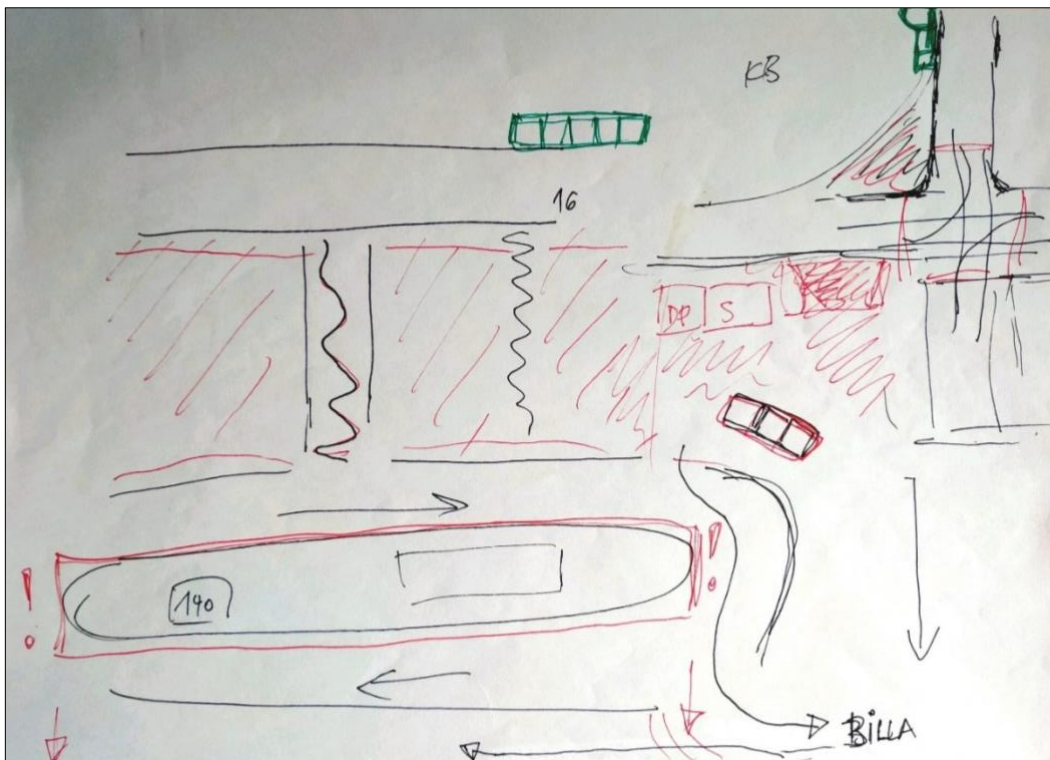
Palmovka jako křižovatka je jediné smysluplné a centrální místo s velkým potenciálem, musí ale sloužit lidem, nejen tramvajím a autům. (projíždějící starší žena, nostalgik)

Palmovka jako křížení ulic Zenklova a Na Žertvách a jeho přilehlý parter

Náčrtekům Palmovky této skupiny strukturovaných mentálních map **dominuje křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách a její okolní parter**, tedy místa a body, kolem kterých komunikační partneři běžně procházejí nebo je každodenně navštěvují. Zmiňovaná křižovatka je v tomto případě jasnou **dominantou v mentální představě** jedinců o Palmovce. Tato představa zobrazuje Palmovku jako **malé a přiblížené území**. Křižovatka je tak **základním orientačním bodem v prostoru**, přestože křižovatka sama paradoxně **nebývá popisována jako přehledná**. Charakteristickým znakem této kategorie mentálních map je **neohraňování zobrazovaného prostoru** Palmovky. Tyto poznatky odkazují k vnímání Palmovky hlavně jako **významného průchozího a dopravního uzlu**, který jedinec využívá jak při pohybu za svými cíli (hlavně do práce, do školy) po Palmovce i jejím okolí, tak do vzdálenějších částí Prahy. Takto k Palmovce přistupovali hlavně **pracující, mládež** dojíždějící do školy a **projíždějící**.

Náčrtek Palmovky žákyně dojíždějící do jedné z místní základních škol naznačuje nejen pojmání Palmovky jako dopravního uzlu (měřítko zakreslené křižovatky, naznačené směry tramvajových kolejí, vchody do metra). Prostřednictvím červených pasáží ukazuje také výše naznačený problematický přístup pro pěšího jak skrze křižovatku, tak do podchodu metra: „Nesnáším přecházení přes ty koleje. Ta tramvaj tam není vidět. Je to celý strašně nelogický. Chtělo by to semaforey. Mladší bratr kamarádky má kamaráda, kterého právě na Palmovce srazila tramvaj kvůli nepřehledné situaci s přechody. Rodiče se pak bojí menší děti nechávat chodit přes křižovatku.“ (projíždějící žákyně, vizionářka).

„Palmovka je pro mě přestupní dopravní uzel.“ začíná svou výpověď o vnímání Palmovky žena, která Palmovkou projíždí 20 let, aby zde přestoupila z autobusu na metro či tramvaj a naopak. Tomu odpovídá i její mentální mapa, která zobrazuje její každodenní využívání prostoru a míst – příjezd a odjezd na autobusové nádraží, cesta na tramvaj nebo metro, případně pro nákup v blízkých obchodech. Při těchto cestách zakouší negativní pocity, které jsou zvýrazněny červeně – v prostoru Palmovku se cítí zmateně, bez orientace, pohyb po ní není intuitivní, nutí ji neustále přemýšlet a dávat pozor, protože povrchy i jejich výška se neustále mění, a proto není možné si jen tak prohlížet výlohy. „Nejde se naučit jednu trasu a tou se pohybovat, je potřeba neustále improvizovat.“ Proto také zmiňuje, že Palmovku navštěvuje nedobrovolně. (projíždějící žena ve středním věku, razantní kritička).

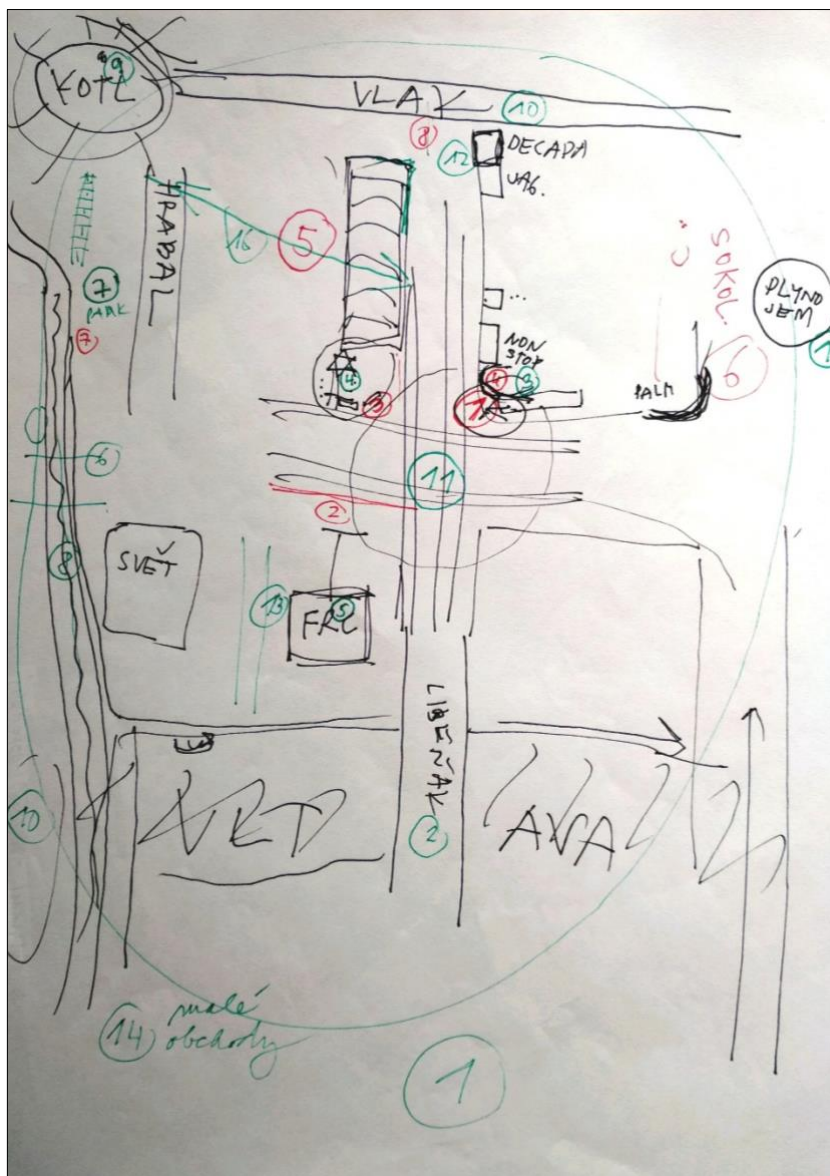
„Myslím si, že to místo je opravdu takový transportní hub, hodně lidí se tam pohybuje, škoda že vypadá, jak vypadá. Neznám takových transportních míst v Praze víc. Napadne mne Smíchov, Můstek, Hlavní nádraží. Ale ta Palmovka je opravdu významná dopravní křižovatka, ve smyslu té městské dopravy.“ (pracující mladý muž, vizionář)

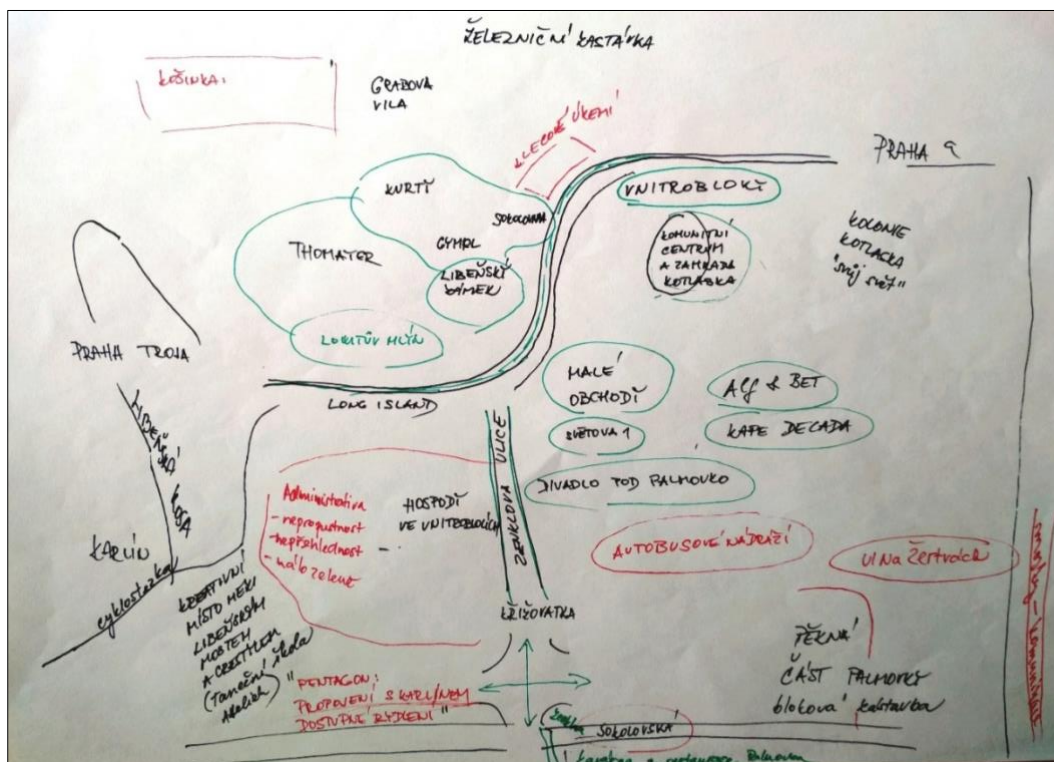
Podle jednoho z účastníků výzkumu, který v blízkosti křižovatky provozuje podnik, je Palmovka dopravním uzlem, z čehož profituje právě jeho podnik, protože „se tu vystřídá hodně lidí, hodně jich tu jezdí“. Popisuje ji také jako dobrý orientační bod: „Když Pražák řekne sejdeme se na Palmovce, tak všichni vědí. Palmovka je jasná, je to jeden bod, ta malá oblast křižovatky.“ (pracující muž ve středním věku, flegmatik).

Palmovka jako struktura míst a bodů

Tato skupina strukturovaných mentálních map zobrazuje Palmovku jako **seskupení pro jedince důležitých prvků v území** (křižovatky, ulice, stavby, podniky, veřejná místa, parky atd.) a to nejen vzhledem k **orientaci v prostoru**, tedy jejich fyzické podobě nebo prostorovému uspořádání, ale také vzhledem k **praktickému využívání míst, jejich historii nebo také pocitům, které v něm daná místa vyvolávají**. Mentální obraz Palmovky je oproti předchozí skupině mentálních map **tvořen rozsáhlejším územím**, než je blízké okolí křižovatky ulic Zenklova a Na Žertvách, a **je alespoň částečně ohraničený** především **Sokolovskou ulicí**, resp. **plynojemem**, Vltavou, Rokytkou a železničními a silničními **mosty**. To, že v náčrtcích se křižovatka objevuje jako jeden z mnoha zakreslených prvků a je zasazena do širšího kontextu lokality, naznačuje, že Palmovka v myslích komunikačních partnerů není jen křižovatka a její bezprostřední okolí, dopravní uzel či průchozí bod, ale **širší geografická oblast s dalšími místy plnicí různorodé funkce**. Takto k Palmovce přistupovali hlavně obyvatelé a jedinci, kteří v širším okolí křižovatky pracují či ho navštěvují kvůli svým specifickým potřebám. Jedná se tedy o lidi, kteří v lokalitě tráví větší množství času.

Rezidentní autor této mentální mapy svůj čas na Palmovce tráví hlavně pohybem pěšky nebo na kole a návštěvou místních podniků. Během svých cest (nejčastěji přes Libeňský most, Sokolovskou, Zenklovu a Na Žertvách a podél Rokytky) vnímá, objevuje a poznává různé prvky (budova Komerční banky a její okolí, blešák Na Palmě – na mapě „frc“, Libeňský most, Kotlaska atd.) v jejich okolí, s nimiž si pojí své zážitky a zkušenosti: „Budova Komerční banky se mi nikdy nelíbila, jednou jsem ale byl na její střeše a je z ní krásný výhled, od té doby budovu vnímám pozitivně. (...) Ta oblá betonová stěna u Komerční banky je něco, co ve městě nemá vůbec co dělat – vypadá to jako dálniční výjezd plnej reklam. (...) Vždycky, když něco potřebuju, jdu na blešák Na Palmě. Paní, co tam prodává, mě už zná. Je to správnej underground. (...) Po Libeňáku se vracím domů, je na něm klid, protože je bez aut, užívám si pohled z něj na vodu i na něj z okolí. (...) Z Kotlasky je 360stupňový výhled na Prahu, když tam jsem, vracím se do 20., 30. let.“ (mladý rezident, patriot).

Žena, která v lokalitě pracuje, započala svůj náčrtek Rokytkou, která je hlavní orientační linií její mapy: „Sice ji extra nevyužívám, ale je to pro mě taková osa téhle oblasti a místo pro rekreaci, přirozeně propojuje Dolní Libeň s Trojou, Karlínem a Prahou 9.“ Kolem ní pak dokreslovala z jejího pohledu významné prvky, a to jak z hlediska její každodenní praxe (např. využívání volejbalových kurtů, návštěva kaváren a kulturních institucí) i vnímání důležitosti z hlediska historie (Palác Svět, Löwitův mlýn, kolonie Kotlaska atd.) a potenciálu rozvoje (prostor autobusového nádraží, okolí bývalé nádražní budovy a tzv. pentagonu). (pracující mladá žena a návštěvnice, patriotka).

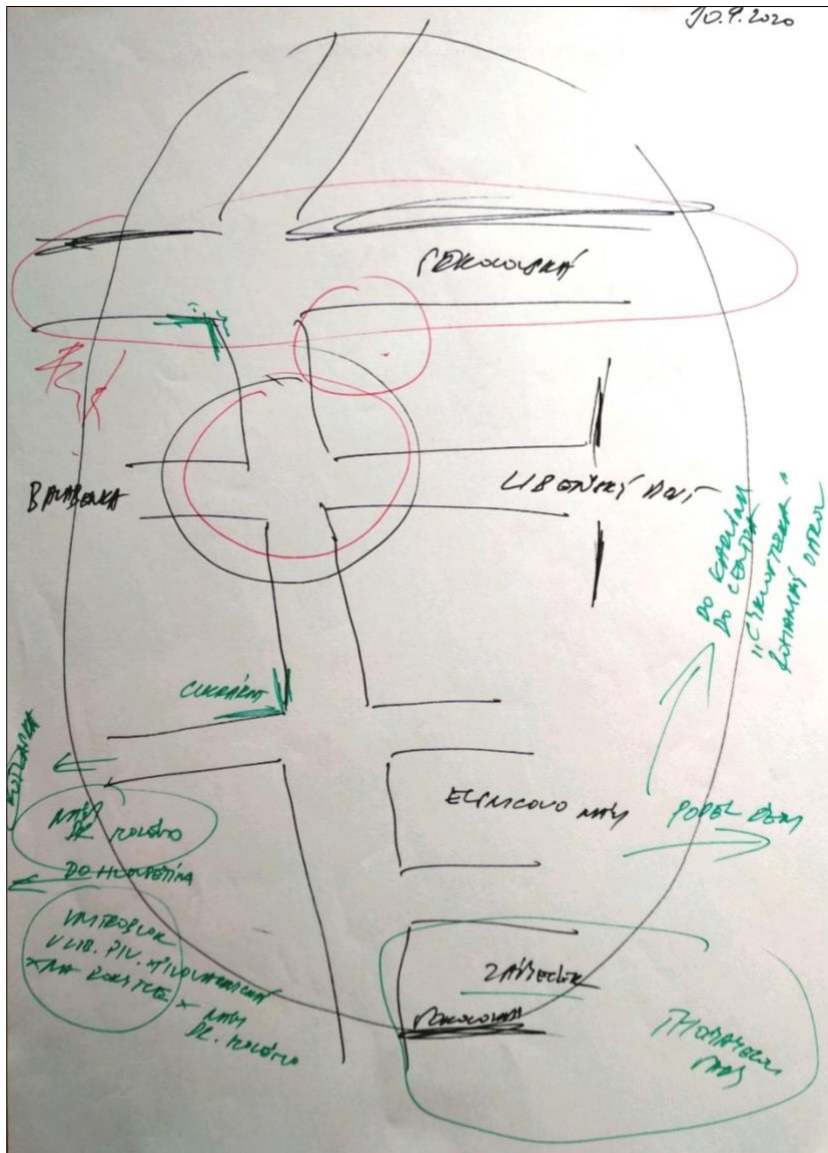
Mentální mapa Palmovky, kterou kreslil její obyvatel, naznačuje, že oblast vnímá přes její dostupnost (naznačené směry MHD) a jednotlivá místa a podniky, které rád navštěvuje a které míjí při svých cestách tramvají: „Mám radost z Chlebiček store, dělají moc hezké chlebičky, pak AlfBet tam si člověk může koupit chleba pečivo. Což je super, už mám pocit, že bydlím ve městě, ne na vesnici. Hrozně se mi líbí Libeňský zámek, ty budovy tam a je to hrozně krásné osvětlení, dělá to ve mne dobrý pocit, i když jsem nebyl nikdy vevnitř. Je to taková vizuální dominanta té čtvrti. Pak taková ta rozpadající se budova, vlastní to ten Ital (pozn. Palác Svět). Je to důkaz, připomínka toho, jak to město ne vždycky funguje. Stejně jako ta nová radnice. Každý se mě na Palác ptá, když přivedu návštěvu, co to je. Důležitý je i ten prostor na Palmovce – plácek u Komerčky a náměstí Bohumila Hrabala, kde se nezdržuji, protože se tam zdržovat nechci, ale je to důležitý bod toho prostoru. Snad se to plánuje zrekonstruovat. Mělo by se to tam upravit, aby tam nebyly velké schody, když jede vozíčkář nebo maminka s kočárkem. Tedka tam jsou bariérové oblasti. Přijde mi, že ty jednotlivé plochy jsou nepropojené a nesjednocené.“ (mladý obyvatel, vizionář).

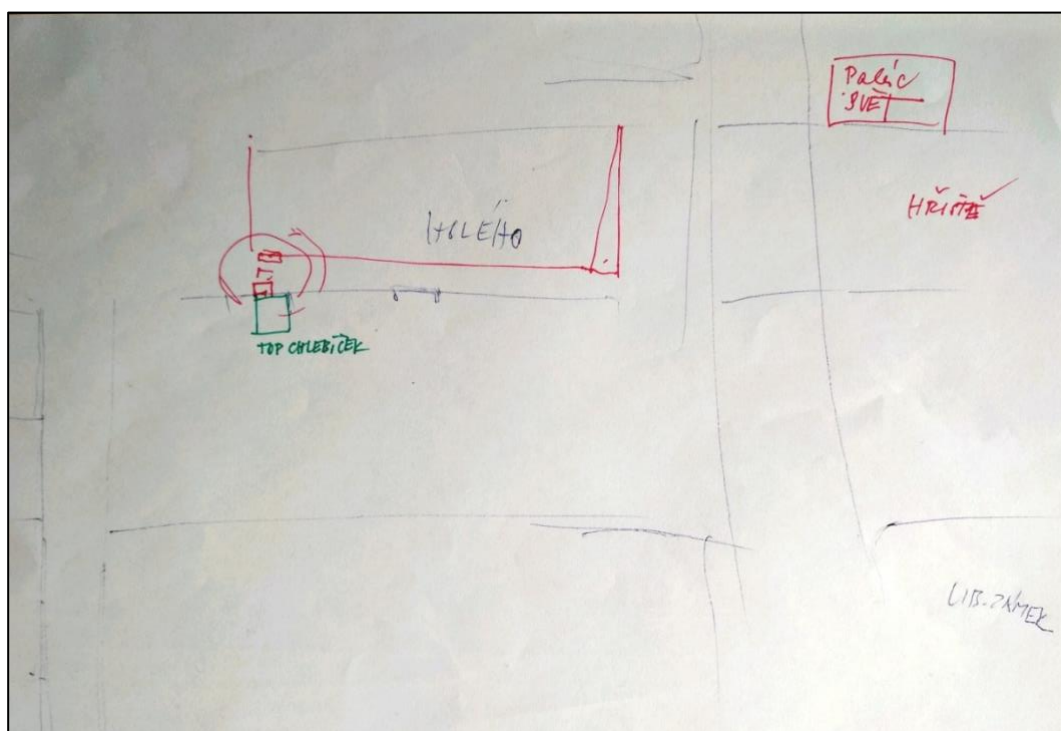
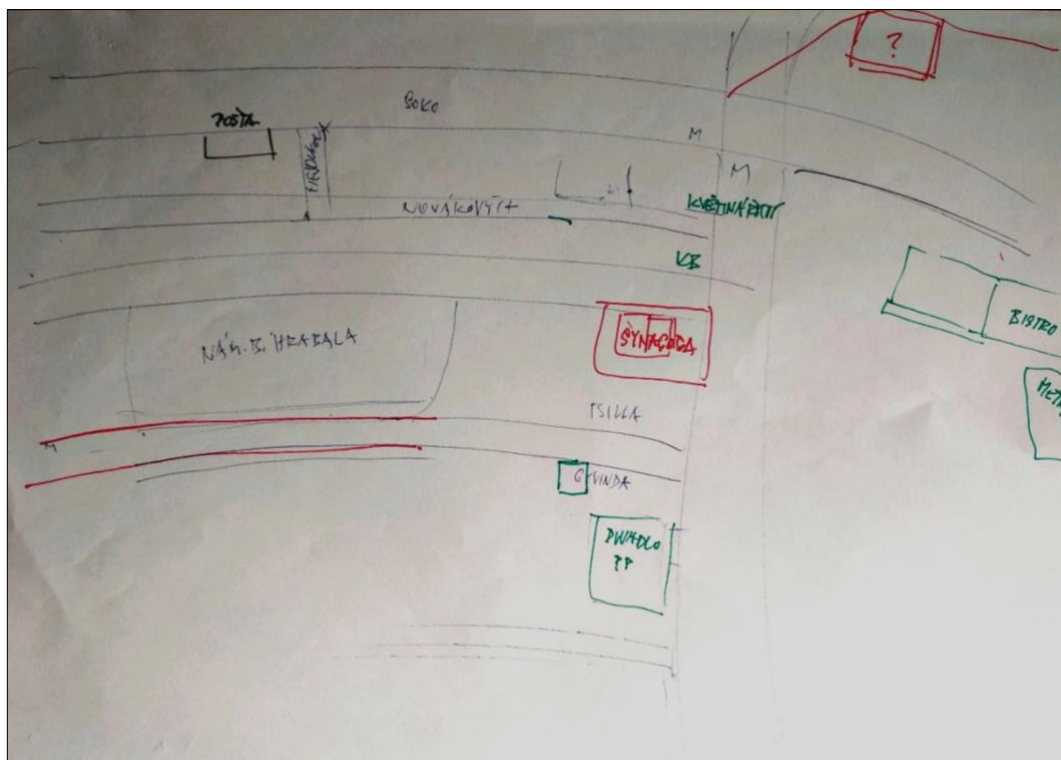
Náčrtek Palmovky ženy, která pracuje v kulturním odvětví, není ohraničen a byl započat zakreslením křižovatkou ulic Zenklova a Na Žertvách, protože se dle svých slov pohybuje hlavně v okolí centrální křižovatky, a to kvůli dopravě. Přesto lze z mapy vyčíst, že její pohled na Palmovku zaujímá širší území. Je totiž formován jednak místem výkonu jejího povolání v širším okolí křižovatky a také jejím zájmem o místní kulturní scénu a podnikání, tedy že v její mapě jsou vyznačeny další kulturně zaměřené instituce či podniky (StellArt Gallery, Divadlo Pod Palmovkou, Sedíme Stylově, Komunitní centrum a zahrada Kotlaska, Cafe DECADA atd.). (pracující žena ve středním věku, vizionářka).

Palmovka jako struktura cest

Pro poslední skupinu strukturovaných map je charakteristické, že oblast Palmovky je jejich autory vnímána prostřednictvím relativně podrobné a mapovému zobrazení lokality odpovídající uliční sítě. Ta naznačuje, že zakreslované ulice jsou součástí **tras pohybu** jejich autorů. Cesty jsou tak základními prvky, podle kterých se v prostoru orientují. Tomu kromě samotných ukázek map odpovídá také pořadí zakreslovaných prvků – nákresy byly započaty právě **křižovatkou ulic Zenklova a Na Žertvách**, resp. jednou ze zmíněných ulic, dále na ně byly navazovány přilehlé ulice a až následně do nich byly zasazeny další prvky. Křižovatka není dominantním prvkem, je zasazena do sítě dalších ulic. Stejně jako v případě předchozí skupiny map, které Palmovku zobrazují jako strukturu míst a bodů, je obraz lokality tvořen rozsáhlejším územím. Naopak ale oblast Palmovky není příliš ohraničena (tento typ map má většinou jen jednu hranici, nejčastěji železniční či silniční **mosty a plynajem**), což ale odpovídá vnímání Palmovky skrze cesty, které pokračují do vzdálenějších míst. Lokalita je znovu pojímána jako širší geografická oblast s dalšími místy plnicí různorodé funkce. Představu o Palmovce prostřednictvím ulic, tedy cest měli místní **obyvatelé** či **pracující**, kteří lokalitou často prochází.

Rezidentní autor mentální mapy, který na Palmovce bydlí přes 20 let, uvedl, že se zde pohybuje denně a že má „široký rádius“ – z Palmovky se dostává pěšky, během nebo procházkami se psem docela daleko. Tomu odpovídají šipky v jeho mapě, které naznačují, jakými směry se jeho pohyb ubírá. Síť ulic na Palmovce je pro něj tak počáteční místo jeho běžeckých nebo pěších tras: „Nejvíce běhám podél Rokytky k Vltavě, pak podél řeky až do Troje, k ZOO, nebo podél Rohanského ostrova, anebo na druhou stranu do Hloubětína, ale to jen s kamarádem. Se psem chodím do Thomayerových sadů nebo okolo zámečku, také na kopec Kotlaska.“ (rezident ve středním věku, navrhovatel řešení).

Svou mentální mapu započala obyvatelka, která v lokalitě provozuje malý obchůdek, síť ulic – Sokolovskou, Zenklovou, Na Žertvách a jejich křížením s ulicemi Novákoviček a Na Hrázi. Vypovídá o tom, že Palmovku zná a pohybuje se po ní velmi dlouho – poprvé ji sem práce zavedla již na počátku 80. let. V roce 2009 zde sama založila firmu, a nakonec se sem v roce 2006 i přistěhovala. Do okolí ulic pak zasazovala hlavně podniky a obchody, které pro ni jsou důležité záchytné body – podle svých slov své volnočasové aktivity provádí jinde. Perspektivou podniků hodnotila i veřejná prostranství na Palmovce, např. náměstí Dr. Václava Holého: „Náměstí Dr. Holého je už takové mrtvé, tam už se toho moc neděje. Čas

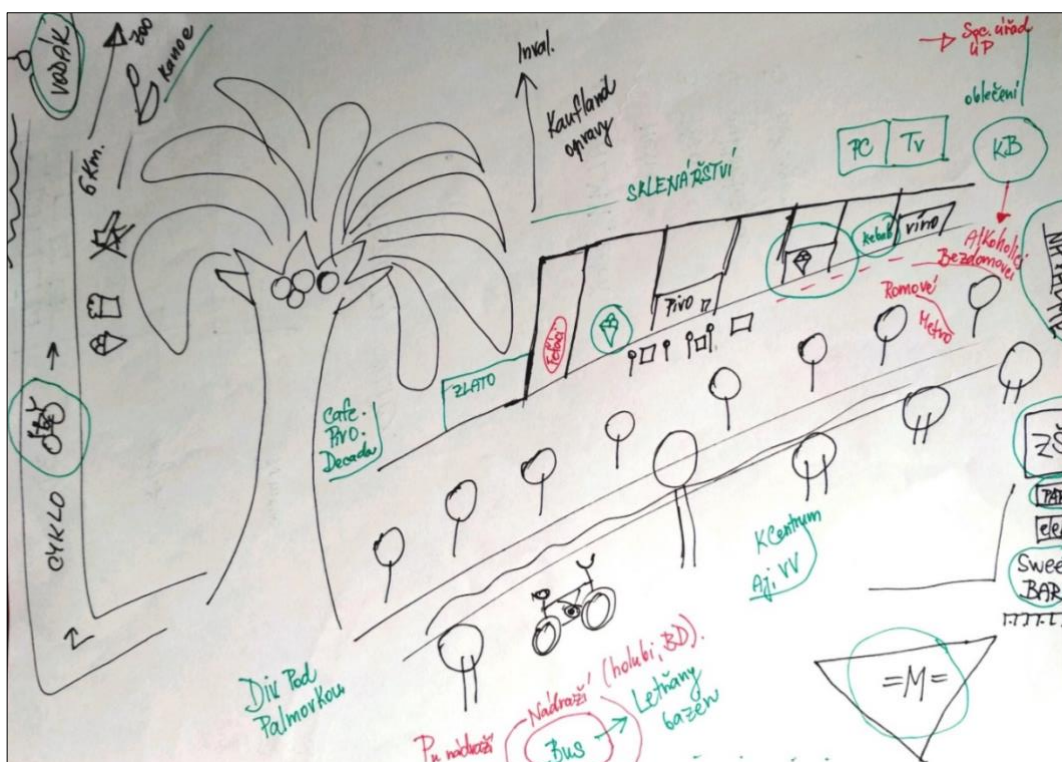
od času se tam někdo nastěhuje, udělá hezkou výlohu, naposledy to byl myslím Svět vysavačů (...), no, a ti teda nevydrželi ani čtvrt roku, myslím. Nebo tak půl roku maximálně. Tady se to postupně vylidňuje, ty obchůdky odcházejí a nikdo tam není. To mě mrzí, samozřejmě.“ (starší obyvatelka a podnikatelka, navrhovatelka řešení).

4.1.2 Palmovka jako subjektivně vnímaný prostor

Obráz Palmovky v mysli člověka nemusí vždy vypadat jako „běžná mapa“, nemusí tedy odpovídat ani se přibližovat „skutečnému“ geografickému rozložení prvků v lokalitě (oproti mentálním mapám, které Palmovku zobrazují jako strukturu, viz kapitola [Palmovka jako struktura prvků](#)). Tento typ mentálních map zprostředkovává subjektivní vnímání prostoru jedince, a to nejen ve smyslu konkrétních míst, ale i témat – vzpomínek, zkušeností, pocitů a asociací.

Palmovka jako soubor izolovaných míst i témat

V mentálních mapách, které Palmovku zobrazují jako soubor izolovaných míst a témat, jsou jednotlivé části prostoru zobrazeny bez větší vzájemné návaznosti, jsou v nich zakresleny samy o sobě. Zároveň je z nich patrné, která témata související s Palmovkou v člověku rezonují, čeho všeho si všímá a jak to hodnotí.

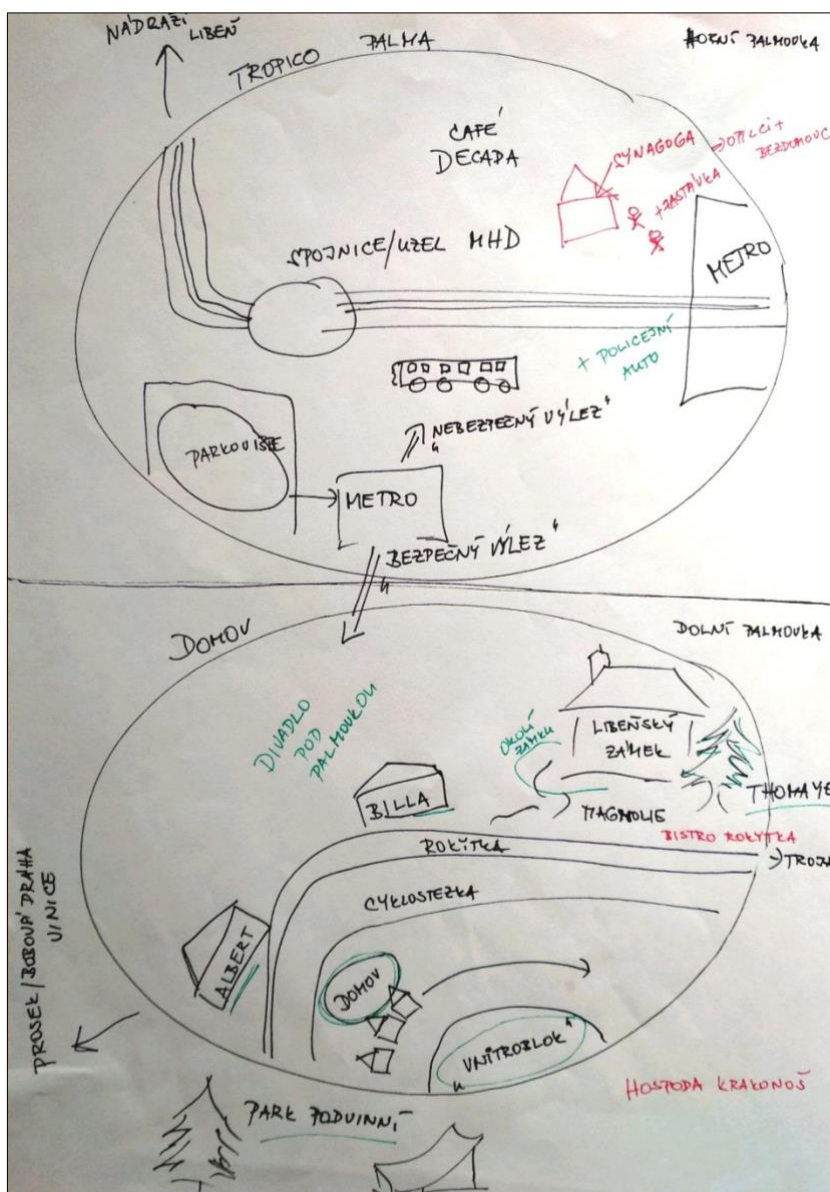

Mentální mapa, jejíž autorkou je obyvatelka-maminka, zobrazuje nejen každodenní aktivity její rodiny a s nimi spojená místa i konkrétní lidi, zážitky a zkušenosti: „Je tu elektro, kde všechno mají, i speciální žárovky do trouby. Tady jsme zase kupovali nové wafky. (...) Do Komerční banky chodím ráda, jsou tam příjemní. Taky občas zajdu do zlatnictví a sklenářství, ti pánové tam pracují už léta, ráda s nima pokecám. (...) Ve Sweetbaru mají dobrý Tiramisu. (...) Dcera chodila do Křesťanského centra na kroužky a na Libeňský ostrov chodí do Vodáku.“ Mapa také ukazuje její prvotní asociace, které má s lokalitou spojené a které souvisí s jejím názvem – jako první nakreslila velkou palmu. Jakousi osou jejího

náčrtku je její osobní vize cyklostezky kolem Rokytky obehnaná zelení. Z mapy lze také vyčíst, že v lokalitě vnímá problematicky holuby, lidi bez domova, Romy, drogově závislé, kvůli kterým se hlavně v okolí výstupů z metra a na autobusovém nádraží necítí komfortně a bezpečně, přestože se zatím v žádné problematické situaci nevyskytla: „Nemám žádnou špatnou zkušenost, ale dovedu si představit, že kdyby člověk někdy něco pronesl, tak by byl problém.“ (obyvatelka na mateřské dovolené, navrhovatelka řešení).

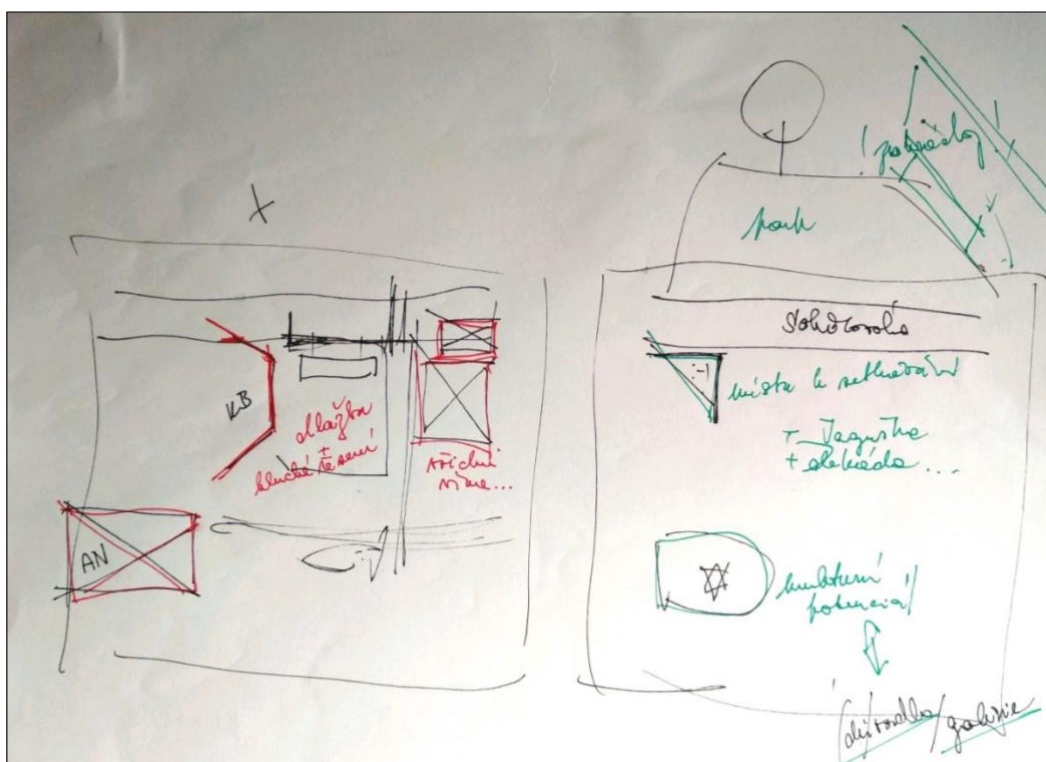
Palmovka jako oblast dvou tváří

Další kategorie mentálních map, které odkazují k subjektivní reprezentaci prostoru, zobrazuje Palmovku jako oblast dvou tváří. Jedna mapa je tak tvořena dvěma nákresey, a to buď dvou různých oblastí, které dohromady tvoří obraz Palmovky, nebo jedné oblasti Palmovky, která je ale zobrazena dvakrát s důrazem na hodnocení toho, co je v lokalitě hezké a co ošklivé.

Mentální mapa autorky ilustruje, že její vnímání Palmovky, která je v její mysli rozdělena na dvě části, je dáno tím, jak se ve zmíněných částech cítí. Svůj náčrtek pojala vlastním rozdělením na dvě oblasti – Dolní

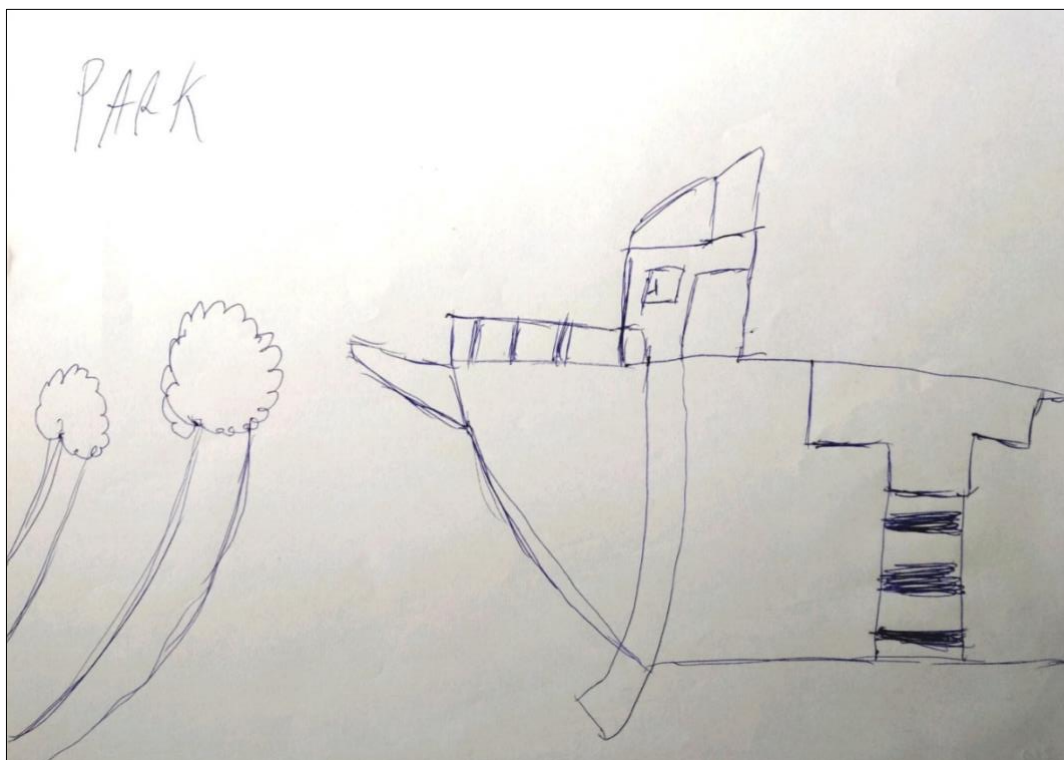
a Horní Palmovku. Svůj náskres začala Dolní Palmovkou, která je pro ni „Domovem“ i kvůli oblíbeným místům. „Jedná se o oblast od vstupu do metra směrem k Bille, k Thomayerovým sadům a okolí Rokytky, kde je klid, a to mám ráda. (...) Líbí se mi Libeňský zámeček, je tam krásná zahrada s magnóliemi. Ráda chodím do Thomayerových sadů, dá se tam jen tak ležet v trávě a číst si nebo procházet až do Troje.“ Horní Palmovku pak pojmenovala jako „Tropico Palma“ podle sprejového nápisu na vchodu do metra, který mívá cestou tramvají. „To je oblast od Na Žertvách směrem k plynojemmu. Kromě Cafe DECADA mě tam vlastně nic nezajímá, tam nemám, co dělat. Je tam hodně lidí kolem tramvají, není mi tam dobře.“ (mladá rezidentka, flegmatička).

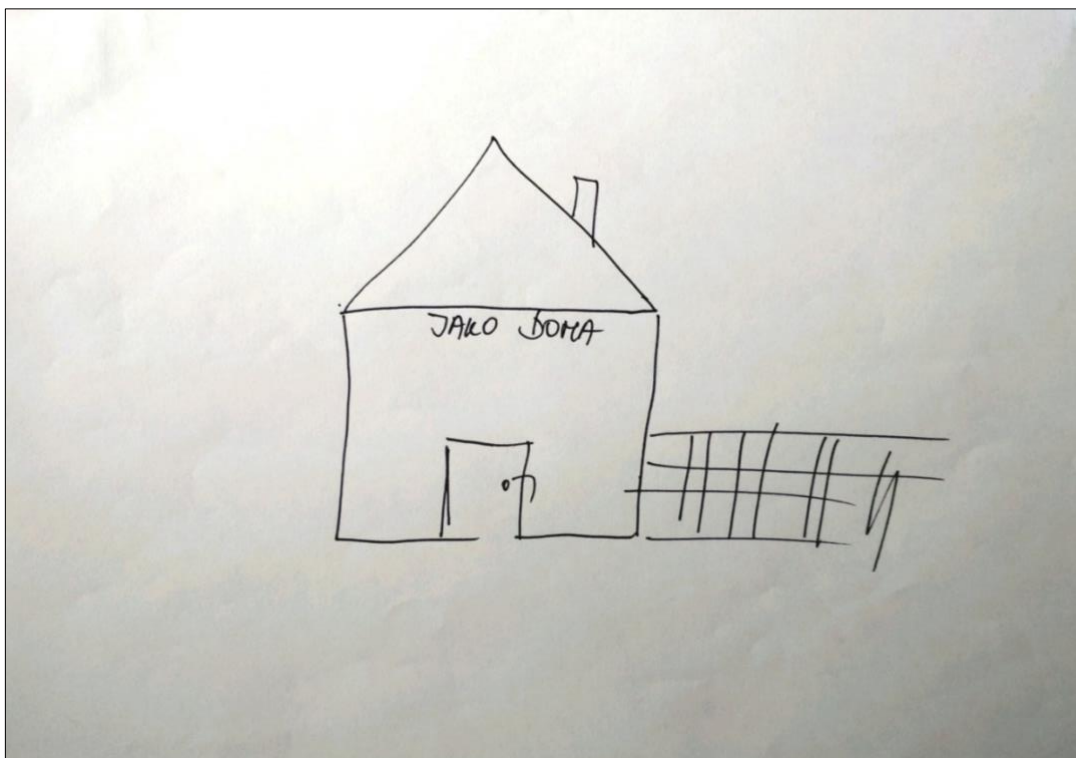
Rezidentní komunikační partnerka vnímá Palmovku jako dichotomii primárně problematických (svůj náskres začala právě negativně vnímanými místy) a následně oblíbených míst v jedné lokalitě, kterou je křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách a její okolí. Mentální mapa naznačuje, že zatímco většina problematicky vnímaných míst (prostor před Komerční bankou, autobusové nádraží, nedostavěná budova radnice) se vyskytuje v bezprostředním okolí křižovatky, tak oblíbená místa rozšiřují rádius autorčina vnímání Palmovky (oblíbená restaurační zařízení, park pod plynojemem, kulturní instituce). (obyvatelka ve středním věku, razantní kritička).

Palmovka jako pohled na významné místo

Tyto mentální mapy zobrazují velmi úzký pohled na Palmovku, kterému dominuje jeden prvek. Vnímání Palmovky je pak koncentrováno do pohledu na konkrétní prvek, který je pro jedince z určitého důvodu velmi důležitý.

Pro žaka místní základní školy je vnímání Palmovky zúženo na Thomayerovy sady a blízké dětské hřiště U Českých loděnic, které má rád a rád tam tráví čas. (rezidentní žák, flegmatik).

O své vnímání Palmovky se s výzkumníky podělila žena bez domova, která využívá služby neziskové organizace Jako doma. Je jí zde umožněno provést základní hygienu a setkat se s ženami v obdobné situaci. Organizace jí poskytuje zázemí v její nelehké životní situaci, čemuž odpovídá právě její nákres. (mladá návštěvnice, razantní kritička).

4.1.3 Závěrečné poznatky z typologie mentálních map

Cílem rozřazení 133 získaných mentálních map od různých lidí, kteří s lokalitou Palmovka přichází do styku, do různých kategorií mělo za cíl **poukázat na různorodost vnímání a nahlížení na lokalitu Palmovka**. Typologie mentálních map **ukazuje, jakými způsoby je Palmovka zobrazována v myslích lidí a podle čeho se v oblasti orientují**. Přestože **většina mentálních map má základ v obecně sdílené představě o prostoru**, tzn. že se inspiruje běžným zobrazováním lokality v mapách, **jejich konkrétní podoba odráží subjektivní obraz lokality Palmovka**, který je vlastní pouze danému jedinci a který je spojován s jeho každodenním pohybem po Palmovce, z toho pramenícími zkušenostmi, zažívanými pocity i vzpomínkami apod.

Typologie mentálních map poukazuje také na to, že pod **slovem Palmovka si lidé představují různě velká území** – pro někoho je Palmovka křižovatka jako dopravní uzel (viz kapitola [Palmovka jako křížení ulic Zenklova a Na Žertvách a jeho přilehlý parter](#)), pro dalšího širší oblast s dalšími funkcemi (viz např. kapitola [Palmovka jako struktura míst a bodů](#)). Tomuto poznatku je věnována pozornost v kapitole [Lynchovská analýza mentálních map a Identita Palmovky](#)).

4.2 Lynchovská analýza mentálních map

Z hlediska výzkumu veřejných prostranství je důležité na každou ze 133 získaných mentálních map nahlížet jednotlivě a všítat si nejen míst, která se v nich objevují, ale i míst, která do nich zanesena nejsou. Tak lze identifikovat místa či části lokality, která pro uživatele Palmovky nejsou důležitá či výrazná natolik, aby si je vybavili. K tomuto zjištění dobře poslouží tzv. [lynchovská analýza mentálních map](#). Ta spočívá v rozřazení zakreslených prvků v náčrtku každého účastníka výzkumu do jedné z pěti kategorií prvků, které definoval Lynch (2004) a kterými jsou hranice, distrikty, cesty, uzly a dominanty (viz níže). Na základě většinové četnosti zakreslených prvků⁵ lze pak nahlédnout na obecný obraz Palmovky tak, jak si ji lidé představují ve své mysli včetně toho, co v tomto obrazu také chybí. Výsledkem je pak obecný pohled na Palmovku, který ukazuje, z jakých míst či částí je Palmovka v myslích jeho uživatelů složena a z jakých ne, jak tato místa či části vnímají a proč, a také odkud kam podle nich Palmovka sahá.

Nejprve bylo potřeba jednotlivé prvky zakreslené do mentálních map rozřadit do pěti výše zmíněných Lynchových kategorií, a to hlavně podle toho, jak se o nich komunikační partner vyjadřoval během výzkumného rozhovoru. Ještě, než se o Lynchových prvcích dozvíme více a vztáhneme je přímo k lokalitě Palmovka, je nutné zmínit, že každý z prvků existuje ve vztahu k ostatním – prvky se ve svém významu vzájemně překrývají, pronikají do sebe a jejich funkce se může v určitých situacích proměňovat v jiný typ prvku.

4.2.1 Hranice Palmovky

Hranice jsou většinou lineární prvky v prostředí, které nejsou využívány přímo a které od **sebe nějaká prostředí oddělují**. Bývají přitom důležitější vztahy mezi těmito prostředími než samotná linie oddělení, mohou tak mít charakter bariér či naopak spojovacích bodů (např. to mohou být břehy, železniční koridory, hranice zástavby či zdi).

⁵ Jednoduše si lze tento postup analýzy představit tak, že všechny nakreslené mapy dáme na sebe. Ty prvky, které byly zakresleny většinou lidí pak oproti těm menšinovým vyvstanou. To nám zprostředkuje obecný pohled na Palmovku.

Hranice Palmovky (grafika: Ing. arch. Martina Sýkorová)

V mentálních mapách se hranice Palmovky objevují v podobě uzavřené linie, hraniční oblasti s určitým charakterem nebo konkrétního objektu. **Severní hranice** Palmovky je v myslích většiny účastníků výzkumu tvořena **Rokytkou a jejím přilehlým okolím – cyklostezkou** jako jednou z nejčastějších tras pohybu, **Libeňským zámkem** jako dominantou tohoto prostoru nebo **Elsnicovým náměstím**. Další severní hranici tvoří **Thomayerovy sady**, které jsou nejen pro místní důležitým místem pro rekreaci. Pro komunikační partnery, kteří za Palmovku považují víceméně křižovatku s jejím přilehlým parterem (viz podkapitola **Palmovka jako křižení ulic Zenklova a Na Žertvách a jeho přilehlý parter**) pak Palmovka končí „už“ u **Divadla pod Palmovkou**, k čemuž přispívá i jeho název. Z **jihu** je pak Palmovka rámována jedním ze tří prvků – rušnou **Sokolovskou ulicí**, na jejímž rohu sídlí Kavárna a restaurace Palmovka a skrze kterou se člověk dostane do dalších pražských částí (v tomto ohledu je nejdůležitější zmínit Žižkov), **bývalým plynojemem** jako dominantou lokality nebo **nedostavěnou radnicí** (Nová Palmovka), kterou při svých pěších nebo tramvajových cestách z Palmovky každý z nás míjí. Ze **západní strany** Palmovku ohraničuje **Vltava s Libeňským mostem**, které Palmovku oddělují od sousedních Holešovic. Pro některé Palmovka končí hraničním distriktem **nové výstavby v docích** nebo dokonce ulicí **Zenklova**, která odděluje „živou“ Palmovku od vedlejších „mrtvých“ částí (okolí bývalé nádražní budovy a dále pak oblasti mezi Libeňským mostem a Kauflandem, resp. novou výstavbou v docích). Z **východu** pak Palmovku ohraničují **železniční mosty u Balabenky** a kopec **Kotlaska**. Hraničním distriktem je hlavně pro projíždějící také **autobusové nádraží**.

Na tomto místě je také třeba zmínit, že hlavně pro **projíždějící a patrioty** Palmovku představuje **pouze křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách**. Specificky pro **projíždějící** pak Palmovka nemá žádné hranice, resp. jejími hranicemi jsou samotné ulice Zenklova a Na Žertvách, a vnímají ji hlavně **prostorově**. **Rezidentní patrioti** sice Palmovku také vnímají jako křižovatku, ale oproti projíždějícím ji vymezují (většinou vůči Libni) skrze **významy, příběhy, historii či paměť**, které s ní mají spojené, viz kapitola **Identitní hranice**.

4.2.2 Distrikty Palmovky

Distrikty jsou oblasti, které **nemusí být vymezeny fyzicky, ale spíše myšlenkově** podle nějakého společného jmenovatele či společného charakteru daného prostředí.

Distrikty Palmovky (grafika: Ing. arch. Martina Sýkorová)

V mentálních mapách se opakovaně vyskytuje několik typů oblastí – rekreační, rezidenční, funkční a nefunkční. Mezi **rekreační** oblasti patří **Thomayerovy sady**, **Park pod bývalým plynojemem**, **okolí Rokytky** a **náměstí Dr. Václava Holého**, které lidem poskytují možnost aktivního i pasivního trávení volného času v zeleni. Jsou to místa nabízející klid, možnost odpočinku a rekreace a na Palmovce jsou velmi ceněna jako funkční veřejná prostranství. Společným jmenovatelem další vnímané skupiny distriktů je poskytování bydlení, jedná se tedy o **rezidenční** oblasti, které se mezi sebou liší charakterem zástavby. Jedná se o **bloky domů mezi ulicemi Na Žertvách a Sokolovskou** a **u Rokytky**, které jsou ceněny za zachování své původnosti (v případě zástavby u Rokytky i za vnitrobloky). Ze stejného důvodu je ceněna i rezidenční **oblast bývalé nouzové kolonie na Kotlasce**, která je navíc obestřena historií místa a díky výhledu na Prahu i cílem procházek. Na pomezí rezidenční a funkční oblasti balancuje ve vnímání **oblasti nová výstavba v docích**, jejímž společným jmenovatelem je novost a proměna prostředí, která s sebou ale nese jak příležitost, tak obavu. **Funkčními** distrikty z hlediska poskytování služeb jsou ulice **Zenklova** a **Na Žertvách**, z hlediska vzdělání a kultury pak **oblast zahrnující Löwitův mlýn, Libeňský zámek, gymnázium, Libeňskou sokolovnu a kostel sv. Vojtěcha**. Poslední kategorie zahrnuje distrikty, které byly identifikovány jako **nefunkční** – komunikační partneři se o nich vyjadřovali jako o **nepříjemných, neutěšených a nevzhledných** prostranstvích. Jedná se o **křižovatku ulic Zenklova a Na Žertvách** a jejich přilehlých veřejných prostranstvích, o **oblast zahrnující autobusové nádraží** se zatravněným valem a **sousední parkoviště, okolí synagogy**, které bylo navíc vzhledem k židovské historii označováno jako neuctivé, **oblast okolo bývalé nádražní budovy a nedostavěné radnice (Nová Palmovka)**, a **území mezi Libeňským mostem a Kauflandem**. Poslední dva zmíněné distrikty byly často spojovány také s negativním hodnocením činnosti představitelů MČ Praha 8.

4.2.3 Cesty Palmovky

Cesty jsou trasy pohybu obyvatel, **pohybem po nich lidé lokalitu pozorují** a pro mnoho lidí jsou **tak rozhodující složkou prostředí**, která tvoří jejich představy o něm i proto, že se kolem nich vyskytují další prvky (viz podkapitola [Palmovka jako struktura cest](#)).

Cesty Palmovky (grafika: Ing. arch. Martina Sýkorová)

Komunikační partneři se po lokalitě Palmovka nejčastěji pohybují **pěšky**, a nejvíce po hlavních tepnách území, které tvoří určitou osu území a kterými lze procházet i projíždět (tramvají či automobilem). Těmi jsou ulice **Zenklova**, **Na Žertvách**, **Sokolovská** a přilehlé ulice **náměstí Dr. Václava Holého**, jejichž parter nabízí využití různých typů služeb (viz kapitola [Distrikty Palmovky](#)). Kolem těchto os se nachází objekty občanské vybavenosti, architektonicky cenné objekty a další významné prvky lokality (viz kapitola [Dominanty Palmovky](#)). **Funkční (samo)obslužný charakter** těchto ulic je velmi oceňován a lidé volají po jeho zachování, resp. zdůraznění, a to po vzoru širokých chodníků v ulici Na Žertvách nebo rekreačních oblastí se zelení na náměstí Dr. Václava Holého. Přestože se jedná o vytížené tepny, lidé jimi procházejí a využívají jejich parter. Je tedy **potřeba zvážit opatření, která by pohyb různých lidí dělala příjemnější a hlavně přívětivější**. Pro pěší pohyb jsou často užívány ulice **Na Hrázi**, kde se nachází východ z metra a průchod z ulice Kotlaska na (pro svou obslužnost ceněnou) Zenklovu. Na Hrázi je však kritizovaným místem z hlediska bezpečnosti i atraktivnosti kvůli přilehlému parkovišti. Ani upomínková **Hrabalova zeď** vnímání místa nikterak nepomáhá, její umístění vzhledem k jejímu okolí je pojímáno jako nešťastné. Dalšími častými trasami pěšího pohybu je ulice **Světova**, **Vacínova** a **Novákových**, a to z hlediska jejich funkčnosti (kavárny, restaurace, pošta apod.), možnosti zkrácení cesty (Světovou na Kotlasku, resp. Zenklovu, Vacínovou na Sokolovskou, resp. Na Žertvách) a také kvůli **původní architektuře domů** a spojením s historií (Světova je spojována s Hrabalem, Novákových s osudem **Jindřišky Novákové** a její rodiny). Pro různé způsoby pohybu (pěší, **kolo**, tramvaj, **automobil**) je často využíván také **Libeňský most** jakožto propojující prvek (viz kapitola [Uzly Palmovky](#)) s jinými částmi Prahy. Trasy pohybu komunikačních partnerů také často vedou klidnými, zelenými

oblasti, které nabízí možnost aktivního pohybu – **cyklostezkou** podél Rokytky a dále Vltavy a **Thomayerovými sady** (viz kapitola **Distrikty Palmovky**).

V rozhovorech i nákresech mentálních map Palmovky se často objevovala **nespokojenost s pěší prostupností**. Toto téma je s Palmovkou natolik spjaté, že se objevuje jako jedno z témat, které tvoří její identitu. Více o této problematice pojednává kapitola **Palmovka v pěti slovech**.

Pohled **řidičů** nebyl v rámci vnímané lokality Palmovka příliš akcentován, protože automobilový provoz je v této oblasti regulován. Z jejich perspektivy je ale problematicky vnímán úsek u **Libeňského zámku**, resp. obtížná průjezdnost ulice Zenklovy směrem do Voctářovy či na druhou stranu kolem náměstí Dr. Václava Holého zvláště v dopravních špičkách. Více o pohledech nejen pěších, cyklistů, řidičů, ale třeba i běžců na prostor Palmovky naleznete v kapitole **Uživatelé dle rolí ovlivňujících užívání prostoru**.

4.2.4 Uzly Palmovky

Uzly jsou často využívaná a strategická místa disponující třeba také určitými funkcemi, charakteristickým vzhledem či významem. Lze do nich vstupovat, pohybovat se v nich a díky nim se pohybovat i do dalších míst, což poukazuje na to, že tento pojem má blízko k pojmu cest.

Uzly Palmovky (grafika: Ing. arch. Martina Sýkorová)

V mentálních mapách účastníků výzkumu se vyskytovaly tři skupiny uzlů. První skupinou jsou místa nebo lépe řečeno ulice, jejichž prostřednictvím se lidé dostávají pěšky i prostřednictvím MHD do dalších míst či částí, a to nejen v rámci Palmovky nebo Prahy 8 obecně, ale Prahy celkově nebo i jejího okolí. Nejčastěji využívaným uzlem je **křižovatka tramvajů v ulici Zenklova a Na Žertvách** a pod ní vybudované **metro Palmovka**, které zajišťují dopravní dostupnost dalších částí Prahy i mimo ni. Zmíněná **křižovatka je ale uzlem i pro pěší**, kteří přes ni prochází lokalitou Palmovka. Obdobných charakteristik nabývá i **křižovatka ulic Zenklova a Sokolovská** a **Libeňský most**. Dalším uzlem z hlediska dopravy je **autobusové nádraží**. To je však vzhledem k pociťované

nevytíženosti přepravní kapacity, se kterou souvisí i velikost zaujímaného prostoru, vnímáno problematičtěji. Podobnou funkci naplňují i **tramvajové zastávky**.

Druhá skupina uzlů zahrnuje místa, která svým prostředím a napojením svých majitelů či zaměstnanců na místní, poskytují zázemí pro setkávání různých skupin lidí – ať už obyvatel či zájemců o nějaké společné téma. Oproti první skupině se tedy nejedná o uzly ve smyslu prostorovém, ale sociálním. Nejčastěji byly v tomto smyslu jako uzly označovány **Cafe DECADA**, **Restaurace U Jagušky**, **Pivní bar Na Palmě**, **Divadlo pod Palmovkou** a **U Budyho**. Jedná se o místa, které uživatelé navštěvují jako zákazníci – jsou tedy podmíněna určitým nákupem (v kavárně, restauraci, divadle, hospodě apod.) nebo speciální znalostí prostředí, aby do nich člověk pronikl.

Společným jmenovatelem třetí skupiny uzlů je to, že se jedná o **veřejná prostranství**, do nichž může, lépe řečeno by měl, mít přístup každý a každému by měla dobře sloužit. Jedná se o prostranství, **kde se lidé mohou střetávat, ale hlavně setkávat**. Častěji však byla v tomto ohledu zmiňována pouze tři místa, a to ulice **Zenklova** a **Na Žertvách**, které však umožňují střetávání lidí při „pouhém“ průchodu. Potkávání tyto ulice umožňují až v rámci přilehlého obslužného parteru přímo v podnicích i venku (zahrádky, venkovní posezení) – toto setkávání však „opět“ souvisí s nákupem daných služeb. Třetí místem, které naplňuje charakteristiky veřejného uzlu a bylo zmiňováno častěji, jsou **Thomayerovy sady**.

Tato kapitola poukazuje na **problematiku nedostatku veřejných prostranství na Palmovce, specificky míst k setkávání a potkávání různých lidí**, která byla jedním z velkých témat většiny rozhovorů. Více o tomto tématu tak naleznete v kapitole Palmovka v pěti slovech.

V rámci výzkumu byla také identifikována místa, která mají potenciál stát se sociálním či veřejným uzlem. Domníváme se, že v tomto smyslu je kamenem úrazu to, že většina lidí o nich není dostatečně informována, resp. o nich vůbec neví. Jedná se **Libeňskou synagogu, Löwitův mlýn, Komunitní centrum a zahrada Kotlaska** a **Zahrádkářskou kolonii na Libeňském ostrově**, což jsou místa napojená, spravovaná či využívaná spolky nebo neziskovými organizacemi, které v nich pořádají různé akce věnované široké veřejnosti. Dalším místem je veřejnosti přístupný vnitroblok mezi ulicemi Na Rokytce, Pivovarnická, U Libeňského pivovaru a Andrštova. Jedná se o důležitá místa z hlediska komunitního rozvoje v lokalitě Palmovka.

4.2.5 Dominanty Palmovky

Dominanty jsou **snadno zapamatovatelné a viditelné**, čímž obyvatelům umožňují pochopit širší prostorové vztahy, a jsou tak **důležité pro tvorbu identity a struktury prostředí** (viz podkapitola **Palmovka jako struktura míst a bodů**).

Dominanty Palmovky (grafika: Ing. arch. Martina Sýkorová)

V mentálních mapách Palmovky se místní dominanty uplatňují ve smyslu své **velikosti co do výšky i do šířky**, ale i ve smyslu **významů, které jim jsou přikládány, a příběhů, které se s nimi pojí**. Následující přehled ukazuje nejčastěji zmiňované prvky, které naplňují charakteristiky dominant:

- **Budova nedostavěné radnice (Nová Palmovka)** – důležitý **orientační bod** kvůli své velikosti a výšce, který však **vzbuzuje velmi negativní emoce** napříč všemi uživatelskými skupinami kvůli domnívané neschopnosti (samo)správního aparátu tuto kauzu vyřešit a tomu, že tak velký objekt nemá doposud využití
- **Libeňská synagoga** – přestože objekt stojí v centrální oblasti lokality u nejvytíženějšího uzle – **křižovatky ulic Zenklova a Na Žertvách**, jeho **dominantnost není dána ani tak jeho umístěním nebo velikostí, ale historickým významem**; se synagogou jsou také spojovány **negativní emoce** kvůli vnímané **nedostatečné využívanosti a neutěšenému okolí**, které je označováno jako **neuctivé**
- **Bývalý Libeňský plynojem** – důležitý objekt lokality zvláště pro **orientaci z vyvýšených míst či jiných částí Prahy**, je dominantu na obzoru (viz mentální mapa starší obyvatelky, navrhovatelky změn)

(starší obyvatelka, navrhovatelka řešení)

- **Budova Komerční banky** – výrazný objekt kvůli své výšce i architektuře 90. let, která ale nebývá opěvována; budova s sebou také nese příběh zbouraných domů, které stály na jejím místě; je také spojována s tím, že přestože je strategicky velmi dobře umístěna, tak je dle komunikačních partnerů víceméně nevyužívaná; s vnímáním samotné budovy se pojí i její okolí, které je označováno jako symbol nevládnosti a nebezpečnosti místních veřejných prostranství: „Tady před tou Komerční bankou, to je pro mě takovej středobod, ale... Jak to nazvat... Je to takový vřed tý Palmovky.“ (mladý pracující muž, razantní kritik).
- **Libeňský zámek** – orientační bod, který je účastníky výzkumu spolu s jeho okolím velmi oceňovaný, zejména jako architektonická památka
- **Palác Svět** – přestože se jedná o objekt, který je součástí bloku domů, tak svou velikostí a hlavně historií (Bohumil Hrabal, bývalý kinosál – Kino Dukla) a kauzou jeho vlastnictví italskou firmou hraje velkou roli ve vnímání lokality
- **Libeňský most** – prostorově i architektonicky výrazný prvek spojující Palmovku s Holešovicemi, který k tomu skýtá výhled na Vltavu; zároveň je spojován s kauzou ohledně jeho (ne)bourání

- Restaurace a kavárna Palmovka – orientační objekt zvláště při cestě tramvají kvůli svému názvu a zachovalé původní architektuře

Trvalo dlouho, než jí znovu zkolaudovali, ale povedlo se. Ten prostor je krásně udělaný a na tu budovu je hezký výhled. (rezident ve středním věku, vizionář)

To, že se někomu podařilo zrušit tu pojišťovnu a udělat z toho kavárnu, je skvělá věc. Patří to někomu, kdo má víc rentabilních kaváren v Praze. Má našetřeno a téhle kavárně dává tři roky, i kdyby nevydělávala. Což je skvělé, a ne tak obvyklé. I v téhle pandemické době tam jsou lidi. Před ní tam to už žilo, když jsem tam chtěla jít s kamarádkami, tak si musela rezervovat stůl. Je hezké, že respektovali secesi ráz budovy. Chtělo by to tu víc takových míst setkávání. (obyvatelka ve středním věku, razantní kritička)

- **Divadlo pod Palmovkou** – dominantností tohoto prvku není ani tak jeho vizuální a prostorová podoba, ale to, že se jedná o místo **kulturního vyžití**, který ve svém názvu navíc nese název lokality, je to místo **hrdosti**, protože divadlo mělo a má velký věhlas, účastníci výzkumu upozorňovali na zde počínající hereckou kariéru Vlasty Buriana
- **Autobusové nádraží** – jedná se o dominantní prvek ve smyslu své **rozlohy** a **všudypřítomného betonu**, navíc je s jeho výstavbou **spojena také výstavba metra** a **příběh zbouraných domů**, které na tomto místě stály včetně toho, kde žil Bohumil Hrabal
- **Křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách** – dominantní oblast ve smyslu velikosti území, které zaujímá, a také charakteru místa, jímž je přítomnost množství nepříjemných lidí (lidé bez domova, pod vlivem drog a alkoholu atd.)

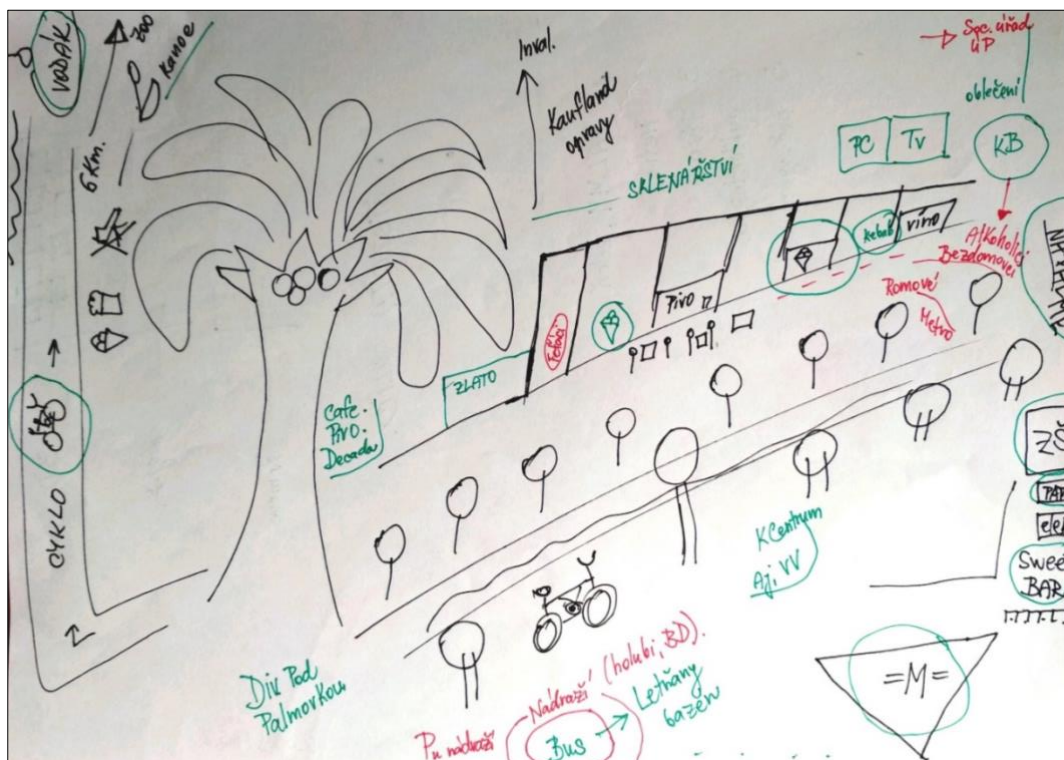
Z popisu dominant Palmovky vyplývá, že jejich vnímání je do značné míry ovlivněno „nešťastnými“ příběhy či kauzami přítomnosti i minulosti. Tato **traumata Palmovky jsou pociťována a do jisté míry tvoří i identitu lokality**. Podrobněji se o tématu dočtete v kapitole **Identita Palmovky**.

V několika rozhovorech byl účastníky výzkumu zmíněn **nasprejovaný nápis „TROIKO PALMBEACH“ na severovýchodním vstupu do metra**. I ten spadá do kategorie dominantních prvků, a to v symbolické rovině. A právě určitá **symboličnost je něco, co Palmovce chybí** a co do jisté míry představuje „alespoň“ výše zmíněný nápis nebo zakreslená palma v několika mentální mapách, viz níže.

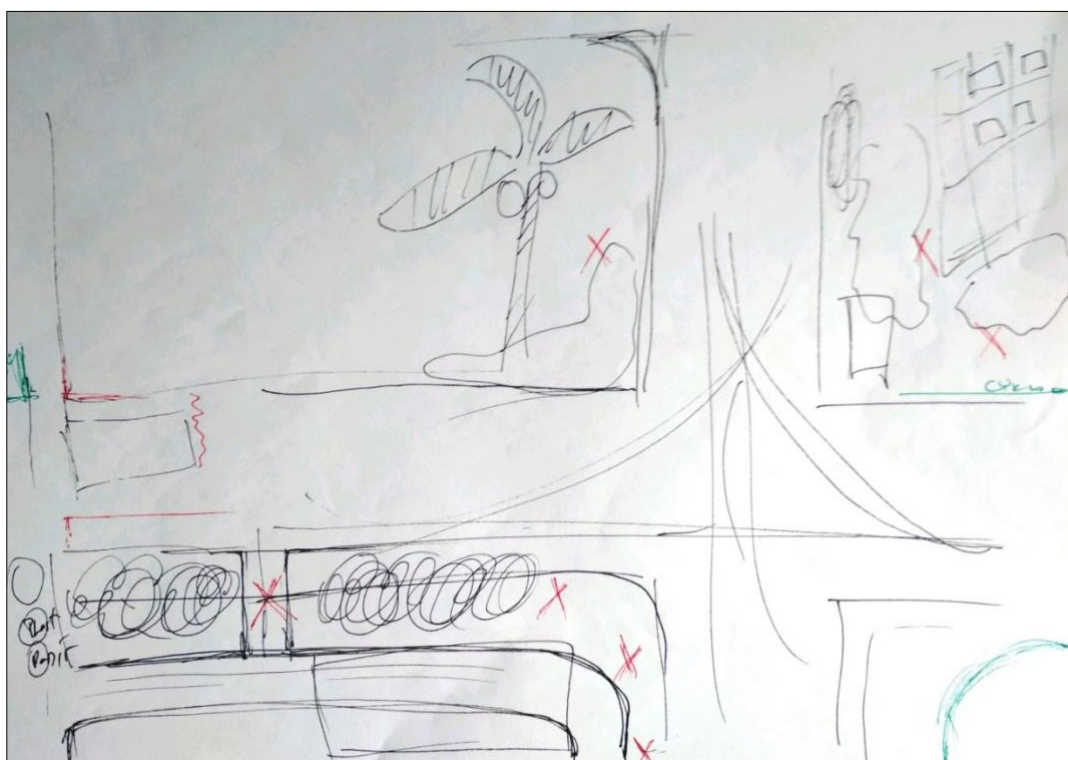
Na vlezu do metra směr Zenklova je nasprejovanej nápis TROIKO PALMBEACH, to je tak hezký, že by to měl zrekonstruovat, protože to už bledne. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Udivuje mě, proč tady není nikde nějaký právě symbol Palmovky. Líbilo se mně to jméno Palmovka, ale nikde žádné, já nevím, dům Pod Palmovkou nebo tak, jsem neviděla, a to mi vlastně chybí dodneška. (...) Ted'ko v poslední době jsem si všimla, že je nějaký sgrafito, takovej palmovej prales na rohu, když se jede ulicí po Žertvách a zahýbá se potom doprava. Tak tam se někdo o to pokusil, ale já jsem si to tenkrát představovala někde tady prostě na té křižovatce. Tak to mně vlastně tak nějak pořád ještě chybí. (...) Protože na té Praze jedna tam je to U Dvou slunců a nevím... spousta

takových symbolů, a tak jsem to očekávala i tady, ale nic tu není. (starší obyvatelka a podnikatelka, navrhovatelka řešení)

Prvním zakresleným prvkem autorky mentální mapy byla palma, která podle jejích slov odkazuje k Voršile Palmové: „Zajímala jsem se o minulost Palmovky a původ jejího jména. Našla jsem, že tu kdysi v nějaké tvrzi žila Voršila Palmová, což byla nějaká šlechtična, po které se to tu jmenuje.“ (obyvatelka na mateřské dovolené, navrhovatelka řešení).

Jako jedním z prvních zakreslovaných prvků autorky mentální mapy byla palma, což okomentovala slovy, že vlastně neví, proč se této oblasti říká Palmovka. (mladá rezidentka, flegmaticka)

4.2.6 Obecný obraz Palmovky

Na základě vnímání oblasti komunikačními partnery (zachyceného prostřednictvím mentálních map a rozhovorů) jsme vytvořili obecnou představu o Palmovce, na kterou odkazuje obrázek níže. **Hranice** jsou vyznačeny žlutě, **distrikty** zeleně, **cesty** oranžově, **uzly** modře a **dominanty** fialově.

Obecný obraz Palmovky (grafika: Ing. arch. Martina Sýkorová)

Vizualizace obecného obrazu Palmovky výše naznačuje, že ve všeobecném vnímání je Palmovka území, které je nejdále ohraničeno ze západu Vltavou, ze severu Thomayerovými sady a Rokytkou, železničními mosty a bývalým libeňským plynojemem (podrobněji viz [Hranice Palmovky](#)). Přestože vizualizace obecného obrazu konkrétní lokality má oproti obecnému obrazu celého města nebo městské části určité limity⁶, přináší několik podnětných informací.

Z obrázku je patrné, že **některé části lokality** (které nenesou žádné barevné označení) nebyly pro **účastníky výzkumu během rozhovoru důležité** – není v nich přítomen žádný prvek, který by pro ně byl z nějakého důvodu zásadní či výrazný, aby tyto oblasti kvůli němu navštěvovali. Jedná se zejména o **oblast za náměstím Bohumila Hrabala**, tedy o oblast mezi ulicemi Ronkova, Kotlaska, Pod Hájkem a Na Žertvách, která nenaskýtá žádný důvod k návštěvě. Patrný je **kontrast ve vnímání mezi kopcem Kotlaska a jeho úpatím**. Úpatí kopce v obecném obrazu Palmovky není (na obrázku výše je pouze bílá plocha). Oblast úpatí je zastavěná obytnými domy, a kromě místních obyvatel jej tak lidé poměrně málo využívají. Naopak **důležitost samotného**

⁶ Zmíněné limity souvisí se zaměřením na značně menší oblast, která také zapříčiňuje případnou nejasnou čitelnost zaznačených kategorií prvků.

kopce Kotlaska je pro obecný obraz Palmovky odražena jeho zelenou barvou ve vizualizaci. Přestože je Kotlaska také rezidentní oblastí, je významná jako bývalá **nouzová kolonie s jistou historií**, a to z ní spolu s jejím **umístěním na kopci s pozoruhodným výhledem** činí cíl procházek nejenom pro místní obyvatele. Podle obrázku, který znázorňuje obecný obraz Palmovky, do něj nespadá **Libeňský ostrov**, viz podkapitola [Palmovka a nová výstavba, Libeňský ostrov](#). Dalšími bílými místy v obecném obrazu Palmovky jsou **rozvojové plochy v oblasti za** zaniklým židovským hřbitovem, bývalou nádražní budovou a nedostavěnou budovou Nová Palmovka, které rámují ulice Voctářova, U Rustonky a Sokolovská a které aktuálně nemají žádnou uživatelskou funkci.

Je zároveň nutné podotknout, že **přestože některé prvky** (zejména distrikty), **jsou součástí obecného obrazu** Palmovky, tak pro **některé skupiny uživatelů by figurovaly jako prázdná místa**, protože se v těchto oblastech nepohybují. Jedná se především o **rezidentní distrikty**, jako je oblast **nové výstavby v docích, zástavba u Rokytky** či mezi **ulicemi Na Žertvách a Sokolovská**, které jsou navštěvovány především proto, že v nich člověk bydlí.

Dalším poznatkem z vizualizace obecného obrazu Palmovky je, že z pozice lynchovské analýzy některá místa vykazují rysy hned několika prvků. Například **křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách** v rámci výpovědí nabývá charakteristik všech pěti lynchovských prvků. Je tedy cestou, uzlem, distriktem, dominantou i hranicí. Podobně kupříkladu figuruje **autobusové nádraží**, které je popisováno jako uzel, distrikt, dominantanta a hranice, nebo **Thomayerovy sady**, které jsou hranicí, distriktem, cestou i uzlem. Tato místa tak v sobě **zahrnují množství témat, příběhů, a hlavně zkušeností** jejich uživatelů, což poukazuje na **širokou škálu vnímání a zakoušení** těchto míst různými uživateli. Tento fakt je **třeba brát v potaz při budoucích rozvahách o rozvoji nejen daných míst, ale lokality celkově**, jelikož, jak ostatně také ukazuje obrázek výše, všechny zakreslené prvky spolu souvisí navzájem. Celkový obraz Palmovky je v souladu s městem jakožto komplexním systémem, který je složený z hmotného prostředí, lidí a vzájemných interakcí a ve kterém hraje svou roli také jeho umístění v kontextu území i jeho historický a demografický vývoj.

5 MÍSTOPIS PALMOVKY

Tato kapitola se věnuje shrnutí současného stavu jednotlivých míst ve vnímání uživatelů. Snaží se také odkazovat na další relevantní pasáže, které se k jednotlivým místům vztahují, objevující se napříč textem.

5.1 Křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách

Křižovatka ulic Zenklova a Na Žertvách ve vnímání uživatelů figuruje jako **cesta**, **uzel** (pěších, tramvaj, metra), **distrikt**, **dominanta** a v některých případech i **hranice** lokality Palmovka. Křižovatka je **určujícím prvkem Palmovky**, který je s touto oblastí velmi silně spjatý a který **tvoří základ obrazu Palmovky ve vnímání jejích uživatelů** (viz kapitola Palmovka jako struktura prvků). Specificky někteří **pracující**, **mládež** dojíždějící do školy a **projíždějící** si pod Palmovkou představí **právě tuto křižovatku**, viz kapitola Palmovka jako křížení ulic Zenklova a Na Žertvách a jeho **přílehlý parter**. Obecně je však užívána a vztahují se k ní všechny skupiny uživatelů. Je ceněna jako **dopravní uzel** zajišťující dostupnost dalších částí Prahy, a právě od této skutečnosti se odvíjí i vnímaná **potenciál lokality**. Oblast křižovatky se však podle účastníků výzkumu **potýká s řadou problémů**. Především pro **mládež** a **pěší** je křižovatka **nepřehledná a zmatečná** a **pohyb po ní znesnadňuje i množství bariér**, které zakoušejí hlavně pěší (i když několika málo z nich to problém nedělá), **rodiče** a **lidé pohybující se na invalidním vozíku**. Problematicky je vnímáno také okolí křižovatky, které nabývá charakteristik **nefunkčního veřejného prostranství** – je popisováno jako **neprostopné, neutěšené, zanedbané**, uživatelé se v něm **ne cítí příjemně a někdy ani bezpečně** (viz kapitola Palmovka v pěti slovech).

Člověk tu (pozn.: na Palmovce) sedne na metro nebo tramvaj a je do 30 minut všude. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Ten přechod přes koleje od banky k synagoze je strašně dlouhý, jsou tam ty koleje, a ještě velké kostky. To je katastrofa, to vůbec prakticky nemůžete přejít. (starší obyvatel pohybující se na invalidním vozíku, navrhovatel řešení)

Ta tramvajová křižovatka je strašně nepřehledná a nebezpečná. Děti jsou ještě malé, ale až půjdou do školy, tak si rozmyslím, jestli je dáme do školy na Palmovce, protože by přes tu křižovatku musely přecházet. (mladá obyvatelka, razantní kritička)

Všude u těch zastávek tramvaj je strašně moc zídek a obrubníků. (mladá rezidentka, razantní kritička)

Plácek u Komerčky a náměstí Bohumila Hrabala jsou podle mě bariérové oblasti. Mělo by se to upravit, aby to bylo bezbariérové. Přejde mi, že ty jednotlivé plochy jsou nepropojené a nesjednocené. Mělo by se to tam upravit, aby tam nebyly velké schody, když jede vozíčkář nebo maminka s kočárkem. Třeba vím, že když jedu osmičkou, tak vystoupím, a je tam ten trávník se zabahněnou cestičkou a velký schod. (mladý obyvatel, vizionář)

Když potřebuju přestoupit na žluté metro, tak radši jedu až na Invalidovnu. Palmovce se vyhýbám, nemusím se vyhýbat nepříjemným lidem, částečně je

lituju, částečně se jich štítím, a pohledu na radnici... Je to takový symbol neschopnosti vedení a zmaru, že se něco takového mohlo stát. (starší projíždějící žena, nostalgik)

Líbila by se mi lepší průchodnost té křižovatky tak, jak to třeba je na náměstí Republiky, kde je to sdílený prostor v jedné úrovni. (mladý obyvatel, patriot)

5.2 Libeňská synagoga

Synagoga je vnímaná jako důležitá **historická dominanta**, která **odkazuje na židovskou minulost oblasti**, avšak její **současný stav jako památného místa** je považován za **neuctivý a vzbuzuje negativní emoce**.

Mrzí mě, jak byla asanovaná dolní Libeň a jak synagoga opuštěně plave v prostoru. (pracující mladý muž, patriot)

Část uživatelů popisovala, že v návaznosti na její současný stav k **synagoze nemá osobní vztah**.

Byl to vždycky barák (pozn.: synagoga), který musím obejít, protože je absolutně opomenutá, není ničím zvýrazněná, vyznačená, nemá žádný důstojný předprostor, nic se v ní neděje, a i když je otevřená, tak působí, jako by nebyla. (projíždějící mladý muž, navrhovatel řešení)

Já jsem ji (pozn.: synagogu) vždycky vnímala, jakože tam prostě tak stojí, stejně jako tam stojí ty buňky na to převlíkaní těch revizorů nebo co to je. Vždycky jsem kolem procházela a neměla důvod se zastavit. Nemám k ní vztah. K těm buňkám mám trochu negativní vztah, protože jsou ošklivé. Synagoga je prostě normální, je to prostě synagoga. (...) Nevnímám to jako speciální místo, protože se tam nic neděje. Nikdy jsem v ní nebyla. (mladá rezidentka, vizionářka)

Přestože se v synagoze konají kulturní akce, jak ukazují výpovědi výše, všichni uživatelé o nich neví. Synagoga tak plně neplní svůj potenciál komunitního uzle – této problematice se věnuje kapitola **Uzly**. Ve výpovědích se komunikační partneři často vyjadřovali také k **blízkému okolí synagogy, které opět vnímají jako neuctivé a plné bariér**. Jedná se o místo, které by dle velkého množství uživatelů **mohlo být funkčním veřejným prostorem**, který v současnosti oblasti chybí.

Prostor kolem synagogy je nechutný. (rezidentka ve středním věku, navrhovatelka řešení)

U synagogy chybí možnost posadit se. Je tam stánek ovoce zelenina, byly momenty, kdy jsme si tam s kolegyní koupili třešně a chtěli jsme prostě jenom pokecat, zobnout ty třešně. Seděli jsme tam na zídce, ne v úplně v příjemném prostředí. Ale pak už to člověk nevnímá, protože do metra si sednout nepujde, popojíždět se nám nechtělo. (...) Chtělo by tam dostat místo pro relax. (pracující mladý muž, razantní kritik)

5.3 Budova Komerční banky a její okolí

Budova Komerční banky bývá někdy vnímána jako **dominanta** Palmovky.

Ještě je tady na té křižovatce ta Komerční banka, to je taky taková dominanta. (starší obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Když jsem na té křižovatce, tak docela rád koukám na tu Komerční banku. A to je možná zase kvůli tomu, a to už je asi dva roky, tady byla zase nějaká participace a bylo možný vyjet výtahem a jít se podívat na tu střechu Komerčky. A tam je strašně krásnej výhled. A to mi to vlastně vždycky připomíná. Teď se mi na ten barák líp kouká, já jsem ho dřív strašně neměl rád. (...) Tak najednou člověk o tom baráku něco ví a začne k němu přistupovat jako k normálnímu baráku, a ne jako k předmětu nenávisti. (mladý obyvatel, patriot)

Prostor před budovou Komerční banky bývá popisován jako jeden z hlavních příkladů **nefunkčního veřejného prostranství** na Palmovce, který je považován za **špinavý, nebezpečný** a ve vnímání uživatelů je často spojen s **užíváním drog**.

Tady před tou Komerční bankou, to je pro mě takovej středobod, ale... Jak to nazvat... Je to takový vřed té Palmovky. (mladý pracující muž, razantní kritik)

Také se tu (před.: před Komerční bankou) shromažďují podobné existence jako na autobusáku, vždy tu sedávají. (rezidentní žákyně, flegmaticka)

Když se do romské komunity dostali v Libni drogy, tak to byla katastrofa. I když bílí dealeri tu byly vlastně vždy a u nich stály fronty Romů. No, je tam (pozn.: před Komerční bankou) prostě pár laviček, kde přes den sedí hlučná mládež. Jakože fajn, že mladí si mají kam sednout, ale v noci je to pak prostor, přes který se normální člověk bojí projít, protože se tam shromažďují lidi, co by se měli shromažďovat jinde. Je to jediné pseudonáměstí tu, mělo by to nějak vypadat. (rezidentka ve středním věku, razantní kritička)

Je tam (pozn.: před Komerční bankou) beton a neútulno. Celkově mi tady chybí zeleň, otevřená místa, a místo, kde se dá sednout. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Já to tam (pozn.: před Komerční bankou) mám ráda, protože je to volný prostor, kde se dá třeba jezdit na skateu. Ráno, když tam chodím, tak tam ani nejsou bezdomovci, jen děti s maminkami. Je to pak klidný, příjemný a velký volný prostor. I když vím, že ostatní ho nemají rádi, protože se tam na lavičkách shlukují bezdomovci a další nepříjemné existence. (rezidentní dívka, navrhovatelka řešení)

Štve mě ta betonová stěna vedle Komerční banky. Za prvý by tam vůbec neměla být, protože co to sakra je, jsme ve městě, tady nemůže být prostě dálniční nájezd (smích), a za druhý to funguje jako reklamní plocha. (mladý obyvatel, patriot)

5.4 Autobusové nádraží

Autobusové nádraží je dopravním **uzlem**, **distriktem**, **dominantou** a také **hranicí** lokality Palmovka. Je **terčem značné kritiky napříč všemi uživateli**, a to ze tří hlavních důvodů. Jednak je

účastníky výzkumu pocítován **nepoměr mezi vytižeností přepravní kapacity** (malá) a **velikostí, kterou tento prostor zaujímá** (velká). Druhým důvodem je jeho podoba – **neudržovaná plocha betonu**, o kterou **není dostatečně pečováno** a na které se jeho uživatelé **ne cítí bezpečně**. Třetím bodem kritiky je **příběh zbouraných domů**, které na stály na jeho místě včetně toho, kde žil **Bohumil Hrabal**. Zároveň je autobusové nádraží **symbolem stagnace**, protože se jedná o místo, které **ztratilo svůj význam, avšak stále se to nijak nezohledňuje**, nic se nemění (srov. kapitola **Reflexe proměn Palmovky**). Konkrétními vizemi pro současné autobusové nádraží se zabývá podkapitola ve **Vizích pro Palmovku**.

Je to hrozně velká vybetonovaná plocha, je to tam špinavý neuklizený, jsou tam různý individua, radši se mu vyhýbám. (mladá návštěvnice, vizionářka)

Je to strašný, je to prostě špinavý, vošklivý, prostě je to hnusnej starej autobusák prostě z předminulý doby, kterej je zbytečně obrovskej. Není to potřeba. (mladý návštěvník, vizionář)

Je zanedbanej, neopravenej, nejlepší by bylo to celý vybagrovat, člověk leze do metra pod autobusákem, je to divný, ani nevím, jestli se ten autobusák využívá. (mladý obyvatel, patriot)

Působí to tam zanedbaně a zároveň tím, že je to tam takový zanedbaný, tak to může i z psychologickýho hlediska působit na člověka – i když je to otevřený prostor – ztísněně a nemusí se tam cítit úplně jako v bezpečí. (mladý návštěvník, vizionář)

Vždycky to byl temný kus železobetonu uprostřed krajiny a je to tak furt. (mladá pracující žena, razantní kritička)

Tam se to nesnaží nikdo udržovat prostě posledních 15, 20 let podle mě. Jako funkčnost to asi plní, ale myslím si, že by mohlo líp. Na lavičku bych si tam nesesed a vždycky, když jdu na autobus a mám odsud odjet, tak chodím tak, abych tam nemusel stát dýl než 5 minut. (mladý návštěvník, vizionář)

Úplně původně sem jezdily lokální a mimopražský linky, ty třístovky. Pak byly mimopražský linky přesunutý na Čerňák, co se prodloužilo metro, a to vedlo k celkovému úpadku tohoto místa. A trvá to doteď. (projíždějící muž ve středním věku, flegmatik)

Do hodnocení prostoru autobusového nádraží byly řazeny i okolní plochy – **zatravněný val** směrem k **ulici Na Žertvách** a **parkoviště**, které zaujímá část již nevyužívané plochy autobusového nádraží (k hodnocení jeho funkčnosti se vyjadřují **řidiči**). Přestože **zatravněný val je jediná zelená plocha v okolí**, funguje pouze jako průchozí místo mezi tramvajovými zastávkami a autobusovým nádražím, případně jako místo vykonání potřeby průchozích nebo psů. To uživatele tohoto prostoru trápí, protože vnímají jeho **potenciál k tomu, aby se z něj stalo kvalitní veřejné prostranství s dostatkem zeleně**, kterých je obecně v lokalitě Palmovka nedostatek, viz kapitola **Palmovka jako špinavé území**). Nutno podotknout, že přestože celá tato oblast nese název náměstí Bohumila Hrabala, téměř nikdo tento oficiální název neužíval (kromě několika komunikačních partnerů, kteří aktivně sledovali rozvojové plány v oblasti).

*Jinak to je hrozně velké prostor na to, jak málo je využívanej, není vizuálně hezký a taky se mi nelíbí to parkoviště za ním, je to jak skladiště vraků.
(mladý obyvatel, navrhovatel řešení)*

Žádná jiná zeleň tady nikde není, já vám to řeknu na rovinu. Tady nic jinýho není. Tady není nic, nic a nebude tam stejně, no tak co. (starší rezident, navrhovatel řešení)

To, co vede k autobusáku, je takový prostor nikoho, kde lidi chodí venčit psi na ty trávy co tam jsou a jinak tam nikdo nemá důvod jít, krom lidí, co jdou na autobus. Je to takové mrtvé území. (mladý návštěvník, razantní kritik)

5.5 Nedostavěná budova Nová Palmovka a její okolí

Nedostavěná budova Nová Palmovky v některých mentálních mapách vystupovala jako **hranice** a **dominanta** Palmovky, kromě samotné polohy tak **odkazovala na problémy spojené s Palmovkou a její špatný obraz**.

*Nedostavěná radnice pro mě symbolizuje to, jak to na Palmovce funguje.
(obyvatel ve středním věku, patriot)*

Každopádně ten vršek tý Palmovky (pozn.: Nová Palmovka) se moc nevydařil. (pracující žena ve středním věku, nostalgik)

Je ošklivá, ale hlavně nevyužitá (pozn.: Nová Palmovka), je smutné, že to lidi začnou ignorovat, protože s tím nic nezmůžou, je to ostuda radnice, že to takhle skončilo, špatná vizitka pro nové návštěvníky. (mladá pracující žena, patriotka)

Nedostavěná radnice jako jedna z částí Palmovky, která z ní dělá smutné, depresivní místo. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Okolí nedostavěné Nové Palmovky vytváří **distrikt**, který zahrnuje **celou jednu ze čtyř částí vzniklých křižovatkou ulice Zenklovy a Na Žertvách**. Pro tento distrikt je **typická nedostavěnost a nevládnost veřejného prostoru se špatně prostupnou zelení, které vytváří prostředí, které většina uživatelů vnímá jako nebezpečné**. Nachází se zde **židovský hřbitov** a **budova bývalého nádraží**. Obě tato místa jsou spjata s **pamětí Palmovky**, avšak jejich současný stav primárně koresponduje s neutěšeností a nedořešeností tohoto distriktu.

Ta je pro nás největším zklamáním, protože my, když jsme podepisovali smlouvu na tenhle barák, tak to ještě vypadalo, že se z ní stane něco smysluplného, ne zřícenina, která žere peníze a nepřináší nic. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

*Budova radnice vyrostla, ale nebyla dokonána, zaplatilo se to a platí se dál.
(pracující žena ve středním věku, nostalgik)*

Od začátku bylo jasné, že Nová Palmovka byla tunel. Prostě lumpárna. Obec říká že nemá peníze na byty ale pak... Ještě radnice by byla v pohodě, ale

hypercentrum a obchodní centrum, mně se vařila krev v žilách, když jsem tohleto četl a viděl. (návštěvník ve středním věku, patriot)

Z té zastávky lze vlastně sejít dolů, projít kolem toho industriálního komína nových budov na tu Voctářovu ke Kauflandu. A tam není ani cestička. Mohlo by to být osvětlené, aby se lidi nebáli tam projít, že tam bude na zemi stříkačka nebo něco jiného. Z té druhé strany je ta přístupnost fajn. Ale důležitá je ta strana ze zastávky, což je důležitý přístupový bod. (...) Dávalo by mi smysl, kdyby na ten chodník a ty budovy navazoval přímo budova, která by to zastřešila. Jsou trochu neprorostlý s tím městem. (...) Ale mohla by tam být cestička. Stačí tam respektovat ten pohyb těch lidí a přizpůsobit to tomu. (mladý rezident, vizionář)

Nedostavěná budova Nová Palmovka byla kritizována všemi účastníky napříč kategoriemi. Jejich vyprávění se liší pouze v míře rezignace, vášnivosti rozhořčení či udržení vidiny potenciálu a .

Pokud by se ta budova nové radnice dostavěla, má to potenciál. Mohla by tam být ta radnice nebo by tam mohly vzniknout podniky, nějaký kavárny, obchody. Aby z toho byl takový mix privátního a veřejného. Mám za to, že každý nový dům, i ošklivý, pozvedává své okolí, protože vlastník se pak stará i o jeho okolí. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Nevím, zda to (pozn.: Nová Palmovka) na Palmovku patří či nepatří. Možná by tam mohla patřit, kdyby měla po dostavění zajímavé funkce, které by přitáhli lidi. Teď je to takové, že když tam půjdete, tak potkáte někoho, kdo bude brát drogy. (mladý rezident, vizionář)

5.6 Bývalý Libeňský plynojem a přilehlý park

Bývalý plynojem nese řadu významů. V první řadě pro řadu uživatelů vytváří **hranici** oblasti a zároveň je **významnou dominantu**, která je vidět ze širokého okolí a nabízí příjemný výhled.

Třeba to místo já mám rád, ale to neznamená, že tam člověk chodí. Ta koule je vidět z mnoha míst, řekl bych, že je to takový symbol. (pracující obyvatel ve středním věku, razantní kritik)

Je to vizuálně zajímavé a hezké místo. Je ztvárněné i v uměleckých dílech, odkazuje to také na historii Palmovky. Bohužel se tam moc často nedostanu a neprocházím tudy. (mladá obyvatelka, patriotka)

To je místo s výhledem, kde se může člověk nadechnout. (obyvatelka ve středním věku, patriot)

Dále **přilehlý park** vytváří rekreační **distrikt**, který je oblíbený mezi některými uživateli – řada **sportovců** jej oceňuje pro místní **workoutové prvky**. Současná podoba kopce a parku je však **vnímána napříč uživateli rozporuplně**. Park bývá **kritizován pro jeho oplocení** a dále jako „jako nedoladěný“. Navíc řada uživatelů kritizovala **zásah workoutových prvků do cesty**.

Nikdo tam nechodí, přes cestu tam jsou nějaké nesmysly (pozn.: workoutové prvky), které nejsou k ničemu. (starší obyvatelka, nostalgik)

Vlastně na té levé straně, tak tam jsou jakoby asi nějaký plynojem a vlastně je to celý takový oplocený, zadrátovaný. A to je taky takový, že vlastně by to měl být pěkný park a jdeš vlastně skrz ten park a tam je vlastně nic, jen taková podivná cesta. (...) Je vidět, že jsou tady snahy, ale furt tady jsou takový věci, co nechápeš. (nová mladá rezidentka, flegmaticka)

Někdo dobře vymyslel, ale už to nedoladil, párkrát jsme tam šli, je tam toho málo, není tam co dělat, jen pár hrazdiček. (mladá návštěvnice, flegmaticka)

Park pod plynojemem už nezapadá do té čtvrti, šel jsem tam snad jednou. Je to nad dopravou a je tam hluk. Není si kam sednout. Jít pěšky skrz park na Krejčířův a dál do města není pohodlné. Chybí mi pořádné cesty pro chodce. (mladý obyvatel, vizionář)

Dále je plynojem a jeho okolí vnímán jako místo (často osobní) **paměti**. Ve svých vzpomínkách se k němu vztahovala **většina nostalgiků**.

Jako dítě jsem si myslel, že Palmovka je jméno té koule (pozn.: plynojemu). (pracující obyvatel ve středním věku, nostalgik)

Když jsem tady bydlela a měla jsem malé děti, tak nahoru (pozn. k plynojemu) jsme chodily, to hřiště bylo i pro veřejnost. V zimě tam pan správce postavil mantinely a postříkal ho vodou, bylo tam kluziště. Bylo to fajn, uzavřený plotem, takže jsem věděla, že si sednu na lavičku budu si číst a děti se tam budou placatit a občas zkontroluju, jestli tam furt jsou, jestli někam neutekly. (pracující obyvatelka ve středním věku, nostalgik)

5.7 Sokolovská ulice

Sokolovská ulice se v mentálních mapách objevuje jako **cesta**, **uzel** a **hranice** Palmovky. Bývá spíše kritizována jako **velmi rušné a hlučné místo s příliš velkým automobilovým provozem, kde je nepořádek, málo zeleně** (špatné ovzduší a málo stínu). Dále jsou zde podle **pěších špatně rozmístěné přechody a často nefunkční semaforey**. Sokolovskou ulici z důvodů uvedených výše kritizují také **cyklisté** a **řidiči**. Spíše výjimečně upozorňovali někteří obyvatelé na **místní budovy jako na krásné a odkazovali na historický význam místa**.

Tam je strašně hustá doprava a není tam moc, kde přecházet. (starší rezidentka, nostalgik)

Vadí mi přechod přes Sokolovskou, tam často nefunguje semafor. (mladá obyvatelka, razantní kritička)

Sokolovská je šílená kvůli dopravě, přejít Sokolovskou je problém, ale je tam místo pro zaparkování Rekola. (mladý rezident, vizionář)

Sokolovská je důležitá, mohla by to být to hezká a fajn ulice. (mladý pracující muž, patriot)

Vadí mi tady vizuální smog, ten je třeba úplně neuvěřitelný na Sokolovský. (mladý návštěvník, navrhovatel řešení)

Sokolovská určitě patří do Palmovky. Je to stará historická tepna propojující Prahu a Mladou Boleslav, má historický odkaz. Některé domy jsou tam pěkné. Je to ale takové špinavé místo, člověk tam nejde rád. (mladá obyvatelka, patriotka).

5.8 Ulice Na Žertvách

Potenciál příjemné cesty a uzle s řadou služeb – takový je popis ulice Na Žertvách dle výpovědí uživatelů, která pro některé vytváří i hranici Palmovky. Lidé si zde opakovaně cenili širšího (a předlážděného chodníku) chodníku, který postrádají v jiných částech Palmovky (např. v ulici Zenklova). Pro lidi pohybující se na invalidním vozíku zde může být problém s přechodem v návaznosti na výši obrubníků.

Sokolovská je úplně marná, tam nic není, já tam třeba chodím, ale důležitá místa pro mne jsou ty podniky na těch Žertvách. (projíždějící muž ve středním věku, patriot).

Ty obchody v ulici Na Žertvách jsou dobrý. Tam je to díky té nové zastávce skoro jako jakési „náměstí“. Tam se cejtím dobře. (rezidentní žákyně, flegmatička)

Ta (pozn.: Na Žertvách) je pro mě důležitá, protože jsem na ni strávil hodně času. (projíždějící mladý muž, navrhovatel řešení)

Toto místo někteří identifikovali jako problematické ve vztahu k lidem bez domova a pod vlivem (drog a alkoholu), kteří se zde dle uživatelů často vyskytují (srov. [Palmovka jako špinavé území](#)).

Prostor před Libeňskými lahůdkami je po změně vizuálně hezčí, ale je to místo plné zvláštních lidí a bezdomovců. (mladý obyvatel, vizionář)

Několikrát jsem byl svědkem aféry, kdy byla zavolána policejní hlídka, aby se tam (pozn.: Na Žertvách) postarala o partu opilců. (...) Nevím, kde se to bere, jako by to bylo zakódované v tom místě, že se to tam odehrává, takže se tomu vyhýbáte obloukem. (mladý pracující a projíždějící muž, razantní kritik)

Ve vztahu k ulici Na Žertvách uživatelé velmi často zmiňovali a hodnotili nový mobiliář (více [Reflexe proměn Palmovky](#)).

Jsou tady nějaké nápady, např. projekt PalmovkaTEĎ, to je nějaká skupina aktivistů, která se to snaží za rozumný peníz trochu vylepšit, tak tam vyrostli takové knihovničky. (mladý pracující muž, vizionář)

Ten mobiliář měl být kladný, ale teda ta následná péče je bídná, takže to nemá ten kladný efekt. Je to snaha, která neuspěla. (projíždějící muž ve středním věku, flegmatik)

Nový mobiliář je sice jenom výkřik do tmy, ukázka toho, jak by to mohlo být, ale i to je ukázka toho, že se něco děje. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

5.9 Cafe DECADA

Cafe DECADA patří k jednomu z podniků, který uživatele Palmovky vnímají jako **komunitní prostor** a **uzel**.

Na pivo a kafe chodím do Decady. Tam to mám moc ráda, a navíc je tam fajn a férový majitel. (mladá obyvatelka, flegmaticka)

Seznámilo se tam desítky, stovky lidí, kteří kavárnu navštěvují pravidelně, mezi nimi vznikají nové vazby a propojení a díky tomu vzniklo spousty, už i manželských párů. (rezidentní podnikatel ve středním věku, navrhovatel řešení)

Já jsem zařídila, aby schůze domu byly v salonku v Cafe DECADA. (...) Díky tomu se všichni v domě znají a mají dobré vztahy. (starší obyvatelka, nostalgik)

5.10 Libeřské lahůdky

Dalším podnikem, který v **ulici Na Žertvách** uživatelé **rádi navštěvují**, jsou Libeřské lahůdky. Řada pracujících zmiňovala, že se tu stavují po práci nebo si zde kupují svůj oběd.

Pak jsou tam Libeřské lahůdky, tam já často vyřeším oběd. (pracující žena ve středním věku, flegmaticka)

Světlým bodem na Palmovce jsou určitě Libeřské lahůdky, úroveň služeb i příjemností lidí. (...) Lahůdky určitě patří do těch zelených (pozn.: oblíbených) ostrůvků na křižovatce. (pracující žena ve středním věku, navrhovatelka řešení)

5.11 Restaurace U Jagušky

Posledním podnikem, který se dle uživatelů **podílí na příjemnosti ulice Na Žertvách**, je restaurace U Jagušky, která sídlí naproti Cafe DECADA. Společně tak tvoří především s letními zahrádkami **živou atmosféru** okolí.

U Jagušky je hospoda s vyhlášenou plzní, kam chodí všichni, co mají 50 Kč na jedno pivo. Chodím tam 20 let se svým partnerem. (rezidentka ve středním věku, razantní kritička)

Jo a na pivo chodím k bábušce Jagušce. (pracující mladý obyvatel, vizionář)

5.12 Zenklova ulice

Ulice Zenklova je významnou **cestou, uzlem, funkčním distriktem a hranicí** Palmovky (často hranicí mezi křižovatkou – Palmovkou a zbytkem oblasti – Libní/ východní starou zástavbou a **novou výstavbou** na západě). **Využívá ji řada uživatelů**, ačkoliv leckdy upozorňují na její **bariéry** (viz kapitola **Uživatelé dle rolí ovlivňujících užívání prostoru**) a **přílišnou úzkost chodníku ve srovnání s vytižeností ulice**. **Pěší** například zmiňují nedostatek přechodů a zábradlí.

Pro **rodiče** může být vzhledem k šíři chodníku špatně průjezdná s kočárkem. Neprůjezdná je také pro **lidi pohybující se na invalidním vozíku** (především elektrickém), což je zapříčiněno **obrubníky a nerovným povrchem**. Špatnou průjezdnost kritizovali také **řidiči**.

Uživatelé by si zde často představovali pěší zónu (s tramvajemi) se širšími chodníky, zelení zajišťující dostatek stínu, kde by se mohli lidé procházet, „promenádovat“ a **vytvářet veřejný prostor** (s řadou služeb). Teď však řada z nich Zenklovou ulicí pouze „přebíhá“.

Zenklovu přebíhám, jak mi to vyjde. (mladý pracující muž, patriot)

Zenklovu vnímám jako problematickou, teď je leda tak na proběhnutí, ne korzování. (starší projíždějící žena, nostalgik)

Zenklova ulice není příjemná, chybí tam stromy, chodníky, zahrádky restaurací. (mladý obyvatel, patriot)

Zenklovku mám rád. Dokážu si představit, že bych tady denně chodil. Člověk se může najíst. Mám tu pár oblíbených podniků, cením si i klasického řeznictví s jídelnou na stojáka. Není to sice tak dobré jako v Holešovicích, ale vyvíjí se to hezkým způsobem. (rezident ve středním věku, vizionář)

Hrozně se mi líbilo, když se přestavovala tramvajová zastávka na Zenklový ulici (...) a přesunula se před divadlo. Dělal se tam takový, to bylo loni, betonový zátarasy, aby tam nestály auta, ale na těch betonových zátarasech seděli lidé a najednou to mělo takový příjemně městský feeling takhle večer. Skončilo představení a vyvalily se tam tři stovky lidí a potom tam všichni tak postávali a vlastně zůstali. Potom ty lidi odešli, a na to se nabalili další lidi, co náhodou přicházeli kolem a viděli, že tady je nějaká street party. Takže to mi přišlo takový dobrý (...), najednou to takhle žilo, byli jsme tam třeba i o půlnoci, diváci už tam vůbec nebyli, ale už tam byli další lidi, kteří tam zůstali, když vyšli z tramvaje. (...) A tak jsme si tak kecali a měli jsme takový příjemný, vznikalo tam takový kamarádský prostředí tím, že to nebyli turisté, ale domácí, kteří se jen tak zastavili. (mladý pracující muž, flegmatik)

5.13 Divadlo pod Palmovkou

Divadlo v rozhovorech tvořilo **nejčastěji zmiňované místo spojené s kulturou**. Díky této pozici pro řadu uživatelů představovalo **místní dominantu** (dále bylo někdy považováno za **hranici Palmovky**). Kladně byla leckdy také hodnocena jeho nová fasáda, na kterou někteří odkazovali jako příklad, jak je **možné dělat hezké budovy, které respektují styl okolních budov, a popovodňovou pozitivní revitalizaci**. Někteří uživatelé se mluvili o divadle **přímo hrdě**.

Díky divadlu je pro mě Palmovka citová záležitost. Můj děda tady začínal a strejda tu hraje. (mladá pracující žena, razantní kritička)

Divadlo má velký věhlas. Chtěli bychom na představení, ale pro nás starý to už asi není, i když se zajímáme o moderní tvorbu, těm tématům nerozumíme. (starší projíždějící rezidenti, nostalgici)

Divadlo je prostor kultury, která je zde potřeba. Je to kreativní místo, zásadní pro budoucí fungování společnosti. My totiž často ztrácíme kreativitu, která je důležitá pro hledání různých možností, jak žít. V divadle je řada uměleckých aktivit, má dlouholetou historickou funkci a neodmyslitelně sem patří. (pracující mladá žena, patriotka)

Je to kvalitní divadlo, co se týče dramaturgie i celorepublikově, a i se ve své dramaturgii vztahují k Palmovce. Je zde dobrá směs kvality a lokality. Ve městě člověk chce pečovat o to, co má ve své blízkosti, a divadlo k tomu tak přistupuje. (mladá obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Všichni ho (pozn.: divadlo) sice znají, ale přesto ta čtvrť má pověst, že se tu nic neděje, že je to zabítý. (pracující žena ve středním věku, vizionářka)

Divadlo nebo historie spojená s Hrabalem, synagoga, cokoliv, tak to vnímám jako takové zdravé jádro Palmovky. (pracující mladá žena, razantní kritička)

Mě baví dělat divadlo, u kterého můžou mít diváci takovou zvláštní energii, když se na to představení dívají a zároveň vědí, že se to dělo kolem nich, tak právě jsem zvolil z těch 294 jmen pár, co se právě pohybovali kolem Palmovky (pozn: komunikační partner hovoří o hře 294 statečných). (pracující mladý muž, flegmatik)

5.14 Pivní bar Na Palmě

Pivní bar Na Palmě patří mezi jedny z oblíbených hospod, které mají „typickou“ atmosféru Palmovky. Tento podnik navštěvují také uživatelé, kteří preferují spíše nová místa, avšak zde jim velmi vyhovuje **bohatá nabídka druhů piva**. Je také jedním ze **sociálních uzlů** lokality.

Na Palmě mají dobrý a zajímavý pivo, poprvé mě tam vzal někdo z práce, překvapilo mě to tam, nečekal jsem, že někde ve sklepě budou mít tolik druhů dobrých piv. (mladý obyvatel, patriot)

Bar Na Palmě je rodinný podnik, a navíc tam mají piva z minipivovarů, což bych čekal spíše v Karlíně, do toho sem ale chodí stále i štamgasti. (mladý rezident, flegmatik)

5.15 Ulice Na Hrázi

V ulici Na Hrázi se dle uživatelé potkává několik témat. V první řadě se jedná o **cestu**, která bývá v létě nepřívětivá kvůli **nedostatku zeleně a stínu**. Dále je zde **rozporuplně vnímaná Hrabalova zed'**. Bývá kritizována **estetika ve vztahu k parkovišti**. V neposlední řadě uživatelé považují za **velmi nebezpečné především okolí vstupu do metra**. Ulice Na Hrázi tak bývá z těchto důvodů **vnímána výrazně negativněji** než vedlejší **Světova** či **Zenklova** ulice.

V průchodu z autobusáku do ulice Na Hrázi se lidi necítí komfortně, není to pěkně napojené. (mladý obyvatel, vizionář)

Tohle je nechutná cestička Na Hrázi s odpadky. (mladá rezidentka, vizionářka)

Tam je vlastně ošklivá zeď od metra, a oni tam dají obrázek Hrabala a nějaký dveře někam. Je to takové nedůstojné, okolí je neupravené, zeď je ošklivá. Kdyby to dali radši těm, kteří se věnují graffiti, tak ty by byli šťastní a určitě by to bylo i hezčí. Ale na takovou obouchanou betonovou zeď dají Hrabala, nějakých pár koček, celý to splývá. Vlastně tam není nic, trávník neupravený, odpadky okolo. (starší obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Hrabalova zeď je hezká, ale ta ulice je prazvláštní, hroznej vstup do metra. Svoji slečnu bych tam nepustil jít v noci samotnou, není to bezpečné ani vizuálně hezké. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Tak tady (pozn: v ulici Na Hrázi) prostě v poledne přes léto není stín, přes léto to tu ty tři měsíce praží, praží, praží. To bych se opravdu přimlouvala, myslím si, že by se tam nějaká zeleň určitě mohla dostat. (starší rezidentní podnikatelka)

Ulice Na Hrázi je důležitá, jsou to malé s domy s dvorečky, s nějakými službami – oprava bot, klíčník, zdravá výživa. Řada domů, která má ducha a dá se tam něco zažít. (mladá rezidentka, navrhovatelka řešení)

5.16 Světova ulice

Jednou z nejpozitivněji hodnocenou [cestou](#) je ulice Světova. Uživatelům se zde líbí [stará zástavba](#) a [místní podniky](#) (především místní [kavárna](#)).

Je to taková místní legenda, že tady ulice Světova se jmenuje po panu Světovi, jako místní legenda má za to, že je to barák prokletej, že pan Svět se na jeho výstavbě zruinoval a pak mu to permanentně vyplavovala Rokytka, takže to má i takovej folklórní nádech. (pracující mladý muž, patriot)

V ulice Světova je skvělá pekárna, kavárna a galerie. To jsou určitě pozitivní místa na Palmovce, protože přinášejí příjemné prostředí a dobrou kvalitu věcí, co nabízí. (mladá obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Líbí se mi, že tam jsou pěkný baráky, ulice, kde se dá chodit, žít, jsou tam lidi, není to prázdný. (mladý obyvatel, patriot)

Světova a podobně ještě ujdou, ale jak odbočíte dál, tak jak já bydlím, tak už je to hrůza, neupravené a tak. (starší rezidentka, navrhovatelka řešení)

Do práce na Světovu chodím takovou „myší dírou“, co vede jakoby od Alberta. Jsou tam plechová vrátka, který vedou do divného křoví, když to bylo otevřený, tak jsem si představoval, že bych tam vlezl a dostal se do nějaké tajemné zahrady. (mladý pracující rezident, patriot)

5.17 Kavárna Ema – Alf&Bet

Kavárna Ema/ Alf&Bet (uživatelé používají oba názvy) je kavárna, pekárna a pražírna, která se těší více méně celkové oblibě uživatelů. Přestože nebyla popisována jako komunitní místo,

řada uživatelů zmiňovala, že sem chodí pro kávu a pečivo. Důvodem, proč se v takto oblíbené kavárně nevytváří komunitní **uzel**, může být ten, že prostor pro sezení kavárny je poměrně malý a většina zákazníků se zde tedy nemusí nezdržovat delší dobu. Často byla kromě kvality produktů oceňována estetická stránka podniku, který vizuálně odkazuje na prostor bývalé továrny. Pro některé uživatele je tato kavárna předzvěstí **budoucích změn**, které budou podobně jako tento podnik do oblasti **lákat nové lidi**. Jiní uživatelé leckdy nesdílí čistě pozitivní vnímání tohoto obecného vývoje, přestože také mohou být sami zákazníky kavárny. V jejich představách by na Palmovce měla být **zachována různorodost podniků**.

Největší pomoc atmosféře Palmovky je kavárna Ema – světový koncept, estetika, co by zítra mohla být na obálce novin. (...) To stejné divadlo Pod Palmovkou, ta vizualita je opravdu slušná. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Alfabet je kavárna nového střihu, jednoduchý industriální styl. Líbí se mi jejich sortiment. (...) Tam si člověk může koupit chleba, pečivo. Což je super, už mám pocit, že bydlím ve městě, ne na vesnici. (mladý obyvatel, vizionář)

5.18 Oblast nové výstavby

Komunikační partneři (kromě přímých uživatelů) často **nerozlišovali mezi funkčním distriktem kancelářské nové zástavby a rezidentním distriktem v docích na Libeňském ostrově**. Přímo **obyvatelům doků** se věnuje stejnojmenná podkapitola. Nová výstavba byla často označována jako **největší proměna Palmovky**. Někteří uživatelé novou výstavbu vnímali ve spojení **s hrozbou gentrifikace a vymezování veřejného prostoru pouze pro uzavřenou skupinu obyvatel**. Většina uživatelů **nezařazovala oblast nové výstavby doků do Palmovky** (včetně jejích obyvatel). Podobně byla někdy z **oblasti vyčleněná oblast nové výstavby v okolí Metrostavu**. Někteří uživatelé však na tyto budovy ukazovali jako na **příjemný příklad kontrastnosti Palmovky**. Otázce, zda je nová výstavba považována za součást Palmovky se věnuje podkapitola **Palmovka a Libeň, nová výstavba a Praha 8**. Oblast nové výstavby (především kvůli hrozbě gentrifikace) patří mezi jedno z konfliktních témat Palmovky.

***Okolo** Metrostavu je to prostě nový, pěkný a staraj se tam o to, snažej se. (pracující muž ve středním věku, vizionář)*

Mně se líbilo to propojení těch officů s bydlením. (...) Zaujalo nás, že je tam ta voda, ta marina, to rameno, ten přístav, a to okolí jako takové. Pro mě kus přírody, pro Pražáky velká příroda. Líbil se mi ten koncept a bylo to trochu zelenější, než když se podívám do centra. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Ta nová výstavba, tak to je takové hezky vypadající, hezky se tam na to kouká, když jde člověk kolem. (mladá rezidentka, flegmatička)

Já nechápu, proč tam prostě musí být ty kanceláře. To prostě nedává smysl. Ta oblast je klidná, je u vody, má potenciál tý rekreace, toho všeho. Tak si nemyslím, že jako je potřeba tam stavět takový obrovský kancelářský budovy no. Od Karlína až sem, to bude jedna kancelářská čtvrť. Lidi nemají

v Praze kde bydlet, ale kanceláři je tam fakt strašně moc. (projíždějící mladý muž, vizionář)

Je pro mě děsivá představa bydlet v tech DOCKích, je to divný sídliště, nic tam není – není to město, je to divnej satelit, možná se to zabydlí, ale přijde mi, že tam bydlí lidi, co nasednou do svých SUVéček a jedou pryč, nejsou tam lidi, kteří by žili i v okolí. Nikdy jsem tam nebyl, vyhýbám se tomu a ani nevím, jak se tam dostat, vyskytují se jen na té cyklostezce, co vede kolem toho. (mladý pracující obyvatel, patriot)

Hezky ten DOCK navazuje na tu Vltavu. Tam to hezky propojili a možná to hezky propojí i na tady na tu část, která je stále neupravená (pozn.: okolí Nové Palmovky). Tam se zatím nic neděje, je tam jenom všude bordel. (starší obyvatelka, navrhovatelka řešení)

Velmi nelibě nesu uzavřenost a tu gated community, kterou to vytváří. Jednak to skutečně fyzicky oplotili, což považuju vyloženě za zločin. Druhak je to stejně koncipovaný tak, že tam ta gated community je, protože člověk ani neví, jestli je to veřejný, nebo soukromý, když tam chodí kolem tý vody. Jo, takže i když to otevrou, tak to pořád je příliš gated community. Ale ono to je ještě ke všemu zavřený plotem. To je fakt zločin. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

5.19 Libeňský most

Libeňský most tvoří důležitou **cestu, uzel a hranici** Palmovky. Pro některé je **důležitou spojnici se sousedními Holešovickými a cestou domů**. Další význam byl pro některé uživatele v jeho **estetické** (a historické) **hodnotě**. Leckdy se zmiňovali, že se jim vizuálně velmi líbí, a proto jej také považují za zásadní **místní dominantu**.

Hlavní křižovatka s částí na Libeňský most, která je pro mě takovým největším symbolem celé Palmovky. (...) Most beru jako výraznou dominantu. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Vím, že Libeňský most je nejstarší kubistický most. (mladý rezident, vizionář)

Obecně historie druhé světové války, která je tu hodně přítomná, aspoň z toho, co vím, vidím ji hlavně v Libeňském mostu. (mladá obyvatelka, vizionářka)

Po Libeňáku se vracím domů, je na něm klid, protože je bez aut, užívám si pohled z něj na vodu i na něj z okolí. (mladý rezident, patriot)

Při vyprávění o Libeňském mostu se někteří komunikační partneři zmiňovali, **zda by podle nich měl zůstat zachován či by jej zbourali**.

Velmi důležitý byl pro mě Libeňský most – snažil jsem se v té kauze angažovat, šlo mi o to, aby zůstal stát. (...) Pak to mám spojené s historickou pamětí toho místa. Vnímám například židovskou paměť ve srovnání se současností. Libeň podle mě o dost přišla a já nechci, aby

přišla i o další věci. Proto jsem tolik stál o zachování toho mostu. Kdyby tady spousta věcí zůstala, bylo by to hodně turisticky zajímavé. I oproti Karlínu. (mladý rezident, patriot)

Libeňský most se měl dávno zbořit a měla se postavit replika, není tak starý a zásadní, abychom museli trvat na původním. Navíc Karlův most a Negreliho viadukt jsou historické památky a taky nejsou původní. (pracující obyvatel ve středním věku, nostalgik)

Já si myslím, že by bylo lepší, i finančně, ho zbourat. (...) Zkrátka to není pro mne Karlův most nebo ten viadukt v Karlíně, tam je to bez řečí. Možná je to tím, že nejsem úplně místní, nevyrostl jsem tu. (mladý pracující rezident, vizionář)

5.20 Zahrádkářská kolonie na Libeňském ostrově

Přestože zahrádkářská kolonie (1. a 3. oddíl 46. ZO ČZS a 47. ZO ČZS) leží na Libeňském ostrově, který ani jeho uživatelé z řad zahrádkářů, návštěvníků hospody u Budyho a obyvatelů doků **nevnímají jako součást Palmovky** (viz kapitola [Palmovka a nová výstavba, Libeňský ostrov](#)), představuje **důležitý bod, který má vliv na pocíťovaný genius loci Palmovky**. To ostatně platí i pro podnik [U Budyho](#), který je také součástí Libeňského ostrova. Vnímaný **genius loci tkví v místních kontrastech** (zahrádkářské kolonie sousedící s novou rezidentní zástavbou DOCK, což zapříčiňuje setkávání různých skupin lidí), **autentičnosti zahrádkářů** a také **všudypřítomnou zelení**. Zahrádkářská kolonie má také **historickou hodnotu** a mezi zahrádkáři panují **obavy z jejich případného zrušení**, které některými už byly v minulosti zakoušeny.

Oblast zahrádkářská kolonie je **místem trávení volného času rodin s dětmi**, které si v nich pořídily „svůj kousek zeleně“. Rodiny, které zahrádku nevlastní, mohou využívat komunitní zahradu Libeňák, kterou otevřel 3. oddíl 46. ZO ČZS. Také zde **pořádá různé komunitní akce**, které odkazují na tradiční události a které jsou **otevřené veřejnosti**.

Zahrádkářskou kolonii u Libeňáku mám rád. Jsou tam správní lidi, opírají buřty, jsou v plavkách, mají vyvalený pupky, jdou z metra tou novou zástavbou s igelitkou plnou lahváčů, je to autentický místo. (mladý obyvatel, patriot)

Zahrádky mají kouzlo v tom, že je to původní, nijak bych to neměnila. Je to takové zapomenuté území, ale v dobrém slova smyslu. Je to prostě příroda, vypadá to trochu zpustle, ale to právě taky pomáhá tomu kouzlu. (pracující žena ve středním věku, vizionářka)

Když se podíváte historicky, tak na tuhle oblast (pozn.: kolonie č. 47) jsou vyvíjeny tlaky už posledních, já nevím, třeba už i posledních 40 let. Ještě před převratem se to tam snažili zklidňovat. Ale i ta politická nevole, i ta změna režimu, furt to jako nějak ustáváme. Já myslím, že máme tu historii a dneska, když se vlastně spousta věcí defacto předělává, ruší, mění se k obrazu doby... Já chápu, že některé věci jsou tam nelibý, ale ta nelibost těch úřadů, úředníků nebo politiků spíš může být způsobená tím, že se roky na to místo nepohlíželo tak, jak by se mělo. I co se týče nějakých nelegálních

staveb nebo podobně. Prostě oni se na tu oblast nezaměřovali. (mladý návštěvník, vizionář)

Jsem ráda, že tu ty zahrádkářské kolonie jsou. Mají svou historii a přidávají více zeleně do okolí. Taky pořádají různé akce, třeba den dětí, ples, a nejsou jen pro zahrádkáře, může tam přijít kdokoliv. Takové místa by měla být zachována. (mladá obyvatelka, razantní kritička)

Je to pro mě ráj na zemi, ne to přeháním, ale ráj v Praze to je. Zvláště s těma dětma. Když se člověk ocitne na mateřský, tak s prvním dítětem to je šok. Když jsme tam přišli, tak tam stabilně někdo byl a člověk si připadá, že to je komunita, kam začal pomalu patřit. Měla jsem si tam vždycky s někým aspoň trochu popovídat. (mladá návštěvnice, patriotka)

5.21 U Budyho

U Budyho na Libeňském ostrově považují někteří obyvatelé za **jeden z hlavních podniků s geniem loci Libně, které tvoří důležitý komunitní uzel**. Zákazníci si pochvalují **venkovní klidný prostor** vhodný také pro **rodiny** s dětmi, kde se mohou potkávat s přáteli.

U Budyho je klenot Palmovky, člověk se tam úplně přenese z Prahy na venkov, chlápci tam hrajou nohejbal, volejbal, člověk si může sednout pod strom, koukat na oblohu a číst si knížku. (mladý obyvatel, patriot)

Pěšky využívám cyklostezku, když jdu k Budymu. To je posezení s výčepem u zahrádkářské kolonie. U Budyho je houpačka pro děti. Je tam víc v klidu, potkáváme se tam s jinýma rodičema. (mladý obyvatel, patriot)

Bar U Budyho je hrozně příjemné místo. Je tam slunce, hřiště a pivo. Mohla by to být i funkční památka. (mladý pracující muž, patriot)

Na Libeňském ostrově je kiosek Budy. Je to tam, jak když člověk přijede na vesnici. Čtyři generace rodin z Libně se tam scházejí a drží se to tam pořád stejně. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Ruda, co vlastní Budyho, je novodobý Hrabal. To je postavička, která se jinde v Praze nenajde. (mladý rezident, patriot)

5.22 Long Island Libeň

V době realizace výzkumu byl již bar Long Island Libeň **zavřený**, přesto se o něm řada komunikačních partnerů zmiňovala a vyzdvihovala jej **jako místo setkávání a letní pohody**.

Rád jsem chodil do Long Island bar, než skončil, je to asi rok zpátky. To byla super oáza. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Mrzí mě, že je Long Island zavřený. To mi chybí. Byl to pěkný ostrůvek, mělo by se tam něco udělat. (mladá obyvatelka, flegmatička)

Můj oblíbený zavřený bar na Long Islandu, kde bylo úžasný místo pro setkávání. (...) Byla to nejhezčí zahrádka v Libni. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

5.23 Elsnicovo náměstí

Řada uživatelů **nevnímá, že by Elsnicovo náměstí odpovídalo náměstí s veřejným prostorem**. V současné podobě je pro řadu obyvatel **mrtvým místem** (případně pouze **hranicí** Palmovky), **parkovištěm** či **místem zvýšené automobilové dopravy**. Ve spojení s dopravou bývá často kritizováno (např. **řidiči**). Uživatelé by byli rádi, pokud by zde vzniklo chybějící veřejné prostranství. Především **pamětníci fungujícího Paláce Svět** by zde rádi **opět vytvořili živé náměstí**, které by mohlo složit jako jedno z center oblasti. Pouze část uživatel zmiňovala **možnost odkrytí koryta Rokytky**, avšak jejich postoje k tomuto řešení byla často protichůdná.

Elsnicovo náměstí není vyloženě nepřijemné, ale zase je to území nikoho, čtverec mezi silnicemi. (místní obyvatel, patriot)

Elsnicovo náměstí je zabetonovanej a nevyužitej prostor. (mladý projíždějící muž, vizionář)

Náměstí s Palácem Svět vypadá jako parkoviště, ale aspoň se přes něj dobře se prochází. (mladá obyvatelka, vizionářka)

Na Elsnicově náměstí by se třeba dalo udělat dětské hřiště, nějaký prostor k zastavení. Teď je tam jenom beton a i když jsou tam nějaký lavičky, tak kdo by si na ně s auty v zádech sedal? (starší obyvatelka a podnikatelka, navrhovatelka řešení)

Elsnicák je betonový ostrov. Hostilní místo, pocitově prostě ostrov mezi silnicemi. (mladý pracující muž, navrhovatel řešení)

Byl plán, že se to odkryje a udělá se přístup k vodě. (...) Radnice rozsekala návrh na tři různé části a nechali o tom hlasovat. Naštěstí to neprošlo. Počítalo to s tím, že už bude Svět mrtvý, udělal se zelený svah až k zámečku a odřízly Svět silnicí. Podle mě tam náměstí patří. Teď tam nefunguje. Ale když Praha 8 udělá Vánoce, tak tam prdnou strom. Uměl bych si to představit nějak trochu líp. (...) Kdyby se odklonila doprava a Palác Svět by fungoval jako místo s kavárnami, kde by se dalo sedět, tak by to fungovalo skvěle jako náměstí. Na rozdíl od Löwitova mlýna je to na dobrém místě. (návštěvník ve středním věku, patriot)

Svět zbourat, Rokytku vynést z řeky. (mladý obyvatel, vizionář)

Elsnicovo náměstí nelze považovat za náměstí, ale je prý v plánu tam odkryt Rokytku, to by tomu mohlo pomoci, zvlášť pokud se opraví Automat Svět. (mladá návštěvnice, patriotka)

5.24 Palác Svět

Paláci Svět se věnují podkapitoly v [Památných místech](#) a ve [Vizích pro Palmovku](#). Odkazuje na nějak také kapitola věnovaná [Elsnicovu náměstí](#). Někteří uživatelé jej vnímají za důležitou [dominantu](#) oblasti. Palác Svět nese plno významů – v minulosti oblíbené centrum oblasti, místo spojené s [Bohumilem Hrabalem](#), v současnosti nevyřešené a neutěšené místo symbolické jako rozprodání veřejných budov po revoluci. Většina obyvatel zdůrazňovala potřebu jeho uchování a opravu. Dle nich by se zde mohlo navázat na historii kinosálu, který jako jedna z málo služeb chybí na současné Palmovce. Někteří jsou však k jeho zachování velmi skeptičtí.

Vybydlený palác Svět, podívám se na něj a říkám si, že to není ani možný, že vůbec něco takového v takovém místě může být, že se o to nikdo nezajímá, že je to vedle krásně upraveného zámku. To je strašný kontrast. Je to ošklivý a ať jedu odkudkoli, tak to vidím. (pracující starší žena, patriotka)

Mrzí mě, že se nic neděje s tím Světem... Kdyby to obnovili bylo by to nádherný. A mohly by tam obnovit to kino, jako je třeba kino Pilotů. (mladá obyvatelka, flegmaticka)

I přesto, že mám toho Hrabala rád, tak na mě nepůsobí nijak zásadně emočně, ale vim, že pro lidi tady je hodně důležitý Palác Svět. Já ho zároveň trochu vnímám jako ztracenou kauzu. Mám pocit, že nemá moc smysl se k němu upínat. Hodně na něj vzpomínají starší lidé. (pracující mladý muž, patriot)

Takových nadějí na opravu už bylo... (rezidentka ve středním věku, navrhovatelka řešení)

5.25 Náměstí Dr. Václava Holého

Náměstí Dr. Václava Holého bylo hodnoceno pozitivněji než sousední [Elsnicovo náměstí](#), především díky proběhlé revitalizaci, zeleni a přilehlým obchodům, které tvoří poměrně příjemné a klidné veřejné prostranství.

Kolem náměstí Dr. Holého je množství drobných podnikatelů, třeba ty chlebičky, a i to náměstí prošlo rekonstrukcí. Je to místo, kde lidi mohou komunitně trávit čas a kde vzkvétá drobná podnikatelská činnost. (pracující mladý muž, vizionář)

Rád chodím směrem na náměstí Dr. Holého. Líbí se mi tamní bloky domů. (mladý obyvatel, patriot)

U toho náměstí (pozn. Dr. Václava Holého) jsou stromy, což je příjemné. Ty stromy hlavně oddělují náměstí od aut a silnice, takže je tam i klid. (rezidentní žákyně, flegmaticka)

Náměstí Dr. Holého je docela hezké, je tady zeleň, je tady klid, lidi se navzájem znají a jsou tady obchůdky, ale když si tu něco koupím, tak si to nemám, kde v klidu sníst. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Parčík Dr. Holého je hezký, ale s určitým „ale“, protože je hlučný, trochu zanedbaný, je tam hodně odpadků, ale má potenciál. (mladá žena, vizionářka)

Náměstí Dr. Holého je už takové mrtvé, tam už se toho moc neděje. Čas od času se tam někdo nastěhuje, udělá hezkou výlohu, naposledy to byl myslím Svět vysavačů (...), no, a ti teda nevydrželi ani čtvrt roku, myslím. Nebo tak půl roku maximálně. Tady se to postupně vylidňuje, ty obchůdky odcházejí a nikdo tam není. To mě mrzí, samozřejmě. (starší obyvatelka a podnikatelka, navrhovatelka řešení)

5.26 Chlebíček Store

Chlebíček Store byl popisován jako **jedno z míst s komunitním nádechem**, kde se zákazníci mohou například dozvědět o lokálních akcích.

Chodím tam skoro každý den. To mají vlastně takový holky, které tu bydlí. Je to tady takový, že člověk tady bydlí, žije tady a má tady i tu práci. Přijde mi to super. (...) Ony tam mají taky ty letáčky a propagují právě ty lokální věci. Při jde mi super, trochu tu cítím tu lokálnost. Bylo by super, kdyby se to, takovéhle susedství víc rozvíjelo. (mladá rezidentka, patriotka)

Do mých oblíbených míst určitě patří náměstí Dr. Václava Holého. Chlebíček Store, z toho mám radost tam dělají moc hezké chlebíčky. (mladý obyvatel, vizionář)

5.27 Zástavba na Kotlasce

Kopec Kotlaska v některých mentálních mapách vystupoval jako **hranice Palmovky**. Zástavba na Kotlasce bývá ceněna jako místo se **specifickou atmosférou**, které odkazuje na **dělnickou historii oblasti**, a nabízí **neobvyklý výhled** (srov. [Obecný obraz Palmovky](#)).

Jako pozitivum vidím komunitní zahradu Kotlaska. To je krásné místo, mají tam záhonek, krásný výhled na Prahu. Díky nouzové kolonii to má atmosféru. Údajně tam byl klub pro důchodce, je fajn, že se ten prostor takhle využil. V létě tam dělají oslavy narozenin. Je to skvělé místo. (mladá obyvatelka, patriotka)

Tam je to moc hezké, je to taková malá vesnička, najednou je člověk z toho velkoměsta mezi malejma domečkama a hezkejma zahrádkama, a má pocit, že vypadl z toho města. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Z Kotlasky je 360stupňový výhled na Prahu, když tam jsem, vracím se do 20., 30. let. (mladý rezident, patriot)

Je to příjemné místo na výlet s romantickou vyhlídkou. Bohužel se tam nedostanu často. (mladý pracující muž, patriot)

Našli se však komunikační partneři, kteří Kotlasku vnímali jako **nebezpečné** místo především kvůli nedostatku osvětlení.

Kotlaska, která na mě působí jako jakýsi “mafíánský prostor”. Místo samo pro sebe, které na mě působí nebezpečně. (...) Je to tam špinavé, zašlé, lidé se nestarají o své bydlení ani okolí. Už tam znovu po první zkušenosti nepůjdu. (nová mladá rezidentka, razantní kritička)

Nouzová kolonie na Kotlasce je moc krásný prostor, ale večer bych tam nešla, nesvítí tam moc světel, to bych se bála. (mladá obyvatelka, flegmaticka)

Pro řadu uživatelů je však důležité, aby byla **Kotlaska ve své podobě zachována**.

Byla bych strašně ráda, kdyby se tady taková ta vesnickost, která tam (pozn.: na Kotlasce) je, zachovala, protože si nedovedu představit, že by se to nějakým způsobem oholilo a vzniklo tam právě něco jako tady okolo toho Metrostavu. Tam je to krásný, tam to sedí bezvadně a nakonec tím, že to tam bylo vyplavený, tak se s tím ani nedalo nic dělat, ale tady na té druhé straně ne. (starší rezidentní podnikatelka, navrhovatelka řešení).

5.28 Komunitní centrum a zahrada Kotlaska

Komunitní centrum Kotlaska je někdy vnímáno jako místo **významné pro budování komunity a nabízející volnočasové aktivity** (často **pro rodiče s dětmi**).

Na Palmovce chybí aktivity pro děti, teda krom parků, ty jsou tu moc hezký, a komunitního centra Kotlaska, které pořádá i různé workshopy. (mladá obyvatelka, vizionářka)

Je to krásný kus zeleně ve městě a dá se s nimi spolupracovat na vytváření různých akcí pro lidi. (pracující žena ve středním věku, vizionářka)

Myslím si, že lidi jsou už unavený a spíš radši pomůžou s něčím tady nám (pozn.: v komunitním centru Kotlaska), protože jinde (pozn.: v okolí křižovatky) jim to přijde jako příliš velkej, neřešitelněj problém. (...) Ty lidi si ten čas udělaj a to odpoledne tady strávěj, ale tam i kdyby to bylo něco obdobného, třeba osázení nějakých záhonků, tak si myslím, že by jim to připadalo jako plivnutí do moře. (mladá pracující žena, navrhovatelka řešení)

Někteří obyvatelé z přilehlého okolí si však **stěžovali na noční hluk a omezení přístupnosti do zahrady** po vzniku komunitního centra.

Bylo zvykem si tam chodit do staré zahrady pro hrušky, švestky a jablka. Komunitní centrum přerušilo tuhle tradici, co tu byla třeba sedmdesát let. Ne že by byly ty denní akce byly nějak špatné, ale je to pojato dost široce – jako festivalově. Nevolať jsem policii, ale chodím si k nim stěžovat, když dělají v noci hluk. Nemají úctu k prostředí, protože nejsou místní. Nebydlí tu, takže jim nikdo nepůjde přímo zaťukat k bytu na dveře, že dělají hluk. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

5.29 Cyklostezky podél Rokytky a Vltavy

Mezi uživateli jsou místní cyklostezky velmi populární. **Cesty** kolem Rokytky a Vltavy **využívá řada různých uživatelů**, což **může způsobovat střet potřeb jednotlivých uživatelů** (pěších, rodičů s dětmi, cyklistů, běžců a jiných sportovců). Uživatelé tak především **kvůli bezpečí navrhovali oddělení pruhů po jednotlivé uživatele a zpevnění trasy pro cyklisty a jiné sportovce, případně také rozšíření cyklostezek**. Přestože velké množství uživatelů nehovořilo o současné **přetíženosti** cyklostezek, **řada z nich se jí obává do budoucna** (např. ji srovnávali se současným stavem cyklostezky v Tróji, kterou považují za příliš frekventovanou).

Mám rád cyklostezku podél Rokytky. Jezdil jsem po ní z Malešic do Prahy 1 do práce. Cestu jsem vnímal tak, že jsem projel kolem Rokytky a říkal jsem, tak dneska smrdí nebo nesmrdí?. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Mám to ráda u Rokytky, je to tam hezký. Je tam přístup k vodě, parčík a nový podchod. Na to, že je to podchod, tak je to příjemný prostor. Jsem si připadala jako v Holandsku, když jsem tam šla nebo v nějaké západní zemi. Je to prostorný. Je tam hezký vztah k té vodě, jak tam není zábradlí. (mladá návštěvnice, vizionářka)

Okolo Rokytky je nepořádek a nepořádek a plavou v ní odpadky, což je škoda. (rezidentní žákyně, flegmaticka)

Oblíbenou mám Rokytku a zeleň u ní. Je to tam příjemné, dá se tam sedět, projít do nové zástavby, jet na kole po cyklostezce dál. (starší rezidentka, navrhovatelka řešení)

Chodím běhat na cyklostezku podél Rokytky, která vede do Vysočan a do Hloubětína. Je to tam moc fajn. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Super je procházka podél Rokytky až do Vysočan a po cyklostezce až do Tróji. Je tam spousta parků, zeleně. Člověk si nepřipadá, jako by byl ve městě. (mladý obyvatel, vizionář)

Cyklostezka je přeplněná, práší se na ní. Chtělo by to ještě jednu – a kdyby byla asfaltová – tak tam bude ještě více inlajnistů. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

Stezka podél Vltavy do Troji. To je skvěle místo, dobře propojené do Holešovic a Tróji. Akorát tam chybí osvětlení, po setmění se tam neodvážím běhat. (mladá rezidentka, vizionářka)

Rád chodím u Vltavy, ale zatím je to tam obtížně prostupné. Směrem na Karlín je to hezké. (...) Trochu se bojím, co se s tím stane, až Rohanský ostrov zastaví, že to bude strašně přeplněný. (mladý rezident, patriot)

5.30 Thomayerovy sady

Oblíbenou denní lokalitou k aktivnímu i pasivnímu trávení volného času dětí i dospělých jsou Thomayerovy sady, které nabývají charakteristik **hranice** Palmovky, **distriktu**, **cesty** i **uzle**.

Thomayerovy sady jsou nejen pro místní **důležitým místem pro rekreaci v zeleni** a jsou **častým místem a cílem procházek i každodenních tras** pohybu. Specificky pro **rodiče** jsou důležité s ohledem na aktivně strávený čas jejich ratolestí a vyzdvihují **dětské hřiště U Českých loděnic**. V Thomayerových sadech **tráví svůj čas pěší, běžci, cyklisté i pejskaři**. Všechny zmíněné skupiny uživatelů se shodnou na jednom problému – **není dořešené, ve kterém pruhu mají jezdit cyklisté a kde mají chodit chodci**, aby nenastaly konflikty a nebezpečné situace (podobný problém bývá popisován u **cyklostezek** obecně). Dále mezi účastníky výzkumu zaznívalo, **že ve večerních hodinách nejsou Thomayerovy sady dobře osvětlené**, a tedy touto dobou nevhodné k návštěvě. Hlavně ze strany **běžců a jiných venkovních sportovců** dále zaznívalo, že jim raději vyhýbají, protože se v nich pohybuje **příliš mnoho lidí**.

Do Thomayerových sadů si chodím číst, je tam klid, dá se tam jen tak ležet v trávě. Taky se jima dá dojít podél řeky až k Tróji, je to pěkná procházka a dobře se tam jezdí na kole. (mladá obyvatelka, flegmaticka)

Do sadů chodím pracovat, když je horko. (mladý pracující muž, patriot)

S dcerou chodím na dětský hřiště u Vltavy (pozn.: U Českých loděnic), je tam voda, takže se tam dají vydržet ty vedra. (mladý rezident a pracující, patriot)

Přes ten park (pozn.: Thomayerovy sady) na Palmovce se člověk může projít hezky dál do různých směrů. Fajn by bylo, aby cesty v parcích byly oddělené pro cyklisty, je to hodně vytížené běžci, cyklisty, takže je to pro chodce trochu špatně vyřešené. Občas mám strach, že mi cyklista srazí dítě, a zároveň i pocit, že se tam jako chodec motám těm cyklistům. (mladá rezidentka, vizionářka)

Večer jsou trochu pofiderní Thomayerovy sady, není tam dobré osvětlení. Možná je to teda jen můj dojem, že se mi nechce jít polozalesněnou oblastí. Asi bych tam nešel ve tři ráno. Měl bych obavy, že mě někdo bude otravovat. Ale ne strach, ten jsem měl na Palmovce jen jednou, když nějaký týpek všechny okolo ohrožoval taserem. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

S dětma ze Sokola chodíme cvičit na loučku u studánky Liběnka. Dřív jsme tam i házeli oštěpem, ale od té doby, co sady byly revitalizovány a chodí tam víc lidí, házíme už radši jinde, abysme neohrožovali průchozí. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

5.31 Löwitův mlýn

Löwitův mlýn byl někdy označován jako místo s **téměř největším potenciálem komunitního a kulturního rozvoje** Palmovky. Byla zdůrazňována k těmto **účelům ideální poloha** při trase ústí do klidové oblasti bez velkého množství rezidentů, které by mohla rušit večerní hudební produkce nebo programy. Z hlediska prvků lynchovské analýzy figuroval především jako **dominant** a je popisován jako **místo paměti nebo také „místo s duší“**. Oceňována byla také povedená rekonstrukce a několikrát mlýn figuroval jako **oblíbené místo**. Převládá představa, že by měl zejména zůstat v rukou městské části, která by měla podpořit jeho zachování jako **významné místní budovy nezpochybnitelné hodnoty**. Měl by **sloužit veřejnosti**. Někteří komunikační partneři do něj přímo umísťovali **potenciální komunitní centrum**.

Tady v okolí Löwitova mlýna je velký potenciál komunitního rozvoje Palmovky, je to i majetek městské části. Mohly by tam být obchůdky, svatby, komunitní centra, příjemné místo. Taky na to navazují Thomayerovy sady, které jsou jednou z oáz Palmovky, je tam zeleň, stín. (mladý pracující muž, patriot)

Löwitův mlýn a pivovary jsou neoživené budovy a bohužel se jich město zbavuje, chtělo by je naopak zkrášlit a využít. (pracující mladý návštěvník, navrhovatel řešení)

Löwitův mlýn je hezký, ale bylo by to hezčí, kdyby na to ta radnice trochu dbala. (starší rezidentka, nostalgik)

Löwitův mlýn není dodělaný, ale město by ho mělo podpořit. (starší rezidentka, navrhovatelka řešení)

Je škoda, že hezky zrekonstruovaný prostor u Löwitova mlýna nemá teď dlouhodobé využití. Mně se tam líbily farmářské trhy. (mladý obyvatel, flegmatik)

5.32 Libeňský zámek

Libeňský zámek má pro uživatele několik hodnot. Vnímají jeho **historickou a kulturní hodnotu**. Často je pro ně důležitou **dominantou oblasti** (či její **hranicí**). Navíc spolu se **svým okolím vytváří distrikt**, který bývá velmi kladně hodnocen napříč uživateli. Do tohoto distriktu patří další stará zástavba (vnímaná často jako **památná místa**) – **Libeňská sokolovna**, kostel sv. Vojtěcha, gymnázium, případně také **Löwitův mlýn** a **Thomayerovy sady**.

Má krásnou zahradu s magnóliemi. K zámečku já chodím na procházky. Většinu tam ani nebývá moc lidí. (mladá obyvatelka, flegmaticka)

I za zámečkem je zelený kopec. Když nechcete jet autem do přírody za město, tak jdete do parku za zámečkem. (starší rezidentka, navrhovatelka řešení)

Několik účastníků výzkumu nadšeně popisovalo místní **vánoční výzdobu**.

Jak mají ty keře před zámečkem střižený dokulata, tak to o Vánocích vypadá jako obrovský vánoční koule. (dívka návštěvnice, flegmaticka)

Hrozně se mi líbí Libeňský zámek, ty budovy tam a je to hrozně krásně osvětlený, dělá to ve mně dobrý pocit, i když jsem nebyl nikdy vevnitř. Je to taková vizuální dominanta té čtvrti. (mladý obyvatel, vizionář)

Mně přijde zámeček kouzelný hlavně v zimě, kdy ho ověsí světélky a září do noci. Působí to v kontrastu se zbytkem Palmovky pohádkově krásně. (rezidentní žákyně, navrhovatelka řešení)

Řada uživatelů se k zámku vztahuje také jako k místě, které je spojeno s **aktivitami městské části**. Některé komunikační partnerů zmiňovalo **vzpomínky na vlastní svatbu** či svatbu členů rodiny či známých v těchto prostorách.

*Musím se přiznat, že bych čekala, že tam bude více nějakých aktivit, jako od města. (...) Já jsem tam vlastně nikdy nebyla bezdětná – možná tam jsou teda hlavně aktivity mířené na rodiče s dětmi. (...) Právě by mi přišlo skvělý, jít tam třeba do kavárny a zároveň by se tam u toho něco dělo. Přijde mi, že je to taková důležitá instituce tady, kterou vnímám jako reprezentativní.
(mladá rezidentka, vizionářka)*

Moji prarodiče se vzali na zámečku, kde pak dokonce oslavovali svoji zlatou svatbu. (obyvatelka ve středním věku, navrhovatelka řešení)

5.33 Libeňská sokolovna

Kromě sokolovny jako **historické budovy** na ni bylo odkazováno jako na **jedno z center volnočasových aktivit a komunitního života**.

Sokolovna je celej můj svět. Já to tam má rád, chodím tam od malička, znám spoustu lidí, je nás asi 950 v libeňské jednotě. Je u nás dost lidí, co bydlí na Palmovce, pak z Kobylis, Hloubětína, z Holešovic, dojíždí i z Braníku, Podolí. Chodí k nám i cvičit kluci z Libčic, Brna... Je to můj středobod. Větší část jsou předškoláci a rodiče s dětma, kteří nemají ještě možnosti, kde cvičit. Nabízíme cvičební program, kterej nemá konkurenci tím, že ho máme pro všechny a zvláště pro ty malý děti. (mladý rezident, navrhovatel řešení)

*Chybí mi větší zabezpečení volného času. (...) Pro děti jsou tu základní dětská hřiště, eventuálně sokolovna u Libeňského zámku, ale nevím o žádném zařízení typu komunitního centra zaměřeného na volnočasové aktivity.
(mladý rezident, flegmatik)*

Okolí Libeňského zámku a sokolovny má velký potenciál. (...) Je tam historická, dochovaná architektura. Je to místo, kde je člověk rád a v sokolovně se dělá spousta volnočasových aktivit. (mladý obyvatel, vizionář)

6 VIZE PRO PALMOVKU

V rozhovorech jsme se ptali také na budoucnost Palmovky – představy a vize vývoje. Komunikační partneři je ve svých vyprávěních přirozeně vážali na v rozhovorech identifikované problémy Palmovky, ale i na její identitu a silné stránky. Vize tedy často směřují k řešení stávajících problémů nebo k ochraně a rozvinutí pozitivních a hodnotných stránek lokality. Kapitola v tomto smyslu navazuje na kapitolu [Identita Palmovky](#) a má podobné důrazy.

Vyprávění obvykle obsahovala pasáže, které se zaměřovaly na vyřešení dlouhodobě neutěšeného stavu veřejných budov a prostranství (podkapitola [Vyřešit současné problémy](#)), na vize koncepční správy oblasti (podkapitola [Koncepční a koordinovaný rozvoj oblasti](#)) i na celkovou přívětivost prostředí, nutnost péče o oblast a vytvoření funkčních veřejných prostranství (podkapitola [Kultivace, čistota, zeleň a místa k zastavení](#)). Další vize hledaly rovnováhu mezi potřebou rozvoje a obavou před gentrifikací (podkapitola [Oživení versus gentrifikace](#)) a pracovaly s hodnotami a specifickým charakterem území (podkapitola [Citlivá rekonstrukce zachovávající hodnoty](#)).

6.1 Vyřešit současné problémy

Velmi častou představou ohledně budoucího vývoje bylo vyřešit deficity popsané v kapitole [Palmovka jako špinavé území](#), dávané do souvislosti se zanedbáním péče o území a s jeho špinavým, rozestavěným či neupraveným stavem. Náprava těchto problémů byla jednoznačně prioritizována.

Určitě dodělat, co je rozdělané, opravit chodníky a nedostavěné stavby. Měly by se také upravit zanedbané plochy (pozn.: okolí Nové Palmovky). (starší obyvatelka, navrhovatelka řešení)

To, co zůstává stejný, jsou ty dvě nehezký věci, jako je ten autobusák a ta budova vlastně pro ten úřad, který vlastně... prostě když něco de dopředu, tak vy tam vlastně vidíte dvě nějaký věci, který tam na vás jako najednou vyskakují. Dvě ošklivý věci, který vlastně to třeba trošku brzděj. Nestojej tomu v cestě, to ne, jenom to prostě brzděj. Kdyby se tyhle dvě věci nějak dotáhly do konce, nejdřív jako po vizuální stránce, tak tady bude hezký prostředí, a druhá věc je ta, že teda ty lidi budou mít zase nějaký další možnosti kam jít, co dělat. (pracující mladá žena, patriotka)

Mezi prvními „problémy k vyřešení“ figurovaly zejména tři nejzmiňovanější zanedbané stavby Palmovky a jejich okolí, které mají zároveň značnou symbolickou hodnotou: [autobusové nádraží](#), [nedostavěná Nová Palmovka](#) a [Palác Svět](#). Často byla ale také zmiňována potřeba rekonstrukce [synagogy a jejího okolí](#), [Libeňského mostu](#) nebo prostoru [bývalého židovského hřbitova](#).

6.1.1 Autobusové nádraží

[Autobusové nádraží](#) často vystupuje jako první bod, který je zmíněn v odpovědi na otázku, co by se mělo změnit. Všeobecně je popisováno jako již [nesloužící svému účelu](#), [neatraktivní](#) a [značně nepřívětivé](#), a tak jen málokdo z komunikačních partnerů uvažoval o opravě nebo

záchrane jeho stávající podoby. Naopak většina zmiňovala potřebu jeho **urychleného odstranění a nahrazení vhodnějším využitím prostoru**. Takové by podle velké části z nich mělo pracovat **spíše s otevřením než zastavěním prostoru, využívat ho pro volnočasové aktivity a osázet zelení**.

Kolem toho autobusového nádraží, tam v těch místech by se to dalo opravdu udělat tak, aby tam bylo více té zeleně. Tam jsou plochy, které jsou nevyužité. Tak kdyby se to tam trošku jednak zazelenalo a jednak zbarevnělo. Prostě něco, co by tam i přitáhlo lidi. Třeba nějaké hřiště pro děti. Aby to bylo hezčí. (pracující starší žena, patriotka)

Velká hrůza je pro mě to území autobusového nádraží. To by byl skvělý městský prostor pro volnočasové aktivity – skatepark, kavárny, co největší využití zeleně, aby se z té oblasti stala pulzující tepna. Líbilo by se mi, kdyby to úplně nezastavěli. Ta hustota zástavby je už tak velká. Je to sice lukrativní pozemek, ale víc by se mi líbilo velké prostranství. Hrabalova Libeň by měla být zachována ve formě odkazu, ne jako skanzen. Hrabala mi víc připomínají ty domečky a historie ulice Na Hrázi. Ten prostor je v úpadku, asphalt, parkoviště, rozpadající se nádraží. (mladá obyvatelka, patriotka)

Autobusové nádraží mělo svůj účel v minulosti a dnes už neslouží, mohl by tam vzniknout nový městský blok a obnovit tak uliční úroveň. (mladá rezidentka, vizionářka)

Někteří se zmiňovali o plánech městské části na jeho zbourání a přebudování, ale **jen menší část z nich byla obeznámena s plánovaným projektem *Palmovka One***. Někteří se obávali, že budova *Palmovka One* **nebude respektovat estetiku a výšku okolní zástavby**, vytvoří **prostor pro omezenou skupinu uživatelů** namísto veřejně sdíleného prostranství se zelení. **Řada uživatelů**, přestože často nevěděla přímo o plánech na výstavbu obchodního centra, přímo zmiňovala, že **obchodní centrum na Palmovce nechce**. Důvodem bylo především **ohrožení současných služeb a podniků**, kterých si uživatelé často velmi cení (– leckdy i proto, že nejsou součástí obchodního centra).

Jako nejsem primárně proti stavění všeho nového, ale ať je to promyšlený, ať to dává smysl v rámci toho, jak ten prostor je celkově položený... To, co má být místo autobusáku, má být nějaký mnohapatrový dům, má být vyšší než okolní zástavba, je to obrovský blok baráků. A já se bojím toho, že tam zase vznikne takové to město ve městě, nějaké další nákupní centrum, kde jsou jenom ty obchody, který jsou úplně jinak cenově položené než ty okolo. Aby ty věci, když vznikají nově, tak aby trochu zapadali do prostředí, kde vznikají. (mladá rezidentka, patriotka)

*Nebojím se to říct, obávám se, že to (pozn.: obchodní centrum *Palmovka One*) bude dojebaný. (mladý rezident, vizionář)*

*Pro mě osobně znamená *Palmovka* to, že si tam můžu pořídit všechno, co potřebuju na relativně malém prostoru, zaplatpánbů ne ve velkém obchodním centru, které přímo nesnáším, a v těch malých obchůdcích – to je pro mě důležité. (starší pracující žena)*

Líbí se mi počet malých obchůdků, který bych ještě zvětšila. Líbí se mi to více než velké obchodní centrum. (pracující mladá žena, patriotka)

Objevovaly se ale i hlasy, které **projekt v různých mírách přijímali**. Nejnadšeněji popisovala vizi vzniku nějakého obchodního domu na Palmovce **mládež** jako novou příležitost, jak zde **trávit pohodlně čas**.

Líbí se mi koncept polyfunkční budovy na autobusáku, přestože je architektonicky trošku zastaralý ten původní plán. Fajn je výška, že nepřesahuje do všech stran a ta občanská vybavenost. Dává mi to smysl takhle u metra. (mladý obyvatel, navrhovatel řešení)

Chystá se obnova, zbourání autobusáku to taky hodně pomůže, snad za rok a půl by mělo začít stavět, vnímám to, že je to lepší než to, co je tam teď. Nejsem architekt, ale tohle se mi docela líbí jsou tam nějaké obchody dole a jednali jsme i o dopravím řešení okolo toho s nimi, oni celou tu oblast chtějí nějak zklidnit. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Mohl by tam být nějaký fastfood, kam bychom mohli po škole zajít nebo na oběd o volné hodině, když je hnusný jídlo v jídelně. (rezidenční žák, navrhovatel řešení)

Někdy se také objevoval návrh na **nahrazení stávající struktury zastávek parkovacím domem**, reagující na v **předchozích kapitolách** zmíněné výpovědi o nedostatku parkovacích míst pro **rezidenty** a **pracující**.

Nevím teda, jestli by to bylo hezký (pozn.: parkoviště), ale pořád by to bylo asi hezčí než to, co je tam teď. (pracující muž ve středním věku, flegmatik)

6.1.2 Nová Palmovka a okolí

Neméně často se v rozhovorech objevovaly vize ohledně **nedostavěné budovy Nová Palmovka**. Většina vizí ohledně samotné budovy uvažuje ve **smyslu jejího dostavení a využití ať už městskou částí nebo někým, komu ji přeprodá**. Proti tomu je popisována **obava z demolice, která by byla interpretována jako zmaření již vložené energie a prostředků**. Ti skeptičtější vyjadřovali názor, že na záchranu projektu **už je pozdě**.

Objekt té ne-radnice by se měl určitě využít! Je v tom promarněný potenciál. (pracující žena ve středním věku, razantní kritička)

Já pořád věřím, že to někdo převezme. A že tím začne Palmovka normálně dýchat, že to nebude strašák obložený plotem. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Doufám, že to, co se tam postavilo za administračku, potenciální radnici, někoho nenapadne zase celý zbourat. To by mi přišlo jako hrozné plýtvání, když už tam prostě ten beton je vylitý. Ta budova se dá určitě nějak využít. (mladá rezidentka, vizionářka)

Otázkou je, co bude s radnicí, Pleskot je v tom nevinně, ale teď už je to na odstřel. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Další vize pak směřují k širšímu okolí budovy a opět často reagují na výše zmiňovanou všeobecnou nespokojenost se současným stavem (srov. [Palmovka jako špinavé území](#)). Tyto vize dominantně obsahují **parkovou úpravu obsahující tolik žádanou zeleň a potřebu veřejného prostoru** (srov. [Palmovka jako špinavé území](#), [Uzly Palmovky](#) a [Kultivace, čistota, zeleň a místa k zastavení](#)). Ve vizích spojených s tímto prostorem jsou opět patrné opoziční postoje k vývoji Palmovky po vzoru [Karlína](#) (a jiných čtvrtí).

Mělo by to být místem, kde se lidé i zastaví a mohou v něm trávit volný čas například v kavárně nebo na kulturních akcích. V prostoru před nedostavěnou radnicí je zeleň, mohlo by tam být takové místo. (mladá obyvatelka, patriotka)

Historicky má (pozn.: budova bývalého nádraží) určitě hodnotu. Za mě subjektivně je ta stavba hezká, dovedl bych si představit si, že tam bude komunitní centrum, muzeum, galerie, blbá kavárna – něco, kde se ti lidi budou moc scházet a bude to třeba trochu suplovat roli toho centra, i díky té poloze. (mladý návštěvník, razantní kritik)

V okolí bývalého nádraží a radnice by mohl být prostor na dočasné akce, určitě to chce ale rychlou změnu. At už to budou dočasné kulturní akce něco jako je přístav v Karlíně nebo kontejnerová kavárna. To by bylo super a dá se to udělat rychle. (mladá obyvatelka, vizionářka)

Určitě se mi nelíbí, že by tady bylo nějaký druhý Manifesto, nějaká cashless zóna. Kór v tý Libni by to bylo jako pěst na voko. Nejsem primárně proti stavění všeho nového, ale ať je to promyšlený. (mladá rezidentka, patriotka)

Někdy se objevovaly i vize doplnění plochy vhodně zvolenou kombinací rezidentních a kancelářských budov.

V té oblasti by mohl vzniknout park nebo hřiště. A ve chvíli, kdy tam měl vzniknout i nějaký obytný komplex, tak by to k tomu mělo vést. Malá obytná čtvrť s kancelářemi, hřiště, park a památník u hřbitova. (pracující obyvatel ve středním věku, razantní kritik)

6.1.3 Palác Svět

Budova bývalého Paláce Svět, (jak vidno z kapitol [Památná místa](#) a [Palác Svět](#)) výrazný symbol celé rozšířené lokality Palmovky, je v rozhovorech dominantně zdůrazňována jako **hodnota, která by se měla zachovat, opravit a nejlépe znovu otevřít**.

Palác Svět by se rozhodně neměl bourat, ale rekonstruovat. (mladý rezident, patriot)

Musí zde zůstat význam těch funkcí, co zde je. To znamená soustava veřejných nebo kulturních funkcí. Palác Svět třeba. To je jako jedna věc, co zde musí zůstat. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Já bych Palác Svět zrekonstruovala, dala bych ho majiteli k úhradě a pokud by nezaplatil, vyvlastnila bych mu ho. Komunitní funkce je důležitější než nadvláda majetku. (starší pracující žena, patriotka)

6.2 Koncepční a koordinovaný rozvoj oblasti

Velmi často sdílenou vizí napříč uživateli byla vize **koncepčního a koordinovaného rozvoje**, dávaná do kontrastu s vývojem posledních let (shrnutým také v kapitole [Reflexe změn](#)). Na něm uživatelé důrazně kritizují především nekonceptnost, nepromyšlenost a neucelenost (srov. [Palmovka jako špinavé území](#)). Základem vizí, které by takovými problémy netrpěly, byla **makroperspektiva pohledu na Palmovku z hlediska její struktury a plánování změn v kontextu popisovaných návazností a charakteru oblasti**.

Je to prokletá oblast, i v celkovém využití toho prostoru. Že všechny ty stavby, co tam za poslední desetiletí vznikly nevytvořili žádný hezký celek. At už ten uzel metra, ten ještě jakžtakž jo. Ten autobusák, co k němu patří je přílišný naddimenzovaný, nevyužitý. Totéž tady stavba Nový Palmovky, která zamrzla. A ten blok, co se staví dole směrem do doků mi zase přijde, že tam někdo náhodně z nebe naházal baráky, aniž by to mělo nějakou koncepci a vytvoří se tam taková jakoby pačtvrť. (mladý návštěvník, razantní kritik)

Ten nový, moderní developement, kancelářské budovy a doky, se absolutně nehodí do Palmovky, nerespektují estetiku sousedství, nehodí se tam architektonicky. Je bizarní, jak se jednotlivá prostředí střídají. Autobusové nádraží i tramvajové zastávky jsou předimenzované, zabírají příliš prostoru, měly by být prioritou a plánovány alespoň na dvacet nebo i čtyřicet let dopředu, což je ale asi v českém kontextu nemožné, protože politici myslí maximálně ve čtyřletém horizontu. (...) Staré budovy by měly zůstat tak, jak jsou, a nový developement by měl respektovat a následovat jejich estetiku. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Ona je to kombinace těch věcí. Uspořádanosti, mobiliáře, který má nějaké jednotný duch, není zanedbaný, není špinavý, není nenatřený, není, jak říkám, každý kus jiný. Že ta dlažba je nějakým způsobem příjemná, že tam není každá jiná. Zkrátka kombinace všech těchto věcí. Zeleň je věc, která tomu pomůže, třeba v květináči, ale je to kombinace všech těch věcí. (rezident ve středním věku, navrhovatel řešení)

Aby ty věci, když vznikají nově, tak aby trochu zapadaly do prostředí, kde vznikají. Z tohoto mám obavy. A kdyby ty proměny probíhaly s respektem k tomu, jak to tam teď vypadá, snažily se to pozvednout, ale ne nějak násilně, tak to bude fajn. Ale mám tedy velké, velké obavy a jsem skeptická k tomu, co tam bude vznikat. (mladá rezidentka, patriotka)

Já si myslím, že ta Libeň má velkej potenciál, ale vážně ta (pozn.: nedostavěná) radnice trochu symbolizuje, jak to na té Praze 8 je, no. Proč tady dělat velké developerské projekty a smlouvy, když nejsme schopní si zajistit to základní? (mladý rezident, patriot)

Město musí plánovat dopředu, domlouvat se a dávat podmínky soukromým investorům. Například v Antverpách vystoupíte na nádraží a hned víte kolik je hodin, vyjdete a je všechno správně. Tramvajové pásy přechází do zeleně, je to v jedné úrovni. Cyklista, chodec i řidič ví, kam mají jít. Tady vystoupíte a jste na konci světa, speciálně, když tu jste poprvé. I mně, kdo si libuje v bizarnostech, tu není dobře. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Jako **důsledek dosavadní nekoncepční správy a rozvoje** byla **zmiňována i neprostupnost lokality**, a to v rámci jejích hranic i skrze ně – směrem do okolních čtvrtí a oblastí. Navazující vize pracovaly s trasami pohybu po nejvýznačnějších oblastech lokality a do nejčastěji navštěvovaných oblastí mimo ni.

Odstranit dopravu, udělat Palmovku rezidentní, propojit náměstí Dr. Holého s druhým náměstím a mlýnem až k parku Thomayerovy sady, autobusák zpřístupnit veřejnosti. Svět zbourat, Rokytku vynést z řeky. Zprůchodnit křižovatku. Napojit Palmovku na Karlín, ale i Vysočany. Teď je přístup po Sokolovské urbanisticky rozbitý. (mladý obyvatel, vizionář)

Přál bych si různá místa více zprůchodnit, jako například brownfield pod novou radnicí a autobusák. To je opravdu taková bradavice ve městě, která se těžko obchází. (mladý rezident, patriot)

Moje vize Palmovky je taková, že bude víc propojená. Že to nebudou jednotlivé oddělené body. Ale že bude hezké se mezi nimi i pohybovat. (...) Líbila by se mi lepší průchodnost křižovatky Palmovka jako třeba na náměstí Republiky, kde je to sdílený prostor v jedné úrovni. Pěšky by se pak návštěvníci příjemně mohli dostat k dalším zajímavým místům Zenklovou ulicí, která by měla mít podobu bulváru se stromy. Došlo by se na Elsnicovo náměstí s opraveným palácem Svět a pokračovat podél odkrytého koryta Rokytky. (mladý obyvatel, patriot)

Některé vize Palmovky ve vztahu k makroperspektivě vyúsťují v představě Palmovky jako **centra Prahy 8**. Uživatelé, kteří tuto představu sdílí, **vychází z její geografické polohy a z vnímaného potenciálu Palmovku navazujícího na její dopravní frekventovanost**. Vize Palmovky jako centra Prahy 8 do jisté míry navazuje na její srovnání s **Andělem**.

Na rozdíl od východní Libně, která je nudně rezidentní, má Palmovka potenciál stát se přirozeným centrem. Momentálně Praha 8 žádný centrum nemá. (rezident ve středním věku, vizionář)

Palmovka je otevřenější (pozn.: než Karlín), zaslouží si stát se opravdovým centrem. (...) Tady by to opravdu chtělo, aby lidi přestali sem přijíždět a vjíždět, ale aby tady začali chtít být. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Ovšem vize Palmovky jako centra **není zdaleka sdílená všemi uživateli**. Někteří ji přímo spojují s **gentrifikací, kterou vnímají jako hrozbu**.

6.3 Kultivace, čistota, zeleň a místa k zastavení

Následující skupina vizí navazuje na podrobně dokumentovanou **reflexi nedostatečné péče o oblast a její veřejná prostranství** (srov. kapitoly [Palmovka jako špinavé území, o které není dostatečně pečováno a kde chybí kvalitní veřejná prostranství](#) a [Palmovka a Praha 8](#)). Toto hodnocení, zdaleka nejsdílenější **napříč všemi oslovovanými skupinami komunikačních partnerů** (přímo zmíněné je např. v kapitolách [Navrhovatel řešení](#), [Nostalgik](#) či [Razantní kritik](#)), podněcuje **vize dostatečné péče a všeobecně dobré správy území**.

Zeleň, čistota a možnost si někde v klidu sednout. A třeba ani ne na lavičku, ale na trávu (...) a aby tady nebyly rozestavěny budovy. (mladá návštěvnice, patriotka)

Když se zkulturní to prostředí tak se tam nebudou scházet narkomani a bezdomovci. (mladý rezident, vizionář)

Výše popsané vize obnovy významných (a významně problematických) staveb jsou součástí širší skupiny uživatelských vizí, které se týkaly **kultivace a lepší správy prostředí Palmovky jako celku**. Naši komunikační partneři v této souvislosti vyjadřovali například požadavek po **častějším a důkladnějším úklidu lokality a po vybavení prostoru více odpadkovými koši**, ale řešit by se podle nich měl i **vizuální smog**.

Palmovka by se měla uklidit a vyčistit, na křižovatku dát více košů a také koše na tříděný odpad. (projíždějící žákyně, flegmatička)

Opravit díry v betonu, víc udržovat a uklízet, normálně se tu válí odpadky, je tu hrozně moc střepeů. (navštěvující dívka, navrhovatelka řešení)

Udělat značení, uklidit, dát popelnice jinam a postarat se o odstranění načerno nalepené reklamy – i to pomůže příjemnějšímu vzhledu. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Častým tématem vizí z oblasti kultivace je **představa rozšíření výsadby a péče o zeleň**. Od nově vysazených a správně udržovaných stromů, keřů a zelených pruhů si uživatelé slibují **výraznou změnu v přívětivosti a atraktivnosti prostředí co se týče teploty, stínu i estetiky**.

Prostě to tu udržovat, přidat zeleň, dbát na čistotu a prostě nevymýšlet takový megalomanský nápady. (starší obyvatelka, nostalgik)

Zenklova by měla být příjemnější pro lidi, teď to tam není hezké, nejsou tam stromy, nikdo se o to nestará. Přidal bych stromy nebo třeba i vodní prvky. (...) Chtěla bych otevřít Palmovku lidem, aby tady bylo možné jít na kafe s kamarádkou nebo s vnuky na zahrádky. Zkrátka aby lidi neutíkali z ulice dovnitř, vysadit i nějakou zeleň. (starší projíždějící žena, nostalgik)

Myslím si, že by tu bylo třeba vysadit nějakou vyšší zeleň na ty keřičky, co už tam jsou. V rámci té plochy, když si člověk vezme, že je to celý zabetonovaný, zaasfaltovaný... v létě to tam není dobrý. (mladý projíždějící muž, vizionář)

Udělat něco, aby se z Palmovky nestal tepelný ostrov, aby tam zůstalo co nejméně stínu ze vzrostlé zeleně, přirozená klimatizace vegetací. (mladá rezidentka, razantní kritička)

Komunikační partneři v rozhovorech popisovali „zazelenění“ a vyčištění prostředí jako základ tvorby příjemných míst k zastavení. Tedy vytvoření veřejného prostoru, jehož absenci identifikovali uživatelé napříč kategoriemi (srov. Kapitoly [Palmovka jako špinavé území, o které není dostatečně pečováno a kde chybí kvalitní veřejná prostranství](#), [Synagoga, Hrabalova zeď a Palác Svět](#) a [Uzly](#)). Ta by pak pomáhala v lokalitě prodloužit pobyt návštěvníků a projíždějících uživatelů, kteří by měli motivaci v ní delší dobu setrvat, a celkově vytvořit příležitost komunitního prostoru pro všechny uživatele.

Mně tady chybí nějaká zeleň, park, kde se ty lidi můžou potkávat jakoby nezávisle, což samozřejmě tady v okolí to někde tak jako různě máte, ale tady na tu Palmovku vlastně ty lidi jdou primárně asi za tím, že jdou do toho divadla nebo že si jdou tady někam sednou do té kavárny, ale že by šli jen tak se sem projít, tak to asi úplně ne. (mladá pracující žena, patriotka)

Palmovka by měla být místem, kde se lidé i zastaví a mohou v něm trávit volný čas v kavárně nebo na kulturních akcích. V prostoru před nedostavěnou radnicí je zeleň, mohlo by tam být takové místo. (mladá obyvatelka, patriotka)

Chtěla bych víc míst k posezení na veřejných prostranstvích, třeba jako to "náměstíčko" před budovou KB. Aktuálně si nemám kde venku posedět mimo vnitrobloku mého domu. (...) Je tu hodně míst, který mají potenciál pro vytvoření společného prostoru k zastavení. Někam kam si můžete jít sednout se sousedkou. Což teď není, ty lavičky jsou staré, a hlavně tam není stín. Ale až tu budou lidi, tak se to změní. Kde jsou lidi, tak tam je komunitní život. (mladá rezidentka, vizionářka)

6.4 Oživení versus gentrifikace

Hrozba gentrifikace Palmovky byla vnímaná **napříč uživateli**. Je však třeba poznamenat, že pár účastníků výzkumu po gentrifikaci přímo volalo. Gentrifikace jako hrozba především znamená strach **ze ztráty identity oblasti, místního genia loci**. Kdy **symboly lokality** (např. [dělnická minulost](#), odkazy na [židovskou čtvrť](#) či [Bohumila Hrabala](#)) již neponesou identitu, která bude žita **místními obyvateli**, nýbrž pouze prázdnými **lákadly pro turisty** a jiné (spíše movitější) návštěvníky. Hrozba gentrifikace je dále **zásadně spojená s proměnou obyvatelstva**. V tomto scénáři hrozí, že **starousedlíci** (včetně rodáků a obyvatel s rodinnými vazbami na místo) **si již nebudou moci finančně dovolit život v lokalitě** a budou nuceni se přestěhovat. Budou pak nahrazeni **movitějšími rezidenty, případně cizinci**. V určitém ohledu by se tak Palmovka mohla stát „lepší lokalitou pro život“, avšak **dostupnou pouze pro určité uživatele**.

Snahám vyhnout se gentrifikaci pomocí **citlivé a opatrné revitalizace zachovávající a respektující současné hodnoty oblasti** se věnuje [následující podkapitola](#).

Rozdílné postoje ke gentrifikaci a intenzitě vnímání její hrozby se odráží na **různorodém vnímání nové výstavby a srovnávání oblasti s Karlínem** (a jinými čtvrtěmi). Této problematice se podrobně věnujeme v kapitolách [Palmovka jako autentická oblast s atmosférou maloměsta](#),

Identitní hranice a Oblast nové výstavby. V nich mimo jiné popisujeme napětí mezi vizí oživení a rozvoje Palmovky a obavou ze ztráty její autenticity a dostupnosti pro současné rezidenty. Část z nich má z vývoje „ve smyslu Karlína“ **podstatné obavy**. Často považují takový vývoj za nevyhnutelný a vyjadřují **skepsi k tomu, že se rozvoj podaří držet v mantinelech, které neohrozí současný stav a komunitu.**

Když od někoho slyším tu hlášku Vysočanům, Libni, zdaleka se vyhni, tak se jen potutelně usmívám a nijak to nekomentuju. Myslím si o tom svý a taky Palmovku nechci moc vychvalovat, aby se tu z toho nestala nová Letná. Ono to je asi nevyhnutelný, ale nechci to sám urychlovat. (mladý obyvatel, patriot)

Bojím se, že Palmovka bude převálcovaná gentrifikací jako Karlín. Stačí osídlit střed, přidat rezidenty a obávám se, že ceny poletí nahoru a že už to nebude tak příjemně divoký prostor, jako je dnes. Zatím je zde krásná směs lidí bohatých i chudých, ale bojím se, že vysoké nájmy lidi vytlačí do Středních Čech. (pracující rezident ve středním věku, vizionář)

Aby tu mohli žít normální lidi, tak to tu asi musí být i trochu hnusný. Nevím, jak to funguje, ale v Karlíně teď normální lidi podle mě nežijou. (mladý rezident, patriot)

Některé vize se ale takového **vývoje nebály nebo popisovaly určitou střední cestu**, která by se poučila ze silných stránek vývoje zmíněných čtvrtí a vyhnula se zmiňovaným negativním následkům.

Chtěl bych, aby to bylo místo, kam se lidi budou rádi stěhovat. Karlín je teď jednou z nejžádanějších lokalit, ale zas nechci, aby to vystěhovávalo starousedlíky. Něco mezi – zachovat genius loci ale zároveň sem přesunout ten život. V Karlíně to žije. Aby tu lidi měli takový ten patriotismus, jakože žijí na Palmovce a jsem za to rád, jsou tu skvělí sousedi, potkám souseda a bavím se s ním. Ale zároveň aby to nebyla taková ultra hipstrárna. Aby byla Palmovka živější, hezčí a pro lidi přitažlivější. (mladý pracující rezident, vizionář)

Nejdůležitější je sem natáhnout lidi, který tady utratěj peníze a zůstanou tu dýl. Budoucnost Palmovky nemusí být špatná, pokud se to uchopí jako celek... Je to ale asi na hodně dlouho. Mohl by se z toho stát Karlín dva – to by sem natáhlo nejdřív mladou a pak až střední generaci, na tom by Palmovka mohla stavět. (projíždějící rezidentka Prahy 8 ve středním věku, razantní kritička)

Tady bychom měli určitě dát oblíbený místo Alf&Bet, to je fakt jako...úkaz tady. Je vidět, že to funguje a když se podíváte na to, co tam chodí za lidi, tak je vidět, že tohle může být budoucnost Palmovky, že by to tady třeba za dvacet let takhle mohlo vypadat. Karlín je více kompaktní a propojený, má pořád jednotný ráz a komunikuje se svým okolím, takže já bych se jinak nové zástavby, rostoucích cen a příchodu nových lidí nebál, naopak bych to vítal. (mladý rezident, vizionář)

6.5 Citlivá rekonstrukce zachovávající hodnoty

Právě na obavy o příliš překotnou proměnu čtvrti i v kontextu již zmiňované gentrifikace si uživatelé berou ve svých vizích na pomoc představy o zachování takových hodnot Palmovky, které považují stěžejní pro její identitu – jejího genia loci (viz např. kapitola [Palmovka jako autentická oblast s atmosférou maloměsta](#) a [Patriot](#)).

Obvykle hledají taková řešení, která by Palmovce umožnila se rozvíjet při zachování svébytnosti a míst paměti.

Palmovka by se měla zakonzervovat, aby zůstala taková, jaká je s tou atmosférou, aby tu mohli žít normální lidi. Aby tu mohli žít a zároveň si tu vydělat peníze na nájem. Ale autobusák bych vybagroval. (mladý obyvatel, patriot)

Z Palmovky by se měla stát moderní čtvrť, ale zároveň zanechat historické jádro, tedy rekonstruovat starou zástavbu, a ne bourat a stavět od znova. (mladá rezidentka, vizionářka)

K transformaci zákonitě musí dojít, nemůže tady být sociálně a ekonomicky nevyužitý prostor. Byl bych ale nerad, kdyby Praha ztratila odkazy na industriální svět, když už svým způsobem přišla o Hrabala i židovskou minulost. Například komín pivovaru, krajina zámečku, Palác Svět, Rokytku, plynojem. To jsou místa potenciálu, se kterými se dá něco dělat. (pracující muž ve středním věku, vizionář)

Přál by si, aby tady zůstal zachován genius loci, aby nevytizely zbytky ghetta, aby synagoga získala svůj účel, aby nezmizel starý dům na rohu Koželužské a Zenklovy. Ta vize spočívá tedy v citlivém doplnění historické zástavby a zachování židovských stop v území. (mladý obyvatel, flegmatik)

V návaznosti na potřeby zachování místní identity někteří mluvčí popisovali vize **zřít mechanismy a principy ochrany důležitých hodnot**, které by mohly být **integrovány například i do koordinované urbanistické koncepce**. K takovým ochranám by se pak měla zavázat jak samospráva, tak jejich dodržování vyžadovat po soukromých investorech.

Praha 8 by mohla zafixovat to co je nedotknutelné, s čím se do budoucna nesmí hnout. Udělala si mapu věcí, co jsou pro ně důležité a zafixovat a nenechat na to šahat. Nepotřebují na to ani architekta, jen si vyznačí zelenou tužkou to, co je jejich a o co se postarají. A pochopitelně to může strčit růžky do toho soukromého – teda, co chtějí po těch lidech, aby udělali. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Staré domy by měly zůstat, tak jak jsou, a nový development by měl respektovat tu estetiku a stavět podle ní. (pracující muž ve středním věku, navrhovatel řešení)

Urbanismus by měl být více koordinovaný, nové projekty by se měly protnout do funkčního celku. (mladý obyvatel, flegmatik)

Výzkumní partneři do rozhovorů o chránění a navazování hodnot přirozeně integrovali i ty hodnoty, které nejsou tak intuitivně provázány s materialitou budov a sítě ulic, avšak jsou podle nich neméně důležité. Objevuje se **téma ochrany a rozvoje komunity a s tím spojené podpory lokální kultury**.

Městská část by neměla jen stavět, měla by do hloubky přemýšlet, jak udržet komunitu a chránit starousedlíky. (mladý pracující muž, navrhovatel řešení)

Chtělo by to posilovat komunitní soudržnost, komunitu. Víme, že probíhá gentrifikace a že je to neudržitelné. Pokud se neudělají jiné kroky, tak se lidé prostě odstěhují. (mladá pracující žena, patriotka)

Rád bych měl na Palmovce pobočku městské knihovny nebo i kulturní centrum. Třeba ty „krabice“ na pražských sídlištích, které jsou sice nevzhledné, ale hostí kroužky pro děti, společenské sály, knihovny, zkrátka plní tu komunitní funkci. (obyvatel ve středním věku, vizionář)

Kultura by od městské části měla být více podporovaná, když člověk vidí rozpočet sport vs. kultura, tak to není ideální. Ti lidé to dělají z lásky, ale mohlo by to být lépe zaplacené. Bylo by super, kdyby tu vzniklo nějaké další kulturní středisko. (mladá pracující žena, patriotka)

Nějaká instituce jako galerie mi na Praze 8 chybí. (mladá rezidentka, vizionářka)

ZÁVĚR

Cílem *sociologicko-antropologického* výzkumu *žitého prostoru v lokalitě Palmovka* bylo zprostředkovat lokální uživatelskou zkušenost žitého prostoru Palmovky, identifikovat, jaká specifická místa se v průběhu posledních let v prostoru Palmovky vytvořila a jak se k nim vztahují konkrétní (formální i neformální) skupiny a komunity.

Výsledky výzkumu mají napomoci představitelům a zástupcům městské části i jednotlivcům z řad veřejnosti k **pochopení různých perspektiv a vzájemnému respektu nejen při diskusích nad budoucím rozvojem lokality**. Dále budou sloužit jako **podklad dlouhodobé moderace veřejných prostranství na Palmovce a jejich rozvoji** tak, aby byla **otevřená, živá a využívaná**.

Text níže přináší hlavní závěry výzkumu a z nich plynoucí doporučení, které je důležité mít na paměti při plánování a rozvoji lokality Palmovka.

Hlavní závěry

Výzkum poukazuje na **rozmanitost názorů a vnímání lokality Palmovka jeho uživateli**, na což odkazuje především kapitola [Uživatelé Palmovky](#).

Z výpovědí jednotlivců zastupujících různé uživatelské skupiny zaznívala **frustrace z vnímané nekonceptčnosti plánování a rozvoje v lokalitě Palmovka**, od které se odvíjí i téma vizí pro Palmovku, viz kapitola [Konceptční a koordinovaný rozvoj oblasti](#).

Podstatná součást identity lokality Palmovka **spočívá v její praktické funkci – dopravní obslužnosti v rámci Prahy a místní dostupnosti služeb**. Další identitotvorné prvky lokality, jako je její **historie a paměť** nebo **příroda**, v lokalitě

Doporučení

Při plánování rozvoje lokality je třeba **respektovat všechny perspektivy, přesto, resp. právě proto, že jsou různorodé** – různorodost a rozmanitost jsou znaky, které Palmovku i její uživatele charakterizují (viz kapitola [Palmovka v pěti slovech](#), [Uživatelé dle způsobu vyprávění o Palmovce](#) a [Obecný obraz Palmovky](#)). **Aby lokalita byla funkční, tedy naplňovala potřeby jejích uživatelů, není možné akcentovat pouze pohled jedné strany.**

Je důležité, aby do **plánování rozvoje lokality Palmovka byly zapojovány různé skupiny jejích uživatelů** a aby **zohledňovalo jejich potřeby a vize**. Vize účastníků výzkumu jsou popsány v kapitole [Vize pro Palmovku](#).

Odkazy na místní historii a paměť na veřejných místech jsou prvky, které výrazně posilují identitu lokality, stejně jako možnost setkávat se a trávit čas ve veřejných prostranstvích obklopených zelení. Je třeba klást důraz na oživení

nejsou pro všechny uživatele dostatečně patrné a **postupně mizí z vnímání území nebo v něm úplně chybí**. Pokud tyto prvky jsou ve veřejných prostranstvích uživateli registrovány, tak jsou **vnímány a zakoušeny pouze částí z nich**, protože jiní uživatelé o nich neví, nejsou pro ně výrazné.

Lokalita Palmovka se potýká s nedostatkem kvalitních veřejných prostranství i s nedostatečným povědomím jejích uživatelů o dalších místech a prostorech, které slouží k setkávání a propojování lidí a vzniku komunitního života, viz kapitola [Palmovka v pěti slovech](#) a [Uzly Palmovky](#).

Během výzkumných setkání byly **popisovány a zakreslovány různě velké oblasti**, které si komunikační partner představil jako Palmovku. Velikost takového území i zakreslovaná místa odrážely hlavně to, o **jaké oblasti chtěli vyprávět** vzhledem ke svému užívání [Palmovky](#) a pohybu po ní, ale i s ohledem na **zdůraznění její identity** nebo **formulování svých představ** o **budoucím vývoji** lokality.

veřejných míst a prostranství tak, aby podporovala identitu místa. V místních pak budou budit pocit hrdosti a pro návštěvníky se stanou příležitostmi a důvodem, proč se na Palmovce zastavit nebo v lokalitě trávit více času.

Jednak je důležité klást důraz na vznik kvalitních a přístupných veřejných prostranství, které budou odpovídat potřebám různých skupin potenciálních uživatelů. Dále je třeba podporovat a spolupracovat s místy, která se podílí na chodu a rozvoji komunitního života na Palmovce, a intenzivněji komunikovat o svých aktivitách a záměrech k veřejnosti, viz kapitola [Uzly Palmovky](#) a neveřejná příloha *Komunitní mapování v lokalitě Palmovka*.

Doporučujeme při komunikaci s veřejností zohledňovat **rozlišení označení „Palmovka“ a „Libeň“**, neboť pro uživatele oblasti je toto rozlišení leckdy naprosto zásadní. V našem výzkumu byl mezi uživateli největší konsensus nad označením **Palmovka pro křižovatku ulic Zenklova a Na Žertvách** a označením **Libeň pro širší oblast – čtvrť**. Rozdělení těchto názvů navíc nese identitní významy, kterým se podrobněji věnuje kapitola [Identitní hranice](#). Respektování tohoto rozlišení může vést k **lepšímu sdílenému porozumění**, o jaké diskutované území se jedná, a zároveň **pomůže zdůrazňovat kolektivní místní identitu**.

LITERATURA

Halbwachs, M. (2009). *Kolektivní paměť*. Praha: Slon.

Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Oxford: Basil Blackwell Ltd. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Lynch, K. (2004). *Obráz města*. Praha: Polygon.